

Programmabegroting

10 oktober 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Investeringsfonds Impuls Ede	6
1.1 Inleiding	6
1.2 Speerpuntprogramma's	8
Duurzaamheid	8
Food	10
KennisAs	13
Buitengebied	15
Levendig centrum	17
Citymarketing	19
Evenementen	21
Integrale aanpak Bedrijventerreinen en Locaties	23
1.3 Financiële doorkijk	24
2. Programmaplannen	25
1. Maatschappelijke voorzieningen	26
2. Preventieve ondersteuning	32
3. Individuele ondersteuning	40
4. Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	47
5. Ruimtelijke ontwikkeling	52
6. Veiligheid	59
7. Kwaliteit leefomgeving	63
8. Bestuur en Organisatie	67
3. Financiën	72
3.1 Uitgangspunten	72
3.2 Van perspectiefnota naar begroting	72
3.3 Samengevat	77
4. Actualisatie 2017	78
5. Paragrafen	87
5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	87
5.2 Lokale heffingen	90
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen	94
5.4 Financieringen (Treasuryparagraaf)	98
5.5 Bedrijfsvoering	102
5.6 Verbonden partijen	107
5.7 Grondbeleid	113
5.8 Grote projecten	116

6. Bijlagen	123
Bijlage 1A - Overzicht meerjarenperspectief	123
Bijlage 1B - Totaaloverzicht programmaplannen.....	125
Bijlage 1C - Historisch overzicht actuele begroting 2017	127
Bijlage 1D - Overzicht algemene dekkingsmiddelen	129
Bijlage 1E - Overzicht kosten per taakveld	131
Bijlage 1F - Geprognosticeerde balans 2018-2021.....	134
Bijlage 2 - Meerjarenoverzicht reserves.....	135
Bijlage 3 - Meerjarenoverzicht voorzieningen	139
Bijlage 4 - Definities kengetallen paragraaf Weerstandsvermogen.....	140
Bijlage 5 - Berekening kostendekkendheid tarieven	141
Bijlage 6 - Vaste activa.....	143
Bijlage 7 - Overzicht (Depla)beleidsindicatoren	146
Bijlage 8 - Kerngegevens.....	148
Bijlage 9 - EMU saldo.....	149
Bijlage 10 - MPG lite 2017	150

Voorwoord

Voor u ligt de Programmabegroting 2018-2021. Deze presenteren wij u met gepaste trots. Voor de tweede maal een programmabegroting in de herziene opzet met de nieuwe programma-indeling. De basis voor deze programmabegroting ligt in het collegeconvenant 2014-2018 en de visie Ede 2025. De gekozen speerpunten zijn food, duurzaamheid, KennisAs Ede-Wageningen, het World Food Center, het buitengebied, het levendig centrum, het verbeteren van het voorzieningenniveau, Veluwe Poort, citymarketing, de regio FoodValley en een sociale, inclusieve en vitale samenleving.

Bij de perspectiefnota hebben wij u diverse voorstellen voorgelegd waarmee u heeft ingestemd en middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van beleid. Toen heeft de beleidsdiscussie plaatsgevonden. Deze keuzen zijn in deze programmabegroting verder uitgewerkt. Bij de perspectiefnota heeft u naast de speerpunten uit het Investeringsfonds ook middelen beschikbaar gesteld voor beleid, projecten en uitvoering. Wij zullen de door u beschikbaar gestelde middelen voortvarend, effectief en efficiënt inzetten voor de beoogde doelen en met behulp van monitoring de voortgang meten en waar nodig bijsturen.

Belangrijk onderdeel van deze programmabegroting is hoofdstuk 1 'Investeringsfonds Impuls Ede'. Met de vaststelling van de Perspectiefnota 2018-2021 is nu het grootste deel van het beschikbare budget toegekend om een impuls te geven aan bovenstaande speerpunten. Zoals aangegeven in de perspectiefnota hebben wij met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 ruimte in de begroting gehouden voor het nieuwe college. Om die reden wordt in 2020 en 2021 ook de precario-opbrengst in het Investeringsfonds gestort.

Duidelijk is nu welke prestaties in 2018 worden geleverd om te komen tot een economisch vitaal en sociaal krachtig Ede. Deze prestaties leveren wij steeds meer in samenhang tussen de speerpunten. De speerpunten realiseren wij in samenwerking met partners en bewoners. De gemeente Ede werkt integraal met partners op het gebied van circulaire economie. De actualiteiten laten zien dat de (voedsel)vraagstukken in de programma's food en het buitengebied nauw verbonden zijn. De KennisAs Ede-Wageningen werkt aan het sterker maken van Regio FoodValley als Europese topregio op het gebied van (kennis over) agrofood. Iconen op deze as zijn de Wageningen Campus en het World Food Center. In dit kader is het ontwikkelen en vermarkten van het Food- en Businesspark (De Klomp) voor andersoortige bedrijvigheid op het gebied van food en andere economische sectoren ook een belangrijk onderdeel van de economische structuur van Ede. Ook in het levendig centrum wordt food zichtbaarder en worden grote ontwikkelingen in gang gezet zoals de herinrichting van de markt. Citymarketing blijft, in 2018 als externe organisatie, investeren in Food en Veluwe. De [Corporate film](#) die in 2017 is uitgebracht laat in samenhang zien hoe Ede is en zich ontwikkelt.

Daarnaast treft U in hoofdstuk 2 de ontwikkelingen per programma aan. We stippen een paar bijzondere resultaten aan. In 2018 wordt het voorzieningenniveau in Ede en de dorpen verder versterkt onder andere door de opening van de Van der Knaap-topsportal, de renovatie van de scholen in de Maandereng, het realiseren van huisvesting voor de Stichting Militaire Historie Ede en we bouwen verder aan de Westzoom in Lunteren.

We werken met inwoners en maatschappelijke partners aan de Inclusieve Edese Samenleving met als doel dat iedereen zoveel mogelijk kan meedoen met onze samenleving. Veel aandacht gaat uit naar de ketensamenwerking rond de participatie van statushouders (waaronder AMV'ers). In 2018 harmoniseren het peuterspeelwerk en de kinderopvang. In 2017 en 2018 blijven wij de ontwikkelingen rond het leerlingenvervoer in Ede en de regio uiteraard nauwgezet volgen. In 2018 start na een intensieve voorbereidingsperiode het nieuwe Werkkracht Ede B.V. voor onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurt in nauwe aansluiting en samenwerking met het Werkgeversservicepunt (WSP) Regio FoodValley, zodat eenduidige

werkgeversdienstverlening en één loket voor werkgevers wordt geborgd. De samenwerking met triple helix-partners in de Strategische Arbeidsmarkttafel (STAM) krijgt verder vorm.

De in 2017 vastgestelde retailvisie wordt in 2018 uitgevoerd. We voeren de regionale woonagenda uit. De ruimtelijke ontwikkeling in Ede wordt versterkt onder meer op basis van de in 2017 vastgestelde Stadsvisie Ede 2030. We zetten weer een nieuwe stap in de implementatie van de Omgevingswet. We werken met ondernemers en regionale partners aan het vitaliseren van onze toeristische sector.

Op het gebied van veiligheid werkt het Interventie Team (voorheen Sociaal Interventie Team) aan een sluitende integrale aanpak op casus-niveau. Ook de groepsaankpak rond jeugdigen is een belangrijk speerpunt. In 2018 wordt een nieuwe brandweerkazerne in Bennekom gerealiseerd. Op het gebied van de openbare ruimte werken we in 2018 onder meer aan een nieuw plan voor speelplekken en voor openbare verlichting.

Voor de speerpunten en de ontwikkelingen in het beleid geldt steeds meer dat we beleidsvorming en uitvoering in samenwerking met bewoners, maatschappelijke partners, kerken en bedrijven oppakken. In Ede, in de regio maar ook steeds meer in landelijke en internationale netwerken. Onze inwoners nemen steeds vaker initiatieven in de eigen leefomgeving. Dit merken we onder meer aan het succes van projecten als EdeDoet!. Daarnaast wordt Ede steeds meer gezien als voorloper-gemeente op het gebied van onder meer voedselbeleid.

De Perspectiefnota 2018-2021 is het financiële kader voor deze programmabegroting. In de uitwerking hiervan is nauwelijks sprake van een bijstelling. De effecten van de algemene uitkering en actualisatie vallen grotendeels tegenover elkaar weg. De komende maanden worden het Regeerakkoord en de beleidsvoornemens van het na de gemeenteraadsverkiezingen te vormen nieuwe college bekend. De financiële uitwerking krijgt gestalte in de komende perspectiefnota.

Ik wens u bij al uw taken en verantwoordelijkheden veel succes.

Harry van Huijstee,
wethouder Financiën.

1. Investeringsfonds Impuls Ede

1.1 Inleiding

Algemeen

In de Perspectiefnota 2018-2021 is richting gegeven aan de inzet in 2018 en verder op de speerpunten. Deze speerpunten worden steeds meer in samenhang gerealiseerd zoals in het voorwoord aangegeven. In de Perspectiefnota 2018-2021 vroegen we voor het eerst een aantal programma-overstijgende zaken aan. Dit versterkt tijdelijk in 2018 de inzet op economisch beleid en de inzet op public affairs (reparatiebesluit in deze programmabegroting onder het speerpunt food). Ook besloot u de organisatie van de Wereldvoedseldag in Ede mogelijk te maken. Dit evenement heeft op 14 oktober 2017 plaatsgevonden in het gebied de Veluwse Poort.

De speerpunten zijn in 2018 volop in uitvoering. Een aantal nieuwe ontwikkelingen in 2018: In Ede en de dorpen wordt gasloos gebouwd. Wij werken met inwoners en regionale ondernemers aan korte voedselketens en aan initiatieven in de wijken rond gezonde voeding. Landelijk profileren we Ede onder meer in de citydeal Voedsel en de Green Deal. Met de partners van de KennisAs bouwen we aan het Kennispark. Het programma buitengebied is in 2018 volop in uitvoering. Hetzelfde geldt voor het werkprogramma Levendig Centrum. In 2018 start de externe citymarketingorganisatie.

De Visie Ede 2025 en het Convenant 2014-2018 vormen samen de opgave van Ede: *“Ede is een jonge en groene stad van ontmoeten en verbinden. Deze jonge en groene stad is economisch vitaal en sociaal krachtig. We bereiken dit door te bouwen aan de sociale infrastructuur, sterke wijken en het vestigingsklimaat. Er is een sociaal (zorg)vangnet voor wie het nodig heeft en mensen staan voor elkaar klaar. Mensen wonen in prettige wijken in passende woningen in een prachtige groene omgeving. Dit uitmuntende woonklimaat behoudt inwoners en trekt mensen naar Ede. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat trekt (food)bedrijven en zorgt voor een variëteit in werkgelegenheid. Om dit te behouden en verder uit te bouwen kiest Ede voor Food en Duurzaamheid. Deze speerpunten geven basis, profiel en kleur aan het hele gemeentelijke beleid. We bouwen gemeentebreed aan de sociale en economische kracht van de gemeente, en de Veluwse Poort, het WFC, de KennisAs, het (vitale) buitengebied en het levendige centrum zijn belangrijke gebieden waar dit tot uitdrukking komt. Food en duurzaamheid zijn op allerlei manieren herkenbaar en beleefbaar bij bedrijven, inwoners en bezoekers”*.

Deze opgave is nog steeds actueel, maar ook in ontwikkeling. 2017 en 2018 benutten wij ook om samen met de raad en onze inwoners/bedrijven na te denken over wat de volgende stappen kunnen zijn op de grote strategische thema's voor Ede. Om ook voor de toekomst de economische en sociale vitaliteit van Ede te behouden en verder te ontwikkelen.

In de volgende paragraaf wordt aangegeven wat de stand van zaken is van de verschillende speerpuntprogramma's. Het World Food Center is ook een belangrijk speerpunt dat we in samenhang dienen te bekijken met de andere speerpunten. Een korte stand van zaken leest u hieronder.

World Food Center

Het World Food Center (WFC) wordt een levendig stadsgebied met een veelzijdige mix aan functies zoals de Experience, een businesspark voor foodgerelateerde bedrijven, woningen, horeca, retail en hotel- en congresfaciliteiten. In het Experience Center wordt food op een educatieve, uitdagende, inspirerende en interactieve manier beleefd.

Wat willen wij bereiken?

Op lokaal niveau versterkt het WFC de gemeente Ede als Foodstad en versterkt het de economie en de sociaal maatschappelijke structuur (denk aan voedseleducatie). Op regionaal niveau positioneert het WFC de Regio FoodValley verder als kennishart op het gebied van agrofood. Nationaal/Internationaal vormt het WFC een uitstekende profilering van de Nederlandse agrofoodsector en van de unieke positie van Ede in het kader van het integraal voedselbeleid (programma Food).

Wat gaan we daarvoor doen?

Door het Amerikaanse bureau BRC wordt, samen met agrofoodbedrijven, een concept-plan voor de WFC Experience ontwikkeld. Op basis van dit plan wordt een professionele exploitant geselecteerd. Albert Heijn, Scelta Mushrooms, DSM, Wageningen University & Research, Albron, Friesland Campina, Nestlé, KeyGene en de Rabobank hebben hun medewerking aan de verdere doorontwikkeling van de WFC Experience toegezegd. Samen met deze partijen en de geselecteerde exploitant wordt in 2018 het concept-plan uitgewerkt tot een concreet Masterplan.

Met steun van Wageningen UR, gemeente Ede en provincie Gelderland, wordt gewerkt aan een interuniversitair onderzoeksprogramma Food & Consument. De universiteiten geven aan vanaf 2018 zelfstandig in het programma te gaan investeren, de verwachting is dat de HBO's dit voorbeeld volgen. De uitwerking van het onderzoeksprogramma vindt in nauwe samenhang plaats met de ontwikkeling van het Masterplan voor de WFC Experience.

Tegelijkertijd met de uitwerking van de Experience wordt ook op schetsniveau getekend aan het gebouw. Ook de business case wordt verder uitgewerkt en de commerciële functies (onder andere retail, horeca, hotel, business center) krijgen concreter vorm. Het concept, de schetsen en het uitwerken van de commerciële functies worden financieel vertaald in een verdere uitwerking van de businesscase om te komen tot een exploitabel plan. Daarbij wordt ook de funding van de initiële investeringen voor de Experience verder vormgegeven. Om te komen tot financiële bijdragen is het van belang om uit te werken wat de partijen bijdragen en wat ze hiervoor terugkrijgen. Daarnaast worden vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en provincie de subsidievoorwaarden verder vormgegeven en vindt er een check plaats op de staatssteunaspecten.

De Provincie Gelderland heeft in dit jaar besloten een reservering op te nemen van € 15 miljoen voor het WFC. Het WFC is onderdeel van de Voedselagenda van het Rijk. In 2018 wordt - samen met de Provincie Gelderland - verder gewerkt aan het commitment van het Rijk en EU.

Er is gewerkt aan een integraal gebiedsconcept, waarin de samenhang en synergie tussen de verschillende functies in het gebied verder vorm wordt gegeven. Gebaseerd op dit concept wordt in 2018 een Structuurvisie en MER voor het gebied vastgesteld. In de Structuurvisie worden de stedenbouwkundige, landschappelijke en functionele uitgangspunten voor het gebied vastgelegd.

Budget 2018

In 2013 heeft de gemeenteraad € 1 miljoen voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Inschatting is dat het huidige budget tot en met 2017 voldoet. Inmiddels dragen een groot aantal publieke en private partners (WFC-D, agrofoodbedrijven, universiteiten, Provincie) inhoudelijk en financieel bij aan de planontwikkelingskosten van de WFC Experience, waardoor in 2018 voor de gemeentelijke begeleidingskosten een beperkt beroep wordt gedaan op het Investeringsfonds. Voorgesteld wordt voor 2018 een budget van € 200.000 vrij te maken voor het inschakelen van de benodigde financiële en juridische expertise, planbegeleiding en communicatie.

1.2 Speerpuntprogramma's

Duurzaamheid

Het speerpunt duurzaamheid is vooral gericht op het thema energie; het gaat hierbij om hernieuwbare energie en energiebesparing. Daarnaast richt het programma zich op duurzame mobiliteit en meer waarde uit afval.

Wat willen we bereiken?

Per onderdeel zijn de volgende doelstellingen opgesteld:

- Hernieuwbare energie: 20% duurzame energie in 2020.
- Energiebesparing: in bestaande bouw een daling van het verbruik van energie, gemiddeld 1,5% energie per jaar, in 2020 ten opzichte van 2007.
- Duurzame mobiliteit: toename van het fietsgebruik en afname van CO² uitstoot in het verkeer.
- Meer waarde uit afval: minder afval en meer hergebruik. Van 220 naar 100 kilo huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2020.

Daarnaast willen wij dat bewoners, bedrijven, instellingen en onderwijs in Ede zich actief inzetten voor duurzaamheid. Wij willen innovatief zijn en een voorbeeldfunctie vervullen voor andere gemeenten op gebied van duurzaamheid.

Wat zijn onze verwachtingen?

In 2018 voeren we het programma Duurzaamheid uit zoals vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma 2017-2018. Per speerpunt lichten we hieronder de belangrijkste onderdelen toe.

Hernieuwbare Energie

We vertalen de Routekaart Ede Energieneutraal 2050 de komende periode naar maatregelen voor de (middel)lange termijn. Dit doen we samen met inwoners en ondernemers, maar we gaan hierover ook het gesprek aan met de gemeenteraad. De verdere verkenning naar locaties voor zonneweides en windturbines vindt plaats.

Eind 2018 zijn 13.000 woningequivalenten aangesloten op het warmtenet.

Het uitgangspunt is dat vanaf halverwege 2017 nieuwbouwwoningen in Ede aardgasloos zijn. Binnen het programma Duurzaamheid zijn voor 2017 en 2018 middelen beschikbaar gesteld die we in woningbouwprojecten kunnen inzetten ten behoeve van deskundigheidsbevordering.

Energiebesparing

Eind 2018 heeft het grootste gedeelte van de gemeentelijke gebouwen het A-label.

Om bewoners en bedrijven te helpen bij hun streven om hun energieverbruik te verminderen, worden in 2018 ook weer meerdere acties en initiatieven uitgevoerd en/of bekostigd door de gemeente. In 2018 stellen we o.a. middelen beschikbaar om bedrijven te ondersteunen bij het besparen van energie. Aan de andere kant investeren we in de verplichte energie-inspecties bij bedrijven.

We leveren ook een bijdrage aan het Energieloket en aan de inzet van recent opgeleide energieambassadeurs. Aanvullend ontwikkelen wij in lijn met de aangenomen motie over *Energiecoaches*, samen met Woonstede, de huurdersbond en het energieloket een plan om het aantal energiecoaches dat zich richt op mensen met een laag inkomen, te verhogen. Dit plan leveren we in het eerste kwartaal van 2018 op.

Duurzame mobiliteit

Eind 2018 is meer dan de helft van het gemeentelijke wagenpark vergroend. We blijven nieuwe laadpalen voor elektrische auto's in de openbare ruimte plaatsen. We streven naar circa 80 laadpalen in 2020.

We leveren vanuit het programma een bijdrage aan het Fietsplan om zo ook in 2018 weer zoveel mogelijk Edenaren op de fiets te krijgen.

Meer waarde uit Afval

Vanaf 2018 betalen Edese inwoners een lager bedrag voor de afvalstoffenheffing. Daarnaast betalen zij voor het aantal keren dat zij de restafvalcontainer aanbieden. Hiermee daalt het aantal kilo restafval en groeit het aantal kilo 'afval' dat recyclebaar is.

In Ede nemen verschillende maatschappelijke instellingen en ondernemers initiatieven op het gebied van circulair ondernemen. In samenwerking met de beleidsterreinen Werk & Participatie, Economie (sociaal ondernemerschap) en het programma Food en Buitengebied gaan we de komende periode in gesprek met hen. Samen met deze ondernemers en instellingen gaan we na hoe Ede een **circulaire economie** kan vormgeven. Het voornemen is om begin 2018 de opbrengst hiervan te delen met de gemeenteraad.

Communicatie

Een groot gedeelte van de te behalen 'energie- doelstellingen' kan bereikt worden door meer energiebesparing in de bestaande woningbouw. Met de in 2017 gestarte campagne "Project E", richten we ons op woningeigenaren. Als onderdeel van dit campagne gaat het Energieloket hen in de vorm van een caravan van het Energieloket, informeren en enthousiasmeren over energiebesparingsmaatregelen.

Zie over het programma Duurzaamheid ook de volgende link:

<https://youtu.be/aoQe11tSePg>

Budget 2017 en 2018

Voor het programma Duurzaamheid is voor de 2^e tranche van 2017 een bedrag van € 462.000 beschikbaar. Voor 2018 is dit € 756.000.

Deze middelen zijn verdeeld over de speerpunten *Hernieuwbare Energie* (€ 187.000), *Energiebesparing in bestaande bouw* (€ 470.000), *Duurzame mobiliteit* (€ 201.000), *Meer waarde uit afval - Circulair Ondernemen* (€ 30.000) en *Communicatie & Overige* (€ 330.000).

De acties en daarmee gepaarde uitgaves op al deze speerpunten lopen op schema.

Food

Waarom kiest Ede voor Food?

Wij willen goed voor onszelf en de aarde zorgen, en vanuit deze missie bijdragen aan een gezond en duurzaam voedselsysteem. Dit vindt wat betreft wonen, werken en leven zijn grondslag in de visie Ede 2025 'Ede kiest voor Food' en pakken we op in beleid en uitvoering. Dit is de basis voor het voedselbeleid van Ede. Ede kan een wezenlijke bijdrage leveren aan dit gezonde en duurzame voedselsysteem omdat wij kansrijk zijn door onze geografische ligging en omdat wij een uitgebreide historie hebben als voedselproducerende én consumerende regio. In onze regio zijn alle schakels in de voedselketens te vinden en er is een regionaal omgevingsklimaat dat zich kenmerkt door een hoge dichtheid aan kennis en innovatie op het gebied van voedsel.

Sociaal en economisch verbonden

Ede legt in haar voedselbeleid de focus op zowel het economische als het sociale gezondheidsaspect van food. Wat betekent het voor bedrijven en hoe ziet de leefomgeving er van onze inwoners uit. Deze aspecten versterken elkaar. Kennis is hierbij de verbindende schakel. Samenhang krijgt gestalte door het organiseren van verbindingen en ontmoetingen.

Schaalsprong

Bij het speerpunt wordt gestuurd op het opschalen van en invulling geven aan voedselbeleid. Vanuit de inhoud zoeken we intensieve aansluiting met de andere speerpunten en externe ketenpartners bij de uitvoering van de speerpunten, en laden op deze wijze het profiel 'Ede kiest voor Food'. Vanuit de lokale basis zijn we actief in de regio, om vraagstukken die het lokale overstijgen gezamenlijk aan te pakken en te verbinden met landelijke initiatieven. Maar ook internationaal manifesteert Ede zich als vooroplopende stedelijke gemeente in een regio die zich kenmerkt door food en die de publieke dialoog op de verschillende schaalniveaus opzoekt.

Wat willen we bereiken?

De regionale, nationale en internationale samenwerkingsverbanden die we aangaan en zijn aangegaan, dragen bij aan meer kennis en bewustwording over gezonde voeding en een duurzaam voedselsysteem. Daarnaast zorgt deelname aan deze verbanden voor een grotere herkenbaarheid van Ede als dé voorlopergemeente die werk maakt van een gezond en duurzaam voedselsysteem. Door in deze netwerken een plaats te hebben en zo verbindingen te kunnen leggen met ketenpartners bereiken we dat de doorwerking van ons voedselbeleid ook op andere schaalniveau wordt herkend en navolging krijgt. De te bereiken doelen zijn uitgewerkt in drie clusters:

Cluster Gezondheid en Bewust, met als doelen

1. *Gezondheid:* Iedereen in Ede maakt bewuste keuzes in het dagelijks leven (school, thuis, buiten, etc.) op het gebied van duurzaam en gezond voedsel.
2. *Duurzaamheid:* In Ede gaan we voedselverspilling tegen.
3. *Voedselonderwijs:* Alle kinderen in Ede voedselvaardig door structureel voedselonderwijs op alle basisscholen.

Cluster Economie, met als doel

1. Alle agrifoodbedrijven en -initiatieven in de voedselketen ondernemen innovatief en duurzaam.

Cluster Beleidsprofilering, met als doel

1. Ede staat lokaal, nationaal en Europees bekend als dé gemeente die een gezond en duurzaam voedselsysteem voor iedereen wil realiseren.

Wat zijn onze verwachtingen?

Het karakter van programma is gericht op het behalen van doelen 'samen met de samenleving'. De co-creatie wordt nadrukkelijk opgezocht voor duurzame lange termijn resultaten. De input van externe partners is bepalend voor het behalen van resultaat. De uitvoering van de projecten zoals opgenomen in het werkprogramma 2017/2018 ligt grotendeels op koers. Bij enkele projecten blijken netwerkpartijen en externe stakeholders meer tijd nodig te hebben, met als gevolg dat het op te leveren resultaat over de jaargrens heen schuift. Het proces om de doelstellingen van het programma in de samenleving met onze ketenpartners en in de organisatie te verankeren is gestart en wordt in 2018 voortvarend gecontinueerd. Daarbij hoort ook het starten van een Voedselraad waarvoor wij u nog een voorstel aanbieden.

Wat is er in 2018 te verwachten?

In 2018 werken we aan het programma Food verder zoals vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma 2017-2018, dat de onderlegger vormde voor de teksten in de perspectiefnota. Een aantal prioriteiten van dit uitvoeringsprogramma lichten we hieronder toe.

In het **cluster Gezondheid en Bewust** worden in de wijken lopende en nieuwe initiatieven uitgevoerd, gestimuleerd en/of financieel ondersteund die een gezonde leefstijl onder kwetsbare inwoners bevorderen. Nieuwe initiatieven worden gesteund om Food zichtbaar te maken in de openbare ruimte en het aantal kantines van maatschappelijke voorzieningen dat gezond en duurzaam voedsel aanbiedt groeit.

Duurzaamheid: Inwoners in Ede worden in 2018 intensief betrokken bij initiatieven om minder voedsel te verspillen (de FoodBattle). In de gemeentelijke gebouwen is meer aandacht voor gezond, duurzaam en lokaal voedsel. Wat betreft *voedselonderwijs* groeit het leernetwerk 'gezonde school' in 2018 en krijgen meer basisscholen in de gemeente Ede het vignet 'Gezonde School' met het themacertificaat 'voeding'. Ook neemt het aantal basisscholen met een schooltuin of moestuinbakken toe.

In het **cluster Economie** realiseren we dat er in 2018 meer lokale producten verkrijgbaar zijn (in de horeca, supermarkten, winkels, afhaalpunten, maatschappelijke instellingen) en worden met producenten en ketenpartners verder contacten gelegd om verbindingen in de korte keten te stimuleren.

In 2018 organiseren we themabijeenkomsten om agrofoodproducenten te stimuleren producten te ontwikkelen die het huidige aanbod aanvullen. Daarnaast worden in 2018 bijeenkomsten georganiseerd om de regionale netwerkvorming en innovatie op het gebied van food te stimuleren.

De regionale FoodValley monitor, editie Ede, krijgt een vervolg in 2018 in samen met AgriFood Capital.

In het cluster **Beleidsprofilering** vindt in 2018 verdere doorvertaling plaats van de in 2017 opgestelde foodprofilering. Breed inzetbare corporate communicatiemiddelen voor onder meer het World Food Center worden verder ontwikkeld. In 2018 wordt een begin gemaakt met een (online) netwerk/community voedsel Ede over kennis en bereikbaar voedsel. Het regionale uitvoeringsprogramma Food biedt de mogelijkheid om op voedselthema's samen inspanningen in te verrichten, waardoor de regio zich nadrukkelijker kan positioneren als food-regio. In 2018 pakken we de uitvoering van de regionale voedselvisie verder op. Focus ligt op de thema's korte ketens, voedselverspilling en voedsel en reststromen. In 2018 investeren we in het voedselnetwerk nationaal en internationaal.

Budget 2017 en 2018

Food

Voor 2017 en 2018 zetten wij de middelen die de gemeenteraad bij de perspectiefnota beschikbaar heeft gesteld in conform doelstelling. Conform afspraak rond de inzet van de middelen uit het Investeringsfonds wordt bij de volgende perspectiefnota een actualisatie van het werkprogramma Food 2018 op inhoud en middelen aan u voorgelegd. Tevens wordt de te verwachten bijdrage van Ede aan de uitvoering van het regionale voedselbeleid, als onderdeel van de regionale uitvoeringsagenda, bij de volgende perspectiefnota aan u voorgelegd.

Public affairs

In de Perspectiefnota 2018-2021 heeft de gemeenteraad besloten om voor 2017 en 2018 de formatie van public affairs uit te breiden met 1 fte om een extra impuls te kunnen geven aan de programma's Food, KennisAs en het project World Food Center. Het benodigd bedrag van € 102.000 is toegevoegd aan de eerste tranche 2018. De inzet beperkt zich niet alleen tot Food maar is programma-overstijgend.

KennisAs

De KennisAs is het gebied tussen Ede en Wageningen, waar nu al onderwijs- en kennisinstellingen, de Wageningen University & Research en bedrijven zijn gehuisvest. Een gebied met een uniek karakter en met kansen voor verdere ontwikkeling. Het beoogde maatschappelijk effect is het creëren en in stand houden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat, werkgelegenheid en daarmee een stevige sociaal economische structuur.

Wat willen we bereiken?

Sinds 2013 werken de provincie Gelderland, gemeente Ede, gemeente Wageningen, Wageningen UR en andere instellingen samen aan de KennisAs Ede-Wageningen. In 2016 is deze samenwerking geformaliseerd door middel van een samenwerkingsovereenkomst tussen de provincie Gelderland en de gemeenten Ede en Wageningen.

Het programma KennisAs Ede-Wageningen beoogt het creëren en versterken van een (inter)nationaal vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van agrofood. Deze economische clustering in het gebied Ede en Wageningen biedt ruimte voor innovatie, versterkt de lokale en regionale werkgelegenheid en draagt bij aan een hoogwaardig voorzieningenniveau.

De programmadoelen zijn te verdelen onder de drie sporen:

- versterken concurrentiekracht;
- versterken innovatie ecosysteem (community);
- versterken ruimtelijke kwaliteit (herkenbaar & zichtbaar).

Wat zijn onze verwachtingen?

Doel: Versterken concurrentiekracht

- Het initiatief van de Wageningen UR voor een interuniversitair onderzoeksprogramma Food & Consument gerelateerd aan de bezoekersstroom van het WFC heeft goede grond bij een zestal universiteiten, viertal HBO's (waaronder de CHE) en drietal onderzoeksinstituten gevonden. De universiteiten geven aan vanaf 2018 zelfstandig in het programma te gaan investeren, de verwachting is dat de HBO's dit voorbeeld volgen.
- De Food Incubator - een voorziening voor startende ondernemingen - blijkt vanuit eerder onderzoek haalbaar. FoodValley.nl heeft een businesscase opgesteld, de verwachting is dat dit jaar de formele samenwerking tussen de betrokken partijen is geregeld en de Food Incubator in 2018 van start kan. Wij verwachten een toename van aangesloten partijen in de komende periode.
- Voor acquisitiemedewerkers van onder andere Ede, Wageningen, Wageningen UR, WFC en andere stakeholders is een communicatie toolbox opgezet om online steeds het meest actuele materiaal beschikbaar te hebben.
De toolbox gaat dit jaar definitief online, waarbij ook de partners in de regio worden uitgenodigd mee te doen.
- Door de gemeente Wageningen wordt samen met onder andere ondernemers gewerkt aan revitalisering van het Business & Science Park (B&SP).
- Food en BusinessPark Ede en de Integrale aanpak Bedrijventerreinen en locaties (IABW) sluiten aan op de KennisAs.

Doel: Versterken innovatie-ecosysteem

- De Wageningen UR heeft afgelopen jaar in samenwerking met de provincie, de gemeenten Ede en Wageningen, en in afstemming met de regio FoodValley en stichting FoodValley.nl aan een Kennispark ontwikkeling gewerkt.

Kennispark is een onafhankelijke organisatie, die met grote betrokkenheid van de WUR maar juist ook op enige afstand daarvan een middel vormt om investeerders te binden aan het gebied van Ede-Wageningen/FoodValley én bedrijven (van starters tot groeiers) te versterken. Bestaande voorbeelden hiervan zijn Kennispark Twente en Brainport. Bij succesvol besluit over de verdere ontwikkeling van Kennispark eind dit jaar, is de verwachting in 2018 een start te maken met de uitvoering van Kennispark FoodValley.

- In het laatste kwartaal van dit jaar en in 2018 vinden er thematische events plaats die gericht zijn op de combinatie van de programma's KennisAs en Food. Hierbij staat de verbinding met het regionale bedrijfsleven centraal.
- De gemeente Wageningen heeft de CityDeal 'Kennis maken' getekend. Een CityDeal is een middel om de doelstellingen vanuit het Rijk zoals het versterken van groei, innovatie en leefbaarheid in Nederlandse steden te bereiken. De City Deal Kennis Maken bevat concrete samenwerkingsafspraken tussen universiteiten, HBO's, steden, overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties met als doel integrale oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken te formuleren. Evenals voorgaande jaren schakelt de gemeente Wageningen in 2018 WUR-studenten bij projecten. De gemeente Ede zorgt voor verbinding met de CHE.

Doel: Versterken ruimtelijke kwaliteit

- In het najaar van 2017 stellen de colleges van de gemeente Ede en Wageningen en de Gedeputeerde Staten het Handboek Inrichting Openbare Ruimte KennisAs vast. Zowel in Wageningen (Nijenoord Allee) als in Ede (Parklaan) passen wij het handboek toe waarmee het innovatieve karakter van het gehele gebied zichtbaar wordt.
- Na volledige afronding van de benodigde locatieonderzoeken en kosten doorrekening wordt definitief besloten over de plaatsing van bakens langs de KennisAs. Realisatie wordt voorzien in 2018.

Budget 2017 en 2018

De uitvoering van het programma is toebedeeld aan elk van de drie partners. Op dit moment wordt voorzien dat het gehele budget vanuit Ede en Wageningen wordt ingezet. De provincie heeft de afgelopen 2 jaar geen grote projecten ter hand genomen en daarom minder besteed. Dit zal leiden tot een verrekening van de kosten eind 2017. Concreet voor 2017 wordt ingeschat een volledige besteding van het budget vanuit het investeringsfonds en een verrekening met de provincie van circa € 200.000.

Buitengebied

Het beoogde maatschappelijk effect van het programma Buitengebied is de economische vitaliteit van het buitengebied met versterking van omgevingskwaliteit. Dit met een groot aantal stoppende agrariërs in het vooruitzicht. Het streven is een vitaal platteland met ruimte voor bedrijven, een toeristisch aantrekkelijk buitengebied en respect voor natuur en milieu. Dit draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat, fijn wonen en een stevige sociale structuur.

Wat willen we bereiken?

Het speerpunt buitengebied is gericht op het realiseren van een vitaal buitengebied. Dit betekent een vitale agrarische sector, een toekomstbestendige toeristische sector met een goede recreatieve infrastructuur, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, een positieve belevingswaarde voor inwoners en recreanten en duurzame werkgelegenheid. Dit willen we bereiken door onder andere het stimuleren en faciliteren van bedrijvigheid in het buitengebied waarbij bedrijven een bijdrage leveren aan de omgevingskwaliteit.

De doelen voor het buitengebied zijn:

1. Een vitale agrarische sector, met ruimte voor groeiers en maatregelen gericht op vrijkomende agrarische bebouwing.
2. Een toekomstbestendige toeristische sector met levensvatbare bedrijven en een goede recreatieve infrastructuur.
3. Versterken van de omgevingskwaliteit met als uitgangspunt een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor burgers en bedrijven en tegelijkertijd een goede belevingswaarde voor inwoners en recreanten.
4. Duurzame werkgelegenheid.

Wat zijn onze verwachtingen?

Op 8 december 2016 is het Programma Buitengebied vastgesteld. Om aan de bovengenoemde doelen invulling te geven is een groot aantal projecten inmiddels gestart en is het programma 'op stoom' gekomen. In 2018 zijn we volop in de uitvoering.

Omgevingskwaliteit

- We stellen doelen op die bijdragen aan omgevingskwaliteit, en nodigen mensen uit het gebied uit om bij het maken van plannen deze doelen zoveel mogelijk mee te nemen (uitnodigingsplanologie).
- Middels pilots doen we ervaring op met deze nieuwe werkwijze, onder andere in lopende projecten voor de Ginkelse Hei, Kernhem en dorpsranden.
- Ede ondertekende het Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderijen. De FoodValley is inmiddels door de overheid aangewezen als officiële pilotregio om luchtkwaliteit te verbeteren. Het Praktijkcentrum Emissiereductie Veehouderij levert in 2018 de resultaten van de eerste pilots op.

Agrarische en niet-agrarische bedrijvigheid

- Via het project inventarisatie vitaliteit buitengebied krijgen we inzicht in de werkelijke situatie in het buitengebied. Door op grote schaal data te combineren en locatiebezoeken af te leggen actualiseren we onze data. De Gemeente en de OddV werken nauw samen aan deze inventarisatie en vervolgtacties.
- Met de inventarisatie krijgen we inzicht in gebieden waar agrarische uitbreidingen mogelijk of wenselijk zijn, en gebieden waar andere functies passend lijken.
- We verkennen nieuwe mogelijkheden voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) in regioverband.
- Via diverse projecten geven we invulling aan de uitvoering van het Manifest van Salentein, gericht op een vitale agrarische sector.
- Om afname van biodiversiteit in het buitengebied een halt toe te roepen onderzoeken we waar kansen liggen om landbouw en natuurbeheer en/of natuurontwikkeling met elkaar te verbinden.

Recreatie en Toerisme

- De Visie op Recreatie en Toerisme, die eind 2017 wordt vastgesteld, geven we verder vorm in een uitvoeringsprogramma op basis van de strategielijnen.
- We nemen actief deel aan Gebiedsopgave Veluwe. Lopende projecten zijn: Vitale Vakantieparken, Excellente Routestructuren en Robuuste Marketing.
- Continueren Vitale Vakantieparken: we adviseren ondernemers om hun bedrijf zo vorm te geven dat het kan inspringen op veranderende vraag van toeristen.
- We continueren en intensiveren projectmatige aanpak permanente bewoning recreatieterreinen.
- In het project Optimalisatie Routestructuren wordt gewerkt aan ontwerp, aanleg en beheer van routes voor wandelaars, ruiters en fietsers. Waar mogelijk doen we dit in samenwerking met andere Veluwse partijen.
- We versterken het herinneringstoerisme, onder andere door participatie in Project Dropzone Ede.

Budget 2017 en 2018

Het oorspronkelijke budget voor 2017 van € 730.000 is verhoogd met

- € 100.000 voor Manifest Gezonde Leefomgeving Veehouderijen en met
- € 150.000 voor Handhaving Permanente Bewoning Vakantieparken.

Voor deze twee voorstellen is in de perspectiefnota dekking gevonden binnen het investeringsfonds, en deze voorstellen zijn ondergebracht onder het programma Buitengebied, vanwege de grote inhoudelijke verwevenheid.

Voor 2018 is een budget van € 891.000 beschikbaar, waarin ruim de helft wordt ingezet voor 'Gezonde Leefomgeving' en aanpak permanente bewoning. We verwachten in 2018 volop in de uitvoering te zitten.

Levendig centrum

Het beoogde maatschappelijk effect van het speerpunt Levendig centrum is een levendige stad, waar het prettig wonen is, met een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat.

Wat willen we bereiken?

Het beoogde maatschappelijk effect is een levendige stad, waar het prettig wonen is, met een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat. Dit heeft een positief effect op de werkgelegenheid. Met het 'Verhaal van Ede Centrum - de koers naar 2030' is het doel dat Ede Centrum (weer) de plek wordt waar de Edenaar graag en met trots werkt, winkelt, woont of uitgaat en de niet-Edenaar een bestemming vindt voor een dagje uit. Een op maat gesneden programma van maatregelen van uiteenlopende aard brengt een ommekeer teweeg in de terugloop van het aantal bezoekers en het gebrek aan aantrekkelijkheid en levendigheid. Op lange termijn gaan we een stabiele situatie creëren voor bezoekers, ondernemers, eigenaren, bewoners en andere belanghebbenden zodat Ede over een aantrekkelijk, levendig en levensvatbaar centrum beschikt."

Afgeleide doelen zijn:

- Het versterken van de positieve stemming en imago van Ede Centrum.
Dit is het voornaamste doel. Edenaren moeten weer van het centrum gaan houden. Ze moeten het aantrekkelijker gaan vinden en vaker bezoeken. Zo gaan ze positiever over het centrum denken en praten en ontstaat er een positieve spiraal.
- Het verbeteren van samenwerking en afspraken tussen partijen en binnen organisaties met betrekking tot het centrum. Samen werken aan een sterk merk.
- Aantoonbare verbeteringen op het gebied van de voornaamste knelpunten in Ede Centrum: lage belevingswaarde, negatieve waardering van parkeerstructuur, te grote leegstand, te lage bezoekersaantallen, negatieve reputatie.

Wat zijn onze verwachtingen?

In 2018-2021 wordt het programma verder uitgerold. Het werkprogramma bevat ruim 40 projecten en activiteiten. De gemeente is van circa 25 activiteiten de initiatiefnemer.

Een aantal grote projecten die in 2018 wordt gerealiseerd door de gemeente zijn de herinrichting van de Markt, de vergroening van het historische lint (gebied Grotestraat en Maandereind) en het aanpassen van de fietsstructuur (routes en stallingen).

Met partners uit het centrum wordt gewerkt aan Ede Centrum promotie.

Een nieuw bestemmingsplan en beeldkwaliteitplan worden in 2018 vastgesteld. Een mogelijke verplaatsing van Cultura zal (wellicht nog in 2017) aan de orde zijn.

In het centrum worden grote evenementen georganiseerd zoals de Heideweek, de ijsbaan, Zomerbries/popup, Art&Food, Statues, Koningsdag en vele kleinere.

Particuliere initiatiefnemers knappen opnieuw de gevels van minimaal 5 waardevolle panden op. Er zijn 3 grote bouw-/renovatieprojecten (Museumplein, Bedding locatie, Geels locatie) in het centrum.

In 2019 e.v. wordt het Kuiperplein heringericht en de verkeersring en distributieroutes aangepast (betreffende de Marktstraat, Telefoonweg e.a.). Ook zijn er initiatieven tot herinrichting/verbetering van het Museumplein, het Bevrijdingsplein/Arnhemseweg en het Raadhuisplein.

Budget 2017 en 2018

Voor 2018 is € 660.000 budget nodig, te weten:

- Wegens succes verlengd en uitgebreid voor 2018 (-2021): € 50.000 per jaar voor gevelverbeteringen.
- € 60.000 voor evenementen.
- € 250.000 voor kleine projecten (I-beacons, amateurtheater / kunstenaarscafé, promotie-/marketing, steegjes en straatjes, fietsenstalling).
- € 300.000 voor ambtelijke proces-, ontwerp- en uitvoeringsbegeleiding.

Indien wordt besloten tot verplaatsing van Cultura worden de daarvoor benodigde middelen ter afweging en besluitvorming voorgelegd.

Citymarketing

Citymarketing is belangrijk om Ede 'op de kaart te zetten'. Citymarketing is een krachtig instrument dat gekoppeld is en zal moeten blijven aan de Edese speerpunten: Food en Veluwe. Het is daarbij zaak om gerichte acties te doen naar verschillende doelgroepen, passend en in afstemming met de andere speerpunten. De vrijetijdseconomie vormt een belangrijk onderdeel van de economie op de Veluwe. Het streven naar economische groei binnen recreatie en toerisme zorgt voor meer bestedingen en werkgelegenheid. Hierdoor ontstaat een kwalitatief goed verblijfsklimaat. Een klimaat dat uitnodigt om te bezoeken, in te wonen en in te werken.

Wat willen we bereiken?

Citymarketing is belangrijk om Ede 'op de kaart te zetten'. Citymarketing is een krachtig instrument dat gekoppeld is en zal moeten blijven aan de Edese speerpunten. Het is daarbij zaak om gerichte acties te doen naar verschillende doelgroepen, passend en in afstemming met de andere speerpunten. Het gaat hierbij nadrukkelijk om de brede aanpak in doelgroepen: Bewoners, Bedrijven, Bezoekers en Bollebozen (studenten). In 2017 en 2018 richten we een passende citymarketingorganisatie in waarbij we kunnen rekenen op draagvlak, commitment en co-financiering van externe partners. Daarnaast zet Citymarketing – naast het reguliere programma dat voortborduurt op de afgelopen jaren – extra in op de doorontwikkeling van De Smaak van Van Gogh en de realisatie van een brede Citymarketing webportal.

We willen een hoogwaardig voorzieningenniveau voor onze inwoners en voor toeristische bezoekers. Daar horen een levendig centrum, goed functionerende wijkwinkelcentra en aantrekkelijke dorpskernen bij. Daarnaast zetten we erop in om Food ook zichtbaar en beleefbaar te maken voor onze bezoekers en bewoners. Dat doen we onder andere door het inzetten van het label 'De Smaak van Van Gogh' in samenwerking met het Kröller-Müller Museum. Vanuit dit label stimuleren we culinair toerisme. We willen een aantrekkelijk vestigingsklimaat bieden voor Food en Veluwe gerelateerde ondernemers en initiatieven. We stimuleren en omarmen foodgerelateerde events (zowel business 2 business en business 2 consumer).

- Ede wil herkend worden als regio voor Food en Veluwe.
- Ede wil herkend worden als innovatieve topregio voor foodgerelateerde bedrijven en als duurzame gemeente waarin een veelheid aan culturele, culinaire en natuurgerelateerde events plaatsvinden.
- Ede als zodanig bij (toekomstige) inwoners, bedrijven, (kennis)instellingen en toeristen onder de aandacht brengen op een wijze dat deze partijen zich ook daadwerkelijk binden aan Ede, door Ede te bezoeken dan wel zich in Ede te vestigen.
- De komende jaren blijft Smaak van Van Gogh als label van vrije tijd en Food actief.
- Een aantrekkelijk vestigingsklimaat, zodanig dat Ede veel bezoekers kent en (Food)bedrijven zich aan Ede binden.

Wat zijn onze verwachtingen?

In de loop van 2018 gaat dat de nieuwe citymarketingorganisatie van start. In opmaat hiernaartoe wordt het bestuur geworven en de prestatieafspraken met de gemeente vastgelegd. Deze organisatie gaat samen met externe stakeholders invulling en uitvoering geven aan de citymarketingdoelstellingen zoals hierboven is beschreven. Daarnaast wordt begin 2018 de nieuwe site voor citymarketing gelanceerd met als slogan 'Lekker landen in Ede'. Bewoners, bezoekers en bedrijven kunnen dan veel makkelijker informatie vinden over wat Ede te bieden heeft. Rond het thema 'Lekker landen in Ede' worden ook andere activiteiten ontwikkeld.

We verwachten de komende jaren vaker zichtbaar te zijn op zakelijke congressen rondom Agrofood. Ook acquireren wij zelf congressen en meetings op het terrein van Agrofood in Ede. Wij zorgen ook voor verbinding met de regio FoodValley.

Budget 2017 en 2018

Wij verwachten dat het budget ad € 120.000 voor buitenreclame niet wordt besteed in 2017. Het project moet nog worden aanbesteed en wordt vervolgens opgepakt met de afdeling Ruimtelijke Projecten. Oorzaak van de vertraging is dat dit project is gecombineerd met een verwant project waarvoor inhoudelijke voorbereidingen niet in 2017 konden plaatsvinden.

Evenementen

Evenementen is geen apart speerpunt; vanwege het belang van evenementen is ook in 2018 wel een bedrag toegekend vanuit het investeringsfonds. Evenementen zijn immers belangrijk voor Ede. Het zorgt ervoor dat inwoners (oud en jong) trots zijn op hun stad, het zorgt voor de komst van bezoekers buiten Ede, het zorgt voor een economische spin off (bestedingen). Vanuit de speerpuntprogramma's Food, Citymarketing en Levendig Centrum wordt ook ingezet op (het ontwikkelen van) evenementen(beleid). In 2017 zal een integraal evenementenbeleid en een evenementenloket vorm krijgen waar ook de hieronder beschreven evenementen een plaats krijgen. Voor de 'Heideweek', 'Summerloversdance' en 'Statues by Night' is vanuit het fonds budget beschikbaar gesteld.

Wat willen we bereiken?

Evenementen zijn belangrijk voor een stad. Het zorgt ervoor dat inwoners (oud en jong) trots zijn op hun stad, het zorgt voor de komst van bezoekers buiten Ede, het zorgt voor een economische spin off (bestedingen). En in de zomermaanden zijn evenementen belangrijk voor de toeristen die verblijven op parken en campings. De afgelopen jaren hebben we een paar grote evenementen in Ede centrum gekregen:

- Summerloverz dance: gratis evenement voor jongeren op de Markt
- Heideweek: verschillende podia Markt en Museumplein, met bands
- Statues by Night: levende standbeelden door het hele centrum van 19.30 uur tot 22.00 uur.

Wat zijn onze verwachtingen?

Food & Veluwe evenement

In oktober wordt een start gemaakt met het Food & Veluwe evenement. Het festival heet Störrig en vindt plaats van 20 t/m 22 oktober op de stormbaan op de Veluwe Poort.

Sportfestival

In mei 2018 wordt de topsporthal aan de Zandlaan geopend. Dan vindt ook het nieuwe sportfestival plaats met de campus to campus run (van Ede naar Wageningen en terug). Het festival en de campus to campus run worden nu ontwikkeld. De meeste activiteiten zoals de ontwikkeling van de site, de organisatie van de run en het festival zelf vinden in 2018 plaats.

Dropzone

Het evenement dropzone is nog in ontwikkeling. Momenteel is een overkoepelend plan in ontwikkeling, voordat men verder kan met het evenement. In dit plan wordt aangegeven hoe wij de Ginkelse Heide en Dropzone Ede kunnen ontwikkelen als een entree van Ede en welke kansen en bedreigingen er zijn voor de natuur. Dan kan de planvorming informatiepunt Dropzone Ede starten.

Summerloverz - Food Court

Summerloverz is dit jaar niet doorgegaan vanwege de verplaatsing van de evenementen naar het Kuiperplein. Daarvoor in de plaats ontwikkelt deze organisator een Food Court op de Markt tijdens Statues by Night. Een win-win. Statues by Night zet een groot spektakel neer op de markt. De organisator van Summerloverz zorgt voor Food & Vermaak zodat naast de straten in het centrum ook de Markt bruist van de activiteiten op vrijdag 29 september.

Budget 2017 en 2018

Sportfestival

Het festival en de campus to campus run worden nu ontwikkeld. Los van beperkte ontwikkelkosten worden geen kosten gemaakt. Het budget van € 75.000 zal grotendeels vrijvallen. In 2018 is dit zelfde budget beschikbaar.

Dropzone

Voor 2017 staat er vanuit het investeringsfonds € 36.000 geraamd voor dit evenement. De ontwikkelkosten zullen grotendeels in 2018 worden gemaakt.

Summerloverz naar Food Court

De middelen voor Summerloverz wordt ingezet voor het evenement Food Court zoals beschreven in de paragraaf 'wat zijn onze verwachtingen'.

Algemeen

Het budget voor evenementen wordt overgeheveld naar de Citymarketingorganisatie conform besluitvorming met uitzondering van specifieke evenementen zoals de Airborne waarover later besluitvorming plaatsvindt.

Integrale aanpak Bedrijventerreinen en Locaties

Het doel van de Integrale Aanpak Bedrijventerreinen en Werklocaties is het accommoderen van bestaande en nieuwe bedrijvigheid, het versterken van de positie van de gemeente binnen de FoodValley-regio en het creëren en versterken van duurzame werkgelegenheid. Het gaat om het versterken van de afzet van bedrijventerreinen en werklocaties. Er is een nauwe samenhang met de speerpunten Food, Buitengebied en KennisAs.

Wat willen we bereiken?

Het beoogde maatschappelijke effect is een aantrekkelijk vestigingsklimaat en werkgelegenheid. Het doel van de Integrale Aanpak Bedrijventerreinen en Werklocaties (IABW) is het accommoderen van bestaande en nieuwe bedrijvigheid, het versterken van de positie van de gemeente binnen de Foodregio van Nederland, Regio FoodValley, en het creëren in en de komende jaren verder versterken van duurzame werkgelegenheid. Het IABW is een aanpak ter versterking (van de afzet) van de bedrijventerreinen en werklocaties. Er is een nauwe samenhang met het thema Food en de ontwikkeling van de KennisAs Ede-Wageningen.

Met betrekking tot werkgelegenheid, kavelverkoop en bekendheid zijn de volgende doelen bepaald:

- Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen houdt gelijke tred met groei inwonertal.
- Meer arbeidsplaatsen dan beroepsbevolking.
- Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen positiever dan landelijk gemiddeld.
- Afname werkloze beroepsbevolking.
- Minder werkloze beroepsbevolking dan landelijk gemiddeld.
- Kavelverkoop minimaal conform planning MPG, afname rentelasten op bedrijventerreinen.
- Ede is gekend als Food-stad als onderdeel van de Foodregio van Nederland bij Food-bedrijven in binnen- en buitenland.

Voor de periode 2018 en verder ligt de focus en ambitie op de ontwikkeling en het vermarkten van het Food & Businesspark (De Klomp). Om planologische redenen is nog niet gestart met uitgifte van kavels op dit terrein. Om die reden is een inhaalslag nodig om de geformuleerde doelen voor de uitgifte te realiseren. Vanaf de tweede helft van 2017 en 2018 zijn extra inspanningen nodig. Om dit te bereiken stellen wij een Marketing en Acquisitieplan op. Wij implementeren dit plan mede gebaseerd op de lessen geleerd uit de integrale aanpak die vanuit het IABW is ontwikkeld. Dit marketing en acquisitieplan is gericht op het goed in de markt zetten van het nieuwe bedrijventerrein en de "pijplijn" te gaan vullen met gegadigden voor vestiging op dit terrein.

Wat zijn onze verwachtingen?

Al in 2017 ronden wij het Marketing en Acquisitieplan voor het Food & Businesspark (de Klomp - Oost) af. In 2018 wordt het plan uitgevoerd. Voor iedere doelgroep (internationaal, nationaal, regionaal en lokaal) wordt een strategie bepaald.

Voor de komende jaren verwachten wij dan ook aanmerkelijk meer bedrijvigheid en werkgelegenheid op het Food & Businesspark en andere geschikte locaties in Ede. Wij denken daarbij vooral aan bedrijven uit de Agrifood en de daaraan gerelateerde sectoren.

Budget 2017 en 2018

Het budget wordt vrijwel volledig benut.

1.3 Financiële doorkijk

De voorgenomen prestaties verlopen volgens planning. De voorbereiding van de plannen en projecten heeft vooral in het eerste half jaar plaatsgevonden; de realisatie en uitvoering van de projecten vindt vooral in de tweede helft van 2017 en soms in 2018 plaats. Het is de verwachting dat het budget voor 2017 nagenoeg geheel wordt ingezet.

Overzicht Investeringsfonds Impuls Ede

bedragen x € 1.000

Speerpunt	Toegekend 1e tranche 2017	Toegekend 2e helft 2017	Totaal begroot 2017	Verwachting totaal 2017	Overschot/ tekort	Aanvraag 1e tranche 2018
Food (programma 4) *	370	638	1.008	883	125	822
KennisAs Ede Wageningen (programma 4)	335	0	335	335	0	335
IABW (programma 4)	200	75	275	250	25	50
Levendig centrum (programma 4)	260	405	665	665	0	210
Duurzaamheid (programma 5)	480	367	847	847	0	756
Buitengebied (programma 5)	378	603	981	981	0	891
Vervolg mEdemaken (programma 8)	40	0	40	0	40	0
Citymarketing (programma 8)	20	250	270	150	120	356
Evenementen (programma 8)	60	186	246	146	100	443
World Food Center (programma 5) **						200
Totaal	2.143	2.524	4.667	4.257	410	4.063

Een tweetal mutaties 2018 is nog niet verwerkt in het totaaloverzicht Reserves.

* In de raming Food 2018 is een budget van € 102.000 opgenomen voor Public affairs.

** Voor World Food Center vragen we een budget van € 200.000.

2. Programmaplannen

Onderwijshuisvesting

Wij dragen samen met schoolbesturen zorg voor kwalitatief goede en toegankelijke schoolgebouwen voor zowel basisonderwijs, voortgezet onderwijs als speciaal onderwijs. Hierbij streven we ernaar dat de schoolgebouwen duurzaam zijn en dat er een goed binnenklimaat is voor de kinderen en leerkrachten. Ook maken we de samenwerking tussen het onderwijs en voor-, tussen-en naschoolse voorzieningen mogelijk.

Sport

De meeste mensen sporten omdat ze sport leuk vinden, voor hen is sporten een doel op zich. Daarnaast kan sport een middel zijn om bijvoorbeeld je gezondheid te verbeteren, zorgen voor meer participatie of het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Om sport als doel én als middel te ondersteunen, bieden wij passende faciliteiten voor binnensport, buitensport en voor het zwemmen. Daarnaast ondersteunen en stimuleren wij sportverenigingen bij het aanbieden van sport en hun maatschappelijke rol.

Cultuur

Kunst en cultuur dragen bij aan de samenleving, het verrijkt, verdiept en geeft kleur. We maken zichtbaarder wat er aan kunst en cultuur in Ede is. Daarnaast creëren we ruimte voor meer kunstuitingen en cultuurbeleving in Ede. Wij ondersteunen daarom een goed culturaanbod in onze gemeente zodat het in Ede aantrekkelijk is om te wonen, te werken en te ondernemen. Hierbij is voor ons het uitgangspunt dat alle kinderen kennis kunnen maken met en een basis krijgen van de verschillende vormen van kunst, cultuur en erfgoed via cultuureducatie.

Erfgoed

Ede heeft specifieke cultuurhistorische kwaliteiten waaraan de gemeente zijn identiteit ontleent. Het is onze wettelijke taak om deze te beschermen, in stand te houden, te versterken en zo goed mogelijk zichtbaar en beleefbaar te maken. Soms door erfgoed een culturele herbestemming te geven, soms door cultuurhistorie inspiratiebron te laten zijn bij nieuwe ontwikkelingen. We ontsluiten erfgoedinformatie, toetsen plannen, ondersteunen instandhouding (ook financieel), en stimuleren en faciliteren ruimtelijke projecten, evenementen en educatieve projecten gericht op erfgoed. Voorbeelden zijn de ontwikkelingen op het ENKA- en kazerneterrein (restauratie en herbestemming erfgoed, door cultuurhistorie beïnvloede nieuwbouw, ontwikkeling World Food Center, etc.).

Ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

Begin 2017 heeft de gemeenteraad het Strategisch Huisvestings Plan (SHP) deel 1 vastgesteld waarmee ook de huisvestingsagenda ten behoeve van de renovatie of vernieuwing van de schoolgebouwen is vastgesteld. In 2017 is in een intensief traject met de schoolbesturen het SHP geactualiseerd door een aantal inhoudelijke thema's uit te werken. In 2018 gaan we door met het daadwerkelijk ten uitvoer brengen van het plan en de huisvestingsagenda: volgens planning met renovatie of nieuwbouw de kwaliteit van de schoolgebouwen verbeteren, het faciliteren van de vorming van kindcentra en het verruimen van de huisvestingsmogelijkheden van passend onderwijs in het reguliere onderwijs.

Sport

In 2018 geven we verder uitvoering aan de vastgestelde accommodatieplannen voor binnensport en buitensport. Zo wordt de nieuwe Topsporthal aan de Zandlaan in Ede opgeleverd, zijn er renovaties van een aantal gymzalen en kunstgrasvelden. In 2018 krijgt de revitalisering van zwembad De Peppel een vervolg. Voor sportontwikkeling werken we samen met sportverenigingen en maatschappelijke partners aan Open sportparken waarbij er veel aandacht is voor talentontwikkeling en het activeren van kwetsbare doelgroepen.

Cultuur

In 2017 is gestart met de uitvoering van de nieuwe Cultuurnota. Dit resulteerde onder andere in de oprichting van het Cultuurfonds Ede. In het afgelopen jaar zijn bestuursleden geworven en is een matchmaker aangesteld. Het budget dat bij de perspectiefnota is toegekend is als subsidie beschikt. De Stichting Militair Historie Ede (SMHE) is opgericht, voortkomend uit het Platform Militaire Historie Ede en het Militair Historisch Informatiepunt. Bij de perspectiefnota heeft de gemeenteraad budget beschikbaar gesteld voor huisvesting van de SMHE. Nu wordt gewerkt aan de renovatie en restauratie van gebouw De Smederij om het gebouw geschikt te maken voor deze functie. Opening is voorzien in het voorjaar van 2018.

Met Cultura zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van aanvullende projecten op het gebied van cultuureducatie op de scholen. De Omroep Ede heeft een subsidieaanvraag ingediend voor innovatie van de technische apparatuur. De gemeenteraad heeft hiervoor bij de perspectiefnota budget beschikbaar gesteld. Vanuit de Nederlandse Lokale Publieke Omroep (NLPO) is een streekindeling vastgesteld die gericht is op samenwerking van de lokale omroepen. Binnen deze streekindeling heeft de gemeente Ede het initiatief genomen om te komen tot samenwerking op facilitair gebied, waarbij de eigenheid van de lokale omroepen gewaarborgd blijft. De afronding van de verkennende fase om te komen tot het Exposeum is voorzien voor het einde van het jaar.

Erfgoed

In 2017 zijn we gestart met de actualisatie van ons gemeentelijk erfgoedbeleid en bijbehorend instrumentarium. De wijziging van het erfgoedbeleid krijgt zijn beslag in 2018. Met de komst van de Erfgoedwet (2016) en Omgevingswet worden vanuit het Rijk meer taken en verantwoordelijkheden op gebied van erfgoed bij de gemeente neergelegd en wordt het stelsel van ruimtelijke regels volledig herzien. In 2018 integreren we wijzigingen in het (sectorale) erfgoedbeleid in een visie op het beheer en de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving (omgevingsvisie). In 2018 wordt de archeologische dienstverlening in Ede geoptimaliseerd door de samenwerking met vrijwilligers en buurgemeenten te intensiveren. In 2018 worden verdere stappen gezet in het restauratie- en herbestemmingsproces van diverse monumenten.

Relevante beleidsnota's

- [Accommodatieplan buitensport \(2017\)](#)
- [Beleidsregels voor onderhoud en restauratie van monumenten \(Leidraad MOOI Ede\) \(2011\)](#)
- [Cultuurnota 2016 \(2016\)](#)
- [Cultuurhistorische Waardenkaart \(2012\)](#)

- [Erfgoedverordening Gemeente Ede \(2012\)](#)
- [Nota 'Erfgoed met perspectief' \(2010\)](#)
- [Integraal huisvestingsplan binnensport \(2014\)](#)
- [Integraal huisvestingsplan onderwijs 2015-2018 \(2014\)](#)
- [Nota 'Archeologie in evenwicht' \(2012\)](#)
- [Sportnota Ploegenspel 2.0 \(2012\)](#)
- [Toekomstvisie zwemproduct \(2016\)](#)
- Strategisch huisvestingsplan onderwijs 2017-2020
- Strategisch huisvestingsplan onderwijs, deel 2 2018-2021 (in ontwikkeling)
- [Subsidieregeling Instandhouding Erfgoed \(2017\)](#)

Wat willen we bereiken?

Inwoners kunnen zich optimaal ontplooiën en ontwikkelen op het gebied van onderwijs, sport en cultuur.

Onderwijshuisvesting

Doel

Leerlingen in Ede kunnen gebruik maken van een aanbod van onderwijsvoorzieningen dat minimaal voldoet aan de wettelijke eisen.

Sport

Doel

Meer inwoners in Ede sporten en bewegen voor vitaliteit en contact.

Subdoelen

- Meer inwoners voldoen aan de beweegnorm.
- Hogere deelname aan sportverenigingen.

Cultuur

Doel

Kunst en cultuur in Ede worden zichtbaarder doordat de mogelijkheden voor nieuwe initiatieven groter en bestaande initiatieven en organisaties bekender worden.

Subdoelen

- Alle kinderen maken kennis met en krijgen een basis van alle cultuurvormen.
- Het verhaal van Ede wordt verteld: cultuur is verbonden met Edese identiteit.
- Inwoners en bezoekers komen meer met elkaar in contact via kunst en cultuur. Dit versterkt de sociale cohesie en sociale kracht van Ede.
- Het verbeteren van het cultureel ondernemersklimaat door middel van instandhouding van de culturele basisinfrastructuur en het mogelijk maken van innovatie. Deze dragen bij aan het versterken van de economische kracht van Ede.
- Versterken van de culturele uitstraling van Ede die bijdraagt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van Ede als woongemeente.
- Het vergroten van de cultuurhistorische aantrekkelijkheid van de gemeente Ede. Duurzaam behoud van ons cultureel erfgoed is van belang om aan huidige en toekomstige generaties het verhaal van de Edese geschiedenis te kunnen blijven vertellen.
- Monumentenzorg en archeologie zetten zich in om de specifieke cultuurhistorische kwaliteit in de gebouwde en natuurlijke leefomgeving te bereiken en te behouden, en de kennis hieromtrent te vergaren en te delen. Van belang is dat Edenaren steeds meer zelf (kunnen) bijdragen aan het behoud van hun erfgoed.

Erfgoed

Doel

De cultuurhistorische aantrekkelijkheid van de gemeente vergroten.

Subdoelen

- Cultureel erfgoed wordt beter en duurzaam behouden voor toekomstige generaties.
- Edese geschiedenis komt meer onder de aandacht van bewoners, recreanten en toeristen.
- De specifieke cultuurhistorische kwaliteiten van de gebouwde en natuurlijke leefomgeving verhogen.
- Meer kennis vergaren en delen op gebied van cultuurhistorie.
- Steeds meer Edenaren dragen bij aan erfgoedbehoud en -beleving.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streefwaarde
Percentage Edenaren dat voldoet aan de beweegnorm	41	-	49		45
Percentage inwoners dat sport in clubverband	26	-	29		35
Percentage inwoners dat niet sport <i>Percentages afkomstig uit Inwoners aan het woord. KING geeft alleen voor 2014 een percentage: 51% (bron: RIVM). Zie ook Depla-indicator 'Percentage niet-wekelijkse sporters'.</i>	43				
Percentage Edenaren dat cultuuraanbod voldoende vindt	69	-	64		70
Woon aantrekkelijkheid Ede <i>Rangnummering woon aantrekkelijkheidsindex (Atlas voor gemeenten): hoe lager des te aantrekkelijker</i>	27	24	21	22	
Sociale cohesie <i>Schaalscore op 10-puntsschaal die is opgebouwd uit vier stellingen over sociale samenhang in de buurt</i>	-	6,3	-		
Deelname aantal scholen aan cultuureducatie <i>Het betreft de schooljaren 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016</i>	13	12	12	17	
Percentage inwoners dat een positief beeld heeft van de gemeente Ede (als gebied)	72	-	65		

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijshuisvesting

1. Starten renovatie in het scholencomplex Maandereng ten behoeve van de ontwikkeling van een Kindcentrum.
2. Renovatie-/vervangingsprojecten de SmdB Ruitenbeek en de SmdB De Kraats.
3. Verdere uitwerking van plannen voor vervangende nieuwbouw in Ederveen, gericht op nieuwbouw in 2019, te beginnen met de Calvijnsschool.
4. Afhankelijk van besluitvorming door CNS naar de mogelijkheden om de Oranje Nassau in Oud Zuid te verhuizen naar de ENKA, gaan wij in samenwerking met het schoolbestuur en eigenaar Boei een bouwplan ontwikkelen.

Sport

Sportfaciliteiten

1. Opening Topsportthal Van der Knaaphal.
2. Renovatie gymlokalen en kunstgrasvelden.
3. Revitalisatie zwembad De Peppel.

Sportontwikkeling

Uitwerking Open Sportparken.

Cultuur

Algemeen cultuurbeleid

1. Uitbreiding van de leerlijnen cultuureducatie op de basisscholen.
2. Ontwikkeling van een leerlijn 'burgerschap'.
3. Het Cultuurfonds Ede is operationeel.
4. Huisvesting van het militair erfgoed wordt gerealiseerd.
5. Het erfgoedcentrum wordt gerealiseerd in Cultura.

Erfgoed

Algemeen erfgoedbeleid

1. Implementatie erfgoedbeleid (2017 e.v.).

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Onderwijshuisvesting	5.505 N	7.378 N	5.530 N	6.053 N	6.061 N	6.169 N
Sport	9.470 N	7.296 N	7.083 N	7.283 N	7.496 N	7.481 N
Cultuur	9.753 N	9.340 N	8.772 N	8.348 N	8.481 N	8.235 N
Totaal lasten programma	24.728 N	24.014 N	21.385 N	21.684 N	22.038 N	21.886 N
Financiële baten per productgroep						
Onderwijshuisvesting	204 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Sport	1.724 V	2.340 V	257 V	257 V	257 V	892 V
Cultuur	969 V	195 V	141 V	141 V	141 V	141 V
Totaal baten programma	2.897 V	2.535 V	398 V	398 V	398 V	1.033 V
Saldo van baten en lasten	21.831 N	21.479 N	20.987 N	21.286 N	21.640 N	20.853 N
Storting reserve	13.403 N	2.024 N	272 N	271 N	271 N	270 N
Onttrekking reserve	15.445 V	3.230 V	744 V	745 V	528 V	283 V
Resultaat	19.790 N	20.273 N	20.514 N	20.812 N	21.383 N	20.840 N

Toelichting

Onderwijshuisvesting

De gemeentelijke begroting voor onderwijshuisvesting daalt volgend jaar aan zowel de lasten- als de batenkant. Dit is een gevolg van het voltooiën van een aantal projecten met achterstallig onderhoud in 2017, waaronder het gebouw van de Rots. Omdat deze projecten uit de reserve werden gedekt is het netto effect op de begroting nihil.

De kosten van onderwijs dat gehuisvest is in multifunctionele accommodaties is vanaf 2018 doorverdeeld vanuit vastgoed. Dit resulteert in een stijging van kosten voor onderwijshuisvesting van € 0,32 miljoen.

Sport

Het project Sportpark Otterlo wordt afgesloten. Deze afwikkeling die in de cijfers van 2017 is verwerkt veroorzaakt een verschil op baten en reservemutaties in vergelijking met de begroting voor 2018.

Cultuur

In de begroting staat tot en met 2017 structureel een budget van € 0,5 miljoen voor het Exposeum. Vanaf 2018 bedraagt dit € 0,25 miljoen, besloten bij het traject mEdemaken.

Vergeleken met 2017 wordt er in 2018 voor € 0,2 miljoen minder uitgegeven aan beeldende kunst(aankopen). De daarmee samenhangende onttrekking uit de reserve Kunstaankopen wordt met het zelfde bedrag verlaagd in 2018, per saldo nihil.

Of je nu jong of oud bent, een beperking of chronische ziekte hebt of gezond bent, werkzaam bent of thuis zit, van Nederlandse afkomst bent of een andere etniciteit hebt: de gemeente Ede bevordert dat iedereen zoveel mogelijk mee kan doen aan de Edese samenleving. En iedereen kan daar iets aan bijdragen.

We zetten in op eigen kracht om de regie over het eigen welbevinden van inwoners zoveel mogelijk bij die inwoners zelf te laten. Ook doen we een beroep op mantelzorg, het eigen sociale netwerk of informele ondersteuning. Het liefst in de directe omgeving van iemand (straat, wijk, buurt of dorp).

Mocht iemand hulp of ondersteuning nodig hebben om de eigen regie te behouden of weer terug te krijgen, dan biedt de gemeente een vangnet. Kortdurend waar dat kan, langdurig als het nodig is.

Daarnaast probeert de gemeente zoveel mogelijk te voorkomen dat mensen (dure) begeleiding en ondersteuning nodig hebben. Dit noemen we preventie. Veel (vrijwilligers-)organisaties doen aan preventie. Zo voorkomen we vroegtijdig dat mensen niet langer meedoen of helpen we inwoners juist om weer ergens bij betrokken te zijn. De maatschappelijke effecten genoemd in de gebiedsagenda zijn het vertrekpunt: inwoners hebben die immers mede opgesteld! De dingen die zij belangrijk vinden staan in de gebiedsagenda genoemd. Naast de maatschappelijke effecten in de gebiedsagenda heeft de gemeente ook wettelijke taken en wil de gemeente iets bereiken. In dat geval wordt actief op preventie ingezet.

Voor de komende jaren worden ook de initiatieven die vanuit inwoners zelf zijn opgezet een steeds groter deel van de preventieve inzet. Tegelijkertijd ligt hier ook de uitdaging: hoe werken we effectief samen met de inwoners van Ede en geven we hen de ruimte om activiteiten te ontplooien om hiermee de zelfredzaamheid en samenredzaamheid te vergroten?

Ook op het terrein van onderwijs ondersteunen we daar waar nodig. Dit doen we onder andere door het voorkomen en terugdringen van verzuim en voortijdig schoolverlaten en het verminderen van onderwijsachterstanden. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor het tegengaan van discriminatie en een sluitende aanpak voor kwetsbare jongeren.

Met betrekking tot gezondheid willen we de burgers bewuster maken van de noodzaak van een gezonde leefstijl en hun mogelijkheden. Dit doen we o.a. door het geven van voorlichting over gezonder eten en gezondheidsrisico's, over alcohol- en drugsgebruik en het stimuleren van bewegen en sporten.

Ontwikkelingen

Maatschappelijke ondersteuning

Preventieve maatschappelijke ondersteuning

In 2017 zijn we vol aan de slag geweest met de uitvoeringsnota *Vernieuwd welzijn*. In 2018 gaan we daarmee verder, waarbij de focus ligt op het verder stimuleren en (waar nodig) ondersteunen van bewonersinitiatieven. De afstemming en verbinding tussen de inzet van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties en de gebiedsagenda blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt. Ook het aansluiten van informele zorg bij formele zorg valt hieronder.

Mantelzorg

De nota *Mantelzorgbeleid* wordt in 2018 verder uitgevoerd. Doorontwikkeling van respijtzorg en het oppakken van het thema werk & mantelzorg staan daarbij op de planning.

Sociale teams

De sociale teams hebben 2,5 jaar gewerkt in een samenwerkingsverband tussen de gemeente en een aantal kernpartners. In 2018 wordt dit omgevormd naar een alliantiemodel. Dit model biedt de mogelijkheid om de knelpunten in co-creatie met de zorgaanbieders op te lossen en tevens in gezamenlijkheid sturing te geven aan de transformatiedoelen en de ketensamenwerking (nulde-, eerste- en tweede lijn). Waar mogelijk gebeurt dit wijkgericht en in aansluiting op de gebiedsagenda's. De uitkomsten van de pilot Ede-West zullen belangrijke input leveren voor de verdere doorontwikkeling.

Preventieve jeugdhulp

We zijn in Ede gestart met een herijking van het jeugdactiviteitenbeleid. De jeugdactiviteiten zijn voor een deel nog gebaseerd op keuzes uit het verleden. Er is behoefte om dit beter aan te laten sluiten bij wat er nodig is per wijk. We gaan de activiteiten flexibeler organiseren en beter aansluiten bij de gebiedsagenda's. Waar mogelijk doen we dit met inzet van vrijwilligersorganisaties of bewonersinitiatieven.

We streven naar vroegtijdige signalering en het zo dichtbij, snel en zo licht mogelijk inzetten van ondersteuning en begeleiding. Het is belangrijk dat er aandacht blijft voor tijdig opschalen wanneer zwaardere zorg toch noodzakelijk is.

Inclusieve Edese samenleving

Inclusie raakt alle beleidsterreinen: fysieke toegankelijkheid, maar ook volwaardigheid in arbeid, zorg en onderwijs. Dat vraagt zowel om een mentaliteitsverandering als om praktische aanpassingen. We kijken ook naar ons eigen beleid; wat doen we goed en wat kunnen we verbeteren? Dat doen we in afstemming met inwoners, belangenbehartigers en maatschappelijke organisaties. In 2017 is samen met inwoners uit de Edese samenleving een routekaart opgesteld, op basis waarvan verschillende plannen die inclusie in brede zin bevorderen tot uitvoering worden gebracht.

In juli 2016 heeft Nederland het VN verdrag voor gelijke rechten van personen met een handicap geratificeerd. De Edese gemeenteraad heeft als één van de voorlopers unaniem de motie 'toegankelijke gemeente' aangenomen. Hoewel het VN-verdrag gaat over de rechten van personen met een handicap heeft het college ervoor gekozen om de kring van personen uit te breiden. Het is belangrijk dat iedereen mee kan doen. Jong, oud, ongeacht culturele achtergrond, seksuele geaardheid, gender, talent of beperking. Op deze manier wordt het meest recht gedaan aan de definitie van inclusie.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

Door de hoge toestroom van vluchtelingen vanaf 2013 is veel in gang gezet. Het streven is zo snel mogelijk, liefst in de opvangsituatie, te beginnen met screening van (arbeids)potentieel en dat parallel te laten lopen met inburgering. Ook de AMV'ers (minderjarige alleengaande/alleenstaande statushouders) die zich vanaf 2016 in Ede vestigden, zijn een relatief nieuwe doelgroep. Dit vraagt ketensamenwerking met onder meer Timon en

Lindhout, die ze huisvest en begeleidt. In het huisvestingsoverleg bespreken de ketenpartners tweewekelijks alle casussen. Hier zijn ook Woonstede, Vluchtelingenwerk, genoemde jeugdzorginstellingen en verschillende gemeentelijke afdelingen in vertegenwoordigd.

Het rapport van de Algemene Rekenkamer maakt duidelijk dat het huidige inburgeringsstelsel onvoldoende effectief is. De resultaten van inburgering vallen tegen, terwijl succesvolle inburgering van belang is om zo snel mogelijk naar vermogen mee te kunnen doen. We verwachten dat het nieuwe Kabinet overgaat tot een stelselwijziging waarbij gemeenten weer een sturende rol hebben rond inburgering. Ondertussen hebben de regiogemeenten binnen FoodValley aangegeven hier niet op te wachten. Komende periode werken we met de taalaanbieders verder uit hoe we hier handen en voeten aan kunnen geven.

Onderwijsondersteuning

Peuteropvang

Op 1 januari 2018 start landelijk de harmonisatie van de peuterspeelzalen en kinderopvang. Vanaf dat moment gelden dezelfde kwaliteits- en financieringseisen. In 2016 is het beleidskader peuteropvang vastgesteld. De overgang van peuterspeelzalen naar peuteropvang heeft onze bijzondere aandacht. Met name voor de kinderen met mogelijke achterstanden willen wij de toegang tot voor- en vroegschoolse educatie blijven waarborgen.

Gezondheidsondersteuning

In maart 2016 is de regionale visie *Publieke Gezondheidszorg Gelderland-Midden* vastgesteld in het bestuurlijk overleg Publieke Gezondheidszorg. De regionale visie is gebaseerd op het concept 'positieve gezondheid'; niet slechts de afwezigheid van ziekten, maar het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. In de tweede helft 2017 volgt de lokale uitwerking, waarin de speerpunten voor Ede staan.

De organisatie Veilig Thuis is ondergebracht bij Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden. Inspecties zien scherp toe op de kwaliteit van de dienstverlening van Veilig Thuis-organisaties. De samenwerking met het Veiligheidshuis en de Sociaal Teams en het CJG wordt geïntensiveerd.

Relevante beleidsnota's

- [Kadernota Vernieuwd Welzijn](#) (2015)
- [Nota Mantelzorgbeleid 2016-2020](#) (2016)
- [Beleidsplan Jeugd Lokaal](#) (2014)
- [Beleidskader Peuteropvang](#) (2016)
- [Beleidsnotitie Leerplicht 2015](#) (2015)
- [Nota Gezondheidsbeleid Ede 2011-2015](#) (2010)
- [Regiovisie Veilig Thuis West Veluwe Vallei](#) (2014)
- [Gebiedsagenda](#) (2016)

Wat willen we bereiken?

Preventieve inzet draagt bij aan een leefbaar en levendig Ede; gezonde en zelf- en samenredzame inwoners en Edese kinderen en jongeren zijn goed voorbereid op deelname aan de samenleving.

Maatschappelijke ondersteuning

Doel

Ede heeft leefbare en levendige wijken, buurten en dorpen; zelf- en samenredzame inwoners en een stimulerend en veilig opvoed- en opgroei-klimaat voor kinderen en jeugdigen.

Subdoelen

- Zoveel mogelijk inwoners zijn en blijven zelf- en samenredzaam.
- Meer bewoners en vrijwilligersorganisaties zetten zich in voor welzijnsactiviteiten en ondersteuning van anderen.
- Jeugdigen groeien zo veel mogelijk op in hun eigen, veilige en stimulerende opvoed- en opgroeiomgeving.
- Jeugdactiviteiten dragen bij aan de ontwikkeling van jeugdigen in kwetsbare situaties.
- Onveilige situaties van jeugdigen en ouders worden voorkomen door vroegtijdige signalering.
- Ouderen en jongeren zijn meer zelfredzaam door vroegtijdige inzet van ondersteuning bij (beginnende) problemen.
- Bij signalering en aanpak van vragen en problemen van jeugdigen werken de domeinen: thuis (voor)school en het publieke domein goed samen.
- Meer mantelzorgers zijn in staat om de zorg aan een naaste langdurig uit te voeren.
- Verhogen sociale cohesie door actieve inzet van inwoners via buurt- en dorpshuizen.
- Meer (kwetsbare) inwoners doen mee aan de samenleving in al zijn facetten, wonen zo lang mogelijk zelfstandig en ervaren daarbij minder fysieke en mentale drempels.
- De samenleving in Ede wordt zich bewust van de kansen en mogelijkheden rondom inclusie en gemotiveerd mee te doen aan het veranderproces op basis van de in 2017 opgestelde Routekaart Ede Inclusief.
- Statushouders zijn zo snel mogelijk zelfstandig en maatschappelijk zelfredzaam.
- Inwoners hebben voldoende mogelijkheden om zich te verplaatsen en zijn op de hoogte van de verschillende vervoersmogelijkheden.

Onderwijsondersteuning

Doel

Er zijn voldoende onderwijskansen voor ieder kind en iedere jeugdige zodanig dat stagnaties in de doorlopende leerlijn worden tegengegaan.

Subdoelen

- Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten wordt tegengegaan en teruggedrongen.
- Zoveel mogelijk Edese jongeren verlaten het onderwijs met een passend diploma.
- Jeugdigen beheersen de Nederlandse taal zodat risico's op onderwijsachterstand verminderen.

Gezondheidsondersteuning

Doel

Inwoners in Ede hebben gelijke kansen op een optimale gezondheid met voorkoming of vroegtijdig opsporen van gezondheidsrisico's en huiselijk geweld.

Subdoelen

- Minder inwoners worden slachtoffer van (huiselijk) geweld in afhankelijkheidsrelaties.
- Voorkomen en tegengaan van gezondheidsproblemen.
- Edenaren zijn meer zelfredzaam en weten beter hoe zij zelf gezondheidsproblemen kunnen voorkomen.
- Inwoners van Ede gaan bewuster en gezonder eten en drinken.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat minimaal een keer per week mantelzorg geeft	19	-	20		
Percentage mantelzorgers dat zich tamelijk of zwaar belast voelt	11	-	12	-	
Percentage Edenaren dat vrijwilligerswerk doet	-	47	-	-	
Percentage Edenaren dat zegt zich goed te kunnen redden <i>Zelfredzaamheid</i>	92	-	89,2	-	
Percentage 4-12 jarigen in het primair onderwijs waarvan de ouders een laag opleidingsniveau hebben <i>Depla-indicator. Het percentage leerlingen PO (4-12 jaar) op het totaal aantal leerlingen PO</i>	11,9	11,9	11,0	-	
Percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan programma's voor- en vroegschoolse educatie (vve)	75	75	76	-	100
Percentage jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar dat het onderwijs heeft verlaten zonder startkwalificatie in betreffend schooljaar <i>Depla-indicator</i>	12,0	10,1	10,0	-	
Percentage jongeren tussen de 18 en 23 jaar dat geen startkwalificatie heeft <i>Metingen worden per schooljaar verricht</i>	12,0	10,1	10,0	-	
Percentage jongeren (15-22 jaar) dat tevreden is over het vrijetijdsaanbod in Ede	-	69	65	-	
Aantal trajecten vroegsignalering op afwijkend en problematisch gedrag	57	62	50	-	
Aantal meldingen kindermishandeling en huiselijk geweld bij Veilig Thuis <i>Tussen haakjes alleen meldingen kindermishandeling</i>	325 (63)	349 (58)	395 (60)		
Percentage kinderen (12-19 jaar) dat overmatig alcohol drinkt <i>Dit wordt vierjaarlijks gemeten en hier is geen nieuwe informatie over beschikbaar</i>	4	-	-		

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatschappelijke ondersteuning

Preventieve maatschappelijke ondersteuning

1. Stimuleren van initiatieven van bewoners die zich willen inzetten voor hun straat, buurt of wijk via sociaal werkers en wijkregie en monitoren of dit aansluit bij de behoeften van inwoners.
2. Uitvoeren activiteiten uit de nota *Mantelzorgbeleid*.
3. Afstemmen van inzet vrijwilligers op doelstellingen gebiedsagenda (waar mogelijk).
4. Uitvoeren project 'Ede Inclusief' op basis van de Routekaart Ede Inclusief met als resultaten: Aanpassingen en borging in beleid, bevorderen van inclusie in co-creatie met de samenleving en stimuleringsprikkels aan de samenleving voor doorvoeren van veranderingen

Maatschappelijke begeleiding statushouders

1. Realisatie en uitrol nieuw programma rond tekenen participatieverklaring voor inburgeraars in afstemming met rol Vluchtelingenwerk rond maatschappelijke begeleiding.

2. Verbinding met activiteiten wijkregie, Sociaal Teams, Woonstede, Vluchtelingenwerk (volgens afspraken die gemaakt zijn tussen deze partijen).

Preventieve jeugdhulp

1. De jeugdactiviteiten in overleg met uitvoerende partijen en wijkregie verder herijken zodat ze aansluiten bij wat nodig is in de wijk (de gebiedsagenda's).
2. Het CJG wordt meer onderdeel van de gebiedsstructuur en staat in nauwe relatie met de gebiedsmanager.
3. Het collectieve aanbod van preventieve ondersteuning bij opvoeden en opgroeien (trainingen, cursussen, gespreksgroepen) bij het CJG organiseren en continu laten aansluiten bij de vraag/behoefte van ouders en opvoeders.
4. Door middel van een pilot vroegtijdige(re) inzet van schoolmaatschappelijk werk in het voortgezet onderwijs wordt inzet van preventieve hulp versterkt zodat de kans op schooluitval kleiner wordt.
5. Door middel van een convenant wordt een krachtige impuls gegeven aan het toepassen van de Meldcode Kindermishandeling.
6. Het evalueren en zonodig herinrichten van de sociale infrastructuur, waaronder de Sociaal Teams. Door de gemeente en de samenwerkingspartners (die samen in een stuurgroep zitten) is uitgesproken dat de samenwerking wordt doorontwikkeld, zodat de huidige knelpunten op korte termijn kunnen worden opgelost.
7. Het voorkomen van hechtingsproblematiek is een blijvend aandachtspunt in de preventieve zorg voor de jeugd.

Onderwijsondersteuning

Leerplicht/Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC)

1. Actief benaderen van scholen om alle wettelijk verzuim tijdig en volledig te melden; op 100% van het gemelde verzuim volgt actie door Leerplicht.
2. Extra inzet (voor 3 jaar) op Leerplicht, specifiek een leerplichtambtenaar die de verbindende rol tussen primair onderwijs en gemeentelijke jeugdhulp oppakt (gestart begin 2017).
3. Voortzetting WOW (Waar Onderwijs Werkt) in 2017 en 2018, waar voortijdig schoolverlaters arbeidsvaardigheden aanleren en begeleid worden richting werk.

Gezondheidsondersteuning

1. Meer partijen zijn bereikt door intensivering van de voorlichting over vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
2. Naleving van de Wet op de Meldcode: invoering en monitoring van gebruik Meldcode en Verwijsindex.
3. Het beter bekend maken van het antidiscriminatiebureau, zodat inwoners weten waar zij terecht kunnen voor meldingen, vragen, mediation of andere ondersteuning.
4. Alcoholpreventie: deelname aan Frisvalley/Cleanvalley met campagnes voor diverse doelgroepen. Continuering inzet preventiemedewerker in het buitengebied voor onder meer interventies in de keet met betrokkenheid van de plaatselijke gemeenschap.
5. Preventie-projecten/ -activiteiten gericht op gezondheid, onder andere in samenhang met het speerpunt Food: Aan Tafel in de wijk (programma kindero obesitas van ziekenhuis in de wijk), ProMuscle (gericht op eiwitrijke voeding en beweging voor ouderen), Gezondhuizen (multidisciplinaire aanpak leefstijl en gezondheid jonge ouders en hun kinderen) en inzet cultuurvertalers (eerder bekend als voorlichters eigen taal en cultuur).

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Maatschappelijke Ondersteuning	17.320 N	19.997 N	19.744 N	18.247 N	16.990 N	16.917 N
Gezondheidsondersteuning	3.665 N	5.606 N	4.936 N	4.873 N	4.798 N	4.798 N
Onderwijsondersteuning	5.570 N	5.190 N	3.826 N	3.796 N	3.866 N	3.560 N
Totaal lasten programma	26.555 N	30.792 N	28.506 N	26.917 N	25.654 N	25.275 N
Financiële baten per productgroep						
Maatschappelijke Ondersteuning	1.932 V	983 V	715 V	715 V	715 V	715 V
Gezondheidsondersteuning	5 V	357 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Onderwijsondersteuning	3.439 V	3.682 V	2.642 V	2.642 V	2.642 V	2.335 V
Totaal baten programma	5.376 V	5.022 V	3.357 V	3.357 V	3.357 V	3.050 V
Saldo van baten en lasten	21.179 N	25.770 N	25.149 N	23.560 N	22.297 N	22.225 N
Storting reserve	876 N	2.273 N	183 N	183 N	183 N	183 N
Onttrekking reserve	1.202 V	1.078 V	1.090 V	607 V	75 V	53 V
Resultaat	20.853 N	26.964 N	24.242 N	23.135 N	22.404 N	22.354 N

Toelichting

Maatschappelijke ondersteuning

Preventieve jeugdhulp

Incidentele middelen voor preventieve jeugdhulp (€ 0,2 miljoen) vervallen met ingang van 2018. Bij de Perspectiefnota 2018-2021 is € 0,7 miljoen incidenteel toegekend voor de periode tot en met 2019 voor Specialistische Ondersteuning Huisartsen en zware casuïstiek 3D.

Maatschappelijke ondersteuning inburgering

In 2017 is een bedrag van € 0,7 miljoen gestort in de reserve inburgering voor de aanpak statushouders. In 2018 wordt een deel van dit bedrag (€ 0,5 miljoen) onttrokken voor het uitvoeringsplan statushouders. Het resterende deel is beschikbaar voor de uitvoering in 2019. Daarnaast is vanaf 2018 sprake van een hogere rijksbijdrage voor inburgeringsplichtigen. De stijging bedraagt in 2018 ruim € 0,2 miljoen.

Bedrijfsvoering en transformatie sociaal domein

Bij de Perspectiefnota 2017-2020 is besloten een tijdelijke impuls te geven aan de bedrijfsvoering en de transformatie in het sociaal domein. Als gevolg van fasering dalen de lasten in 2018 met € 0,35 miljoen.

Buurt- en dorpshuizen

In het kader van mEdemaken is een taakstelling opgelegd van € 0,5 miljoen. Deze wordt gefaseerd ingevoerd waardoor het budget in 2018 € 0,35 miljoen lager is dan in 2017. Op dit moment wordt op verschillende plekken in Ede samen met de besturen van de buurt- en dorpshuizen gekeken naar de vraag en behoefte naar een plek voor ontmoeting. De vraag naar een ontmoetingsplek en het soort ontmoetingsplek is overal anders. Door maatwerk te leveren sluiten we aan bij de wensen en behoeften van inwoners. Deze aanpak heeft effect op de taakstelling.

Lokale teams

Bij de Perspectiefnota 2018-2021 zijn extra middelen toegekend aan de Sociaal teams ten behoeve van hulp aan verwarde personen. Voor 2017 bedroeg dit € 0,1 miljoen, voor 2018 en 2019 is dit € 0,2 miljoen.

Fonds impuls sociaal domein

In 2017 is € 1,5 miljoen gestort in de reserve Fonds Impuls Sociaal Domein. Dit geeft mede invulling aan de doorontwikkeling van de transformatie in de periode 2017-2018. Zie ook de paragraaf grote projecten, herstructurering sociaal domein.

Gezondheidsondersteuning

In 2017 is de nieuwe organisatie Veilig thuis van start gegaan. Voor 2017 is het regionale budget Veilig thuis geraamd inclusief de bijdragen van de regiogemeenten. Over het regionale tekort Veilig thuis van circa € 0,3 miljoen is bestuurlijke consensus om dit éénmalig te onttrekken aan de centrumgemeentelijke reserve Beschermd Wonen. Voor 2018 is in de ramingen vooralsnog alleen het budget Ede geraamd, aangezien Veilig thuis dan mogelijk rechtstreeks met de regiogemeenten wordt verrekend. Het waarschijnlijke tekort 2018 en het aandeel Ede daarin is nog onvoldoende duidelijk en om die reden niet verwerkt. Mogelijk wordt hier bij de komende perspectiefnota op teruggekomen.

Onderwijsondersteuning

Door een nieuwe bekostigingsmethode van peuteropvang gaan gelden van het Rijk rechtstreeks naar de ouders. Zowel de baten (de bijdragen vanuit het Rijk voor VVE opvang) als de lasten (subsidies aan peuteropvangplekken) van onderwijsachterstand dalen met € 1,0 miljoen.

Evenals de voorgaande jaren nemen dit jaar de Asscher-middelen voor peuterspeelzaalwerk toe met circa € 0,1 miljoen. Dit groeit in 2020 aan tot het maximum van circa € 0,35 miljoen. Daarnaast vindt een korting plaats op de algemene uitkering ten laste van peuterspeelzaalwerk, ten grootte van circa € 0,3 miljoen. Op termijn vallen deze bedragen tegen elkaar weg. Eventuele tijdelijke tekorten worden afgedekt met de reserve onderwijsachterstanden.

Dit programma gaat over de gemeentelijke inzet op het gebied van individuele ondersteuning. De gemeente was al langer verantwoordelijk voor individuele ondersteuning zoals hulp bij het huishouden, hulpmiddelen en collectief vervoer. Dat gold ook voor inkomensondersteuning voor mensen met een laag inkomen en voor schulddienstverlening.

Sinds de decentralisatie zijn er diverse functies bijgekomen, zoals dagbesteding, begeleiding van mensen die zelfstandig wonen, groepsbegeleiding, respijtzorg en kortdurend verblijf en het toeleiden naar werk van mensen met een arbeidsbeperking. Ook Beschermd Wonen is naar de gemeenten gedecentraliseerd, waarbij Ede als centrumgemeente verantwoordelijk is voor de uitvoering van Beschermd Wonen in de regio. Dit betreft dan zowel deze vormen van ondersteuning voor jeugdigen als voor volwassenen.

Onze ambitie is dat zoveel mogelijk inwoners van Ede, jong en oud maatschappelijk meedoen. Daarbij moeten kinderen bovendien gezond en veilig kunnen opgroeien en hun talenten kunnen ontwikkelen. Het gaat dus over wonen, werken, opvoeden, opgroeien, leren, ontwikkelen en actief betrokken zijn bij de samenleving. Onze inwoners zijn daarvoor zelf verantwoordelijk binnen hun eigen netwerken. Ze zijn zelfredzaam en (financieel) in staat om deel te nemen aan de samenleving.

Een deel van onze inwoners kan dat echter niet. Een aantal van hen kan daardoor in schulden raken. Voor hen is ondersteuning beschikbaar. Samen met maatschappelijke organisaties, inzet van vrijwilligers, het onderwijs en de ondernemers bieden wij oplossingen op maat. Een integrale aanpak vanuit de vraag van de inwoner staat daarbij centraal.

Met de nieuwe taken voor de gemeente hebben we ook gekozen voor een nieuwe manier van werken. De sociale infrastructuur richten we zo in dat die optimaal de zelfredzaamheid van onze inwoners ondersteunt en het opgroei- en opvoedklimaat van jeugd en jongeren bevordert. Waar mogelijk schakelen we het informele netwerk in voor ondersteuning in verbinding met wat professioneel nodig is. Problematiek binnen één huishouden benaderen we integraal en er is één regisseur die coördineert (één huishouden, één plan).

Ontwikkelingen

Doorontwikkeling WMO en participatie

In 2016 heeft Ede de keuze gemaakt om de transformatie van de drie decentralisaties in de daaropvolgende jaren op onderdelen te intensiveren. Wij hanteren daarbij onze eigen Edese wijze. We trekken daarbij met partners gezamenlijk op om domeinoverstijgende samenwerking en bekostiging te stimuleren. Ondersteuning wordt zo veel mogelijk ontschot en integraal aangeboden in de nabijheid van de leefwereld van de cliënt

(bijvoorbeeld via arrangementen). We hanteren daarbij een resultaatgerichte aanpak waarbij maatwerk het motto is.

Het gaat daarbij tevens om een intensivering van de gewenste verschuiving van formele naar informele ondersteuning (door bijvoorbeeld het optimaal inzetten van vrijwilligers) en van individueel naar groep (door bijvoorbeeld het creëren van laagdrempelige wijkgerichte ontmoetingsplekken).

Doorontwikkeling transformatieproces regionale inkoop jeugdhulp

Met alle jeugdhulpaanbieders wordt in regioverband (FoodValley) samengewerkt aan een gezamenlijke transformatieagenda. Deze transformatie moet in de komende jaren gaan leiden tot een ondersteuningsaanbod voor kwetsbare jeugd dat aansluit bij de inhoudelijke ambities en werkwijze van de gemeente Ede. Een belangrijk aspect van de transformatie is het versterken van de toegang tot specialistische kennis en kunde van kinder- en jeugdpsychiatrie en psychosociale zorg. De huisarts is hiervoor de belangrijkste en grootste verwijzer. In 2017 wordt de inzet van de Specialistische Ondersteuning Huisartsen (SOH) in Ede verder uitgebreid.

Toename aantal statushouders in de gemeente

De ambitie is dat deze nieuwe inwoners goed en snel inburgeren, integreren en participeren door middel van werk of onderwijs en opleiding. Dit vraagt om extra activiteiten en een integrale aanpak met wonen en werk. Er is samenwerking met maatschappelijke partners en werkgevers in afstemming met de arbeidsmarktregio FoodValley.

Werkkracht: 'Iedereen heeft kans op werk en participatie, tenzij

De gemeenteraad heeft besloten om Permar op te heffen per 1 januari 2018. Werkkracht EDE BV zal dan operationeel zijn en perspectief op werk bieden voor alle werkzoekenden en werknemers uit de brede doelgroep van de participatiewet, met en zonder arbeidsbeperking. Daarbij biedt Werkkracht ondersteuning. Werkkracht is de verbindende factor tussen werkzoekenden, werkgevers, samenwerkingspartners en de gemeente. Doel is om iedereen zo regulier mogelijk aan het werk te helpen.

We staan ook klaar voor onze werkzoekenden, die niet direct betaald werk krijgen, maar die we vanuit Werkkracht in de Edese samenleving op andere wijze dan betaald werk laten participeren.

Het uitvoeren van de pilot het SamenWerkBedrijf

Het SamenWerkBedrijf is een samenwerkingsovereenkomst tussen ACV, Permar en de gemeente Ede. Onderdeel van deze pilot is dat het onderhoud van de openbare ruimte uitgevoerd wordt met inzet van onder andere mensen met een garantiebaan. In 2018 wordt Werkkracht een partner in de uitvoering van deze pilot omdat Permar per 1 januari 2018 is opgeheven. Op basis van evaluatie wordt besloten of en in welke vorm de pilot na 2018 wordt gecontinueerd.

Relevante beleidsnota's

- [Nota 'Het is mensenwerk'](#) (2013)
- [Beleidsplan Awbz/Wmo](#) (2014)
- [Themanotitie decentralisatie AWBZ: 'Kanteling vraag een zet'](#) (2014)
- [Groeidocument Beschermd Wonen Valleiregio 2015-2017](#) (2015)
- [Woonvisie Ede 2030](#) (2015)
- [Regionaal beleidsplan Jeugd FoodValley 2015-2018](#) (2013)
- [Regionale Visie Zorg voor jeugd FoodValley 'Elke jeugdige telt en doet mee'](#) (2014)
- [Inkoop Jeugdhulp samenwerkende gemeenten regio FoodValley 2016 e.v.](#) (2016)
- [Beleidsplan Participatiewet](#) (2013)
- [Minimabeleid 2015 en verder](#) (2014)
- [Ontwikkelagenda inkoop nieuwe Wmo](#) (2015)
- [Voorstel toekomst huishoudelijke ondersteuning](#)

- [Notitie Eigen bijdrage Wmo-maatwerkvoorzieningen](#)
- [Nota 'Effectiviteit van het Minimabeleid'](#)
- Nota 'Minima effectrapportage gemeente Ede 2016'
- Visie Schuldienstverlening Ede-Wageningen 2016
- [Ontwerp Participatiebedrijf Ede \(2016\)](#)

Wat willen we bereiken?

Inwoners in Ede hebben regie over hun eigen leven, doen mee naar vermogen, en krijgen indien nodig daarbij begeleiding en ondersteuning.

Maatwerkvoorziening

Doel

Zoveel mogelijk inwoners in Ede hebben regie over hun eigen leven en worden indien nodig op maat ondersteund en begeleid.

Subdoelen

- Meer inwoners doen mee in de samenleving en wonen zo lang mogelijk zelfstandig.
- Zoveel mogelijk passend bij de ondersteuningsbehoefte van inwoners is er professionele ondersteuning op maat in verbinding met informele vormen van ondersteuning.
- Waar mogelijk verminderen we de professionele inzet en vervangen we deze door ondersteuning en begeleiding vanuit het eigen sociaal netwerk en/of vanuit informele vormen van ondersteuning, waarbij de kwaliteit gewaarborgd blijft.
- Meer kwetsbare inwoners blijven zo lang mogelijk zelfstandig wonen, al dan niet met ambulante begeleiding, of stromen duurzaam uit de maatschappelijke opvang of beschermd wonen.
- Jeugdigen worden adequaat ondersteund bij het veilig opgroeien tot zelfredzame burgers.
- Vervoer (van leerlingen en van cliënten) is meer afgestemd op de mate van zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van betrokkenen.
- Meer inwoners met een laag inkomen zijn in staat om deel te nemen aan de samenleving.
- Meer inwoners zijn schuldenvrij.

Werk en participatie

Vanaf 1 januari 2018 is Werkkracht Ede BV voor de gemeente Ede verantwoordelijk voor de uitvoering Participatiewet. Uitgangspunt bij de uitvoering is 'iedereen heeft kans op werk tenzij'.

Doel

Zoveel mogelijk mensen werken in een zo regulier mogelijke werkomgeving of participeren op een andere wijze in de Edese samenleving.

Inkomensvoorziening

Doel

Zoveel mogelijk inwoners zijn financieel in staat om deel te nemen aan de samenleving door middel van werk of participatie. Aan inwoners die (tijdelijk) niet in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien wordt ondersteuning geboden. De geboden ondersteuning vanuit Werkkracht vindt plaats in samenhang met de benodigde inkomensondersteuning, de toepassing van armoederegelingen en schulddienstverlening.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat zich eenzaam voelt	14	15	14		
Aantal dak- en thuislozen in gemeente Ede dat gebruik maakt van opvang <i>Gebruik Johanniter opvang en Leger des Heils inclusief geen gebruik van opvang maar wel recht op opvang</i>	126	122	153		
Percentage Edenaren dat belemmeringen ervaart in de algemene lichamelijke gezondheid om deel te nemen aan het maatschappelijke leven <i>Percentage Edenaren dat een matige of ernstige belemmering ervaart door zijn/haar lichamelijke gezondheid, fysiek functioneren en/of geestelijke gezondheid.</i>	-	21	-		
Percentage jongeren met jeugdhulp (tot 18 jaar) <i>Depla-indicator</i>	-	8,5	8,8		
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO <i>Depla-indicator. Cijfer is voor 2015 en 2016 aangepast omdat inwoneraantallen waarover het aandeel was berekend niet klopten</i>	-	359	331	322	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO Huishoudelijke Hulp per 10.000 inwoners <i>Cijfer is voor 2015 en 2016 aangepast omdat inwoneraantallen waarover het aandeel was berekend niet klopten</i>	-	222	204	209	
Aantal cliënten met een maatwerkarrangement WMO Beschermd Wonen per 10.000 inwoners <i>Cijfer is voor 2015 en 2016 aangepast omdat inwoneraantallen waarover het aandeel was berekend niet klopten</i>	-	45	37	32	
Percentage Wmo cliënten dat zich door de ondersteuning beter kan redden	-	-	86	83	
Percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) <i>Depla-indicator. Cijfers komen uit Waarstaatjegemeente (bron: Kinderen in Tel).</i>	0,46	0,83	-	-	
Werkzoekende jongeren (jonger dan 27 jaar) <i>Alternatieve indicator voor Depla-indicator 'Werkloze jongeren'; (% 16-22 jaar met alleen een bekend cijfer voor meest recente cijfer bij KING: 2012: 0,7%)</i>	356	319	423		
Aantal werkzoekenden met een arbeidsbeperking <i>Voor 2015 het aantal bijstandsgerechtigden in het doelgroepenregister (gestart op 1 januari 2015) per 01-12-2015, voor 2017 het aantal personen per september 2016</i>	-	74	37		
Aantal huishoudens dat in een jaar bijzondere bijstand of een minimaregeling heeft ontvangen	1.636	1.446	1.887		
Aantal aanmeldingen schulddienstverlening	409	322	345		

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatwerkvoorziening

1. Het verder ontwikkelen van de transformatieagenda Wmo, zoals de ontschotting van budgetten (binnen het sociaal domein, maar ook met de Zvw en de Wlz - domeinoverstijgend werken), de verbinding tussen nulde-, eerste- en tweedelij, substitutie van zwaardere naar lichtere vormen van ondersteuning en het bieden van maatwerk. Een wijkgerichte aanpak staat daarbij voorop.

2. Het realiseren van laagdrempelige ontmoetingsplekken in alle wijken, gericht op ontmoeting en dagbesteding/participatie, in samenwerking met Wmo-aanbieders, Malkander en de brede nuldlijn.
3. Het evalueren en verder ontwikkelen van het product Thuisondersteuning (zowel de maatwerk, als de algemene voorziening) alsmede thuisondersteuning voor mantelzorgers.
4. Het ontwikkelen van nieuwe arrangementen, waardoor begeleiding en ondersteuning meer flexibel ingezet kunnen worden, mede om afschaling van zware naar lichtere vormen van begeleiding beter mogelijk te maken.
5. Het evalueren en verder ontwikkelen van het eigen bijdrage-beleid Wmo, waarbij de draaglast en de draagkracht van de inwoners die in aanmerking komen voor een maatwerkvoorziening zoveel mogelijk in balans is.
6. Het evalueren en verder ontwikkelen - in samenspraak met de regiogemeenten- van het Wmo-ondersteuningsarrangement GGZ. Dit is nodig voor de extramuralisering van de intramurale beschermd wonen voor de doelgroep GGZ met psychiatrische problematiek.
7. Het uitbreiden van het aanbod maatschappelijke opvang met preventieve activiteiten, mede door het starten c.q. intensiveren van lokale projecten in de regio, zoals de inzet van bemoeizorg en kortdurend verblijf/logeeropvang.
8. Het verder opschuiven van 'zorgbeleid' naar 'woonbeleid' in de maatschappelijke opvang. Mensen wonen zo normaal mogelijk. Dat is in de wijk en met scheiding wonen - ondersteuning, al dan niet met ambulante begeleiding.
9. Het ontwikkelen en uitvoeren van ondersteuningsarrangementen binnen het onderwijs zodat we – integraal – kunnen anticiperen op opgroei- en opvoedproblemen. Dit helpt ook om voortijdige schooluitval te voorkomen. De ketensamenwerking willen we hiervoor optimaal benutten.
10. Het maken van een notitie 'kwetsbare jongeren' met voorstellen voor een sluitende keten van ondersteuning en hulp, zodat jongeren in kwetsbare situaties, bijvoorbeeld na de Jeugdzorg, niet buiten beeld raken of tussen wal en schip vallen.
11. Het ontwikkelen en uitvoeren van uitgangspunten die zijn opgenomen in de 'Visie op Scholddienstverlening Ede-Wageningen 2016' welke specifiek gericht is op preventie, vroegsignalering, ondersteuning en nazorg. Met extra aandacht voor de bestaande klanten, jongeren, ondernemers en inwoners met hoge zorgkosten.
12. Het uitvoering geven van de aanbevelingen uit de nota 'Effectiviteit van het Minimabeleid 2015' en 'Minima-effectrapportage gemeente Ede 2016' van twee externe onderzoeksbureaus. Waarbij de integrale samenwerking binnen het sociaal domein verder doorontwikkeld wordt.

Werk en participatie

Het uitvoeren van plannen zoals beschreven in het projectplan 'Integratie statushouders Ede'.

Inkomensvoorziening

Uitvoering van een experiment van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie omtrent het Project Behoorlijk & Effectieve invordering Ede. Hierbij is specifiek aandacht voor de communicatie met de burger en wordt er een werkwijze ontwikkeld die de integrale afstemming bevordert met overige gemeentelijke invorderaars (zoals gemeentelijke belastingen, terugvordering en verhaal van WPI).

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Maatwerkvoorziening	73.098 N	73.732 N	71.737 N	70.310 N	70.450 N	70.559 N
Werk en Participatie	23.750 N	17.798 N	16.355 N	15.248 N	14.365 N	14.728 N
Inkomensvoorziening	30.986 N	27.135 N	24.205 N	22.967 N	22.920 N	22.920 N
Totaal lasten programma	127.833 N	118.665 N	112.298 N	108.525 N	107.735 N	108.208 N
Financiële baten per productgroep						
Maatwerkvoorziening	4.341 V	2.448 V	2.409 V	2.359 V	2.359 V	2.359 V
Werk en Participatie	1.913 V	868 V	893 V	908 V	868 V	868 V
Inkomensvoorziening	25.561 V	23.404 V	20.353 V	20.353 V	20.353 V	20.353 V
Totaal baten programma	31.815 V	26.719 V	23.654 V	23.619 V	23.579 V	23.579 V
Saldo van baten en lasten	96.018 N	91.946 N	88.643 N	84.906 N	84.156 N	84.628 N
Storting reserve	1.953 N	21 N	740 N	1.976 N	2.146 N	2.146 N
Onttrekking reserve	716 V	2.243 V	523 V	461 V	311 V	11 V
Resultaat	97.255 N	89.724 N	88.861 N	86.420 N	85.991 N	86.763 N

Toelichting

Maatwerkvoorzieningen

Het beschikbare budget voor jeugdzorg (combinatie van rijksmiddelen en incidentele algemene middelen) daalt met € 0,5 miljoen. Gestuurd wordt op het opvangen van deze daling door het realiseren van voordelen uit de transformatie.

Voor de maatwerkvoorzieningen Wmo (begeleiding, dagbesteding, thuisondersteuning etc.) zijn bij de Meicirculaire 2017 voor het jaar 2018 extra middelen ad € 0,5 miljoen verkregen. In de eerste plaats een compensatie voor de extramuralisering, hulpbehoevende ouderen blijven langer thuis wonen in plaats van een instelling. Daarnaast betreft dit extra middelen voor de volumegroei van de Wmo.

Bij beschermd wonen wordt een hogere uitkering ontvangen waardoor de lasten stijgen met € 0,6 miljoen. Dit betreft vooral de compensatie van de hogere kapitaallastenvergoeding aan de aanbieders. Resultaten waaronder de extramuralisering via arrangementen GGZ versus de afbouw van intramurale bedden worden verrekend met de reserve beschermd wonen.

Op de maatschappelijke opvang zien we de lasten dalen. Medio 2018 eindigt de pilot next level aan de Stationsstraat, maar ook het wegvallen van incidentele lasten voor lokaal maatwerk, onderzoek en inhuur zijn oorzaken dat de lasten in 2018 dalen. Daar tegenover stijgen de lasten voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers. In 2018 wordt ook geïnvesteerd in een integrale aanpak van zwerfjongeren, deze zijn echter nog niet in de ramingen verwerkt. Resultaten worden verrekend met de reserve maatschappelijke opvang.

Bij het regionale budget voor geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) zien we de lasten licht stijgen, die nog binnen de uitkering kunnen worden opgevangen. In 2017 vindt nog een onttrekking aan de reserve vrouwenopvang van € 0,1 miljoen plaats, maar dan is de reserve leeg. Voor 2018 is een budgetgarantie afgegeven tot maximaal de hoogte van het aandeel GIA in de uitkering vrouwenopvang. Regionaal is echter discussie over de hoogte van het aandeel Ede in 2018. Zowel ambtelijk als bestuurlijk vindt overleg plaats om de lasten naar de toekomst binnen het daarvoor bestemde regionale budget te houden.

Op de maatwerkvoorzieningen zijn in 2017 incidenteel correcties van de rekening 2016 geraamd ter grootte van € 0,6 miljoen voor WMO, € 1 miljoen voor jeugdzorg en € 0,7 miljoen voor beschermd wonen. Als gevolg hiervan zijn de lasten in 2018 € 2,3 miljoen lager dan in 2017. Daarnaast zijn in 2018 meer bedrijfsvoeringskosten aan het maatwerk toegerekend (€ 0,3 miljoen).

Werk en participatie

Het budget neemt met ruim € 1,2 miljoen af als gevolg van een dalend aantal Wsw'ers en een lagere bijdrage per Wsw'er. Deze daling is ook terug te zien in de algemene uitkering. Daarnaast is sprake van een afname van de lasten voor de arbeidsmarktregio met € 0,2 miljoen. De onttrekking vanuit de reserve arbeidsmarktregio is navenant lager.

Inkomensvoorziening

Vanwege de onzekerheid rondom het objectief verdeelmodel voor de gebundelde uitkering is de verhoging van de gebundelde uitkering niet structureel verwerkt. In de Perspectiefnota 2019-2022 wordt aan de hand van de beschikking 2018 het budget geactualiseerd. In de begroting leidt dit tot een verschil van ruim € 3 miljoen aan zowel de lasten als de baten kant.

4

ECONOMIE, ARBEIDSMARKT EN MOBILITEIT

Werkgelegenheid, Food, Kennisas
Grondexploitatie werken
Verkeersveiligheid, parkeren

| Economische ontwikkeling
| Uitgifte bedrijfslocaties
| Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

We zorgen voor voldoende randvoorwaarden zodat bedrijven kunnen zorgen voor gevarieerde werkgelegenheid, gericht op de kwaliteiten van de Edese beroepsbevolking en op de kansen die Ede en de Regio FoodValley bieden. Dit bereiken we door het bedrijfsleven en startende organisaties te ondersteunen succesvol te zijn en nieuwe bedrijven aan te trekken. We zorgen dat ons vestigingsklimaat aantrekkelijk blijft en ruimte biedt aan nieuwe bedrijven, onder andere door voldoende bedrijventerrein beschikbaar te hebben, aantrekkelijke grondprijzen en een naar buiten gerichte klantbenadering. Ook versterken we het (internationale) vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijven en kennisinstellingen. Het Agrofood-cluster van bedrijven en kennisinstellingen draagt bij aan extra werkgelegenheid in Ede en de regio en aan een hoogwaardig voorzieningenniveau. De komst van het World Food Centre (WFC) bij station Ede-Wageningen zien we als een stimulerende factor. We stimuleren en faciliteren binnen de hele gemeente een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen op het gebied van bedrijventerreinen, detailhandel, recreatie en toerisme voor inwoners en bezoekers, met speciale aandacht voor een levendig centrum.

In de groeiende economie is steeds vaker sprake van een mismatch of schaarste op de arbeidsmarkt. Zowel vanuit de economische ambitie een top-regio te zijn, als vanuit de sociale ambitie om zo veel mogelijk mensen zo regulier mogelijk aan de slag te laten zijn, geven wij samen met de partners in het Werkgeversservicepunt vorm aan effectieve werkgeversdienstverlening op het gebied van personeelsvraagstukken. Daarnaast investeren wij in een krachtige triple helix samenwerking, juist ook op het gebied van arbeidsmarktbeleid. Hiervoor is in 2017 de strategische arbeidsmarkttafel ingericht, waar door de 3 O's (overheid, ondernemers en onderwijs) over strategische zaken wordt gesproken en dit wordt vertaald in projecten.

Voor het goed functioneren van werklocaties en voorzieningen is bereikbaarheid voor alle vormen van vervoer een belangrijke voorwaarde. Daarnaast zetten we in op duurzame mobiliteit en verkeersveiligheid. Dit betekent dat inwoners en ondernemers keuzes hebben in vervoer en dat het vervoer op een efficiënte en duurzame manier kan plaatsvinden. Daarom werkt Ede aan de verbetering van reistijden op de hoofdwegen, verkeersveiligheid en het parkeerklimaat, aan vermindering van verkeershinder en aan duurzamer verplaatsingsgedrag (toename fietsgebruik en elektrisch rijden).

Ontwikkelingen

Economie en arbeidsmarkt

In 2018 wordt op het gebied van bedrijventerreinen de aandacht verdeeld over een aantal zaken.

Bij de verkoop van bedrijfskavels op Food & Businesspark (voorheen de Klomp Oost genoemd) vormt de doorontwikkeling van een (regionaal) ecosysteem waarin de bedrijven en instellingen kunnen en willen landen

de centrale leidraad. Een ecosysteem wordt gevormd door factoren die gezamenlijk zorgen voor een aantrekkelijke omgeving om te ondernemen voor zowel de startende ondernemer als de multinational. Verder zoeken wij samen met ondernemers naar de revitaliseringskansen en mogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen en stellen wij plannen op voor ontwikkelingen van lokale bedrijventerreinen (zoals bijvoorbeeld in Harskamp, Ederveen en Lunteren)

In navolging van de regionale bedrijventerreinplanning zoals vastgelegd in de Regionale Visie Werklocaties wordt ook het onderdeel kantoren in regionaal verband opgepakt.

In 2018 voeren wij de retailvisie uit die in 2017 is vastgesteld. Dit betreft de uitvoering van het actieplan. Het instellen en begeleiden van een subsidieregeling voor ondernemersverenigingen is in uitvoering. Uitvoering van standplaatsenbeleid, inventarisatie planologische ruimte en samen met de ondernemersverenigingen werken naar compacte kernwinkelgebieden zijn een aantal voorbeelden uit het actieplan. De accountmanager retail vervult hierin een belangrijke rol.

In 2018 investeren wij in een verdere door ontwikkeling van het regionale werkgeversservicepunt. Vanuit de samenwerking met de nieuwe organisatie Werkracht BV wordt ingezet op innovatieve allianties met werkgevers en stimuleren wij sociaal ondernemerschap.

Samen met Triple Helixpartners verdiepen we vanuit de Strategische Arbeidsmarkttafel (STAM) ons inzicht in de gezamenlijke opgaven en investeren we in acties en beleid voor het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt.

Mobiliteit

In de gemeente is nog veel te winnen voor de fiets en de fiets wordt steeds belangrijker. Ook neemt het aantal ongevallen met een fiets toe en wijzigt wetgeving zoals bij de plaats op de weg van de speed-pedelecs. De gemeenteraad heeft in 2016 besloten in te zetten op verbetering van het fietsklimaat. Na een jaar van veel activiteiten en voorbereidingen in 2017 betekent dit voor 2018 dat veel fietsprojecten tot uitvoering komen. Het Rijk en het bedrijfsleven zetten fors in op het verduurzamen van het wagenpark in Nederland door onder meer belastingmaatregelen en het vergroten van het aanbod van elektrische voertuigen. In het verlengde hiervan stimuleert de gemeente Ede duurzame automobilititeit.

Relevante beleidsnota's

- [Visie Food](#) (2015)
- Visie werklocaties Foodvalley (2017) (nog niet vastgesteld)
- Integrale aanpak van bedrijventerreinen en werklocaties (2015)
- [Programma Economie](#) (2013)
- [Plan Levendig Centrum](#) (2015/2016)
- [Retailvisie Ede 2030](#) (2016)
- [Verbinden en bereiken. Gemeentelijk verkeers- en vervoerplan Ede](#) (2014)
- [Van peloton naar kopgroep. Fietsplan gemeente Ede](#) (2016)
- [Nota parkeernormering gemeente](#) (2016)
- [Beleidsnotitie parkeren woonwijken](#) (2012)
- [Startnotitie duurzaam Ede](#) (2015)
- [Visie openbare ruimte gemeente Ede](#)
- [PDV/GDV-beleid Regio Foodvalley 2016-2018](#)

Bij diverse nota's horen uitvoeringsprogramma's.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van de economische ontwikkeling van Ede gericht op groei van werkgelegenheid en optimalisatie van het vestigingsklimaat.

Economische ontwikkeling

Doel

Bevorderen van voldoende en gevarieerde werkgelegenheid.

Subdoelen

- Behoud en toename van bedrijven en werkgelegenheid in Ede.
- Toename werkgelegenheid, innovatieve bedrijven en kennisinstellingen in de (agro)foodsector en vergelijkbare keten.
- Een toekomstbestendige en aantrekkelijke toeristische infrastructuur.
- Een toekomstbestendige en aantrekkelijke centrum- en detailhandelsstructuur.

Uitgifte bedrijfslocaties

Doel

Voorzien in voldoende nieuw bedrijventerrein en behoud kwaliteit van bestaande locaties.

Subdoelen

- Toename van de verkoop van bedrijventerreinen.

Regionale arbeidsmarkt

Doel

Tot stand brengen van een goed werkende arbeidsmarktregio.

Subdoelen

- Effectieve dienstverlening via het werkgeversservicepunt rondom personeelsvraagstukken
- Verstevenigen van de triple helix samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt.
- Zo veel mogelijk mensen zo regulier mogelijk aan de slag.

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Doel

Optimalisatie bereikbaarheid en verkeersveiligheid Ede.

Subdoelen

- Een toekomstbestendige bereikbaarheid voor alle vormen van vervoer.
- Behoud verkeersveiligheid en een verkeersveilige infrastructuur.
- Het gebruik van duurzame vervoersmiddelen.
- Een gastvrij en klantvriendelijk parkeerklimaat.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Aantal arbeidsplaatsen in Ede	783,8	777,7	774,3		
<i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners van de beroepsbevolking (15-64 jaar)</i>					
Percentage winkelvloeroppervlak dat leegstaat in Ede-Centrum	14,9	14,0	14,1	17,6	
<i>Peildatum januari</i>					
Oordeel Edenaren over Ede centrum	6,3	-	6,1		
<i>Rapportcijfer</i>					
Aantal banen in topsector Agrifood	8.118	7.890	-		
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met de auto	-	-	88		

Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de buurt met het OV	-	-	66	
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over de verkeersveiligheid in de buurt	-	-	55	
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over parkeergelegenheid in de buurt	-	-	60%	
Fietsgebruik Edenaren <i>Percentage Edenaren dat minimaal vier keer per week de fiets gebruikt. De indicator wordt vanaf 2016 tweejaarlijks gemeten</i>	-	-	55	60
Aantal banen in topsector Agrifood	6.892	6.699		

Wat gaan we daarvoor doen?

Economische ontwikkeling

1. Opstellen Marketing en Acquisitieplan Food & Businesspark
2. Uitvoeren revitaliseringsscan
3. Opstellen regionale Kantorenvisie
4. Uitvoeren retailvisie

Uitgifte bedrijfslocaties

1. Actief benaderen van de markt
2. Verkoopproces begeleiden

Regionale arbeidsmarkt

1. Doorontwikkeling Werkgeversservicepunt
2. Uitvoering geven aan de regionale arbeidsmarktagenda van de STAM-tafel

Bereikbaarheid en verkeersveiligheid

1. Uitvoeren plannen uit UVV 2018.
2. Uitvoeren plannen uit Fietsplan (scenario Fietsstad) waarvoor budget beschikbaar is gesteld.
3. Uitvoeren van een parkeervisie met onder andere aandacht voor de interne parkeerorganisatie, de digitaliseringsprocessen en het onderzoek naar de mogelijke overname van twee Q-Park parkeergarages.
4. Fietsvoorzieningen Westzoom Lunteren inclusief kruispunten met Postweg en Klomperweg.
5. Onderzoek verkeersstructuur Ede-West.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Economische Ontwikkeling	6.361 N	3.934 N	3.329 N	2.027 N	2.153 N	2.151 N
Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid	3.334 N	3.275 N	2.701 N	3.098 N	2.971 N	3.020 N
Uitgifte Bedrijfslocaties	6.319 N	12.039 N	13.163 N	13.728 N	13.162 N	6.769 N
Totaal lasten programma	16.014 N	19.249 N	19.193 N	18.854 N	18.286 N	11.940 N
Financiële baten per productgroep						
Economische Ontwikkeling	3.302 V	271 V	271 V	271 V	271 V	271 V
Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid	1.476 V	1.565 V	1.581 V	1.581 V	1.581 V	1.581 V
Uitgifte Bedrijfslocaties	5.382 V	11.843 V	12.966 V	13.532 V	12.966 V	6.573 V
Totaal baten programma	10.160 V	13.679 V	14.818 V	15.384 V	14.818 V	8.424 V
Saldo van baten en lasten	5.854 N	5.570 N	4.375 N	3.470 N	3.469 N	3.515 N
Storting reserve	1.978 N	199 N	108 N	108 N	108 N	108 N
Onttrekking reserve	3.497 V	2.725 V	1.671 V	356 V	356 V	356 V
Resultaat	4.335 N	3.044 N	2.812 N	3.222 N	3.221 N	3.268 N

Toelichting

Economische ontwikkeling

De budgetten van de speerpunten Food, KennisAs en Levendig Centrum zijn onderdeel van deze productgroep. In de budgetten voor 2018 is op dit moment de aanvraag eerste tranche uit de Perspectiefnota 2018-2021 opgenomen. Dit leidt tot afname van de lasten met € 0,6 miljoen.

Bereikbaarheid en Verkeersveiligheid

In 2017 is een afkoopsom (€ 0,3 miljoen) betaald voor het onderhoud van de onderdoorgangen van de westelijke Spoorzone Ede. Dit is een uitwerking van de Overeenkomst tot voorbereiding, conditionering, aanbesteding, realisatie en instandhouding van objecten in de westelijke spoorzone te Ede die in april 2014 is getekend.

Door een verdere optimalisatie van de bedrijfsvoering zijn de uitvoeringskosten van het parkeerproduct verlaagd (€ 0,2 miljoen).

Uitgifte Bedrijfslocaties

In de cijfers van de productgroep Uitgifte bedrijfslocaties is in de begroting van 2017 en komende jaren het vastgestelde MPG2017 verwerkt. Verschillen ontstaan door actualisatie van verwachtingen over de verschillende jaarschijven van de betreffende grondexploitaties. Verschillen tussen 2017 en 2018 zijn met name de voorziene aanleg van de Parklaan, met doorlegging van de kosten naar de grondexploitatie WFC en de geraamde uitgifte van gronden op bedrijventerrein De Klomp.

Ede wil een gemeente zijn waar het fijn wonen, werken, en recreëren is voor ons en voor de generaties na ons. Ruimtelijk is de gemeente divers. Ede stad met zijn verschillende woon- en werkgebieden is omgeven door een groot en afwisselend buitengebied met agrariërs, natuur, niet-agrarische bedrijvigheid en karakteristieke dorpen. We faciliteren investeringen: investeringen in gebouwen en bedrijven, in landschap en andere voorzieningen.

We bieden ruime en heldere kaders en zorgen ervoor dat onze producten actueel zijn, voldoen aan de landelijke standaarden en digitaal vindbaar zijn. We faciliteren initiatiefnemers op constructieve en dienstverlenende wijze.

Binnen de ruimtelijke ontwikkeling passen we, waar mogelijk, een vraaggestuurde benadering toe. Onze producten, zoals structuurvisies en bestemmingsplannen, bieden uitnodigende kaders voor ontwikkelingen en vergunningverlening. Langs de uitnodigende kaders werken we mee aan marktinitiatieven, onder andere middels Vastgoedpunt Ede, en geven we invulling aan eigen projecten, zoals Veluwe Poort. In ontwikkelingen worden alle relevante aspecten integraal meegenomen, zoals milieu, landschap, ecologie, cultuurhistorie, verkeer en rioleringen. Daarbij zoeken we de samenwerking met partijen en samenleving op bij de situatie passende wijze.

Met onze visie op wonen en onze eigen gronden sturen wij op de realisatie van voldoende betaalbare woningen en aantrekkelijke en duurzame woningen voor de huidige en toekomstige inwoners van Ede. Dat doen we bijvoorbeeld door afspraken te maken met projectontwikkelaars en woningbouwcoöperaties.

Wij werken regionaal mee aan beleid voor grensoverschrijdende thema's, zoals het VAB-beleid (beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing). In verschillende regionale samenwerkingsverbanden werken we aan gezamenlijke doelen, zoals bijvoorbeeld een gelijk speelveld voor burgers en bedrijven bij vergunningverlening.

Ede heeft op het gebied toerisme en recreatie veel potentie. In de groene omgeving in en om Ede is er ruimte voor actieve recreanten en rustzoekers van binnen en buiten de gemeente. Door het actief nemen van regie en het aangaan van samenwerkingen, scheppen wij gezamenlijk de voorwaarden om op de korte en lange termijn aantrekkelijk te zijn voor dag en verblijfsrecreatie.

Ontwikkelingen

Wonen

In FoodValley-verband wordt verder gewerkt aan de uitvoering van de Regionale Woonagenda. In Ede is de evaluatie van de Startersleningen voorzien voor eind 2017.

Afvalinzameling

In 2018 worden nieuwe tarieven voor afvalinzameling ingevoerd. Onderdeel van de afgesproken evaluatie is de financiële beoordeling, waarbij bekeken wordt in hoeverre de financiële effecten van de invoering overeen komen met de ramingen. In 2017 wordt de tussenevaluatie raamovereenkomst verpakkingen 2013-2022 uitgevoerd door landelijke stakeholders (waaronder VNG, NVRD, Stichting Afvalfonds). De uitkomsten hiervan zijn nog niet bekend, maar kunnen gevolgen hebben voor gemeenten.

Ruimtelijke planvorming

De planvorming wordt afgestemd op de recente richtinggevende documenten met leidende principes en kaders, zoals de Stadsvisie en het Programma Buitengebied. Sturing op de ruimtelijke doelen en kwaliteit is daardoor duidelijker, waardoor het behalen van het doel ook beter geborgd wordt. Dit is een nieuwe manier van werken, met een integrale aanpak, samenwerking met andere domeinen en ruimte voor initiatieven. Deze werkwijze sluit beter aan bij de behoeften van de veranderende samenleving. Deze gewijzigde dienstverlening is in de geest van de Omgevingswet, wat bijdraagt aan de implementatie hiervan.

De groene omgeving van Ede wordt door onze inwoners en bezoekers gewaardeerd. Tegelijkertijd wordt groen, natuur en landschap ook vaak als belemmering gezien bij ontwikkelingen. Daarom werken we aan een brede visie op groen, natuur en landschap, onder de noemer 'Groen Kapitaal', waarmee wij groen, natuur en landschap als bron van maatschappelijke en economische ontwikkeling positioneren. We werken komend jaar, met veel partijen samen, verder aan de ontwikkeling van het Groen Blauw Casco. Het Groen Blauw Casco verbindt de Edese natuurgebieden op de Veluwe met de Utrechtse Heuvelrug. Een belangrijke schakel hierin vormt de natuurontwikkeling in het Binnenveld.

Implementatie Omgevingswet

De implementatie van de Omgevingswet is een gemeente-brede exercitie met grote gevolgen in het fysieke domein, lopende tot in ieder geval 2029. Voor de invoering heeft de gemeenteraad in de Perspectiefnota 2016-2019 beperkt middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2017 tot en met 2019. Middelen nodig zowel voor de transitie naar het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO), als voor de implementatie in de organisatie van de nieuwe manier van werken.

De nieuwe manier van werken behelst het integreren van bestaande regelgeving, het verbreed opzetten van nieuwe visies en programma's en een andere rolneming van de gemeente richting haar ondernemers en inwoners.

Dit voorjaar was nog de verwachting dat in de loop van 2017 het rijksprogramma 'Aan de slag met de Omgevingswet' concreter zou zijn. Dit is echter nog niet het geval.

Hoogspanningslijn

Voor het ondergronds brengen van de hoogspanningslijn boven Ede is een reservering opgenomen (binnen de Reserve Investeringsfonds Impuls Ede) voor het gemeentelijke deel van de kosten. Naar verwachting treedt de wet Voortgang Energietransitie, waar de verkabelingsregeling onderdeel van uitmaakt, in 2018 in werking. Dan wordt duidelijker welke gemeentelijke bijdrage hiervoor nodig.

Recreatie en Toerisme

In 2017 wordt met de toeristische sector een langjarige visie ontwikkeld op Recreatie en Toerisme. Hiermee leggen we een fundament voor de doorontwikkeling van verblijfs- en dagrecreatie en daaraan ondersteunend beleid. Met de visie wordt een uitvoeringsplan opgesteld. In ieder geval blijft het project Vitale Vakantieparken de komende jaren tot de speerpunten behoren. Om de problemen op een deel van de verblijfsrecreatiebedrijven aan te pakken wordt de geïntroduceerde integrale aanpak in 2018 lokaal en regionaal voortgezet en versterkt. Andere onderwerpen waarop we sterk inzetten zijn recreatieve routes (zoals MTB- en ruiterroutes) en zakelijk toerisme. In aanloop naar de herdenking van 75 jaar Market Garden wordt gewerkt aan project Dropzone Ede om herinneringstoerisme in Ede te versterken. Dit project wordt ingebracht

in de provinciale Gebiedsopgave Veluwe. Centrale doelstelling van de Gebiedsopgave: de Veluwe op één als binnenlandse vakantiebestemming. Met de partners in de Gebiedsopgave wordt tevens samengewerkt aan een Veluws Routebureau.

Relevante beleidsnota's

- Bestuursakkoord Vitale Vakantieparken (2017)
- Gebiedsopgave Veluwe (2016)
- MPG, meerjarenprogramma grondexploitatie (2016)
- Nota grondbeleid 2016
- Nota VTH(2017)
- Stadvisie Ede-2030 (2017)
- Structuurvisie buitengebied (2011)
- Structuurvisies en bestemmingsplannen
- Uitvoeringsprogramma Buitengebied (2016)
- Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2015-2019 (2015)
- VOR, Visie Openbare Ruimte (2016)
- Warmtevisie Ede (2014)
- Woonvisie Ede 2030 + Actieprogramma 2016-2018 + Project 200+200 (2015)

Wat willen we bereiken?

Een gemeente waar het fijn wonen, werken, en recreëren is voor de huidige inwoners en voor de toekomstige generaties.

Woningmarkt

Doel

We streven naar een passende woning voor iedereen en daarmee een woningvoorraad die past bij de behoefte van inwoners en bij de groeiprognozes van bevolking en huishoudens tot 2030.

Subdoelen

- Kwalitatief hoogwaardige nieuwe woningen op verschillende nieuwbouwlocaties in de gemeente Ede zoals beschreven in woningbouwprogramma/ Meerjarenprogramma Grondexploitatie/ Woonvisie Ede 2030.
- Kwalitatief hoogwaardige goedkope woningen (zowel huur als koop) voor reguliere en bijzondere doelgroepen.
- Meer duurzame en levensloopbestendige woningen.
- Verbeterde variatie in woningen binnen de bestaande stedelijke en dorpse omgeving, door transformatie van bestaand vastgoed en (her-)ontwikkeling van bestaande locaties.
- Ede speelt snel in op nieuwe doelgroepen, bijbehorende woonwensen en marktinitiatieven die daarin voorzien.
- Verbetering aansluiting op de marktvraag door inzet van het Vastgoedpunt Ede.

Duurzaamheid en energie

Doel

Een groene, gezonde en aantrekkelijke gemeente om in te wonen, werken en recreëren, ook in de toekomst, met een evenwichtige balans tussen 'people, planet en profit'.

Subdoelen

- 20% van de energie in 2020 is afkomstig uit wind, zon, biomassa, bodem of lucht.
- Afname energieverbruik in bestaande gebouwen met gemiddeld 1,5% per jaar (gemiddelde van 1,5% moet bereikt zijn in 2020 en is ten opzichte van 2007).
- Minder restafval uit huishoudens en meer brongescheiden inzamelen.

Ruimtelijke planvorming

Doel

Vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Subdoelen

- Duidelijkheid voor inwoners en bedrijven rondom de ruimtelijke kaders van ruimtelijke planvorming.
- Verbeterde dienstverlening aan burgers en bedrijven die initiatief nemen om de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen.
- Meer toekomstbestendige bedrijven in het buitengebied in combinatie met ontwikkeling van natuur en landschap.
- Inspelen op onze veranderde rol die leidt tot een gemeenschappelijk aanpak van natuur- en landschapsversterking.

Recreatie en Toerisme

Doel

Toename van bestedingen en werkgelegenheid in de sector Recreatie & Toerisme door versterking van de ruimtelijke kwaliteit en beleving van de kernen en het buitengebied voor inwoners en bezoekers.

Subdoelen

- Een veelzijdig, aantrekkelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod in dag- en verblijfsrecreatie dat aansluit bij de wensen van recreanten en toeristen.
- Vitale vakantieparken.
- Recreatieve voorzieningen die aansluiten bij de behoeften van bezoekers en inwoners, zoals routestructuren.
- Een herkenbaar toeristisch profiel voor Ede binnen de Veluwe.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Aantal toeristische overnachtingen (met betaling toeristenbelasting) <i>Berekening is gebaseerd op toeristenbelasting en forensenbelasting (overnachtingen door niet Edenaren in bezit van gemeubileerde woning, zoals stacaravan)</i>	1.104.322	1.198.627			
Oordeel toerist over toeristisch aanbod Ede <i>Indicator wordt vanaf 2016 driejaarlijks gemeten</i>	-	-	7,4		
Demografische druk <i>Depla-indicator. Percentage personen van 0 tot 19 jaar en 65 jaar of ouder ten opzichte van de beroepsbevolking (20-64 jaar)</i>	73,6	73,9	74,1	74,7	
Percentage gerealiseerde goedkope woningen in de totale woningbouwproductie	26	48			Minimaal 30
Aantal gereed gemelde nieuwe woningen <i>Depla-indicator. Omdat recentere cijfers ontbreken is gekozen om hier de indicator 'aantal gereed gemelde nieuwe woningen' op te nemen</i>	419	617			Minimaal 400
Percentage in Ede opgewekte duurzame energie	5,6	5,7			20% in 2020
Energiegebruik gebouwde omgeving (index 2010 = 100)	94	93			1,5% per jaar= 85 in 2020
Percentage brongescheiden huishoudelijk afval	64	63	64,5		75
Gerealiseerde bijdrage aan CO2 reductie als gevolg van afvalbeheer <i>Aantal tonnen</i>	18.000	17.900			21.260
Functiewisselingen buitengebied	9	10	8	nnb	

Aantal plannen in buitengebied waarbij woningen zijn gerealiseerd
middels inzet van sloop van agrarische bebouwing

Aanleg natuur- en landschapsontwikkeling	7	5	4	ca. 3	3
Aantal hectare gerealiseerde nieuwe landschapselementen					
Aantal actieve vrijwilligersgroepen Natuur & Landschap	-	-	-	3	3
Nieuwe indicator, eerste cijfers eind 2017					
Oordeel dienstverlening ruimtelijke procedures (rapportcijfer)	-	-	-	nnb	
Nieuwe indicator, eerste cijfers eind 2017					

Wat gaan we daarvoor doen?

Woningmarkt

Woningbouw en grondexploitatie wonen

1. Implementatie/uitvoering Integraal Portefeuillemanagement Wonen (besluitvorming voorzien tweede helft 2017) waardoor meer grip komt op het toevoegen van de juiste woningen aan de woningvoorraad passend bij de behoefte van onze (nieuwe) inwoners op de korte en de lange termijn (kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwprogrammering)
2. Jaarlijks maken van prestatieafspraken met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties, over betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid, wonen met zorg, leefbaarheid en bewonersparticipatie. Voor 2018 en verder volgens de bedoeling en met heldere integraal afgestemde uitgangspunten.
3. Nauwe afstemming tussen wonen en zorg, maatschappelijke opvang, beschermd wonen en andere bijzondere doelgroepen.
4. Realisatie/uitvoering extra sociaal programma.

Duurzaamheid en energie

Energiebesparing en hernieuwbare energie

1. Stimuleren en reguleren toepassen van hernieuwbare warmte bij nieuwbouwprojecten.
2. Uitbreiding warmtenet van MPD Groene energie ter realisatie van aansluiting van minimaal 20.000 woningequivalenten in 2020.
3. Organiseren bijeenkomsten met de 'denktank Ede energieneutraal' om actuele onderdelen van de energietransitie in Ede te bespreken, als vervolg op het routekaartproces.
4. Besluitvorming omtrent vervolg windenergie in Ede.
5. Uitbreiding gebruik zonne-energie, conform Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid.
6. Verder met stimuleren energiebesparing bij burgers en bedrijven, conform Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid, met gemeentebrede campagne, wijkgerichte aanpakken, de stimuleringslening, gratis energieadvies en het energieloket.
7. Opstellen beleidskader voor verankering duurzaamheid in gebiedsontwikkeling en uitvoering projecten.

Afvalinzameling

1. Invoering van variabel tarief voor restafval, aansluitend op het transitiejaar 2017 en conform uitvoering raadsvoorstel 'Afvalscheiden en grondstofinzameling 2018'. Per 1 januari 2018 wordt het betalen per keer aanbieden van huishoudelijk restafval ingevoerd.

Ruimtelijke planvorming

1. Continueren en intensiveren project aanpak permanente bewoning recreatieterreinen in combinatie met aanpak vitale vakantieparken.
2. Uitvoering van programma buitengebied.

3. Begeleiden gestarte drie vrijwilligersgroepen zodat in 2018 resultaten geboekt worden in de uitvoering van het project Levend Landschap.
4. Starten drie nieuwe vrijwilligersgroepen in drie kernen om natuur en landschap te versterken.
5. Vaststellen uitvoeringsagenda Stadsvisie en ondersteunen initiatieven om resultaten te bereiken conform de uitvoeringsagenda.
6. Opleveren plan van aanpak voor ontwikkeling groen-blauw raamwerk en start uitvoering van projecten ter ontwikkeling van het raamwerk.
7. Organisatiebreed voorbereiden van en voorsorteren op de implementatie van de Omgevingswet conform projectplan.
8. Vaststellen Visie Groen Kapitaal.

Recreatie en toerisme

1. Uitvoeren integrale aanpak Vitale Vakantieparken lokaal en regionaal in combinatie met project aanpak permanente bewoning.
2. Uitwerken strategielijnen visie Recreatie en Toerisme naar een uitvoeringsprogramma en start uitvoering.
3. Planvorming en start uitvoering van Project Dropzone.
4. Planvorming en uitvoering optimalisatie recreatieve routes lokaal en regionaal.
5. Maken en bewaken van prestatieafspraken over regionale en lokale toeristische marketing.
6. Versterken herinneringstoerisme en zakelijk toerisme.
7. Stimuleren samenwerking met en binnen de sector.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Woningmarkt	32.293 N	27.494 N	46.541 N	26.981 N	18.955 N	26.493 N
Ruimtelijke Planvorming	9.253 N	24.739 N	16.953 N	37.487 N	48.894 N	12.228 N
Duurzaamheid en energie	12.807 N	14.176 N	12.440 N	11.479 N	11.434 N	11.475 N
Totaal lasten programma	54.352 N	66.410 N	75.933 N	75.947 N	79.283 N	50.195 N
Financiële baten per productgroep						
Woningmarkt	28.415 V	25.074 V	46.545 V	28.454 V	17.234 V	27.990 V
Ruimtelijke Planvorming	3.129 V	23.497 V	12.633 V	26.300 V	26.222 V	3.549 V
Duurzaamheid en energie	12.057 V	11.740 V	11.400 V	10.900 V	10.900 V	10.900 V
Totaal baten programma	43.600 V	60.311 V	70.577 V	65.653 V	54.356 V	42.439 V
Saldo van baten en lasten	10.752 N	6.099 N	5.356 N	10.294 N	24.928 N	7.756 N
Storting reserve	14.989 N	21.742 N	13.398 N	27.988 N	24.465 N	4.498 N
Onttrekking reserve	14.188 V	20.417 V	10.372 V	30.596 V	41.959 V	5.319 V
Resultaat	11.553 N	7.423 N	8.382 N	7.686 N	7.433 N	6.935 N

Toelichting

Woningmarkt

In de cijfers van de productgroep is in de begroting van 2018 en komende jaren het vastgestelde MPG 2017 verwerkt. De verwerking van de jaarschijven uit de grondexploitaties leidt tot verschillen in financiële lasten en baten in de begroting. Het grote verschil tussen 2017 en 2018 is te verklaren door:

- De te verwachten afsluiting in 2018 van de plannen Veldhuizen A, Het Nieuwe Landgoed, Bospoort, Peppelensteeg Sport en Woningbouw AZO terrein. De vrijval van de boekwaarde en de bijdrage uit de voorziening Negatieve plannen maken de afsluitingen zichtbaar in zowel de lasten als baten.
- De voorziene aanleg van de Parklaan zorgt direct voor doorbelasting van kosten aan de grondexploitaties binnen de Veluwe Poort.

Ruimtelijke Planvorming

Zowel de lasten als de baten op de productgroep ruimtelijke planvorming nemen in 2018 ten opzichte van 2017 af. Een groot deel van het verschil wordt verklaard door wijzigingen in de investeringsramingen van de Veluwe Poort. Verschillen in lasten tussen 2017 en 2018 betreffen het afronden van de werkzaamheden voor de westelijke spoorzone in 2017 en het opstarten van de werkzaamheden voor de Parklaan. Verschillen in baten ontstaan door de ontvangst van incidentele subsidies in 2017. De baten en lasten worden overigens neutraal verwerkt met de reserves Spoorzone en Parklaan. Voor meer toelichting op de Veluwe Poort wordt verwezen naar de paragraaf Grote projecten.

De toegerekende loonkosten nemen met € 0,3 miljoen toe. Deze toename wordt naast indexatie veroorzaakt door de toegewezen formatie in het kader van de Omgevingswet en het versterken van de toeristische infrastructuur.

Daarnaast speelt een afname van de lasten in 2018 met € 0,9 miljoen op de speerpunten Buitengebied en World Food Center. Op het programma Buitengebied is voor 2018 op dit moment de aanvraag eerste tranche uit de Perspectiefnota 2018-2021 opgenomen. Het budget ter voorbereiding van de komst van het experience center bedraagt voor 2017 € 0,45 miljoen. In het hoofdstuk Investeringsfonds Impuls Ede doen wij een aanvraag voor budget voor 2018.

Duurzaamheid en energie

In 2018 wordt nieuw afvalbeleid ingevoerd, dit leidt tot structureel lagere verwerkingskosten, maar vergt incidenteel hoge invoeringskosten in 2017. Onderdeel van het nieuwe beleid is een gewijzigde systematiek en tarifiering van de afvalstoffenheffing. Dit zorgt voor een daling van de opbrengsten in 2018 met € 0,3 miljoen. Organisaties die voorheen papier inzamelden ontvangen een lagere tegemoetkoming in 2018. Genoemde wijzigingen worden verrekend met de Reserve Afval.

Op het programma Duurzaamheid is voor 2018 op dit moment de aanvraag eerste tranche uit de Perspectiefnota 2018-2021 opgenomen. Het budget neemt ten opzichte van 2017 met € 0,2 miljoen af. In het hoofdstuk Investeringsfonds Impuls Ede wordt het speerpunt verder toegelicht.

Het veiligheidsbeleid van de gemeente Ede zoals neergelegd in het Integraal Veiligheidsplan 2015-2018 'Samen sterker' wordt in 2018 geëvalueerd. Hierbij wordt gekeken of de aanpak van de afgelopen jaren effectief is geweest.

Aan de hand van de evaluatie wordt een nieuw Integraal Veiligheidsplan opgesteld voor de periode 2018-2021. Uiteraard wordt ook rekening gehouden met recente en mogelijke toekomstige ontwikkelingen op veiligheidsgebied. Veiligheid heeft tegenwoordig een grensoverschrijdend karakter, daarom is samenwerking met andere gemeenten wenselijk en worden regionale elementen in het beleid meegenomen. Dit kenmerkt zich door een intensieve samenwerking tussen 79 gemeenten in Oost-Nederland. Het veiligheidsbeleid heeft aandacht voor preventie. Veiligheid wordt bevorderd door een inclusieve maatschappij, waarin cohesie tussen mensen en bevolkingsgroepen wordt gestimuleerd. Daarom is samenhang met andere beleidsvelden, bijvoorbeeld op sociaal gebied dan ook een randvoorwaarde voor een goed veiligheidsbeleid. Uiteraard wordt de samenwerking met de verschillende ketenpartners die zich bezighouden met veiligheid en criminaliteitsbestrijding voortgezet. De gemeente behoudt hierbij haar coördineerde rol en zal zo nodig als trekker fungeren bij complexe veiligheidsvraagstukken. Ontwikkelingen op veiligheidsgebied wordt blijvend gemonitord, zodat flexibel geacteerd kan worden.

Ontwikkelingen

Sinds 2014 is een samenwerking opgestart tussen de 79 gemeenten in Oost-Nederland (Gelderland en Overijssel). Dit heeft geresulteerd in een gemeenschappelijke aanpak van verschillende vormen van criminaliteit waarbij kennisuitwisseling centraal staat. De samenwerking wordt gecontinueerd. Dit betekent dat er sprake is van een grotere effectiviteit bij de aanpak van gezamenlijke problematiek. In 2018 wordt geïnterviewd met welke problematiek op veiligheidsgebied de gezamenlijke gemeenten kampen. Hierna wordt wederom een gemeenschappelijk plan van aanpak opgesteld, dat als input zal dienen voor het in Ede te voeren veiligheidsbeleid.

Vooruitlopend op het nieuwe Integraal Veiligheidsplan wordt aandacht besteed aan het thema ondermijning. Het gaat hierbij om de vermenging tussen de boven- en onderwereld. Witwassen, drugslaboratoria en hennepsteelt zijn hier voorbeelden van. Aan de hand van een ondermijningsbeeld worden concrete acties ondernomen, samen met de relevante ketenpartners. Het in 2017 geïntroduceerde project Keurmerk Veilig Buitengebied heeft duidelijk raakvlakken met het begrip ondermijning. Daarnaast komen andere zaken aan de orde bij het doorlopen van het keurmerktraject die anders wellicht verborgen zouden blijven. Te denken valt niet alleen aan de hennepkwekerijen en vrijplaatsen maar bijvoorbeeld ook aan gevaarlijke verkeerssituaties. Het Keurmerk wordt mogelijk uitgerold over andere gebieden binnen de gemeente Ede.

Het Interventieteam (IT), voorheen Sociaal Interventieteam (SIT) ontwikkelt door. Met name op het gebied van zorgmijders, multiprobleem gezinnen, jeugdgroepen en de aanpak van woonoverlast heeft het IT een (coördinerende) taak. De nieuwe wettelijke mogelijkheden (Wet Aanpak Woonoverlast) worden geïmplementeerd en toegepast. Het IT is een belangrijke partij binnen de ketenaanpak. Samenwerking met het Sociaal Team en het Veiligheidshuis is geborgd. Door deze ketenaanpak wordt het steeds moeilijker voor bovengenoemde probleemgroepen door de mazen van de wet te glippen. Voor de continuering van het IT zijn in de Perspectiefnota 2017-2020 financiële middelen tot en met 2019 beschikbaar gesteld. In 2019 vindt besluitvorming plaats over het vervolg.

In 2018 wordt mogelijk een nieuwe brandweerkazerne gerealiseerd in Bennekom. Een haalbaarheidsonderzoek vindt nog plaats, daarna wordt beslist waar en wanneer gebouwd of verbouwd zal worden.

Om de slagvaardigheid van de gemeente op peil te houden bij rampen en crises starten wij een onderzoek naar de capaciteit van menskracht en middelen ten opzichte van de noodzakelijkheid. Hierdoor wordt kwetsbaarheid van de gemeente in kaart gebracht en kunnen eventueel aanpassingen plaatsvinden. In 2018 komen de onderzoeksresultaten beschikbaar.

Veiligheidsvraagstukken kenmerken zich tegenwoordig door steeds snellere ontwikkelingen. Er is dus een groeiende noodzaak om bij de aanpak flexibel te zijn en om te kunnen bijsturen aan de hand van beschikbare actuele gegevens. Dit heet informatie gestuurd werken en vergt aanpassingen aan onze informatiesystemen. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de verbetering en inzet van cameratoezicht. Daarnaast wordt een integraal wijkgericht handavingsuitvoeringsprogramma ontwikkeld. Een jeugdboa wordt gekoppeld aan scholen om beter inzicht te krijgen in jeugdproblematiek.

Relevante beleidsnota's

- [Integraal Veiligheidsplan 2015-2018 'Samen steeds sterker' Gemeente Ede \(2015\)](#)
- [Regionale Veiligheidsstrategie 2015-2018 \(2015\)](#)
- [Nalevingsbeleid Drank- en horecawet \(2016\)](#)
- [BIBOB-beleid \(Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur\) \(2016\)](#)
- [Integraal hennepconvenant Oost-Nederland \(2014\)](#)
- [Spelregels Veiligheid Evenementen \(2016\)](#)

Wat willen we bereiken?

Een veilige samenleving in Ede.

Veiligheid en toezicht

Doel

Een veilige samenleving in Ede.

Subdoelen

- Afname slachtofferschap High Impact Crimes (overvallen en inbraken).
- Afname 'maatschappelijk ondermijnende' criminaliteit (focus hennepsteelt).
- Afname overlast door verwarde personen.
- Afname overlast door jeugdigen.
- Afname aantal multiprobleem-gezinnen.
- Preventie en vroegsignalering van radicalisering.
- Veilige evenementen in Ede.
- Bevorderen veiligheidsgevoel inwoners.
- Een veilig buitengebied waarin regelgeving wordt nageleefd en criminaliteit wordt voorkomen.

- Een weerbare maatschappij waarbij ondermijning zoveel mogelijk wordt tegengegaan.
- Een veilige woonomgeving met minder overlastgevers.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Percentage inwoners dat zich veilig voelt in de eigen buurt	-	82	-		83
Aantal (geregistreerde) vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners</i>	5,0	4,9	4,8		
Aantal (geregistreerde) diefstallen uit woningen <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners</i>	4,3	3,4	4,2		5% daling
Aantal (geregistreerde) geweldsmisdrijven <i>Depla-indicator. Aantal per 1.000 inwoners</i>	4,7	4,8	4,7		
Aantal harde kern jongeren (12-24 jaar) <i>Depla-indicator. Aantal per 10.000 inwoners</i>	1,6	-	-		
Percentage inwoners dat vaak overlast ervaart van omwonenden	-	4,2	-		
Percentage inwoners dat vaak overlast ervaart van groepen jongeren	-	8,2	-		8
Aantal veelplegers <i>Personen (18 jaar of ouder) die over een periode van 5 jaar meer dan 10 misdrijven pleegden, waarvan tenminste één misdrijf in de laatste 12 maanden</i>	12	16			
Aantal meldingen bij de politie van overlast door verward/overspannen persoon	432	509			
Percentage spoedeisende A1 ritten ambulance die binnen de normtijd van 15 minuten ter plaatse is <i>De norm geldt voor het jaarlijks gemiddelde over de hele VGGM-regio, het percentage sluit hierop aan</i>	95	95	95		95
Percentage ritten waarin de brandweer in spoedeisende gevallen voldoet aan de wettelijke opkomsttijd	64	59			80

Wat gaan we daarvoor doen?

1. Opstellen nieuw veiligheidsplan voor de periode 2018-2021.
2. Regionale actieplannen en best practices ten aanzien van High Impact Crimes (waaronder drugs en ondermijning), die in 2018 worden ingesteld, worden gezamenlijk toegepast door het Veiligheidshuis, IT, OM, politie en toezicht. Hierdoor is sprake van een sluiten de ketenaanpak.
3. Alle multiproblem-gezinnen worden van een sluitende integrale aanpak voorzien tussen veiligheid en sociaal domein. Dit door het IT en extra procesregie in het Veiligheidshuis.
4. Alle jeugdgroepen en daarbij horende jeugdigen worden in kaart gebracht door toepassing van de vernieuwde inventarisatiemethodiek (shortlist). Dit maakt een groepsgerichte, domeingerichte of persoonsgerichte aanpak mogelijk door gemeente, politie, OM en organisaties voor jeugd- en jongerenwerk.
5. Vastgoed- en bouwprojecten boven de waarde van één miljoen euro worden vooraf getoetst door middel van een Bibob toets, indien er twijfels bestaan over de herkomst van de financiële verantwoording. Crimineel geld kan zo niet in de bovenwereld terecht komen.

6. Geradicaliseerde personen worden in kaart gebracht door deelname aan multidisciplinair overleg tussen politie, justitie en gemeente. De gemeente voorziet de in kaart gebrachte personen van een aanpak die leidt tot de-radicalisering.
7. In de aanvraagprocedure van een evenement worden door de gemeente concrete afspraken gemaakt met de organisatoren over de risico's- en veiligheidsaspecten. Deze afspraken zijn handhaafbaar.
8. In de wijkteams opstellen en uitvoeren van de jaarlijkse wijkveiligheidsagenda's. Deze bevatten concrete actiepunten.
9. Inzet van het Keurmerk Veilig Buitengebied. Leefbaarheid- en veiligheidsvraagstukken worden geïnventariseerd onder bewoners, ondernemers en professionals. Dit kan leiden tot concrete acties, zowel op preventief als repressief gebied.
10. Aan de hand van een ondermijningbeeld wordt gekeken welke acties concreet nodig zijn om ondermijning aan te pakken.
11. Woonoverlast beperken door inzet van nieuwe wettelijke mogelijkheden uit de Wet Aanpak Woonoverlast.
12. Opstellen van een planmatig, wijkgericht en integraal handavingsuitvoeringsprogramma Toezicht.
13. Opstellen strategische visie voor integrale handhaving.
14. Instellen en borgen taakaccent 'verwarde personen' voor de handhaver openbare ruimte.
15. Koppelen jeugdboa aan scholen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Veiligheid en Toezicht	12.078 N	11.306 N	11.854 N	10.463 N	9.824 N	9.797 N
Totaal lasten programma	12.078 N	11.306 N	11.854 N	10.463 N	9.824 N	9.797 N
Financiële baten per productgroep						
Veiligheid en Toezicht	1.393 V	1.662 V	1.646 V	246 V	262 V	262 V
Totaal baten programma	1.393 V	1.662 V	1.646 V	246 V	262 V	262 V
Saldo van baten en lasten	10.685 N	9.644 N	10.209 N	10.218 N	9.562 N	9.535 N
Storting reserve	0 N	0 N	67 N	56 N	124 N	124 N
Onttrekking reserve	278 V	246 V	13 N	13 N	13 N	13 N
Resultaat	10.407 N	9.399 N	10.289 N	10.287 N	9.699 N	9.672 N

Toelichting

De lasten van de Brandweer nemen toe omdat in de budgetten 2017 een voordelig resultaat (€ 0,4 miljoen) van de jaarrekening VGGM 2016 is verwerkt. Daarnaast zijn de budgetten gecompenseerd voor prijsontwikkeling. In de Perspectiefnota 2018-2021 is budget beschikbaar gesteld voor het Interventie Team. Ten opzichte van 2017 een toename van € 0,1 miljoen als gevolg van uitbreiding en indexatie.

In 2017 is een bedrag van € 0,3 miljoen incidenteel beschikbaar als bijdrage aan de verbouwing van het dierenasiel 'De Hof van Ede'. Dit wordt onttrokken aan de reserve Overlopende verplichtingen.

Binnen het programma Kwaliteit Leefomgeving werken we aan de openbare ruimte, waarbij we de bewoners van Ede op verschillende manieren betrekken. De taken binnen het programma zijn het (mede) ontwikkelen, realiseren en beheren van de woon-, werk-, en leefomgeving. We houden de openbare ruimte schoon, heel en veilig op een door de gemeenteraad vastgesteld kwaliteitsniveau. Duurzaamheid, functionaliteit en gebruikersbelang zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.

Ontwikkelingen

Omgevingsgericht beleid - omgevingswet

De rijksoverheid werkt aan de bundeling van wetten in de Omgevingswet. Naar verwachting wordt dit pas in 2021 van kracht (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet>).

De gemeente Ede is verantwoordelijk voor het beheer van de fysieke leefomgeving. De wijze waarop de gemeente invulling geeft aan deze verantwoordelijkheid is opgenomen in beleid. Op dit moment is het beleid veelal sectoraal uitgewerkt in diverse beleidsdocumenten. Wij hebben de ambitie om te komen tot één omgevingsbeleid voor de fysieke leefomgeving zodat onderlinge samenhang in het beleid ontstaat, het beleidskader eenvoudiger wordt en ruimte geboden kan worden aan initiatieven.

Visie Openbare Ruimte (VOR)

De VOR is in 2016 vastgesteld en zorgt voor een integrale visie, waarin de verschillende 'grijze, groene en blauwe' onderdelen in de openbare ruimte in nauwere samenhang met elkaar worden gebracht voor de periode 2017-2020. In de VOR is bepaald dat op verschillende plekken in Ede het onderhoudsniveau stijgt. Daar zijn extra financiële middelen voor nodig, waarvoor geen middelen beschikbaar zijn.

Klimaatverandering

Vanwege klimaatverandering moeten we niet alleen leren omgaan met piekbuien, maar ook met de gevolgen van langdurige droogte. Zeker tegen de rand van de Hoge Veluwe kan ineens veel regen vallen. Met name in sterk verstedelijkte gebieden, zoals het centrum van Ede, speelt ook het optreden van hittestress een toenemende rol van betekenis. Dit alles heeft negatieve gevolgen voor de leefomgeving.

Spelen

Op het gebied van spelen zien we dat er een verschuiving is van het traditionele spelen naar natuurlijk spelen.

Relevante beleidsnota's

- [Bomenbeleidsplan](#) (2013)
- [Bosbeheerplan](#) (2010)
- [Exploitatieplan begraafplaatsen 2017-2021](#) (2016)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan Ede 2018-2022, Verbindend Water](#) (2017)
- [Grondwatervisie 'Ede grondwaterproof'](#) (2007)
- [Hemelwater 'in de weer met neerslag'](#) (2007)
- [Nota Zandwegen](#) (2009)
- [Visie Openbare Ruimte \(VOR\)](#) (2016)

Wat willen we bereiken?

Kwaliteit en leefomgeving

Doel

Wij zorgen samen met de inwoners van Ede voor een openbare ruimte waarin het prettig en veilig is om in te leven, te werken en te recreëren.

Subdoelen

- Waarborgen kwaliteit openbare ruimte.
- Versterken sociale structuur en lokaal woonklimaat door betrokkenheid van bewoners met de openbare ruimte.
- Versterken aantrekkelijkheid voor nieuwe vestigers (bedrijven en bewoners).
- Versterken aantrekkelijkheid voor bezoekers.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Oordeel Edenaren leefbaarheid in de buurt <i>Rapportcijfer dat inwoners geven voor de leefbaarheid van hun buurt</i>	7,4	7,5	-	-	7,5
Oordeel Edenaren fysieke kwaliteit van de leefomgeving (schaalscore) <i>De schaa score loopt van 0 tot 10. Hoe hoger de score, hoe gunstiger. De schaa score is een samengestelde score op basis van de volgende stellingen:</i>	-	5,9	-	-	
Het niveau van onderhoud van de openbare ruimte <i>IBOR-niveau</i>	iets boven basis	iets boven basis	iets boven basis	-	Basis
Percentage Edenaren dat zich actief inzet om de eigen buurt te verbeteren	-	20	-	-	

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwaliteit en leefomgeving

Klimaatverandering

Ons klimaat is aan het veranderen. In 2018 betekent dat:

- We de effecten van klimaatverandering nader in beeld brengen door het uitvoeren van een klimaatstresstest.
- We het hydraulisch functioneren van het rioleringsstelsel in beeld gaan brengen door het opstellen van een Basis Rioleringsplan (BRP).

- We een communicatieplan voor riolering opstellen en uitvoeren, mede met het oog om gebruikers van de riolering (bewoners, bedrijven) te inspireren met mogelijkheden om te komen tot een duurzaam waterbeheer.
- Onderzoek plaatsvindt naar inzet van bomen om de gevolgen van de klimaatverandering (klimaatadaptatie) deels op te vangen (vasthouden fijnstof; tegengaan hitte-eilanden en dergelijke).
- We met de actie Steenbreek bewoners er op wijzen dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor de overheid en bewoners als het gaat om klimaatverandering. De actie Steenbreek staat voor het verwijderen van stenen en het vergroenen van tuinen om onder andere regenwater makkelijker te laten infiltreren en het tegengaan van hittestress door aanplant van struiken en bomen.

SamenWerkBedrijf

Op 1 februari 2017 is de pilot van het SamenWerkBedrijf (SWB) gestart, die loopt tot 31 december 2018. De drie partners (gemeente Ede, ACV en Permar) werken in deze pilot samen, om het dagelijks onderhoud van de openbare ruimte binnen de bebouwde kom in de gehele gemeente uit te voeren. In het SWB worden duurzame banen gecreëerd voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (MAAtjes). In 2018 worden de ervaringen en resultaten van het SWB geëvalueerd, om een besluit te kunnen nemen over het vervolg na de pilot. Het partnerschap van Permar stopt per 1 januari 2018 en wordt overgenomen door 'Werkkracht'.

Spelen

We gaan onderzoeken wat de jeugd, van peuter tot tiener, wil op het gebied van buiten spelen. In het in 2018 op te stellen speelbeleidsplan staat hoe we de wensen vorm gaan geven en wat we gaan doen om speelplekken zo in te richten dat we zo veel mogelijk tegemoet komen aan de wensen van de jeugd.

Wegbeheer

In 2017 is een plan opgesteld, waarin voor de periode van 2017 tot en met 2020 de manier vastgelegd is hoe op strategisch en tactisch niveau wordt omgegaan met het wegbeheer.

Beleidsplan Openbare Verlichting

In 2018 wordt het beleidsplan openbare verlichting opgesteld voor de periode van 2018 tot en met 2023. Dit plan is richtinggevend voor de manier waarop we de openbare verlichting gaan beheren. We beschrijven wat we willen bereiken (effecten buiten zoals veiligheidsgevoel) en hoe we dat gaan doen.

Integrale programmering

- De onderhoudswerken voor het beheer van de openbare ruimte worden met alle disciplines (intern en extern) afgestemd om zoveel mogelijk 'werk met werk' te maken. De overlast voor inwoners en bedrijven wordt beperkt en zo werken we ook kosten efficiënter.
- De planning van al deze op elkaar afgestemde werken, het uitvoeringsprogramma, publiceren we, waardoor inwoners en bedrijven in een vroeg stadium geïnformeerd worden over werkzaamheden die in 2018 plaatsvinden.
- De samenwerking met en inbreng van bewoners, o.a. via dorpsraden, in de wijken vinden we hierbij van groot belang.

Burgerparticipatie

Bewonersinitiatieven krijgen de ruimte. Ideeën en vragen van bewoners vormen waardevolle input. Waar technisch en financieel mogelijk wordt deze input zoveel mogelijk onderdeel van onze plannen. Daarbij is het van belang dat de gemeente bij aanvang duidelijke financiële en technische kaders benoemt om teleurstelling te voorkomen. Bewoners worden uitgedaagd mee te denken en ze worden actief betrokken bij de fysieke leefomgeving. Dit leidt tot meer tevredenheid bij bewoners, zowel over het proces als het eindresultaat.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Kwaliteit leefomgeving	35.440 N	33.109 N	30.944 N	32.596 N	31.982 N	32.128 N
Totaal lasten programma	35.440 N	33.109 N	30.944 N	32.596 N	31.982 N	32.128 N
Financiële baten per productgroep						
Kwaliteit leefomgeving	17.064 V	14.677 V	13.697 V	13.906 V	14.127 V	13.814 V
Totaal baten programma	17.064 V	14.677 V	13.697 V	13.906 V	14.127 V	13.814 V
Saldo van baten en lasten	18.376 N	18.431 N	17.247 N	18.690 N	17.855 N	18.315 N
Storting reserve	3.321 N	1.542 N	2.664 N	2.319 N	2.284 N	2.159 N
Onttrekking reserve	1.582 V	1.674 V	882 V	1.763 V	858 V	843 V
Resultaat	20.114 N	18.300 N	19.029 N	19.247 N	19.281 N	19.632 N

Toelichting

In de jaarschijf 2017 is voor € 0,7 miljoen extra groot onderhoud gepleegd, gedekt uit de reserve Groot Onderhoud Openbare Ruimte. In 2018 gebeurt het tegenovergestelde, en wordt voor € 0,5 miljoen minder groot onderhoud gepleegd. Dit wordt gestort in dezelfde reserve.

De lasten van het product Riolering nemen met € 1,5 miljoen af ten opzichte van 2017. Dit is het gevolg van het verwerken van het in juni 2017 vastgestelde GRP Ede 2018-2022. Hierbij is tevens besloten om de tarieven voor de rioolheffing in 2018 met 7% te verlagen, dit leidt tot een daling van de opbrengsten met € 0,4 miljoen. In 2016 heeft een te hoge afdracht aan de Reserve BTW compensatiefonds plaatsgevonden (€ 0,7 miljoen), dit is in 2017 gecorrigeerd. Genoemde mutaties worden verrekend met de Voorziening vervangingsinvesteringen riolering.

De kapitaallasten van de openbare ruimte zijn € 0,3 miljoen hoger, dit heeft met name te maken met de kredieten 'vervanging openbare ruimte'. Budgetverhogingen die horen bij de uitbreiding van het areaal en de prijscompensatie zorgen samen voor een verhoging van de lasten van € 0,2 miljoen.

Het programma Bestuur en Organisatie ondersteunt het op een kwalitatief goede wijze besturen van de gemeente Ede. We doen dit door afspraken te maken over de financiële huishouding en de werkwijze van de gemeentelijke organisatie. Verder omvat het programma de publieke dienstverlening voor de inwoners van Ede, zoals de balie Publiekszaken. Ook de verkiezingen voor de gemeenteraad, Provinciale Staten of Tweede Kamer vallen onder dit programma.

Wij vinden het belangrijk dat inwoners zien en begrijpen wat wij doen als college van burgemeester en wethouders. Ook moet voor hen duidelijk zijn hoe wij gemeenschapsgeld gebruiken en waaraan wij dit besteden. Inwoners moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld.

Met het heffen van gemeentelijke belastingen zorgen wij voor inkomsten om ons lokale beleid uit te voeren. We doen dat zorgvuldig en rekening houdend met ons belastingbeleid. Als goed bestuur willen we onze rol als solide, betrouwbare en transparante overheid waarmaken.

Publieke dienstverlening, het contact met - en de producten van - de gemeente met en voor inwoners en bedrijven, sluit aan op de vraag en de behoefte van inwoners, instanties of ondernemers. We gebruiken daarvoor meerdere kanalen, zoals website en #Gemeentenieuws.

Onze externe betrekkingen, zoals regionale samenwerking in Regio FoodValley of onze relatie met de provincie Gelderland, leveren meerwaarde op voor gemeentelijke programma's en voor maatschappelijke instellingen, bedrijven en inwoners.

Maatschappelijk vastgoed schept randvoorwaarden om doelstellingen in beleidsprogramma's te bereiken. Een zo efficiënt mogelijke benutting, instandhouding en spreiding van al het gemeentelijke vastgoed is daarbij een uitgangspunt.

Ontwikkelingen

Overheids- en publieksparticipatie speelt ook in 2018 binnen de gemeente Ede een belangrijke rol. Mede door de inzet van trainingen en instrumenten voor beter samenwerken (Factor-C) geven communicatie en participatie een meer prominente positie in het hart van het beleid en van projecten.

De transitie van de sturing op het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Ede zal in 2018 verdere doorgang vinden. Hierbij krijgen financiële rapportages en processen aanvullende aandacht. Op basis van de

vastgestelde vastgoednota maken we nieuwe afspraken over huurprijzen en taakverdeling met bijvoorbeeld Sportservice Ede, Cultura en de buurt- en dorpshuizen. In de P&C-cyclus blijven wij de gemeenteraad informeren over dit proces en de uitkomsten.

Met ingang van de Programmabegroting 2018-2021 zijn de P&C-producten ook digitaal beschikbaar via het internet (pcportal.ede.nl). In 2018 gaan we de inrichting en informatiewaarde met u en een burgerpanel evalueren.

De ontwikkelingen en uitbreiding van de organisatie uit hoofdstuk 4 van de Perspectiefnota 2018-2021 worden toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Relevante beleidsnota's

- [Visie Ede 2025](#) (2012)
- [Visie op dienstverlening 2020](#) (2014)
- [Plasterk 2017 Digitaal](#) (2015)
- [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (2016)
- [Financiële beheersverordening](#) (2011)
- [Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen](#) (2008)
- [Nota Lokale Heffingen](#) (2005)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen](#) (2009/2012)
- [Nota Afschrijvingsbeleid en waardering activa](#) (2015)
- [Nota Reserves en voorzieningen](#) (2016)
- [Treasurystatuut](#) (2009)

Wat willen we bereiken?

Een goed functionerende lokale democratie, met een optimale dienstverlening aan inwoners en een solide financiële positie van de gemeente Ede.

Bestuur

Doel

Het waarborgen van de lokale democratie.

Subdoelen

- Transparant en democratisch bestuur gericht op samenwerking.
- Publieksparticipatie binnen planvorming en besluitvorming.

Dienstverlening

Doel

Optimaliseren van de publieke dienstverlening aan en communicatie met de inwoners.

Subdoelen

- Inwoners zijn tevreden over de publieke dienstverlening.
- Goede, heldere en tijdige informatievoorziening aan de klant (intern en extern).
- Waarborgen van goed voorbereide verkiezingen.

Algemene middelen

Doel

Het waarborgen van een solide financiële positie van de gemeente.

Subdoelen

- Een in evenwicht verkerende begroting.
- Een begroting met voldoende weerbaarheid en wendbaarheid.

Belastingen en heffingen

Doel

Tijdige, volledige en rechtmatige uitvoering van de belastingtaken en Wet WOZ, waarbij het beleidsuitgangspunt is dat de belastingen en tarieven gecorrigeerd worden voor inflatie.

Subdoelen

- De belastingplichtigen krijgen elk jaar op tijd een juiste belastingaanslag.
- Belastingaanslagen worden op een efficiënte wijze ingevorderd en we geven burgers tijdig uitsluitel over de ingediende verzoeken om kwijtschelding.
- Elk jaar zijn alle onroerende zaken gewaardeerd naar een peildatum die ligt 1 jaar voor het belastingjaar en onder meer gebruikt wordt om de aanslag OZB te bepalen.

Vastgoed

Doel

Het tegen kostendekkende tarieven beschikbaar stellen van vastgoed voor organisaties die met hun activiteiten het beleid van de gemeente ondersteunen.

Subdoelen

- Een passende technische kwaliteit van het vastgoedbezit waarborgen.
- Een sluitende vastgoedexploitatie realiseren.
- Tevreden klanten.

Indicatoren

Naam indicator	Meting 2014	Meting 2015	Meting 2016	Meting 2017	Streef-waarde
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over publieke dienstverlening <i>Indicator wordt eens in de twee jaar gemeten</i>	72	-	62		75
Percentage Edenaren dat (zeer) tevreden is over gemeentelijke informatievoorziening <i>Indicator wordt eens in de twee jaar gemeten</i>	-	-	65		
Rapportcijfer digitale dienstverlening	7,1	-	6,7		7
Personeelsformatie <i>Depla-indicator. Fte per 1.000 inwoners</i>	6,2	6,4	6,6		
Personeelsbezetting <i>Depla-indicator. Fte per 1.000 inwoners</i>	6,2	6,0	6,4		
Kosten ambtelijk apparaat <i>Depla-indicator. Kosten per inwoner in euro's</i>	576	495	554		
Kosten externe inhuur <i>Depla-indicator. Kosten als percentage van totale loonsom en totale kosten inhuur externen</i>	14,0	20,7	17,9		
Overheadkosten <i>Depla-indicator. Percentage van totale lasten. Realisatie op basis Vensters voor bedrijfsvoering</i>	33,4	27,2	28,2		
Percentage vastgoed objecten <i>Met minimaal niveau 3 planmatig onderhoudskwaliteit op de totale portefeuille Maatschappelijke Vastgoed</i>		99			100%

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestuur

1. Toepassen overheids- en publieksparticipatie tussen inwoners, instellingen en de gemeente.

Dienstverlening

1. Via alle kanalen krijgen burgers en bedrijven dezelfde informatie, waarbij waar mogelijk steeds meer sturing plaatsvindt naar het digitale kanaal.
2. Verbeteren van de informatie uitwisseling tussen de frontoffice en backoffice (ketenoptimalisatie).
3. De gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 organiseren.

Algemene middelen

1. We zorgen voor de producten uit de P&C-cyclus, waaronder het nieuwe Convenant in 2018.
2. We volgen de ontwikkelingen in de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds, analyseren en duiden deze en vertalen die naar het gemeentelijk beleid.
3. Herziening nota Lokale Heffingen.

Belastingen en heffingen

1. Werken met voormeldingen waardoor een deel van de burgers vroegtijdig de mogelijkheid krijgt om met ons in gesprek te gaan over de WOZ-waarden voor het nieuwe belastingjaar.
2. Burgers actief betrekken bij controle secundaire objectkenmerken (kwaliteit, ligging, onderhoud woningen).
3. Onderzoek naar inzet van eigentijdse communicatiemiddelen (Twitter, WhatsApp en dergelijke).
4. Herijken tarieven toeristenbelasting in samenwerking met de exploitanten van campings, hotels, B&B's.

Vastgoed

1. Planmatig onderhoud in regie weg te zetten.
2. Opleveren eerste portefeuilleplannen met als doel strategische sturing voor het maatschappelijk vastgoed.
3. Voortzetting professionalisering van de vastgoedadministratie.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x €1.000	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
Financiële lasten per productgroep						
Algemene Middelen	118.215 N	34.665 N	36.315 N	36.709 N	36.701 N	37.101 N
Bestuur	11.163 N	5.787 N	6.272 N	5.639 N	5.539 N	5.371 N
Belastingen en heffingen	2.343 N	1.530 N	1.502 N	1.502 N	1.502 N	1.502 N
Dienstverlening	4.747 N	3.158 N	3.018 N	2.948 N	2.977 N	2.958 N
Vastgoed	0 N	6.616 N	6.311 N	6.819 N	6.766 N	6.923 N
Totaal lasten programma	136.469 N	51.756 N	53.418 N	53.617 N	53.484 N	53.855 N
Financiële baten per productgroep						
Algemene Middelen	288.125 V	176.003 V	183.202 V	185.084 V	186.126 V	187.062 V
Bestuur	113 V	0 V	0 V	0 V	0 V	0 V
Belastingen en heffingen	28.298 V	31.936 V	32.336 V	33.086 V	33.086 V	33.086 V
Dienstverlening	2.249 V	2.193 V	2.050 V	2.050 V	2.050 V	2.050 V
Vastgoed	0 V	5.618 V	5.801 V	6.314 V	6.314 V	5.680 V
Totaal baten programma	318.784 V	215.750 V	223.389 V	226.534 V	227.577 V	227.879 V
Saldo van baten en lasten	182.315 V	163.994 V	169.971 V	172.917 V	174.093 V	174.024 V
Storting reserve	19.390 N	9.114 N	12.546 N	13.986 N	14.076 N	15.176 N
Onttrekking reserve	21.381 V	20.247 V	16.703 V	11.876 V	9.396 V	10.617 V
Resultaat	184.307 V	175.127 V	174.128 V	170.808 V	169.412 V	169.464 V

Toelichting

Algemene middelen

De lasten stijgen in 2018 met € 1,9 miljoen en de baten stijgen met € 6,5 miljoen. Het jaar 2018 is het jaar waarin de eerder ingezette ombuigingen op bedrijfsvoering volledig gerealiseerd zijn. Mede hierdoor dalen de lasten met € 2,1 miljoen. Daartegenover staat een saldo neutrale stijging van rentelasten en rentebaten van € 4,0 miljoen door toenemende investeringen. Daarnaast stijgen de baten door de ontwikkeling van de algemene uitkering en de integratie-uitkering Sociaal Domein (€ 2,5 miljoen).

Bestuur

De lasten stijgen in 2018 met € 0,6 miljoen en dalen in 2019 en verder weer met € 0,6 miljoen. De stijging in 2018 is het gevolg van een eenmalige impuls van € 0,2 miljoen voor de activiteiten Dropzone rondom de Airborne (onderdeel '3 miljoen') en de verhoging van het budget voor Citymarketing vanaf 2018 bij de Perspectiefnota 2018-2021. De daling 2019 wordt veroorzaakt door het wegvallen van eenmalige kosten voor Gemeenteraadsverkiezingen, de impuls voor de Dropzone en daling van het budget Citymarketing.

Belastingen en heffingen

De baten zijn in 2018 € 0,4 miljoen gestegen vergeleken met 2017. Dit bedrag bestaat uit € 0,65 miljoen inflatiecorrectie en € 0,25 miljoen verlaging van de opbrengsten toeristenbelasting. Deze extra opbrengsten toeristenbelasting zijn voor 2017 incidenteel hoger geraamd. Vanaf 2019 worden de opbrengsten structureel € 0,75 miljoen hoger geraamd. 2018 is het laatste jaar waarin € 0,75 miljoen lastenverlichting wordt verrekend via de OZB-belasting.

Vastgoed

Binnen de begroting is vanaf 2018 de exploitatie van de Van der Knaaphal aan de Zandlaan opgenomen. Dit resulteert in 2018 in een verhoging van de lasten van circa € 0,2 miljoen ten opzichte van 2017. Doordat de kosten worden gedekt uit huuropbrengsten zie je eenzelfde stijging aan de batenkant. De kosten van onderwijs dat gehuisvest is in multifunctionele accommodaties (MFA's) is vanaf 2018 doorverdeeld naar het beleidsveld onderwijs. Dit resulteert in een verlaging van de kosten op het product vastgoed met circa € 0,32 miljoen.

3. Financiën

3.1 Uitgangspunten

De besluitvorming over de (kaders) Perspectiefnota 2018-2021 is vertaald in deze programmabegroting. In deze kaderstelling hanteren we de uitgangspunten rondom 'weerbaarheid' en 'wendbaarheid'. Voldoende weerstandsvermogen om risico's af te dekken, waarbij verder sprake is van een structurele dekking voor structurele kosten. Hierbij hebben we oog voor de financiële ruimte, zodat de mogelijkheden om te investeren in Ede ook benut kunnen worden wanneer deze zich voordoen.

3.2 Van perspectiefnota naar begroting

Exploitatierkening in meerjarig perspectief

Als vertrekpunt voor het meerjarenperspectief geldt de vastgestelde Perspectiefnota 2018-2021.

Overzicht meerjarenperspectief Perspectiefnota 2018-2021					bedragen x € 1.000
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Perspectiefnota 2018-2020	10.678 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V
Amendementen 6 juli 2017					
A2 - Externe audits op organisatie	600 V				
A4 - Lastenverlichting:					
▪ Verlagen dotatie Investeringsfonds Impuls Ede		750 V	1.500 V	1.500 V	1.500 V
▪ Reservering t.b.v. verlagen leges ID-kaarten en paspoorten		750 N	1.500 N	1.500 N	1.500 N
Subtotaal amendementen	600 V	0	0	0	0
Totaal perspectiefnota na amendementen	10.078 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V

Algemene uitkering

Ten tijde van de opstelling van deze programmabegroting was sprake van een bijzondere situatie: een demissionair kabinet gebonden aan de afspraak met de Tweede Kamer, dat zij zich zou beperken tot de opstelling van een beleidsarme begroting. Dit betekent in de praktijk dat de mutaties op basis van de Septembercirculaire 2017 in afwachting van een regeerakkoord minimaal zijn.

Algemene uitkering					bedragen x € 1.000
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Accres - afrekening oude jaren	1.250 V				
Taakmutatie Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK)	14 V	11 V	11 V	11 V	11 V
Reserveren taakmutatie IKK	14 N	11 N	11 N	11 N	11 N
Taakmutatie Verhoogde asielinstroom	221 V				
Reserveren taakmutatie Verhoogde asielinstroom	221 N				
Taakmutatie WMO	26 V	26 V	26 V	26 V	28 V
Reserveren taakmutatie WMO	26 N	26 N	26 N	26 N	28 N
Taakmutatie Vrouwenopvang	4 V	50 N	50 N	50 N	50 N
Reserveren taakmutatie Vrouwenopvang	4 N	50 V	50 V	50 V	50 V
Taakmutatie Maatschappelijke opvang	11 V	11 V	11 V	11 V	11 V
Reserveren taakmutatie Maatschappelijke opvang	11 N	11 N	11 N	11 N	11 N
Totaal	1.250 V	0 N	0 N	0 N	0 N

Afrekening oude jaren

De afrekening van voorgaande jaren ijlt altijd wat na. Het bekend worden van de definitieve aantallen voor de gebruikte maatstaven is hiervoor de belangrijkste verklaring. Dit kan zowel een direct (via omvang maatstaf) als indirect (via de uitkeringsfactor) hebben. Per saldo een voordeel van € 1,25 miljoen.

Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang

In de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang zijn onder meer nieuwe kwaliteitseisen voor pedagogisch beleid en veiligheid geformuleerd. Voor de meerkosten van het toezicht ontvangen wij extra middelen.

Verhoogde asielinstroom

Op basis van het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom ontvangen wij een bedrag per geplaatste vergunninghouder. Daarnaast ontvangen wij middelen voor participatie en integratie. Deze middelen ontvangen wij gefaseerd, in deze circulaire € 221.000.

WMO

De WMO uitkering is aangepast aan actuelere verdeelmaatstaven.

Vrouwenopvang

Het centrum gemeentelijk budget Vrouwenopvang wordt verlaagd doordat vanuit het macrobudget een aantal landelijke voorzieningen wordt bekostigd.

Maatschappelijke opvang

Een beperkte wijziging heeft plaatsgevonden in het centrum gemeentelijk budget Maatschappelijke opvang.

Sociaal domein

Onderstaand de in de Perspectiefnota 2018-2021 opgenomen meerjarige budgetten Sociaal Domein en de mutaties die voortvloeien uit de Septembercirculaire 2017.

Perspectiefnota 2018-2021					
bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo - extramurale zorg	12.843	13.031	12.884	12.940	12.920
Wmo - beschermd wonen	18.683	19.261	19.699	19.697	19.697
Jeugd	24.877	26.090	26.090	26.249	26.373
Re-integratie	2.218	2.330	2.495	2.608	2.933
Wsw	9.156	8.454	7.910	7.320	7.034
Totaal	67.777	69.166	69.078	68.814	68.957

Mutatie Septembercirculaire 2017					
bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo - extramurale zorg	27 N	183 N	212 N	298 N	213 N
Wmo - beschermd wonen	221 V	405 V	410 V	410 V	410 V
Jeugd	13 N	152 N	74 N	99 N	74 N
Re-integratie	0	0	0	0	285 N
Wsw	0	0	0	67 V	66 V
Totaal	181 V	70 V	124 V	80 V	96 N

De mutaties zijn afgezien van volume aanpassingen terug te voeren op een paar ontwikkelingen:

- WMO en Jeugd: door het Rijk wordt ook de noodzaak gezien van de door ons al ingezette transformatie naar en innovatie van de zorginfrastructuur. Daarnaast worden middelen uitgenomen ter financiering van

landelijke voorzieningen als bijvoorbeeld doventolk, kindertelefoon en de uitvoeringskosten Sociale Verzekeringsbank.

- Re-integratie: vanaf 2021 verschuift de verantwoordelijkheid voor de no-riskpolis van gemeenten naar het Rijk. De hiermee gepaard gaande extra kosten voor het Rijk worden gecompenseerd door een verlaging van het macrobudget Participatiewetuitkeringen en een verlaging van de integratie-uitkering Sociaal domein. Het doel van de no-riskpolis is ervoor te zorgen dat de werkgever geen financieel risico loopt bij het in dienst nemen van iemand uit de doelgroep in geval van ziekte. De regeling no-risk geldt voor de doelgroep van de banenafpraak (bijvoorbeeld Wajong via UWV of Participatiewet) en voor mensen in een dienstbetrekking beschut werk op grond van de Participatiewet.
- WSW: technische correctie in het macrobudget.

Hiermee bedraagt het budget sociaal domein vanuit de algemene uitkering.

Programmabegroting 2018-2021					bedragen x € 1.000
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo - extramurale zorg	12.816	12.848	12.672	12.642	12.707
Wmo - beschermd wonen	18.904	19.666	20.109	20.107	20.107
Jeugd	24.864	25.938	26.016	26.150	26.299
Re-integratie	2.218	2.330	2.495	2.608	2.648
Wsw	9.156	8.454	7.910	7.387	7.100
Totaal	67.958	69.236	69.202	68.894	68.861

Investerings

Onderstaand een inventarisatie van voorgenomen investeringen, waarbij het meerjarendeel indicatief is. Voor zover in 2018 sprake is van nog niet gedekte c.q. goedgekeurde investeringen komen wij hier in afzonderlijke voorstellen of in de perspectiefnota bij u op terug.

Voorgenomen investeringen					bedragen x € 1.000
Omschrijving	Investerings 2018	Investerings 2019	Investerings 2020	Investerings 2021	
Huisvestingsvoorzieningen onderwijs	10.763	5.510	4.903	0	
Binnensportaccommodaties	8.780	2.850	4.020	0	
Buitensportaccommodaties	1.930	2.010	1.100	1.100	
Programma Maatschappelijke voorzieningen	21.473	10.370	10.023	1.100	
Grondzaken - Wonen	23.695	21.624	13.626	10.778	
Spoorzone	373	22.059	49.082	1.725	
Parklaan	22.314	20.520	936	3.893	
Recreatieve routestructuren	180	0	0	0	
Programma Ruimtelijke ontwikkeling	46.562	64.203	63.644	16.396	
Parkeren	65	0	0	0	
Verkeersveiligheid	4.470	3.625	3.344	400	
Grondzaken - Werken	10.463	11.018	10.461	3.959	
Levendig centrum	2.400	0	0	0	
Programma Economie en Mobiliteit	17.398	14.643	13.805	4.359	
Wegen	1.800	1.500	2.000	2.000	
Kunstwerken	200	200	200	200	
Openbare verlichting	500	500	500	500	
Groen (inclusief bomen)	900	900	900	900	

Riolering	7.234	7.895	7.589	7.300
Programma Kwaliteit leefomgeving	10.634	10.995	11.189	10.900
Totaal	96.067	100.211	98.661	32.755

Toelichting

Huisvestingsvoorzieningen onderwijs

Overeenkomstig de Perspectiefnota 2018-2021 is een aantal nieuwe investeringen in de Calvijn- en Julianaschool opgenomen in de geplande investeringen. Dit op basis van de voorwaarde dat de scholen een eventueel financieel nadeel van de gemeente wegnemen.

Daarnaast is sprake van fasering voor het Vestercollege en de basisscholen Uniek, Franciscus en Beatrix. Deze worden in 2018 afgerond.

Voor de investering in een schoolgebouw op het ENKA terrein is een keuze gemaakt. Op dit moment wordt bekeken of het haalbaar is om in plaats van de geplande investering een schoolgebouw te vestigen in het bestaande Kantine-gebouw. Dit zou gepaard gaan met een huurconstructie gedekt uit de begrote kapitaallasten voor dit project. De investeringskosten vervallen in dat geval.

Binnensportaccommodaties

Naast de geplande renovaties aan verschillende gymnastieklokalen, wordt er momenteel gewerkt aan een topsporthal (van der Knaaphal) aan de Zandlaan. Deze wordt in 2018 afgerond. Afhankelijk van de woningbouw staat er ook een investering op het ENKA-terrein gepland. Deze komt op zijn vroegst in 2019. De verwachting is dat in 2020 een multifunctionele accommodatie, met een sportzaal, gerealiseerd wordt in Otterlo. Op dit onderdeel is ook een investering van € 3,6 miljoen voor de revitalisatie van zwembad de Peppel begroot in 2018.

Buitensportaccommodaties

Naast de geplande toplaag renovaties van de kunstgrasvelden is bij het traject € 3 miljoen een investering aan de buitensport accommodaties opgenomen ter hoogte van € 4,4 miljoen, verdeeld over de jaren 2017 tot en met 2020. De investering betreft voornamelijk renovaties van kunstgrasvelden, maar ook de bouw van kleedkamers.

Spoorzone

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Parklaan

De investeringsraming is ongewijzigd ten opzichte van de raming Perspectiefnota 2018-2021. Dit is overeenkomstig het kredietbesluit en bijbehorende faserings- en aanbestedingsstrategie.

Recreatieve routestructuren

Investering 2018 in mountainbikeroutes en ruitersporen.

Grondzaken - Wonen en Werken

De investeringen voor het grondbedrijf zijn niet gewijzigd ten opzichte van ramingen bij de Perspectiefnota 2018-2021 en gebaseerd op de besluitvorming over het MPG 2017.

Levendig centrum

Dit betreft de investering voor de vergroening en herinrichting Kuiperplein (€ 1,1 miljoen) en Grotestraat/Maandereind (€ 1,3 miljoen).

Parkeren

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Het betreft investeringen in dynamische centrum afsluitingen ('plofpalen').

Verkeersveiligheid

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Het betreft kredieten die in het kader van het Fietsplan (jaarschijf 2018), de Hoofdwegenstructuur en het Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer zijn toegekend. Daarnaast zijn bij het voorstel 'Invulling reservering € 3 miljoen' kredieten voor een verkeersveilige fietsoversteek Emmalaan en verbeteren van de bereikbaarheid Lunteren A30 beschikbaar gesteld.

Wegen

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Kunstwerken

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Openbare verlichting

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Groen

Overeenkomstig raming Perspectiefnota 2018-2021.

Riolering

Vanaf 2018 treedt het GRP 2018-2022 in werking. Dit zorgt voor een nieuwe investeringsraming, die afwijkt van de raming ten tijde van de Perspectiefnota 2018-2021.

Overig

stelpost decentralisaties en regeerakkoord

Met de transformatie van het sociaal domein naar een stabiele eindsituatie verdwijnt het belang van de stelpost stapje-voor-stapje. Bij de laatste perspectiefnota is de stelpost meerjarig afgebouwd. In deze programmabegroting worden geen onttrekkingen voorgesteld.

Stelpost decentralisaties en regeerakkoord					bedragen x € 1.000
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Beschikbare stelpost (stand Perspectiefnota 2018-2021)	0	500 V	250 V	0	0
Restant stelpost	0	500 V	250 V	0	0

reserve Lastenverlichting

De raad heeft besloten de opbrengsten van de precariobelasting gedeeltelijk in te zetten voor lastenverlichting. De lastenverlichting bestrijkt een periode van 10 jaar, daarom stellen wij u voor een reserve Lastenverlichting in te stellen.

reserve R&T Routestructuren

In het kader van recreatie en toerisme zijn gelden beschikbaar binnen diverse exploitatiebudgetten voor de aanleg van mountainbike-, ruiter- en fietspaden. Omdat beschikbare middelen (inclusief middelen derden) en uitgaven niet synchroon lopen stellen wij voor een egalisatiereserve in te stellen.

Subsidieplafonds

Op diverse beleidsterreinen worden vanuit één budget aan meerdere subsidieaanvragers subsidies toegekend. Hierbij bestaat het risico van 'open einde financiering'.

Via het vaststellen van subsidieplafonds en het publiceren van deze plafonds met de daarbij behorende verdeelregels ontstaat de wettelijke basis om subsidieaanvragen af te wijzen als er geen (voldoende) budget meer is (artikel 4:25 Algemene wet bestuursrecht).

De Algemene subsidieverordening gemeente Ede (ASV) biedt daarbij de mogelijkheid om deze subsidieplafonds door het college van burgemeester en wethouders te laten vaststellen. Vervolgens worden de subsidieplafonds gepubliceerd.

Subsidieplafonds		bedragen x € 1
Subsidieregeling	Subsidieplafond 2018	
Amateurkunst		181.900
Overige culturele aangelegenheden		28.300
Beeldende kunst en vormgeving		128.215
Instandhouding Erfgoed gemeente Ede		110.000
Sportactiviteiten Jeugd		90.600
Maatsch. inzet sportverenigingen		40.000
Sportevenementen		10.000
Zwemsport		17.300
Vrijtijdsactiviteiten jeugd		50.000
Kindervakantieactiviteiten		12.000
Hulp- en dienstverlening vrijwilligersorganisaties		6.000
Food (categorie 1: voedseducatie)		20.000
Food (categorie 2: sociaal en gezond)		67.500

3.3 Samengevat

Verwerking van de in dit hoofdstuk genoemde mutaties alsmede de in het volgende hoofdstuk opgenomen mutatie van de Actualisatie 2017 leidt tot het volgende structurele meerjarenperspectief.

Overzicht meerjarenperspectief						bedragen x € 1.000
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	
Perspectiefnota 2017-2020 na amendementen	10.078 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V	
Algemene uitkering (paragraaf 3.2)	1.250 V	0	0	0	0	
Actualisatie (hoofdstuk 4)	2.252 N	0	0	0	0	
Totaal	11.080 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V	

Verwerking van voornoemde bedragen leidt tot het volgende verloop van de algemene reserve.

Algemene reserve bodemvoorziening						bedragen x € 1.000
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	
Saldo 1 januari (na resultaatbestemming)	35.389	22.809	14.998	13.790	14.873	
Fonds Impuls Sociaal domein	-1.500	0	0	0	0	
Resultaat Perspectiefnota 2018-2021	-10.078	-7.811	-1.208	1.083	187	
Resultaat Programmabegroting 2018-2021 (mutatie t.o.v. PPN)	-1.002	0	0	0	0	
Saldo per 31 december	22.809	14.998	13.790	14.873	15.060	
2% norm	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	
Afwijking van bodem	12.809	4.998	3.790	4.873	5.060	

4. Actualisatie 2017

In dit hoofdstuk lichten wij de mutaties ten opzichte van de Perspectiefnota 2018-2021 toe. Het zijn actualisaties binnen de verschillende beleidsterreinen. Deze mutaties zijn niet verwerkt op de programmabladen, omdat de lopende begroting hier niet op wordt aangepast.

Actualisatie Programmabegroting 2017-2021		bedragen x € 1.000
Programma	Omschrijving	2017
1	Exposeum	450 V
2	Thuisondersteuning - cliënten	580 V
2	Thuisondersteuning - mantelzorgers	70 V
2	Sociale teams	475 N
3	Begeleiding	1.100 N
3	Thuisondersteuning	300 N
3	Beschermd wonen	745 V
3	Dotatie reserve Beschermd wonen	745 N
3	Maatschappelijke opvang	200 N
3	Onttrekking reserve Maatschappelijke opvang	200 V
3	Vrouwenopvang	125 N
3	Onttrekking reserve Maatschappelijke opvang	125 V
3	Maatwerkvoorzieningen Jeugd	300 V
3	Werkkracht Ede	550 N
3	Permar	326 N
4	Parkeren - stimuleringsbudget	97 V
4	Parkeren	207 N
4	Onttrekking reserve Parkeren	207 V
4	Retailvisie	185 V
5	Skaeve Huse	125 V
5	Achterblijven inkomsten leges bestemmingsplanwijzigingen	180 N
5	Afval	380 V
5	Dotatie reserve Afval	380 N
5	MPG lite 2017	pm
6	Project Domus + Batelaar	83 N
6	Vergoeden gaslek	60 N
6	VGGM	pm
7	Regulier onderhoud groen en reiniging openbare ruimte	200 N
7	Vervallen reclame inkomsten	150 N
7	Wegen	180 V
7	Bestrijding Eikenprocessierups en Japanse duizendknoop	100 N
7	Natuurbegraven	140 V
7	Dotatie reserve begraven	140 N
7	Diversen riolering	1.165 N
7	Onttrekking voorziening riool	1.165 V
8	Organisatie - ontwikkeling en opleiding	pm
8	Verkoop en sloop voormalig schoolgebouw Bennekom	0
8	Incidentele verkopen	440 V
8	Stelpost onderuitputting	1.250 N
8	Onvoorzien	100 V
	Totaal	2.247 N

In de Actualisatie 2017 zijn drie onderwerpen benoemd die financieel doorwerken naar volgende jaren. Na besluitvorming over deze begroting worden de structurele effecten betrokken bij de Perspectiefnota 2019-2022. Het gaat om:

- Domus + Batelaar, in 2018 voor een bedrag van € 22.000.
- Onderhoud openbare ruimte / Samenwerkbedrijf, voor 2018 € 200.000.
- Verbouwing Burgerzaken, tekort op eerder beschikbaar gesteld krediet van € 190.000. Bij afronding van de investering in 2018 leidt dit in 2019 tot hogere kapitaallasten.

1. Maatschappelijke voorzieningen

Exposeum

€ 450.000 V

In de gemeentelijke begroting staat voor 2017 een bedrag van € 500.000 ten behoeve van de exploitatie van het op te richten Exposeum. Besluitvorming in het College staat gepland voor eind 2017. Afhankelijk hiervan zal een voorstel aan de raad worden voorgelegd. Hierin zal ook worden opgenomen hoe om te gaan met de begrote middelen voor 2017 ad € 500.000. Bij positieve besluitvorming wordt in 2017 een bedrag van circa € 50.000 besteed aan planvorming.

2. Preventieve ondersteuning

Thuisondersteuning - algemene voorziening cliënten

€ 580.000 V

De algemene voorziening thuisondersteuning komt nog onvoldoende van de grond. Het nieuwe beleid kent een trage start en cliënten blijven nog meer in de maatwerkvoorziening dan verwacht. Op dit moment maken 60 cliënten gebruik van de algemene voorziening. In de raming was rekening gehouden met 200 bestaande cliënten en de instroom van 100 nieuwe cliënten. Uit eerste beelden lijkt de eigen bijdrage een reden te zijn om niet over te stappen naar een algemene voorziening. Nader onderzoek en evaluatie is nodig, waarbij ook de bedrijfsvoering moet worden bezien. Per saldo wordt een voordeel van € 580.000 verwacht, maar hier staat tegenover dat er een nadeel (€ 300.000 N) bestaat op de maatwerkvoorziening (zie programma Individuele ondersteuning).

Thuisondersteuning - algemene voorziening mantelzorgers

€ 70.000 V

Het beleid van thuisondersteuning mantelzorgers bestaat uit het tijdelijk vergoeden van 2 uur thuisondersteuning per week. Achterliggende gedachte is dat naast ondersteuning en waardering van de mantelzorgers er ook zorgkosten worden voorkomen. Het budget mantelzorg bedraagt € 768.000, waarvan € 250.000 wordt gefinancierd uit het budget 'ondersteuning en waardering mantelzorgers'. Het overige benodigde budget wordt gefinancierd uit de middelen thuisondersteuning. We zien het aantal mantelzorgers dat gebruik maakt van de regeling opnieuw stijgen naar inmiddels 380 mantelzorgers. Naar verwachting blijven we in 2017 nog binnen het budget.

Bij ongewijzigd beleid zal het huidige budget (gebaseerd op 300 mantelzorgers) in 2018 wellicht ontoereikend zijn. Het aantal kan natuurlijk ook dalen. De ondersteuning is namelijk tijdelijk ter ontlasting, zodat de mantelzorgers ruimte hebben om te zoeken naar een structurele oplossing. Indien nodig wordt bij de komende perspectiefnota hierop teruggekomen.

Sociale teams

€ 475.000 N

De sociale teams zijn nog relatief nieuw en volop in ontwikkeling. De werkdruk is groot. Dit komt voort uit een combinatie van stijgende zorgvraag, huidige organisatorische knelpunten en de transformatieopgave. De grote complexiteit van de zorg en het proces van wegzetten van een zorgvraag bij aanbieders spelen daarbij ook een rol. De werkdruk is in 2017 zo groot dat het onverantwoord was hier niet op te anticiperen en heeft geleid tot inkoop van extra capaciteit voor de sociale teams. Het bedrag dat hiermee gemoeid is, is € 275.000. De tarieven voor deze extra capaciteit bleken ook in 2016 hoger dan begroot. In 2016 heeft dit, door het pas later op orde komen van de bezetting, niet geleid tot een overschrijding van het beschikbare budget. Eind 2016 was de bezetting op orde en is deze gecontinueerd in 2017. Dat heeft geleid tot een extra kostenstijging op Jeugd van € 150.000. De systematiek geldt ook voor Wmo en heeft ook daar geleid tot een stijging van € 50.000.

Momenteel loopt de doorontwikkeling van de sociale teams naar een alliantiemodel wat de mogelijkheid biedt om knelpunten in co-creatie met de zorgaanbieders op te lossen en in gezamenlijkheid sturing te geven aan de transformatiedoelen en de ketensamenwerking. Daar waar mogelijk wijkgericht en in aansluiting op de gebiedsagenda's waarbij de ervaringen van de pilot Ede-West belangrijke input zal zijn. We verwachten de komende periode scherper inzicht te krijgen welk deel opgelost kan worden door deze nieuwe wijze van organiseren. Het effect op zorgvraag en de doorontwikkeling van het wijkgericht werken zal worden betrokken bij de Perspectiefnota 2019-2022.

3. Individuele ondersteuning

Begeleiding, dagbesteding etc.

€ 1.100.000 N

In tegenstelling tot de afgelopen jaren wordt voor 2017 een nadeel verwacht. In de eerste plaats is ons budget fors gedaald door een lagere uitkering van het rijk, als gevolg van het objectieve verdeelmodel en de uitname ten gunste van de Wlz. Hierdoor bestaat nog een nadeel ter grootte van ca. € 0,6 miljoen.

Daarnaast zien we de kosten van zowel zorg in natura als de persoonsgebonden budgetten ten opzichte van 2016 met ongeveer € 0,5 miljoen stijgen. Dit is opmerkelijk aangezien het aantal cliënten licht is gedaald. Met name de inzet van zwaardere verleende (specialistische) zorg is fors hoger dan de afgelopen jaren. Mogelijk is er sprake van een relatief zwaardere doelgroep (gevolgen vergrijzing en langer thuis blijven wonen). Nader onderzoek en overleg met aanbieders vindt plaats om de oorzaken te duiden. Hierbij betrekken we ook het (her)indicatieproces. Dit is een samenspel van burger, aanbieder en gemeente, waarbij de cliënt bepaalt in hoeverre er van de indicatie gebruik wordt gemaakt (nodig is).

Voor 2018 is de uitkering nagenoeg gelijk aan die van 2017 en daarmee ontoereikend om het huidige (geschatte) niveau van zorg te bekostigen. Monitoring blijft van belang.

Thuisondersteuning

€ 300.000 N

Voor de thuisondersteuning zien we bij de maatwerkvoorzieningen een nadeel ontstaan. Het nieuwe beleid met een algemene voorziening kent een voorzichtige start, waardoor er nu nog meer cliënten in de maatwerkvoorziening blijven dan verwacht. Een eventuele omzetting vindt overwegend plaats op het moment van herindicatie. Uit eerste beelden lijkt de vaste eigen bijdrage ook een reden te zijn om niet over te stappen naar een algemene voorziening. Nadere analyse vindt nog plaats. De ontvangen inkomensafhankelijke eigen bijdrage (CAK) op de maatwerkvoorzieningen valt vanwege het hogere gebruik ook hoger uit. Het nadeel van per saldo € 300.000 wordt gecompenseerd door voordelen op de algemene voorziening (zie programma Preventieve ondersteuning).

Beschermd wonen

€ 745.000 V

verrekenen met reserve € 745.000 N

Ook in 2017 is ingezet op verdere extramuralisering en een vermindering van de intramurale capaciteit. De nieuw ontwikkelde (lokale) extramurale arrangementen GGZ lopen zelfs iets beter dan verwacht. In 2017 wordt een voordeel verwacht van circa € 570.000 (circa 3% van het budget). De afname van de persoonsgebonden budgetten (PGB) is hierin het meest significant (€ 400.000 V), maar sluit aan op het beleid beschermd wonen. Daarnaast hebben er nog verrekeningen over 2016 plaatsgevonden. Per saldo een voordeel van € 175.000. Ook hier betreft dit vooral de afrekening van de persoonsgebonden budgetten. Het voordelige resultaat van in totaal € 745.000 wordt gestort in de centrumgemeentelijke reserve beschermd wonen.

Vooruitlopend op de landelijke ontwikkeling waarmee de centrumgemeentelijke taak voor beschermd wonen naar verwachting in 2020 komt te vervallen, voert de gemeente Wageningen een pilot uit. Gemeente Wageningen voert alle tot de beschermd wonen gerelateerde taken zelfstandig uit voor haar klanten. Hiertoe is een bedrag van circa € 2,5 miljoen overgemaakt.

Maatschappelijk opvang

€ 200.000 N

verrekenen met reserve € 200.000 V

Op de regionale maatschappelijke opvang is extra geïnvesteerd. Niet alleen de tijdelijke uitbreiding van de Maatschappelijke Opvang (14 kamers voor alleenstaanden aan de Nieuwe Stationsstraat en twee gezinsappartementen), maar ook tijdelijke uitbreiding van de beleidscapaciteit en sterkere inzet op preventie. Hierdoor is het in de gehele regio mogelijk bemoeizorg bij (dreigende) dakloosheid in te zetten ter voorkoming van gebruik van de Maatschappelijke Opvang. In 2017 zijn met regiogemeenten afspraken gemaakt over lokale inzet die bekostigd wordt uit de doeluitkering Maatschappelijke Opvang. Tenslotte is een plan van aanpak opgesteld voor het project 'Housing first'. Bij de vaststelling van de definitieve subsidies 2016 is hier tegenover een gering voordeel ontstaan. Per saldo wordt naar verwachting ca. € 200.000 meer uitgegeven dan beschikbaar vanuit de regionale middelen. Dit tekort wordt, conform de gebruikelijke systematiek, onttrokken aan de reserve Maatschappelijk Opvang.

Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Veilig Thuis

€ 257.000 N

verrekenen met reserve € 257.000 V

In 2017 wordt naar verwachting € 125.000 meer besteed dan de beschikbare uitkering vrouwenopvang. Dit wordt vooral veroorzaakt door de toegepaste bekostigingssystematiek bij geweld in afhankelijkheidsrelaties. Hierdoor zal het saldo van de reserve naar verwachting eind 2017 nagenoeg nihil zijn. Eerder was er al bestuurlijke consensus om het tekort 2017 op Veilig Thuis ad € 257.000 éénmalig te onttrekken aan de centrumgemeentelijke reserve Beschermd Wonen.

Voor zowel GIA als Veilig Thuis vindt er over het jaar 2018 nog ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats. Bij GIA (regio's: Arnhem, Apeldoorn, Nijmegen en Ede) betreft dit vooral de hoogte van het aandeel Ede, waarbij door Ede ingestoken is op meer cliëntgebonden bekostiging. Bij de nieuwe organisatie Veilig Thuis (regio's: Arnhem en Ede) is niet alleen de begroting 2018 nog onderwerp van gesprek, maar ook de gewenste bekostigingssystematiek. Nieuw in 2018 is een subsidie aan het Centrum voor Seksueel en Huiselijk geweld Nijmegen. Mogelijke resultaten worden verwerkt in de komende perspectiefnota.

Maatwerkvoorzieningen Jeugd

€ 300.000 V

Voor de maatwerkvoorzieningen jeugdzorg verwachten we op basis van de halfjaarcijfers een relatief beperkt nadeel van circa € 100.000. Verder blijkt dat op basis van geactualiseerde informatie van de sociale verzekeringsbank de lasten voor Persoonsgebonden budget over 2015 en 2016 circa € 400.000 voordeliger uitvallen dan bij de jaarrekening 2016 is verwerkt. Opgemerkt moet worden dat nog steeds sprake is van grote veranderingen en complexe verbanden die van invloed zijn op de voorspelbaarheid. De ontwikkeling van instellingsvoogdij is hiervan een belangrijk onderdeel. Daarnaast was in 2016 een groei van het aantal cliënten van 5% zichtbaar. Vooral nog lijkt dit in 2017 te stabiliseren.

Werkkracht Ede

€ 550.000 N

In april 2017 heeft u een werkbudget van € 500.000 beschikbaar gesteld voor aanvullende capaciteit, kennis en expertise die nodig was voor het uitwerken van de plannen, inrichten en operationaliseren van het Participatiebedrijf Ede. Dit budget wordt naar verwachting volledig ingezet. De oprichting van Werkkracht Ede B.V. brengt daarnaast ook opstartkosten met zich mee die verband houden met de meer fysieke inrichting. Dit zijn kosten die nodig zijn om de organisatie op en in te richten, zoals aanschaf en inrichting van systemen en inrichten van werkplekken (huisvesting), zodat op 1-1-2018 gestart kan worden met de dienstverlening aan de doelgroep. Het gaat in totaal om een bedrag van € 550.000.

De oprichting van Werkkracht brengt naast het benodigde werkbudget meer financiële veranderingen met zich mee. Het gaat hierbij om kostprijsverhogende effecten als gevolg van de BTW, de te treffen voorziening vakantiegeld en weerstandsvormen. In de raadsvergadering van 2 november 2017 worden deze onderdelen oordeelsvormend aan uw raad voorgelegd. De effecten zijn nu nog niet verwerkt in deze programmabegroting.

Eventuele frictie voor de gemeentelijke organisatie, die samenhangt met de oprichting van Werkracht Ede B.V., wordt in de Perspectiefnota 2019-2022 aan u voorgelegd.

Kernformatie Werk en Participatie

De vaste formatie consultants van de huidige afdeling Werk & Participatie gaat onderdeel uitmaken van Werkracht Ede B.V. Hierbij is het uitgangspunt mens volgt werk en is het sociaal statuut van toepassing. Een paar jaar geleden verwachtten we dat het klantenbestand zou gaan dalen. Hiervoor is vanaf 2019 € 225.000 structureel in mindering gebracht op de formatie van de afdeling Werk & Participatie. Echter door veranderende wetgeving op het gebied van de Wsw en de Wajong, in samenhang met de participatiewet, is de complexiteit en de omvang van de doelgroep ondanks de aantrekkende economie de komende jaren niet afgenomen en bovendien in complexiteit toegenomen. Daarom is de structurele vermindering van de formatie niet reëel. In de Perspectiefnota 2019-2022 worden de effecten hiervan betrokken. Daarnaast komt in de opdracht, die aan Werkracht Ede B.V. wordt gegeven, aandacht voor de relatie tussen klantenaantallen en benodigde capaciteit. Structurele fluctuaties worden hierbij vertaald in de resultaten van de opdracht en de daarbij behorende formatie.

Permar

€ 326.000 N

Op 15 juni jl. heeft u de herziene begroting van de Permar vastgesteld. Het resultaat verslechterde, waarvan € 326.000 voor rekening van Ede komt. Op 15 juni jl. heeft u de herziene begroting 2017 van de Permar vastgesteld. Het resultaat van deze begroting van de Permar was € 2.227.000 negatief en moest worden herzien naar € 2.905.000 negatief. Een deel van het nadeliger resultaat is veroorzaakt door aangepast Cao's. Bij de behandeling van het raadsvoorstel was nog niet duidelijk in hoeverre dit zou worden gecompenseerd via de meicirculaire, vandaar dat besloten is de actualisatie van dit resultaat te verwerken in de Programmabegroting 2018-2021. Het maximale negatieve effect voor Ede was berekend op € 348.000. Voor € 21.800 worden we gecompenseerd, resteert een incidenteel nadeel van € 326.200.

4. Economie en Mobiliteit

Parkeren

€ 110.000 N

verrekenen met reserve € 202.000 V

Bij de Perspectiefnota 2017-2020 heeft u structureel geld beschikbaar gesteld voor het treffen van extra stimuleringsmaatregelen om het parkeren in Ede-Centrum simpel, duidelijk en betaalbaar te maken. In het kader hiervan zijn diverse maatregelen doorgevoerd.

Voor de in 2017 genomen maatregelen is niet het gehele budget nodig geweest (€ 120.000 V). De laatste stimuleringsmaatregelen worden in 2018 doorgevoerd. Naar verwachting resteert aan het einde van het jaar een tekort op de opbrengsten parkeergelden (€ 290.000 N) en de zakelijke parkeervergunningen (€ 30.000 N). Enkele oorzaken: het fiscaliseren van de parkeerterreinen heeft geleid tot een verschuiving van parkeerders naar de Q-Park garages, het Kuiperplein is ingericht als evenemententerrein waardoor er gederfde inkomsten zijn en voor een aantal ondernemers is het goedkoper geworden om dagkaarten te kopen dan een parkeervergunning af te nemen. Tegenover deze nadelen staan voordelen als gevolg van meer naheffingen en lagere uitvoeringskosten (€ 90.000 V).

Wij stellen voor om het voordeel op het stimuleringsbudget (na verrekening van de inkomstenderving Kuiperplein ad. € 28.000) terug te laten vloeien naar de algemene middelen, omdat het ook vanuit deze middelen beschikbaar is gesteld. Het eigenlijke nadeel parkeren wordt zoals gebruikelijk verrekend met de reserve Parkeren. Omdat op dit moment nog moeilijk te bepalen is welk deel van bovengenoemde afwijkingen structureel is, komen we bij de Perspectiefnota 2019-2021 hier verder op terug (beleidsmatig en financieel).

Economie/Retailvisie

€ 185.000 V

In januari heeft u € 350.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het in de Retailvisie opgenomen actieprogramma. De subsidieregeling Dorps- en Wijkwinkelcentra loopt naar verwachting. De door ons

veronderstelde voortgang in onderzoek, fondsvorming en transformatieopgave blijft echter achter. Belangrijkste oorzaak hiervoor is dat de capaciteit voor de acties nog niet beschikbaar was in de eerste helft van 2017 en dat er eerst onderzoek en inventarisatie onder de ondernemers nodig is om goed te kunnen bepalen wat de benodigde inzet wordt. Hier wordt momenteel aan gewerkt zodat in 2018 een actieprogramma uitgevoerd kan worden.

5. Ruimtelijke ontwikkeling

Skæve Huse

€ 125.000 V

Nadat gebleken dat voorgestelde locaties niet op meerderheidssteun van de gemeenteraad kunnen rekenen, is ervoor gekozen om het project te beëindigen. Het niet gebruikte budget valt vrij.

Achterblijven inkomsten leges bestemmingsplanwijzigingen

€ 180.000 N

De inkomsten uit leges voor bestemmingsplanwijzigingen blijven achter bij de begroting. De voornaamste oorzaak hiervan is dat de hoogte van het tarief gekoppeld is aan de bouwkosten. Dit houdt in dat als er geen c.q. weinig plannen worden ingediend met hoge bouwkosten, dit een groot effect heeft op de inkomsten. Dit maakt het ramen van de inkomsten lastig, omdat op voorhand niet in te schatten is welke plannen en initiatieven er uit de samenleving worden ingediend. Wij stellen een onderzoek in naar de kostendekkendheid van de tarieven en eventueel benodigde wijzigingen van de legesverordening. In de komende perspectiefnota komen wij hierop terug.

Afval

€ 380.000 V

verrekenen met reserve € 380.000 N

We zamelen meer verpakkingsafval in dan verwacht. Hierdoor ontvangen we een hogere bijdrage uit het landelijke Afvalfonds voor de verwerking. Rekening houdend met de meerkosten van verwerking geeft dit een voordeel van € 145.000.

De aanneemsom ACV is € 165.000 lager dan geraamd en is er een hogere opbrengst door meer aansluitingen van per saldo € 70.000. Het totale voordeel van € 380.000 wordt verrekend met de reserve Afval.

MPG lite 2017

€ 0

Op basis van de MPG lite 2017 wordt voor 2017 een voordelig resultaat verwacht van circa € 7 ton. Dit is exclusief de kosten van een afboeking Kernhem Noord (bandbreedte € 2 tot 4,5 miljoen negatief). Zoals gebruikelijk worden de uitkomsten van deze MPG niet verwerkt.

6. Veiligheid

Project Domus + Batelaar

€ 83.000 N

De omwonenden van Domus + Batelaar aan de Postweg in Lunteren ervaren nog steeds overlast door cliënten. In mei 2017 is de situatie (opnieuw) geëscaleerd. Omwonenden en het Leger des Heils komen op dit moment niet constructief met elkaar in gesprek over een duurzame oplossing.

Omdat de gemeente een belangrijke rol in de openbare orde & veiligheid en zorg & welzijn heeft, hebben wij de regie genomen om de impasse te doorbreken. Om dit traject mogelijk te maken wordt een overschrijding van € 83.000 in 2017 en € 22.000 in 2018 verwacht.

Vergoeding gaslek

€ 60.000 N

De gemeente heeft tijdens het gaslek in Maandereng de inwoners niet in de winterse kou laten zitten, en tijdelijke voorzieningen verstrekt, onder meer kachels. Er is geen verhaalsmogelijkheid op Liander of op een derde.

Op basis van de 1e Bestuursrapportage verwacht de VGGM dit jaar met een voordelig resultaat van € 2,8 miljoen af te sluiten. Extra opbrengsten, fasering in investeringen, voordelen in de bedrijfsvoering en diverse incidentele voordelen zijn de belangrijkste oorzaken. In de loop van het jaar of als gevolg van resultaatbestemmingen kan dit nog veranderen. Een voorzichtige inschatting leert dat dit voor Ede een voordeel van circa € 3 ton betekent.

Het uiteindelijke voordeel wordt pas geëffectueerd bij de jaarrekening 2017 van de VGGM en wordt opgenomen in de komende perspectiefnota. Om die reden is dit mogelijke voordeel niet verwerkt in de tabel.

7. Kwaliteit leefomgeving

Regulier onderhoud Groen en Reiniging openbare ruimte

€ 200.000 N

In 2017 en 2018 loopt de pilot van het SamenWerkBedrijf (SWB). Voorgaande jaren hebben we als gemeente geprofiteerd van lagere inschrijvingen op onze onderhoudswerken, de prijzen in de markt liggen momenteel hoger. Bovendien is de SWB-pilot een proefperiode, die hogere kosten met zich mee brengt: het is een leerperiode, een nieuwe organisatie en een nieuwe werkwijze met nieuwe medewerkers (Maatjes). De Maatjes zijn voorlopig niet in dienst genomen, maar tijdelijk ondergebracht in een payroll constructie. De pilot richt zich ook op het vinden van optimalisatie mogelijkheden in de organisatie, de bedrijfsvoering en de productie, maar het realiseren van efficiencyverbeteringen vergt tijd.

Als gevolg van bovenstaande zaken verwachten we gedurende de pilot uit te komen op een jaarlijks tekort van € 200.000. In 2018 vindt een evaluatie plaats van de pilot, zodat een besluit over het vervolg genomen kan worden.

Vervallen reclame inkomsten

€ 150.000 N

Per 1 april 2017 is één van de contracten die we als gemeente hebben met een bedrijf dat reclames in de openbare ruimte exploiteert gestopt. Het gaat om een contract met een opbrengst van € 200.000 per jaar. Begin 2017 is gestart met een project om een andere vorm van reclame-inkomsten te vinden. Resultaten van dit project worden verwacht voor de zomer van 2018.

Wegen

€ 180.000 V

Om het groot onderhoud en de vervanging van onze wegen goed te kunnen plannen is het noodzakelijk onze wegen, trottoirs en fietspaden minimaal eens per twee jaar te inspecteren. De afgelopen jaren gebeurde dit al voor de asfaltverhardingen. Voor niet asfaltverhardingen werd het onderhoud uitgevoerd op basis van signalen. In 2017 wordt het complete wegen areaal (asfalt en niet asfalt) van Ede geïnspecteerd om zo actuele inspectiegegevens te hebben over het volledige areaal (€ 100.000 N). In de komende jaren gaan we vervolgens weer over naar het stramen van jaarlijks de helft van het complete areaal inspecteren. Daarmee wordt dan de cyclus weer opgepakt.

Er is sprake van vrijval van kapitaallasten voor een bedrag van € 280.000. Dit betreft grotendeels de aanleg/herinrichting van de N224. Dit project is al geruime tijd afgerond, de financiële afwikkeling kost meer tijd. Dit jaar verwachten wij de subsidie af te handelen met de provincie Gelderland. Tot die tijd kan het betreffende krediet op grond van de regelgeving nog niet worden afgesloten en begint de afschrijving daadwerkelijk later.

Bestrijding Eikenprocessierups en Japanse duizendknoop

€ 100.000 N

Bestrijding van ziekten en plagen laat zich moeilijk ramen, om deze reden is hiervoor geen post in de begroting opgenomen. In 2017 is een toename te zien van de bestrijding van soorten zoals de eikenprocessierups en de Japanse duizendknoop. Andere budgetten waar binnen dit eerder werd opgevangen zijn niet meer toereikend.

Natuurbegraven

€ 140.000 V

verrekenen met reserve € 140.000 N

De verkoop van graven op het natuurbegraven deel op de Edese begraafplaats loopt voorspoedig. Er zijn mensen die er voor kiezen nu alvast een plek te kopen voor later. Dat betekent nu inkomsten voor kosten die pas later komen als het graf daadwerkelijk gebruikt gaat worden (€ 140.000 V). Dit in tegenstelling tot een regulier graf waar de kosten vrijwel direct na de verkoop van het graf worden gemaakt.

De onvoorziene opbrengsten worden toegevoegd aan de reserve Begraven en onttrokken als de kosten gemaakt worden.

Riolering

€ 1.165.000 N

verrekenen met voorziening € 1.165.000 N

Afgelopen tijd hebben wij fors geïnvesteerd in de planning van de verschillende rioleringsprojecten. De vruchten hiervan zien wij terug in deze actualisatie. Vrijwel alle projecten worden volgens schema uitgevoerd, dan wel vindt een uitruil plaats met andere projecten.

Dit jaar is er begonnen met groot onderhoud aan 44 stedelijke gemalen. Vooruitlopend hierop komt uit onderzoek naar de technische staat van de gemalen naar voren dat onderhoudsopgave groter is dan verwacht (€ 250.000 N). Het rioolstelsel heeft in 2017 te maken met een groter aantal knelpunten dan vooraf ingeschat (€ 175.000 N).

De werkzaamheden die in 2016 nog niet in Bennekom waren uitgevoerd zijn inmiddels klaar (€ 150.000 N). Het project Otterloseweg is aanbesteed. Het werk begint in 2017 in plaats van 2018 (€ 590.000 N).

De resultaten worden verrekend met de voorziening Vervangingsinvesteringen riolering.

8. Bestuur en Organisatie

Organisatie - ontwikkeling en opleiding

pm

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2018-2021 heeft u het amendement 'Bedrijfsplan investering ambtelijke organisatie' aangenomen. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt meer inhoudelijk op de uitvoering van het amendement ingegaan. Daarnaast hebben wij u over de voortgang geïnformeerd op de PDE van 28 september jl. Op volle kracht geven wij uitvoering aan de impuls voor de organisatie. Omdat deze acties zorgvuldigheid vragen én parallel lopen aan het proces van opstellen van de programmabegroting, was het niet mogelijk om een scherpe vertaling te maken naar de financiële gevolgen. De ingezette weg stopt niet bij de jaarovergang. Naar verwachting zijn dit jaar nog niet alle door u beschikbaar gestelde budgetten voor organisatieontwikkeling en opleiding noodzakelijk. Bij de Programmarekening 2017 komen we hier in ieder geval op terug.

Sloopkosten en afboeken boekwaarde voormalig schoolgebouw Bennekom

€ 0

De Irenelaan 1A in Bennekom is tot 2015 in gebruik geweest door basisschool de Prinsenakker. Na het vertrek van deze school is de locatie leeg komen te staan en zijn de mogelijkheden voor de locatie onderzocht. Het schoolgebouw is functioneel zeer verouderd en niet meer benodigd voor onderwijsdoeleinden en de schoollocatie is omsloten door woningen. De omwonenden hebben aangegeven de grond graag te willen kopen om een buurttuin te realiseren. Met de buurtbewoners is overeenstemming over de koop van de grond, daarom kan worden overgegaan tot sloop van de oude school. De sloop zal eind 2017 plaats vinden en de verkoop en overdracht van de grond in 2018. De verwachte kosten, incl. de afboeking van de boekwaarde, bedragen € 365.000. De verwachte opbrengst in 2018 ligt rond de € 400.000. In 2018 worden in één keer de kosten en opbrengsten bij elkaar gebracht in het resultaat.

Incidentele verkopen**€ 440.000 V**

Voor 2017 wordt aan incidentele verkopen een bedrag verwacht van € 440.000. Dit resultaat is opgebouwd uit een verkoop van een woning, een stuk grond en diverse reststroken en is mede een uitvloeisel van ons beleid om panden waar geen beleidsvraag voor is te verkopen.

Stelpost onderuitputting**€ 1.250.000 N**

In de programmabegroting is een structurele stelpost onderuitputting opgenomen. We gaan er van uit dat niet alle budgetten besteed worden, bijvoorbeeld als gevolg van vertraging. Dit leidt aan het einde van het jaar tot voordelen op de diverse programma's. Hiertegenover staat de vrijval van deze stelpost.

Onvoorzien € 100.000 V

Analoog aan de vrijval van de stelpost onderuitputting laten wij de post onvoorzien vrijvallen, een voordeel van € 100.000.

Verbouwing Burgerzaken**€ 0**

In de Perspectiefnota 2018-2021 heeft u voor de verbouwing van Burgerzaken een krediet beschikbaar gesteld van € 0,6 miljoen. In september zijn de inschrijvingen op de aanbesteding binnengekomen. De investering valt € 190.000 hoger uit. De hogere kosten worden veroorzaakt doordat de verbouwing van een publieksruimte extra installatietechnische kosten met zich meebrengt. Daarnaast vraagt de inrichting van de publieksbalies meer investeringen op het gebied van veiligheid en klantvriendelijkheid. De verbouwing wordt afgerond in 2018. Dit leidt tot een vrijval van de begrote kapitaallasten in hetzelfde jaar van € 67.000. Met ingang van 2019 stijgen de jaarlijkse kapitaallasten met € 19.000. Wij stellen u voor om een aanvullend krediet beschikbaar te stellen.

5. Paragrafen

5.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in hoeverre de gemeente Ede in staat is om financiële en budgettaire tegenvallers op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt berekend door de benodigde weerstandscapaciteit, de risico's, af te zetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit, de middelen. Actuele cijfers bevorderen de kwaliteit van de informatie. In tegenstelling tot andere onderdelen van de programmarekening worden de actuele cijfers van de programmarekening vergeleken met de cijfers uit het meest recente P&C product, te weten de Programmarekening 2016.

Kaderstelling

- [Het Besluit Begroting & Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Nota Risicomanagement & Weerstandsvermogen \(2008\)](#). In 2017 wordt deze geactualiseerd.

Beleid

De gemeente Ede stuurt voor de ratio weerstandsvermogen (beschikbaar/benodigd) op een waarde van 0,8 of hoger. Hierbij wordt het integrale cijfer, algemene dienst plus negatieve grondexploitaties, als uitgangspunt genomen.

De ratio wordt als matig beoordeeld bij een waarde tussen 0,8 en 1, als voldoende bij een waarde tussen 1 en 2, als uitstekend bij een waarde groter dan 2.

Ontwikkelingen

De wet- en regelgeving omtrent privacy gevoelige informatie en datalekken blijft zich ontwikkelen, verdere toelichting hierover is te vinden in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen laat zien in hoeverre de gemeente in staat is haar risico's af te dekken.

Ratio weerstandsvermogen in 2018

Ratio weerstandsvermogen in 2018				bedragen x € 1.000		
Ratio Weerstandsvermogen 2018	Integraal	Ratio	Algemene dienst	Ratio	Grondexploitaties	Ratio
Beschikbare weerstandscapaciteit	51.584	= 1,97	51.584	= 3,97	0	= 0
Benodigde weerstandscapaciteit	26.158		13.006		16.150	
Score waardering	Ruim voldoende		Uitstekend		Ruim onvoldoende	

De integrale ratio Programmabegroting 2018-2021 (1,97) is lager dan de integrale ratio bij de Programmarekening 2016 (2,86). De daling wordt met name veroorzaakt door een afname van de weerstandscapaciteit (reserves) van ongeveer € 13 miljoen, de oorzaak hiervoor zijn de onttrekkingen uit de Perspectiefnota 2018-2021.

Daarnaast stijgt ook het risicoprofiel van de infrastructurele projecten van de Veluwe Poort. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door overgang van de projecten naar de realisatiefase. Daarbij is sturing op het ontwerp om binnen (taakstellend) budget te blijven niet meer mogelijk. De budgetten worden vastgesteld op basis van definitief ontwerp, inclusief de reguliere prijsstijging van de komende jaren. Het is echter niet te voorzien hoe de daadwerkelijk prijsstijging zich ontwikkelt. Daarnaast heeft de onzekerheid over de uitkomst van de bestemmingsplanprocedure van de Parklaan er toe geleid dat het risicoprofiel aangescherpt is.

Voor de ratio weerstandsvermogen van de grondexploitaties wordt enkel gekeken naar de negatieve plannen binnen de grondexploitatie, plannen waarop geen winst wordt behaald. Voor positieve plannen is dekking voor

risico's binnen de plannen zelf aanwezig. Voor meer informatie over de risico's rondom de grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Ontwikkeling ratio's

Ontwikkeling ratio's	Programmabegroting 2017-2020	Programmarekening 2016	Programmabegroting 2018-2021
Integraal	2,16	2,86	1,97
Algemene dienst	3,46	4,89	3,97
Grondexploitaties	0,05	0	0

Risico's, benodigde weerstandscapaciteit en beschikbare weerstandscapaciteit

Risico's

Het risico over de rijkskorting op nieuwe taken is gedaald. Het budget en de uitgaven zijn steeds meer in balans. Zie verder de toelichting in de paragraaf grote projecten, onderdeel herstructurering sociaal domein. Door het uitstel en de aanpassing van de wetwijziging omtrent de vrijstelling BTW voor sport is dit risico verlaagd en uit de top 10 verdwenen.

De Spoorzone is op nummer 9 een nieuw risico in de top 10, zoals hierboven aangegeven heeft dit te maken met de overgang van de projecten naar de realisatiefase.

Top 10 risico's

Top 10 risico's			bedragen x € 1.000		
	Omschrijving	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1	Uitstel van de planologische uitwerking en ontwikkeling van Kernhem Noord.	Afboeking grondwaarde Kernhem Noord naar huidige agrarische waarde. De BBV verplicht gemeenten om niet actieve ontwikkelingen op te nemen onder materiële vaste activa en naar huidige waarde af te boeken.	75%	max. 4.700	7%
2	Toe te rekenen rente aan de grondexploitatie WFC stijgt tijdens erfpachtperiode.	Een verslechtering van het financieel resultaat.	50%	max. 6.000	6%
3	Vertragingen in de bestemmingsplan-procedures en het realiseren van de ontsluiting van de WFC campus.	De omvang/het volume van het WFC is later haalbaar, met mogelijk druk op de prijzen en vertraagde uitgifte.	50%	max. 4.500	4%
4	Lange looptijd maakt grondexploitatie WFC vatbaar voor conjunctuurveranderingen.	Toekomstige opbrengsten lopen terug.	50%	max. 4.000	4%
5	De rijkskorting op nieuwe taken Jeugdzorg, Awbz-Wmo en Participatiewet wordt onvoldoende ingevuld.	Een overschrijding van het budget.	25%	max. 7.500 (s)	4%
6	De rijksuitkering voor de Participatiewet (inkomen) is ontoereikend.	Een verslechtering van het financieel resultaat.	70%	max. 2.500 (s)	3%
7	De kosten bouw- en woonrijp maken zijn momenteel nog normatief opgenomen in de grondexploitatie Kernhem B West.	Verdere verfijning naar begroting zorgt voor afwijkingen en hogere kosten.	50%	max. 2.685	3%
8	De kostenontwikkeling van de bouwkosten van de Spoorzone (OV-knoop) stijgt harder dan voorzien.	Een overschrijding van het krediet.	50%	max. 2.625	3%
9	Meer saneringsmaatregelen nodig dan nu voorzien op bedrijventerrein de Klomp.	Extra saneringskosten.	50%	max. 2.456	2%
10	Toe te rekenen rente aan de grondexploitatie WFC daalt tijdens erfpachtperiode.	Een verbetering van het financieel resultaat.	25%	max. -4.500	2%

(s) = structureel, - = negatief risico (kans)

Benodigde weerstandscapaciteit

Niet alle geïdentificeerde risico's zullen zich tegelijkertijd en in maximale omvang voordoen. Het gevolg hiervan is dat de benodigde weerstandscapaciteit lager is dan het totaal van alle risico's. Door middel van een statistische toets wordt berekend wat de benodigde weerstandscapaciteit is bij een, door gemeente Ede gekozen, zekerheidspercentage van 90%.

Risicobedrag en benodigde weerstandscapaciteit

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Integraal	Algemene dienst	Grondexploitatie
Totaal risicobedrag	121.905	59.151	62.753
Benodigde weerstandscapaciteit (90% zekerheid)	26.158	13.006	16.150

Beschikbare weerstandscapaciteit (buffers)

De eenmalig vrij in te zetten middelen, die gebruikt kunnen worden om eventueel optredende risico's af te dekken, noemen we de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit wordt geen rekening gehouden met de actualisatie van de huidige jaarschijf.

De omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is weergegeven in de volgende tabel:

Berekening beschikbare weerstandscapaciteit (totaal)

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Programmarekening 2016	Programmabegroting 2018-2021
Onvoorzien	100	100
Algemene reserve	35.381	23.713
Overige algemene reserves	16.357	16.277
Bedrijfsmiddelen en P-reserves	13.025	12.401
Stille reserves	p.m.	p.m.
Bedrijfsreserve grondzaken *	0	-907
Totale weerstandscapaciteit	64.863	51.584

* Weerstandscapaciteit Grondexploitatie. De weerstandscapaciteit algemene dienst is de totale weerstandscapaciteit minus de weerstandscapaciteit Grondexploitatie. De verwachte negatieve stand van de bedrijfsreserve grondzaken is bij de berekening van de ratio's verrekend met de algemene reserve. Let wel dit is gebaseerd op het MPG 2017, actuele ontwikkelingen zoals geschetst in het MPG 2017 lite zijn hier niet in meegenomen.

Kengetallen

Onderstaande kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Kengetallen Programmabegroting 2018-2021

Omschrijving	Verloop van de kengetallen					
	PR 2016	PB 2017	PB 2018	MJB 2019	MJB 2020	MJB 2021
Netto schuldquote	84%	98%	91%	92%	78%	81%
Gecorrigeerde netto schuldquote	57%	71%	68%	70%	56%	58%
Solvabiliteitsratio	27%	25%	24%	24%	27%	25%
Structurele exploitatieruimte	-1%	1%	0%	2%	2%	3%
Grondexploitatie	64%	56%	50%	46%	44%	45%
Belastingcapaciteit*	96%	93%	89%	92%	92%	92%

* Het cijfer in de kolom PB 2017 van het kengetal Belastingcapaciteit wijkt af van de Programmabegroting 2017-2020. Dit heeft als reden dat bij de eerdere benadering geen rekening is gehouden met de lastenverlichting op de OZB.

In bijlage 4 zijn de definities van de kengetallen opgenomen. Deze kengetallen in combinatie met de weerstandratio van 1,97 geven aan dat de financiële positie van de gemeente Ede solide is.

5.2 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeente legt heffingen op. Deze heffingen zijn onder te verdelen in algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies. Bij algemene belastingen, zoals de onroerende zaakbelasting, is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Retributies worden geheven wanneer een specifieke dienst een individueel voordeel oplevert voor individuen. De belangrijkste retributies zijn de leges: dit zijn vergoedingen voor bijvoorbeeld het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Zowel bestemmingsbelastingen als retributies mogen niet meer dan kostendekkend zijn.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Nota Lokale Heffingen](#).

Beleid

Het beleid is dat de opbrengst van de heffingen gecorrigeerd wordt voor inflatie. Voor 2018 betreft dit een inflatiecorrectie van 2%.

Op 29 juni 2017 heeft u het 'Gemeentelijk Rioleringsplan Ede 2018-2022, Verbindend Water' vastgesteld. De rioolheffing voor 2018 is 7% lager dan het tarief voor 2017. Tevens is besloten om gedurende de planperiode 2018-2022 de rioolheffing op een gelijk niveau te handhaven. De tarieven worden in deze periode niet gecorrigeerd voor inflatie. De heffingsgrondslagen zijn onveranderd gebleven.

In oktober 2016 heeft u nieuw afvalbeleid vastgesteld. Dit moet zorgen voor meer gescheiden inzameling van grondstoffen en minder restafval. Onderdeel van dat besluit is om met ingang van 1 januari 2018 een tarief per aanbidding voor restafval op basis van volume-frequentie in te voeren. De afvalstoffenheffing is opgebouwd uit een vast en variabel tarief. Het variabele tarief wordt bepaald aan de hand van het aantal keer dat een restafvalkliko is aangeboden of een verzamelcontainer is gebruikt. Het tarief van de restafvalkliko en het gebruik van de verzamelcontainer is gebaseerd op een vast bedrag per liter (€ 0,03 per liter).

Ontwikkelingen

Verloop van de opbrengst van de heffingen op hoofdlijnen

Het tarief van de onroerende zaakbelastingen is voor 2018 gecorrigeerd voor zowel waardeontwikkelingen in 2016-2017 als de inflatiecorrectie 2018. Conform de Perspectiefnota 2016-2019 wordt de korting van € 0,75 miljoen als gevolg van de invoering van de precariobelasting ook in 2018 verrekend. De opbrengsten die verantwoord zijn als een tariefstijging anders dan inflatie zijn toe te schrijven aan areaaluitbreiding.

Rekening houdend met de beoogde afvalreductie van 200 kg naar 130 kg per persoon per jaar en de ervaringen van omliggende gemeenten met een systeem 'een tarief per aanbidding restafval' gaan we bij de begroting 2018 uit van gemiddeld 11 aanbiddingen per jaar. De verwachte opbrengsten bedragen dan € 10,2 miljoen per jaar. Dit is een daling van 3% ten opzichte van de geraamde opbrengsten afvalstoffenheffing 2017. Deze daling wordt in 2019 gevolgd door extra verlaging van 5%. In het afgelopen jaar zijn de lasten geactualiseerd. Het gevolg hiervan is dat er harder ingeteerd wordt op de reserve Afval dan voorzien. Bij ongewijzigd beleid zou deze eind 2020 negatief worden. Voorafgaand aan de Programmabegroting 2019-2022 evalueren wij het nieuwe afvalinzamelingssysteem. Vooruitlopend hierop hebben we de omvang van de reserve op nul gehouden.

De rioolheffing voor 2018 is 7% lager gesteld dan het tarief voor 2017. In het GRP Ede 2018-2022 is de jaarlijkse areaaluitbreiding geactualiseerd. Per saldo leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van de opbrengsten rioolheffing van € 362.000.

In 2017 is nieuwe wetgeving geformaliseerd rondom de precariobelasting op kabels en leidingen. Concreet betekent dit dat Ede nog tot en met 2021 deze belastingsoort kan hanteren, waarbij het voor 2016 door de gemeenteraad vastgestelde tarief van € 3 per meter niet mag worden verhoogd.

De tarieven van de leges omgevingsvergunningen zijn voor 2018 gecorrigeerd met 2% inflatie. De opbrengst anders dan inflatie heeft betrekking de aanpassing van de huidige staffel om bouwkosten te bepalen. Deze wordt vereenvoudigd tot een regionaal geharmoniseerde bouwkostenstaffel.

Het afgelopen jaar heeft u stimuleringsbudget ten behoeve van parkeren ter beschikking gesteld. Vanaf 1 juli 2017 zijn nieuwe maatregelen genomen. Deze maatregelen leiden tot een neerwaartse bijstelling van de opbrengst. Gezien de wens om het bezoek aan het centrum aantrekkelijker te maken is geen inflatie op de parkeertarieven toegepast.

In 2018 voeren we lastenverlichting door via een verlaging van de prijs van de paspoorten en identiteitskaarten gedurende een periode van 10 jaar op basis van het amendement Lastenverlichting bij de Perspectiefnota 2018-2021. Hierdoor gaat het tarief voor deze documenten met circa € 25 omlaag. De verwerking van dit amendement, de inflatiecorrectie en de verval kalender worden in dit najaar ter besluitvorming aan de gemeenteraad aangeboden.

Het in 2016 opgestelde beheer- en exploitatieplan voor alle gemeentelijke begraafplaatsen wordt nagevolgd en uitgevoerd. De geraamde totale kosten zijn de komende jaren hoger dan de opbrengsten. Dit resultaat wordt afgewikkeld met de reserve begraven. Het legestartief voor begraven wordt daarom niet geïndexeerd, waarmee feitelijk een relatieve verlaging wordt doorgevoerd.

Een overzicht van de opbrengst van de heffingen op hoofdlijnen				bedragen x € 1.000
Opbrengst omschrijving	Geraamde opbrengst 2017	Opbrengst tariefstijgingen 2018 anders dan inflatie	Opbrengst tariefstijgingen 2018 van 2% inflatie	Geraamde opbrengst 2018 inclusief verhoging
Onroerende zaakbelastingen	21.669	185	433	22.287
Afvalstoffenheffing	10.515	-315	0	10.200
Rioolheffing	10.965	-362	0	10.603
Precariobelasting	8.120	0	0	8.120
Leges omgevingsvergunningen	2.830	-20	56	2.866
Parkeergelden	1.158	-61	0	1.097
Leges Burger- en Bestuurszaken	1.285	-100	0	1.185
Begraafrechten	1.119	0	0	1.119

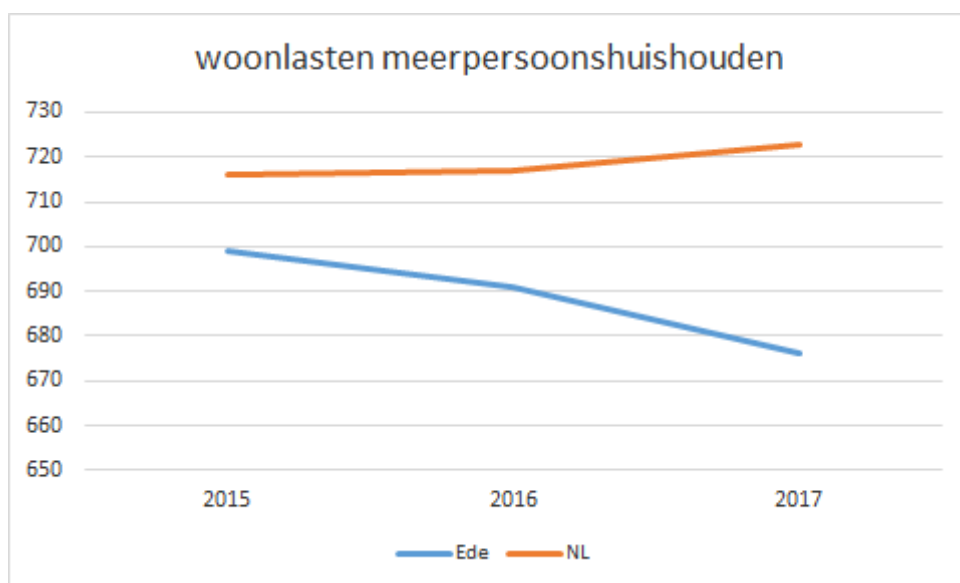
Lokale belastingdruk en kwijscheldingsbeleid

De belangrijkste heffingen voor een huishouden zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Heffingen voor een huishouden	Begroting 2018	Begroting 2017
OZB		
Woningen (eigenaren)	0,1091%	0,1113%
Niet woningen (eigenaren)	0,2143%	0,2120%
Niet woningen (gebruikers)	0,1712%	0,1694%
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishouden	198,00 *	201,60
Meerpersoonshuishouden	223,20 *	248,52
Rioolheffing		
Eigenaar pand	103,20	111,05
Gebruiker pand	51,48	55,44

* deze bedragen zijn gebaseerd op een inschatting van het aanbodgedrag van een gemiddeld één- of meerpersoonshuishouden en het raadsbesluit tarievenblad afvalstoffenheffing 2018.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) meet jaarlijks de lokale lastendruk van de Nederlandse gemeenten. De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' geeft inzicht in de ontwikkeling van de Edese woonlasten in relatie tot die van de overige gemeenten. De indicator bestaat uit de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Inwoners van Ede komen in aanmerking voor kwijtschelding wanneer zij een inkomen en/of vermogen hebben die niet hoger is dan de (landelijk) vastgestelde norm die de gemeente hiervoor mag hanteren. De hoogte van de inkomensnorm is afhankelijk van de burgerlijke staat en is vergelijkbaar met het bijstandsniveau. De vermogensnorm voor de kwijtschelding is voor een alleenstaande € 1.150 en voor een gezin ongeveer € 1.500. In de begroting houdt de gemeente rekening met een bedrag van € 0,46 miljoen aan kwijtscheldingen.

Kostendekkendheid van de tarieven

De gemeente Ede heeft binnen haar instrumentarium van lokale lasten een aantal heffingen die als gemene deler hebben dat het wettelijk niet is toegestaan dat de opbrengsten hiervan hoger zijn dan de kosten die hiervoor gemaakt worden (artikel 229b, lid 1 gemeentewet). Dit betekent dat de kostendekkendheid van de heffing maximaal 100% mag zijn. De opbrengsten zijn slechts bedoeld ter dekking van de gemaakte kosten.

Kruissubsidiëring

Wanneer er sprake is van verschillende diensten en producten in een verordening, dan hoeft de maximale kostendekkendheid niet per onderdeel te gelden. Van belang is dat er sprake is van maximaal 100% kostendekkendheid op de gehele verordening. Door kruissubsidiëring is het mogelijk om de 'winst' van het product leges omgevingsvergunningen te gebruiken om het 'verlies' op het product bestemmingsplannen te dekken. Zie tabel hieronder.

Voor de berekening van de overhead is een extra-comptabele berekening gemaakt van een opslagtarif per uur. Dit opslagtarif overhead bedraagt in 2018 € 37,90.

Hieronder treft u aan de kostendekkendheid van de verschillende tarieven en heffingen. In bijlage 5 treft u de berekening van de kostendekkendheid van tarieven aan.

Tarief/heffing	Percentage kostendekkendheid
1. Afvalstoffenheffing	100%
2. Rioolheffing	100%
3. Leges omgevingsvergunningen	101%
4. Leges bestemmingsplannen	63%
Kruissubsidiëring 3 en 4.	91%
5. Leges burger- en bestuurszaken	51%

Op de website www.ede.nl worden eind november 2017 de tarieven van de leges en heffingen gepubliceerd voor 2018. Tevens wordt een vergelijking opgenomen met voorgaande jaren.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft miljarden geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van wegen, technische installaties, groen en bomen, bos en natuur, speelvoorzieningen, riolering, oppervlaktewater, openbare verlichting, civiele kunstwerken, gemeentelijk wagenpark, begraafplaatsen en vastgoed. Het onderhoud van deze goederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op vele terreinen. In deze paragraaf wordt ingegaan op relevante ontwikkelingen voor de begroting 2018.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Financiële beheersverordening](#);
- Visie Openbare Ruimte 2016;
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen](#) (in 2017 wordt deze geactualiseerd);
- [Vastgoednota](#) 2017.

Beleid

De algemene beleidslijn ten aanzien van onderhoud van kapitaalgoederen, is dat dit van voldoende tot goed niveau moet zijn. In onderliggende beleids- en beheerplannen worden zowel de beleidsintenties (zoals spreiding van voorzieningen), als het onderhoudsniveau nader uitgewerkt.

Ontwikkelingen

Natuurbeschermingswet

Per 1 januari 2017 is de wet natuurbescherming van kracht. Vanaf die datum bepalen de provincies voor hun gebied wat wel en niet mag in de natuur.

Omdat beheer- en onderhoudswerkzaamheden aan wegen, groenvoorzieningen, bomen en dergelijke invloed kunnen hebben op de natuur, kan dit consequenties hebben voor de uitvoering van deze werkzaamheden. Wat het effect van de wet op de werkzaamheden zal zijn is nog onbekend.

Omgevingswet

De omgevingswet gaat op termijn veel wet- en regelgeving vervangen. Dit heeft gevolgen voor ons beleid op het gebied van de kapitaalgoederen, denk bijvoorbeeld aan de wegenwet, de natuurbeschermingswet en de kapregels voor bomen. Met het inwerking treden van de omgevingswet wordt het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) mogelijk facultatief.

Klimaatverandering

Vanwege klimaatverandering zullen we niet alleen moeten leren omgaan met piekbuien, maar ook met verdroging als gevolg van langdurige droogte. Zeker tegen de rand van de Hoge Veluwe kan ineens veel regen vallen. Met name in sterk verstedelijkte gebieden, zoals het centrum van Ede, speelt ook het optreden van hittestress een toenemende rol van betekenis.

Kunstgrasvelden

In 2019 zal de Europese Commissie een besluit nemen over de toegestane normen voor het gebruik van rubber infill voor kunstgrasvelden. Dit kan gevolgen hebben voor onze kunstgrasvelden.

Wat gaan we doen

Wegen

Er wordt een strategische wegenplan opgesteld waarin de onderhoudsstrategie wordt beschreven.

Het wegenonderhoud wordt conform het uitvoeringsprogramma (UVP) uitgevoerd. Daarbij worden nieuwe slijtlagen en nieuwe deklagen aangelegd op een aantal asfaltwegen en worden een aantal trottoirs en klinkerwegen herstraat.

In het centrum van Ede wordt, in samenwerking met het warmwaternet, de Arnhemseweg vervangen. Ook worden de IJsel de Schepperlaan, Thomaslaan en van Voorthuizenlaan vervangen.

De Bilitonlaan, Florislaan, Proosdijweg en Marouralaan worden in de wijk Veldhuizen in Ede vervangen, aan de Loevestein wordt groot onderhoud gepleegd.

In de Maandereng te Ede wordt er in combinatie met een aantal boomvervangingen groot onderhoud gepleegd aan de Jan Vermeerstraat en de Paulus Potterstraat. Ook wordt een deel van de Reehorsterweg vervangen.

In samenspraak met bewoners worden in Otterlo de Pothovenlaan, Groeneweg en Harskamperweg vervangen.

Technische installaties

Er wordt een beleids- en beheerplan opgesteld waarin de onderhoud strategie wordt beschreven.

Het beheer en onderhoud wordt conform het onderhoudsplan voor de jaarschijf 2018 uitgevoerd. Daarbij worden onderdelen van evenementenkasten in het centrum van Ede vervangen (groot onderhoud). Tevens worden onderdelen van camera's en parkeerautomaten vervangen.

De kruising tussen de Galvanistraat en Frankeneng in Ede wordt aangepast, hierbij wordt ook de verkeersregelininstallatie (VRI) meegenomen.

Ook de VRI op de kruising tussen de Klinkenbergerweg en van Heutzlaan in Ede wordt vervangen.

Groen en bomen

Er wordt een bomenbeheerplan opgesteld waarin de onderhoudsstrategie wordt beschreven.

Uitvoeren van het boombeleidsplan conform de projecten is opgenomen in het UVP. Projecten die voor 2018 op de planning staan zijn onder andere een aantal boomvervangingen in de Maandereng in Ede en lanen in het buitengebied.

Opstellen van een groen/ecologisch beleidsplan.

Opstellen van richtlijnen hoe om te gaan met ziekte en plagen in groen. De bestrijding van de eikenprocessierups en de Japanse Duizendknoop is een voorbeeld waar binnen de gemeente grote overlast van wordt ondervonden.

Bos en natuur

Er worden nieuwe kaders opgesteld voor de structuurvisie buitengebied.

Speelvoorzieningen

Er wordt een beleids- en beheerplan spelen opgesteld.

Riolering

In 2018 wordt in de Verlengde Maanderweg en de Hakselseweg te Ede het riool vervangen worden en het hemelwater afgekoppeld worden van de riolering.

In Bennekom-Oost wordt een vervolg gegeven aan het project Particulier afkoppelen, waarbij bewoners gevraagd wordt om (dak)verharding van het eigen perceel af te koppelen van de woning.

In Ede-Zuid wordt op diverse plekken in de Maandereng en industrieterreinen Heestereng/Frankeneng het riool gerelined, hierbij wordt de riolering van binnenuit gerenoveerd.

Langs de N224 zal (een deel van) de persleiding vervangen worden.

Op diverse plekken in het buitengebied worden niet meer in gebruik zijnde persleidingtracés geamoveerd.

Openbare verlichting

Er wordt een beleidsplan openbare verlichting opgesteld.

Uitvoeren onderhoud aan de openbare verlichting conform het UVP voor regulier onderhoud en vervanging. In de buurt Boekelo te Bennekom wordt de openbare verlichting vervangen. Ook de openbare verlichting in de wijk Veldhuizen in Ede wordt vervangen.

Civiele kunstwerken

Uitvoeren beheer en onderhoud conform onderhoudsplan jaarschijf 2018.

Er wordt groot onderhoud gepleegd aan de brug van het Singelpad te Ede. Ook de keermuur aan de Trumandreef in Ede wordt van groot onderhoud voorzien.

Gemeentelijk wagenpark

In 2018 worden 11 voertuigen vervangen, als onderdeel van het meerjarig duurzaam vervangingsplan van het wagenpark. Daarvan worden 6 voertuigen vervangen door een duurzame variant van aandrijving, namelijk: 3 elektrisch en 3 met Compressed Natural Gas (CNG). In de eerste helft van 2018 wordt de haalbaarheidsstudie voor het al of niet aanleggen van een eigen CNG-vulinstallatie afgerond.

Begraafplaatsen

In 2018 wordt de uitvoering van het Exploitatieplan begraafplaatsen voortgezet. Het zwaartepunt ligt hierbij op kwaliteitsverbeteringen, ruimingen op verschillende begraafplaatsen, paden verbeteren, toegang aanpassen, zitbanken bij plaatsen.

Gemeentelijke vastgoed

Het technisch onderhoud wordt uitbesteed en in regie weg gezet op basis van prestatiecontracten.

De grote uitgaven vanuit de voorziening gepland voor 2018 zijn voornamelijk de revisies van de liften voor de volgende panden:

- Molenstraat 41-45 (Cultura);
- Laan der Verenigde Naties 84-92 (Sporthal t Riet);
- Bergstraat 4 (Raadhuis).

Wat gaat het kosten

Voor het onderhoud en beheer van kapitaalgoederen zijn de volgende middelen beschikbaar.

Onderhoud in exploitatie	bedragen x € 1.000			
	2018	2019	2020	2021
Wegen	3.218	4.605	3.698	3.698
Dotatie/onttrekking reserve groot onderhoud	479	-907		
Technische installaties	113	113	113	113
Groen en bomen	1.012	1.012	1.012	1.012
Bos en natuur	340	340	340	340
Speelvoorzieningen	183	183	183	183
Riolering	2.023	2.060	2.345	2.137
Dotatie/onttrekking voorziening Riolering (gedeelte vervanging)	5.295	5.295	5.295	5.295
Oppervlakte water	393	393	393	393
Openbare verlichting	148	148	148	148
Civiele kunstwerken	12	12	12	12

Gemeentelijk wagenpark	66	66	66	66
Begraafplaatsen (alle onderhoud zit in exploitatie)	155	155	155	155
Gemeentelijk vastgoed	1.050	990	990	990
Jaarlijkse dotatie voorziening gem. vastgoed tbv groot onderhoud	770	770	770	770
Totaal in de exploitatie voor onderhoud kapitaal goederen	15.257	15.235	15.520	15.312

De onderstaande reserve en voorzieningen zijn beschikbaar.

Stand per 31-12		Meerjarenprognose 2017 - 2021				
		2017	2018	2019	2020	2021
V147	Voorziening onderhoud gem. vastgoedportefeuille	1.837	1.628	1.013	837	1.607
V162	Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	36.958	37.379	30.057	27.812	26.249
R416	Reserve begraven	427	291	166	23	0
R417	Reserve groot onderhoud openbare ruimte	703	1.183	276	276	276
	Totaal	39.925	40.481	31.512	28.948	28.132

Toelichting op de reserve en voorziening

Voorziening onderhoud gemeentelijke vastgoedportefeuille

In deze voorziening zijn middelen gereserveerd voor het groot onderhoud aan de gemeentelijke vastgoedportefeuille.

Voorziening vervangingsinvesteringen riolering

In deze voorziening zijn middelen gereserveerd voor de vervanging van riolering. Tevens worden de jaarlijkse voor en nadelen op het product riolering via deze voorziening verrekend (egalisatie).

De stand van de voorziening riolering is inclusief de opgelegde precariobelasting aan Vitens.

Reserve begraven

De reserve begraven wordt gebruikt om de jaarlijkse voor- en nadelen op het product begraven te verrekenen (egalisatie). De eenmalige onderhoudskosten die voortkomen uit het exploitatieplan Begraven worden op deze manier gedekt uit de reserve.

In het exploitatieplan Begraven is gekozen voor een beleidsvariant waarbij de kosten hoger zijn dan de opbrengsten en de opbrengsten niet worden geïndexeerd. Zo wordt het surplus van de reserve Begraven 'opgegeten'. Voortzetting van het beleid tot in 2021 leidt tot een negatieve reserve. Via de nota Reserves en voorzieningen heeft u aangegeven dit niet toe te staan. In 2018 wordt het beheer- en exploitatieplan geëvalueerd en geactualiseerd. Vooruitlopend hierop hebben wij de omvang van de reserve op nul gehouden eind 2021.

Reserve groot onderhoud openbare ruimte

Deze reserve wordt gebruikt voor het uitvoeren van het groot onderhoud in de openbare ruimte. Voor dit onderhoud zijn structurele budgetten in de exploitatie opgenomen. Als de verwachting is dat er in enig jaar meer of minder wordt uitgegeven, wordt het verschil verrekend met deze reserve.

5.4 Financieringen (Treasuryparagraaf)

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, zorgen voor voldoende liquide middelen, goed beleggen van tijdelijke overschotten en het daarbij afdekken van rente- en kredietrisico's.

Kaderstelling

- [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#);
- [Wet Financiering Decentrale Overheden \(FIDO\)](#);
- [Notitie Grondexploitaties 2016 van de Commissie BBV](#);
- [Notitie Rente 2017 van de Commissie BBV](#);
- [Treasurystatuut, een nieuwe nota treasury wordt in 2017 aangeboden](#).

Beleid

Het Treasurystatuut bevat de vastlegging van de structuur, inrichting en het beleid van het risicobeheer. Ede is verplicht banktegoeden boven € 2,4 miljoen te storten bij het Rijk tegen een rentevergoeding van 0% (peilmoment september 2017).

Ontwikkelingen

Rentevisie

De ontwikkeling van de rentepercentages wordt nauwlettend gevolgd via de periodieke rentevisie. We zien dat de economie in algemene zin groeit. De huizenmarkt trekt aan en het consumentenvertrouwen neemt toe. De Europese Centrale Bank is zijn opkoopprogramma aan het afbouwen. Aanwijzingen voor een hogere rente. Tegelijkertijd leidt het beleid van de ECB nog niet tot het gewenste effect. Kortom, tegenstrijdige signalen die ons er toe aanzetten om rekening te houden met een voorzichtige stijging van de rente.

Omschrijving	Rekening 2015	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Korte rente (geldmarkt: financiering tot 1 jaar) – 3 maands	-0,07 %	-0,24 %	0,00 %	0,25 %
Lange rente (kapitaalmarkt: financiering ≥ één jaar)	1,160 %	0,89 %	1,25 %	1,50 %

Financieringsbehoefte

Voor het bepalen van het financieringstekort, c.q. – overschot, worden de in de tabel opgenomen onderdelen tegen elkaar afgezet:

Bepalen financieringstekort/-overschotbedragen			bedragen x € 1.000	
Financieringstekort/-overschot per 1 januari	2018	2019	2020	2021
Te financieren (rest)boekwaarden investeringen	344.119	347.179	342.426	334.667
Te financieren vlottende activa	181.709	169.068	162.533	161.241
	525.828	516.247	504.959	495.908
-/- Reserves en voorzieningen	238.363	218.251	209.243	195.755
-/- Aangetrokken geldleningen	225.640	215.750	206.787	198.691
-/- Door derden belegde gelden + waarborgsommen	1.226	1.226	1.226	1.226
-/- Voorfinanciering Veluwe Poort	36.222	33.033	19.493	0
-/- Overige vlottende passiva	37.188	37.188	37.188	37.188
Financieringsoverschot	12.811	-10.799	-30.022	-63.048

We zien de voortgang van grote projecten en de grondexploitaties terug komen in de cijfers. Over de jaren heen laat de omvang van de boekwaarde van de investeringen een licht dalend verloop zien. De samenstelling van de boekwaarde verandert wel. Zo wordt er tot en met 2019 tientallen miljoenen geïnvesteerd in de projecten Spoorzone en Parklaan en loopt het volume aan investeringen in de grondexploitaties af (zie tabel hoofdstuk 3.2). De uit diverse bronnen vooruit ontvangen middelen voor het project Veluwe Poort, waar de Spoorzone onderdeel van is, gaan daadwerkelijk uitgegeven worden. Genoemde verlaging van de boekwaarde van de grondexploitaties heeft tot gevolg dat de rentedruk op de grondexploitaties afneemt, zie de tabel 'Rentescema' later in deze paragraaf. Meer toelichting hierover leest u in de paragraaf Grondbeleid en het MPG-lite.

In 2018 hebben we meer geld binnen dan nodig is om onze bezittingen te betalen: een financieringsoverschot van € 12,8 miljoen. Dit bedrag slaat om in 2019 naar een financieringstekort van € 10,8 miljoen. Deze omslag wordt met name veroorzaakt door afsluiting van een aantal plannen, waaronder Veldhuizen A en Het nieuwe Landgoed. Dit veroorzaakt een vrijval van de voorziening negatieve plannen Grondzaken.

Voor korte financiering (tot één jaar) geldt als norm de kasgeldlimiet. Er mag maximaal voor 8,5% van de jaarbegroting kort geleend worden in 2018, in getal € 30,3 miljoen.

Het financieringsoverschot van € 12,8 miljoen in 2018 is exclusief een eventueel bedrag van € 40 miljoen voor de woningcorporaties Woonstede en Plicht Getrouw. Deze corporaties hebben op basis van een lopende overeenkomst de mogelijkheid om maximaal een bedrag van € 40 miljoen te lenen bij de gemeente Ede. De verwachting is dat de corporaties geen gebruik maken van de hierboven genoemde financiering, omdat zij elders nog steeds financiering kunnen aantrekken tegen gunstiger voorwaarden (WSW-garantie).

Renteomslag

Het financieren van investeringen vergt financieringsmiddelen, die rentekosten met zich meebrengen. Deze financieringsmiddelen bestaan uit interne middelen (reserves en voorzieningen) en externe middelen (leningen). Bij externe financieringsmiddelen is sprake van verschillende rentepercentages, omdat de rentestand fluctueert.

Gemeenten passen totaalfinanciering toe, waardoor rentekosten niet direct gelinkt worden aan een individuele investering. Totaalfinanciering houdt in, dat tegenover het totaal van alle investeringen, de totaal beschikbare financieringsmiddelen staan.

Ontwikkeling renteomslagpercentage

Om de rente toe te kunnen toerekenen aan programma's en projecten wordt er gewerkt met het renteomslagpercentage. Het begrote renteomslagpercentage wat we hanteren is 3% en dit percentage zetten we af tegen het werkelijke renteomslagpercentage om tot het renteresultaat te komen. Conform de richtlijnen van de BBV mag het begrote rentepercentage van 3% niet meer dan 0,5% punt afwijken van het werkelijke omslagpercentage. In onderstaande tabel staat het verloop van het werkelijke renteomslagpercentage ten opzichte van het genormeerde renteomslagpercentage.

De ontwikkeling van het renteomslagpercentage geeft het volgende beeld:

Overzicht renteomslagpercentage per 1 januari	2017	2018	2019	2020	2021
Genormeerde renteomslagpercentage	3%	3%	3%	3%	3%
Werkelijk renteomslagpercentage	2,6%	2,6%	2,6%	2,4%	1,5%
Verskil (mag niet > 0.5)	0,4%	0,4%	0,4%	0,6%	1,5%

Op basis van de doorrekeningen voor 2019 en 2020 houden we rekening met een toekomstige verlaging van het renteomslagpercentage naar 2,5%. Deze verlaging zal resulteren in aanpassing van de toekomstige renterresultaten. In de Perspectiefnota 2019-2022 komen we hier op terug.

In onderstaande tabel is de berekening van het renterresultaat opgenomen. Uit deze berekening blijkt dat wij een positief renterresultaat voor 2017 van € 1,3 miljoen verwachten. Echter in de begroting is rekening gehouden met een stelpost van een positief resultaat ad € 1,4 miljoen. Per saldo zullen we, na realisatie, een negatief renterresultaat hebben van € 0,1 miljoen.

bedragen x € 1.000.000					
Renteschema	2017	2018	2019	2020	2021
a. De externe rentelasten	10,0	9,7	10,0	9,3	7,7
b. De externe rentebaten	3,0	3,0	2,9	2,7	2,6
A. Totaal door te rekenen externe rente	7,0	6,7	7,1	6,6	5,1
c. Rente grondexploitatie (2,5%)	5,3	4,5	4,2	4,1	4,1
c. De rente van de projectfinanciering	0	0	0	0	0
B. Rente Grondzaken en projectfinanciering	5,3	4,5	4,2	4,1	4,1
C. Saldo door te rekenen externe rente (A-B)	1,7	2,2	2,9	2,5	1,0
d1. Rente over het eigen vermogen	2,1	2,3	2,3	2,1	1,6
d2. Rente over de voorzieningen	2,0	2,0	1,7	1,5	1,3
D. rente over eigen financieringsmiddelen	4,0	4,3	4,0	3,6	2,9
De toegerekende rente (3%)	7,1	7,9	8,1	7,9	7,8
Aan de taakvelden toe te rekenen rente (C+D)	5,8	6,5	6,9	6,1	3,9
Renterresultaat taakveld Treasury	1,3	1,4	1,2	1,8	3,9

In de notitie Grondexploitaties 2016 (BBV) is aangegeven dat de rentetoerekening aan projecten die tot de grondexploitatie behoren op een andere wijze berekend wordt. Derhalve wijkt de rente grondexploitatie (2,5%) af van de toegerekende rente (= renteomslagpercentage) van 3,0%.

Ontwikkeling renterisiconorm

De renterisiconorm is een hulpmiddel bij het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (langer dan één jaar), door de tijdstippen van renteherzieningen te spreiden. De norm is dat er maximaal 20% van de vaste schuld aan het begin van een jaar voor renteherziening in aanmerking mag komen. Het verschil tussen deze 20% van de vaste schuld en het werkelijke bedrag is de 'ruimte' die beschikbaar is.

bedragen x € 1.000.000				
Overzicht renterisico's vaste schuld	2018	2019	2020	2021
1 Renteherzieningen	3	9	3	2
2 Aflossingen	10	34	8	68
3 Renterisico (1+2)	13	43	11	70
4 Renterisico (20% begrotingstotaal)	62	63	65	63
5 Ruimte onder de renterisiconorm	49	20	54	-7

De fluctuaties in de aflossingen in 2019 en 2021 worden veroorzaakt door de aflossingen van een tweetal leningen van € 25 miljoen respectievelijk € 60 miljoen. Dit vindt tevens zijn weerslag in de renterisiconorm.

Ontwikkeling leningen UG en OG

Hieronder vindt u de tabel met de uitgezette leningen aan derden.

bedragen x € 1.000.000

Leningen UG	Begroting 2016	Rekening 2016	Begroting 2017	Prognose 2018
Woningcorporaties met garantie WSW	12	13	12	12
Woningcorporaties zonder garantie WSW	56	49	45	42
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	14	12	12	11
Ambtenarenhypotheken met hypotheaire zekerheid	6	5	6	2
Totaal verstrekte geldleningen (stand per 31 december)	88	79	75	67
Waarvan: - reguliere aflossingen	6	4	6	3
- vervroegde aflossingen	0	5	0	0
- bedrag waarover rente wordt herzien	7	0	0	0

Hieronder vindt u de tabel met opgenomen leningen:

bedragen x € 1.000.000

Leningen OG	Begroting 2016 Stand PB 2016	Rekening 2016	Prognose 2017	Prognose 2018
Stand per 1 januari	249	249	237	225
Nieuwe leningen	0	0	0	4
Reguliere aflossingen	-11	-12	-12	-10
Vervroegde (extra) aflossingen	0	0	0	0
Stand per 31 december	238	237	225	219
Bedrag waarover rente wordt herzien	0	0	0	3

5.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf worden de ontwikkelingen op het vlak van de bedrijfsvoering toegelicht. Op 1 oktober 2015 is de nieuwe organisatie van de bedrijfsvoering van start gegaan. De jaren tot 2018 stonden in het teken van het professionaliseren en verbeteren van de kwaliteit om op die manier de bezuiniging op de bedrijfsvoering te realiseren. Het tempo lag hoog en bovendien kwam de organisatie op onderdelen van ver. Op sommige onderdelen kwamen we voor nieuwe vraagstukken te staan en tegelijk stonden we voor nieuwe ontwikkelingen. Ook na 2018 staan de ontwikkelingen in de bedrijfsvoering niet stil. De bedrijfsvoering moet in evenwicht blijven met de ambities van de gemeente Ede. Dat betekent blijven investeren in medewerkers en het aantrekken van goed gekwalificeerd personeel op een snel krapper wordende arbeidsmarkt. We zetten in op opgabegericht werken om keuzes en prioritering in het werk gemakkelijker te kunnen maken. Binnen de ICT worden de eisen omtrent privacy en beveiliging steeds hoger, én in een steeds hoger tempo aangescherpt. Met de ontwikkeling in de ICT zijn we op de goede weg, wat onderzoek bevestigt. Voortdurende investering in de ICT is en blijft noodzakelijk voor een goede bedrijfsvoering. De fysieke werkomgeving moet ook mee gaan in de ontwikkelingen die de samenleving vraagt. Met name gaat het daarbij om veiligheid en een modernisering van de publieksbalies. Die noodzaak wordt bevestigd door het recente onderzoek van de gezamenlijke rekenkamers Arnhem, Wageningen en Ede.

Kaderstelling

Het wettelijke kader voor deze paragraaf is te vinden in artikel 212 van de Gemeentewet. Op basis hiervan is in Ede de [Financiële Beheersverordening](#) opgesteld. Eind 2016 heeft de gemeenteraad de geactualiseerde Financiële Beheersverordening vastgesteld. Het besluit om de programma's in de programmabegroting anders in te delen moest nog worden verwerkt in deze Beheersverordening. Deze actualisatie is in 2017 vastgesteld door de gemeenteraad. De programmabegroting en daarmee deze paragraaf bedrijfsvoering zijn volgens deze actuele verordening opgesteld.

Ontwikkelingen

Digitale ontsluiting van de P&C-cyclus

Met ingang van de Programmabegroting 2018-2021 zijn de P&C-producten ook digitaal beschikbaar via het internet (pcportal.ede.nl). Dit betekent ontsluiten via de website, waardoor documenten dynamischer en interactiever zijn. Momenteel zijn dit statische documenten (PDF). We verbeteren hierdoor de toegankelijkheid en inzichtelijkheid voor het bestuur en de burger. Met terugwerkende kracht worden ook Programmabegroting 2017-2020 en de Perspectiefnota 2018-2021 opgenomen, zodat alle P&C-producten in de nieuwe programmastructuur zijn opgenomen.

Visie op de organisatieontwikkeling

De ambitie van Ede is hoog. Dit leidt tot een hogere vraag naar capaciteit om deze ambitie waar te maken. We werken ook aan het op orde brengen van de basis. Dit vraagt eveneens tijd en capaciteit. Tegelijkertijd wordt de arbeidsmarkt krapper. Het continu vergroten van de ambtelijke capaciteit kan niet het enige antwoord zijn om de ambitie bij te houden en te bewerkstelligen. Daarom zetten we de komende jaren in op een flexibele organisatie. We streven naar een robuuste ambtelijke organisatie die haar wendbaarheid bereikt door in plaats van taak georiënteerd te opereren, opgave gestuurd werkt.

Om dit te bereiken is het nodig om medewerkers flexibel in te kunnen zetten. We zoeken daarbij naar een vorm waarbij het potentieel van de medewerker optimaal benut wordt en waarbij de medewerker uitgedaagd wordt zichzelf te blijven ontwikkelen.

Daarnaast zoeken we naar een vorm om een evenwicht te vinden tussen beschikbare capaciteit in relatie tot onze opgaves en ambities daarin. Om op langere termijn dit beter te kunnen managen hebben we een aantal verbeterisporen uitgezet. Het doel is om te komen tot een systeem waarmee we inzicht hebben in de opgaven

(de vraagkant) en de beschikbaarheid van capaciteit (onze resources). We moeten er outputafspraken mee kunnen vastleggen en we moeten keuzes kunnen maken. Aandachtspunt is dat we ook ruimte voor onvoorzien werk, invliegers of vele kleine dagelijkse vraagstukken die op ons af komen. Het systeem moet ons helpen om te plannen, maar ook om afwegingen te maken over capaciteit dan wel werk. Het systeem moet inzicht bieden en tegelijk hanteerbaar zijn.

We sturen er op om in genoemde ontwikkelingen een stap in te hebben gemaakt op het moment dat het nieuwe college aantreedt.

Overhead

Omschrijving	bedragen x € 1.000			
	2018	2019	2020	2021
Totaal geraamde overhead	28.753	27.471	27.440	27.412
Doorbelasting aan Grondexploitaties en Investeringswerken	-3.823	-3.823	-3.823	-3.823
Netto Overhead	24.931	23.648	23.618	23.589

Omschrijving	bedragen x € 1.000	
	2018	
Loonkosten	57.360	
Automatiseringskosten	4.044	
Huisvestingskosten	4.377	

Personeel en organisatie

Formatie

In de Programmabegroting 2017-2020 is voor 2018 een verwachte omvang van de formatie weergegeven van 751 fte. De formatie 2018 die te grondslag ligt aan de loonkosten is 783 fte.

Medewerker in ontwikkeling

Het tempo van de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers is lager dan we eigenlijk zouden willen. Enerzijds is er door de vele veranderingen en bezuinigingen te weinig tijd genomen voor persoonlijke ontwikkeling. Anderzijds blijft het besef dat voortdurend investeren in jezelf een vereiste is bij een deel van de medewerkers achter. Daardoor is de uitnutting CAO maatregelen als het ILB achtergebleven. Een impuls geven aan de kwaliteit staat hoog op de agenda in het kader van de doorontwikkeling van de organisatie. Binnen verschillende clusters worden programma's uitgerold om op specifieke thema's op gebied van kennis en vaardigheden te kunnen verbeteren. In samenwerking met de Vrije Universiteit Amsterdam wordt een programma opgezet om het reeds gestarte traject rondom de organisatievisie verder te implementeren

Inclusieve organisatie

Het college en de organisatie Ede heeft uitgesproken om een inclusieve organisatie te willen zijn. Hier wordt over meerdere sporen aan gewerkt. Op verschillende plekken in de organisatie zijn er in het kader van de participatiewet mensen aan het werk gekomen. Concreet betekent dit naast de doelgroepen die we aan het werk krijgen via de pilot van het SamenWerkBedrijf op drie plekken in de organisatie arbeidsplaatsen hebben gerealiseerd. Daarnaast wordt er op verschillende facilitaire thema's gekeken hoe wij de inclusieve ambitie nog meer waar kunnen maken en volgt er nog een plan van aanpak organisatiebreed

Ziekteverzuim

Overzicht ziekteverzuim

Jaar	0-8 dagen	8-43 dagen	43-365 dagen	365-730 dagen	Meer dan 730 dagen	Totaal
2017 t/m juli	0,68	0,62	2,05	0,19	0,45	3,99
2016	0,70	0,54	1,49	0,72	0,82	4,32
2015	0,82	0,56	1,93	1,59	1,21	6,11
2014	0,72	0,68	1,42	1,28	1,71	5,81
2016 landelijk ¹	0,90	0,90	2,60	0,90		5,30

landelijk = 100.000+ gemeenten excl. G4

De daling van het verzuim die in 2016 is ingezet, heeft zich tegen de landelijke trend in, in 2017 gecontinueerd. Hiermee is de doelstelling behaald om bij de best presterende 100.000+ gemeenten te behoren. De uitdaging is nu om dit lage verzuim te continueren. Verdere inspanningen op het thema duurzame inzetbaarheid zijn daarbij een voorwaarde. Onder andere veiligheid, vitaliteit en (persoonlijke) ontwikkeling staan hiervoor in 2018 op de agenda.

Inhuur derden

De inhuur derden is nog steeds aanzienlijk, waarbij de organisatie de afgelopen jaren zeer voorzichtig was met het vast in dienst nemen van mensen. Door nu vooral naar het meerjarig perspectief te kijken willen we de dalende inhuur trend verder inzetten. Met in het achterhoofd de steeds grotere krapte op arbeidsmarkt, en de lage mobiliteit binnen de organisatie, is het strategisch en kostentechnisch aantrekkelijk om de verhouding vast - flex ten faveure van vast te vergroten. Tevens wordt in 2018 het opgevoerde gericht werken verder ingericht. We richten ons op het terugdringen van inhuur van 17% naar 5% tot 10%. Dat zal ook het aantrekkelijk werkgeverschap ten goede komen.

Visie op informatievoorziening

Onze visie op informatievoorziening is dat onze informatievoorziening:

- Op moderne leest geschoeid is.
- Aansluit op landelijke ontwikkelingen en standaarden, zoals vastgesteld door het Rijk, VNG en KING.
- Voldoet aan de BIG richtlijnen en aan de privacy-richtlijnen.

Om dit te bereiken ondernemen we onder meer de komende acties:

- Ede Online: Vernieuwen website Ede.nl. Dit betreft de ontwikkeling van www.ede.nl naar een modern dienstverleningskanaal en interactief platform voor en met inwoners en bedrijven in Ede.
- Het integreren van basisregistraties, GDI (Gemeenschappelijk en Gemeentelijke Digitale Infrastructuur) in onze plannen, onze informatie-architectuur en in ons portfolio van projecten.
- Moderniseren van de digitale werkplek.
- We nemen diverse maatregelen om het beveiligingsniveau van de gemeente Ede op te waarderen. We doen dit conform de BIG-richtlijnen.
- Er is veel vraag naar diensten om bestanden te kunnen delen met collega's en zakelijke en regio-partners. Dit dient veilig en gebruiksvriendelijk te gebeuren. Daarnaast moet het ook op mobiele apparaten beschikbaar zijn. We investeren daarom in een nieuwe private cloud-oplossing in de Edese infrastructuur.

Stand van zaken Roadmap en overige verbeterlagen

Afgelopen jaren is er flink geïnvesteerd in nieuwe infrastructuur. Dit naar aanleiding van een eind 2014 gedefinieerde ICT roadmap. Deze is in uitvoering gegaan in 2015 en had als doel het gezond en veilig maken van de ICT van de gemeente Ede. We zijn nog niet klaar met het afronden van de roadmap en ondertussen is de groei van de ICT van de gemeente Ede (in de periode tussen start roadmap en nu) groter dan destijds

gedacht. We hebben een hybride ICT infrastructuur, dat betekent dat beschikbare capaciteit mee dient te groeien met het gebruik van (grote) applicaties. In de Perspectiefnota heeft u middelen beschikbaar gesteld voor het afronden van de reparatiewerkzaamheden om een stabiele en veilige basis voor de ICT infrastructuur voor de gemeente neer te kunnen zetten.

Auditing, privacy en security

Auditing

Een van onze opgaves is het opzetten (professionaliseren) van het systeem van de administratieve organisatie en interne controle, het (laten) uitvoeren van audits, art. 213a onderzoeken en risicomanagement met bijbehorend (jaarlijks op te stellen) Auditplan. Dit vraagt om toezien op de doelmatigheid, kwaliteit, doeltreffendheid en rechtmatigheid van beleid en bedrijfsvoering waaronder de toepassing van controlinstrumenten- en activiteiten zoals audits, collegeonderzoeken (213a GW), risicoanalyses, outcomemonitors, beleidsevaluaties. Daarnaast vindt onderzoek plaats door de Rekenkamercommissie en geeft de accountant vanuit zijn controle de nodige bevindingen aan, welke waar nodig een plaats krijgen in genoemd Auditplan.

In dit plan zijn opgenomen o.m. onderzoeken/audits op terrein van ICT, een Legal Audit, scan op integriteit, frauderisicoscan. De uitkomsten van het onderzoek naar de doorwerking van de rekenkameronderzoeken krijgen eveneens een plaats.

Onderdeel hiervan wordt ook de uitvoering van het door de gemeenteraad bij de behandeling van de Perspectiefnota 2018-2021 aangenomen amendement om € 2 ton te bestemmen voor het uitvoeren van externe audits naar de bedrijfsvoering van de organisatieonderdelen die knelpunten ervaren en de lange termijn beheersing van de interne organisatie. Gezien de samenhang met de organisatieontwikkeling loopt de uitvoering van de werkzaamheden over het jaar heen. Bij de programmarekening 2017 komen we hier op terug.

Ook het verder optimaliseren van een goed controlesysteem rondom Sociaal Domein (zoals opstellen goed doordacht controleprotocol, het doorzetten van de kwartaalgesprekken) ter waarborging van een goedkeurende accountantsverklaring zetten we door. De ambitie is daarbij om ook de accountantsverklaring weer op het oorspronkelijke tijdstip aan te bieden. Het Auditplan wordt periodiek behandeld en afgestemd in de Auditcommissie.

Privacy en security

Vanaf 25 mei 2018 moet de gemeente Ede voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming. In de aanloop hier naar toe werken wij volgens het implementatieplan aan de activiteiten rond de aspecten governance, beleid, werkprocessen, bewustwording en beheer en opslag van gegevens. Rond dit laatste aspect hebben wij inmiddels een informatiebeveiligingsbeleid opgesteld en werken wij aan de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Op dit moment stellen wij een plan op waarmee de toezichthoudende rol op privacy en security na 25 mei 2018 geborgd is.

Actie vraagt eveneens het ENSIA traject. ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan het hier ook beter op sturen. Dit gaat plaatsvinden in de vorm van horizontale en verticale verantwoording richting het rijk. Deze verantwoording bestaat uit de zelfevaluatie, een IT-audit, een verklaring van het College van B&W en een passage over informatieveiligheid in het jaarverslag. Uitgangspunt van ENSIA is de single information audit. Dit betekent dat wij maar één keer per jaar de zelfevaluatie moeten uitvoeren. Dit jaar zijn we reeds gestart om de opzet en implementatie in de steigers te zetten zodat het in 2018 operationeel is. In de laatste Perspectiefnota heeft u hiervoor ook de benodigde middelen beschikbaar gesteld.

Fysieke veiligheid

De laatste jaren is er veel geïnvesteerd in fysieke maatregelen om veiligheid van medewerkers en bezoekers te waarborgen. De toegangsbeveiliging voor de gebouwen is aangepast. De verbouwing van de Publieksbalie is eind 2017 gestart en wordt in 2018 afgerond. Na de verbouwing voldoen we aan de hedentijdse eisen en wensen van de klant en ook aan de veiligheids- en Arbo eisen voor de medewerkers.

Digitale archivering en duurzame bewaring (E-depot)

De (documentaire) informatiehuishouding van de gemeente zal de komende jaren met behulp van het nieuwe DMS/Zaaksysteem op orde worden gebracht. Door een betere en meer volledige archivering en goede informatieverstrekking wordt de dienstverlening en de bedrijfsvoering, evenals de bestuurlijke ondersteuning sterk verbeterd (informatie en documenten zijn beter terug te vinden voor de organisatie en raadsleden).

De overgang van veel informatie op papier naar een zoveel mogelijk volledige digitale werkomgeving en dienstverlening leidt tot een nieuwe visie op het bewaren en beschikbaar stellen van informatie. Bestaande en nieuwe wetgeving stellen hiervoor de kaders.

Aanvullend en volgend op DMS/Zaaksysteem en alle al bestaande informatiesystemen (vak applicaties) zal een duurzame digitale bewaaromgeving moeten worden gerealiseerd, het zogenaamde E-depot. Aanschaf, inrichting en implementatie van dit E-depot moet in 2018 gerealiseerd worden.

5.6 Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Ede is actief in netwerken van beleids- en uitvoeringsorganisaties. Bij een deel van die organisaties is de gemeente ook bestuurlijk en financieel betrokken. In dat geval is er sprake van een 'verbonden partij'. Verbonden partijen kunnen zowel voor de realisatie van het beleid van de deelnemende partijen als voor de financiële gevolgen daarvan van grote betekenis zijn. In deze paragraaf wordt ingegaan op de visie op en de beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

Wanneer er sprake is van uitsluitend een financieel of bestuurlijk belang, valt dit niet onder de definitie van verbonden partij en zijn eventuele risico's betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen.

Kaderstelling

Het kader voor deze paragraaf is vastgelegd in de 'Kadernota Verbonden Partijen', vastgesteld door de gemeenteraad op 17 september 2009 en wordt momenteel geactualiseerd. Hierbij worden de huidige inzichten van de notitie Verbonden Partijen (oktober 2016) van de commissie BBV meegenomen.

Actualisering van de kaders van governance en toezicht op externe netwerkpartijen, waaronder verbonden partijen heeft plaats gevonden. Het resultaat is beschreven in de vastgestelde Handreiking netwerkrelaties Gemeente Ede 2016. Deze handreiking geeft richting aan de afwegingen die gemaakt worden bij het aangaan van nieuwe en/of evaluatie van bestaande relaties. Ook biedt deze handreiking handvatten hoe om te gaan met toezicht op realisatie van beleidsdoelstellingen, waarbij de combinatie tussen het risicoprofiel van een netwerkrelatie (waaronder verbonden partijen) en hun bijdrage aan de strategische doelen van de gemeente Ede bepalend is voor het toezicht. Momenteel worden deze verbanden in kaart gebracht voor de netwerkrelaties van de gemeente Ede. 2018 staat in het teken van verdere implementatie van de handreiking, waarbij met name aandacht wordt besteed aan bewustwording en scholing

Beleid

In de nota verbonden partijen worden instrumenten aangereikt voor het aangaan van nieuwe verbonden partijen en sturingsinstrumenten voor bestaande verbonden partijen. Door het hanteren van een tweetal beslisbomen wordt beoogd het besluitvormingsproces te expliciteren.

Ten aanzien van verbonden partijen zijn er afspraken gemaakt over het verloop van de informatiestromen. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeenteraad, als bestuurder, een goede invulling kan geven aan de rol van budgethouder en toezichthouder. Door aan te sluiten bij risicomanagement, het verbreden van het verticaal toezicht met horizontaal toezicht en nadere verfijning in de informatie op te nemen willen we werken aan optimalisatie.

Verbonden partijen

Hieronder zijn de verbonden partijen beschreven. De indeling is conform voorschrift BBV gemaakt naar gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen. Verbonden partijen zijn organisaties waar sprake is van een bestuurlijk en financieel belang voor de gemeente Ede.

Gemeenschappelijke regelingen:

Permar WS

De taken die Permar WS voor de gemeente Ede uitvoert, worden vanaf 1-1-2018 ondergebracht in de nieuw opgerichte organisatie Werkkracht Ede BV. Formeel zal Permar WS in 2018 nog bestaan voor de afwikkeling van de liquidatie.

Permar WS														
Openbaar belang	Tot 1-1-2018: ▪ Bieden van aangepaste arbeidsplaatsen binnen en buiten het SW-Bedrijf. ▪ Bieden van faciliteiten en diensten gericht op verbetering van de arbeidskansen op de private en publieke markt. ▪ Plaatsen van personen via begeleid werken, of (groeps-)detacheringen.													
Financieel belang	Beperkt tot het aandeel van Ede in het risico													
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, een lid per deelnemende gemeente. Namens de gemeente Ede is Wethouder Huijstee lid van het bestuur Het algemeen bestuur bestaat uit tien leden, twee leden per deelnemende gemeente. Wethouders Huijstee en Weijland zijn lid van het algemeen bestuur.													
Financiële gegevens		<table> <tr> <th></th><th>1-1-2018</th><th>31-12-2018</th></tr> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr> <td>Prognose resultaat</td><td colspan="2">nihil</td></tr> </table>		1-1-2018	31-12-2018	Eigen vermogen	0	0	Vreemd vermogen	0	0	Prognose resultaat	nihil	
	1-1-2018	31-12-2018												
Eigen vermogen	0	0												
Vreemd vermogen	0	0												
Prognose resultaat	nihil													
risico's	De financiële gevolgen van de liquidatie zijn ingeschat en voorzien. De feitelijke kosten kunnen afwijken van deze inschatting. Het resultaat wordt naar rato doorgegeven aan deelnemende gemeenten.													

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)

In begroting voor 2018 zijn prioriteiten opgenomen die voor een groot deel door herschikking van middelen binnen het bestaande budgettair kader gefinancierd kunnen worden:

- Binnen de brandweer ligt de nadruk op ondersteuning van de vakbekwaamheid van de brandweer en de informatievoorziening aan vrijwilligers van de brandweer.
- Bij de GGD ligt de nadruk op het investeren in de vier pijlers van de publieke gezondheid
 - versterken informatiepositie;
 - zicht en sturing op ontwikkelingen rond personen met verward gedrag, vluchtelingen en extramuralisering;
 - een fundamentele transformatie in de aanpak van jeugd- en gezinsproblematiek, zodanig dat de organisatie goed aansluit op het lokale jeugdstelsel om daarmee een optimale bijdrage te leveren aan hulpverlening binnen de jeugdketen;
 - toenemende investeringen in de proactieve taken als preventie, surveillance, monitoring en regionale netwerkvorming op het gebied van infectieziekten.

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)														
Openbaar belang	Goede en tijdige brandweezorg. Uitvoering geven aan de Wet Publieke Gezondheid, dit voor zover het aan de gemeente opgedragen taken bevat.													
Financieel belang	€ 7.570.000													
Bestuurlijk belang	In het algemene bestuur van de VGGM (het regionale College), wordt de gemeente Ede vertegenwoordigd door burgemeester Verhulst en wethouder Ligtelijn-Bruins (op basis van haar portefeuille Gezondheidszorg).													
Financiële gegevens		<table> <tr> <th></th><th>1-1-2018*</th><th>31-12-2018*</th></tr> <tr> <td>Eigen vermogen</td><td>€ 7.843.880</td><td>€ 7.843.880</td></tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td><td>€ 43.069.666</td><td>€ 43.069.666</td></tr> <tr> <td>Prognose resultaat</td><td colspan="2">€ 0 (Begroting 2018)</td></tr> </table>		1-1-2018*	31-12-2018*	Eigen vermogen	€ 7.843.880	€ 7.843.880	Vreemd vermogen	€ 43.069.666	€ 43.069.666	Prognose resultaat	€ 0 (Begroting 2018)	
	1-1-2018*	31-12-2018*												
Eigen vermogen	€ 7.843.880	€ 7.843.880												
Vreemd vermogen	€ 43.069.666	€ 43.069.666												
Prognose resultaat	€ 0 (Begroting 2018)													
Risico's	Het totale risicobedrag voor de VGGM is berekend op € 1.453.000. Het weerstandsvermogen is voldoende om dit af te dekken.													

* Cijfers zijn ontleend aan de begroting 2018

Omgevingsdienst de Vallei

De Omgevingsdienst de Vallei (OddV) voert sinds 1 april 2013 de taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in de fysieke leefomgeving. Deze gemeenschappelijke regeling betreft een samenwerking van de provincie Gelderland en de volgende gemeenten: Ede, Barneveld, Nijkerk, Wageningen en Scherpenzeel (de opdrachtgevers). De 7 omgevingsdiensten in Gelderland vormen samen het 'Gelders Stelsel' en werken daarin samen. Binnen de OddV werken de partners samen aan harmonisering van de uitvoering om een gelijk speelveld te creëren voor de burgers en bedrijven binnen het werkgebied.

In de begroting voor 2018 zijn o.a. de volgende speerpunten opgenomen:

- De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld en wordt naar verwachting in 2021 ingevoerd. De gemeenten en de provincie voeren de regie over de implementatie van de wet. Daarover zijn in Food Valley verband afspraken gemaakt. De OddV is hierop aangesloten en betrokken.
- Outputfinanciering en productencatalogus. In 2017 is er een belangrijke omslag van handelen geweest. Het werk van de OddV wordt gefinancierd op basis van outputfinanciering in plaats van inputfinanciering.
- Omgevingsdienst de Vallei zal zich voor het programma toezicht en handhaving in 2018 vooral richten op het verder optimaal invullen van het primaire proces.
- Doorontwikkeling van het Gelders stelsel.

Omgevingsdienst de Vallei (OddV)			
Openbaar belang	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de verschillende omgevingsdiensten in Gelderland. De OddV werkt intensief samen met die omgevingsdiensten. Samen vormen zij het 'Gelders Stelsel van omgevingsdiensten'.		
Financieel belang	€ 4.918.270		
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt de gemeente Ede in het dagelijkse- en algemene bestuur van de OddV.		
Financiële gegevens		1-1-2018*	31-12-2018*
	Eigen vermogen	€ 644.000	€ 440.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	Het risico is relatief beperkt omdat er meerjarige afspraken zijn over de vergoeding voor de dienstverlening. Vanaf 2017 is de omslag naar outputfinanciering in gang gezet. Dit kan op termijn mogelijk wel effecten hebben op het bedrijfsresultaat en daarmee het risico voor de deelnemende gemeenten. Het aandeel van de gemeente Ede in het totale risico bedraagt in 2018 circa 44 %.		

* Cijfers zijn ontleend aan de begroting 2018

Regio Foodvalley

De gemeenschappelijke regeling Regio FoodValley is een samenwerkingsverband van acht gemeenten. De regio concentreert zich op economie, werkgelegenheid, voedsel, ruimtelijke ontwikkeling, wonen en mobiliteit. De strategische hoofdpunten van de regio zijn geformuleerd in de strategische agenda 2015-2019 met de titel "van denken naar doen". De strategische agenda is vertaald naar een uitvoeringsprogramma met vijf werkprogramma's. Op dit moment zijn 27 gezamenlijke projecten opgenomen in de uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda bevat ook een Triple-Helix-agenda. Overheid, onderwijs en ondernemers werken samen aan de realisatie van de strategische opgaven. Het regiokantoor richt zich op de bestuurlijk en beleidsmatige ondersteuning van de Triple Helix en de intergemeentelijke samenwerking. De uitvoering van projecten

gebeurt ten laste van de begrotingen van de aangesloten partners. Uitzondering daarop zijn projecten in het kader van marketing van de regio en de verantwoordelijkheid voor regiotaxi Valleihopper.

Regio Foodvalley			
Openbaar belang	De Regio FoodValley spant zich in voor vijf strategische hoofdpogaven, die zich richten op het vestigingsklimaat en de leefomgeving van het FoodValley-gebied dat acht gemeenten beslaat.		
Financieel belang	De algemene bijdrage voor 2018 bedraagt € 2,99 per inwoner. Voor Ede komt dit uit op € 339.210. Dit betreft een belang van 33%. Daarnaast draagt Ede bij aan projecten en stort Ede in een mobiliteitsfonds: dit komt in 2018 op begrotingsbasis uit op €775.000.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Verhelst is voorzitter en Wethouder Vreugdenhil is lid van het algemeen bestuur. Diverse wethouders nemen plaats in portefeuillehoudersoverleggen.		
Financiële gegevens		1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 1.632.176	€ 1.967.176
	Vreemd vermogen	€ 250.000	€ 250.000
	Prognose resultaat	€ 0	
	Risico's	Doordat vanaf 2017 de inwonersbijdrage is verhoogd en daarmee de structurele lasten van de regio met structurele middelen worden gedekt, zijn er minimale risico's.	

Regio de Vallei

De gemeenschappelijke regeling Regio de Vallei is een samenwerkingsverband van vijf gemeenten. De regeling richt zich op de verwerking van huishoudelijk afval. Regio de Vallei is aandeelhouder van de ARN en heeft met de ARN een aanlevercontract tot 1 april 2020. Binnen de samenwerking is een proces gestart waarin het aanlevercontract en aandeelhouderschap van ARN worden heroverwogen.

Regio de Vallei			
Openbaar belang	Samenwerking tussen vijf gemeenten, die zich momenteel vooral nog richt op verwerking van huishoudelijk afval.		
Financieel belang	De jaarlijkse bijdrage van Ede bedraagt circa € 19.652.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt de gemeente Ede in het dagelijks en algemeen bestuur. Burgemeester Verhelst is voorzitter.		
Financiële gegevens		1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 450.000	€ 437.500
	Vreemd vermogen	€ 235.000	€ 235.000
	Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	De hoogte van de reserve wordt voldoende geacht om toekomstige verplichtingen op te vangen.		

Vennootschappen en coöperaties:

ACV-groep

ACV is een naamloze vennootschap met verschillende dochterondernemingen. De aandelen zijn in het bezit van de gemeente Ede, Wageningen, Renkum en Veenendaal. ACV Gemeenten voert de opdrachten van de deelnemende gemeenten uit en ACV Bedrijven verzorgt de commerciële activiteiten van de groep. Zoals gezegd maakt ook Restore Kringloop met winkels in Ede en Veenendaal onderdeel uit van ACV. In totaal biedt ACV werk aan meer dan 200 medewerkers en vrijwilligers. Naast de focus op de kernactiviteit afvalinzameling, is er grote aandacht voor duurzaamheid (onder andere hergebruik) en maatschappelijk verantwoord

ondernemen (Restore, Road2Work en dergelijke). Taakverbreding heeft plaatsgevonden richting beheer openbare ruimte.

ACV-groep		
Openbaar belang	Het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval in stromen, die op een milieuhygiënisch en economisch verantwoorde wijze kunnen worden hergebruikt, of verwerkt tegen een voor de burgers zo laag mogelijk tarieven.	
Financieel belang	€ 2.671.501	
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer zit als vertegenwoordiger van de gemeente Ede bij de vergadering van aandeelhouders.	
Financiële gegevens		
	1-1-2018*	31-12-2018*
Eigen vermogen	€ 11.098.000	€ 11.098.000
Vreemd vermogen	€ 21.697.000	€ 21.697.000
Prognose resultaat	Nog niet bekend	
Risico's	De risico's voor de gemeente zijn: ▪ Het ingebrachte aandelenkapitaal (€ 2.671.501). ▪ De gemeente heeft de verplichting een eventueel negatief bedrijfsresultaat aan te vullen (ACV Gemeente B.V. artikel 4.1). ▪ Verplichting tot garantieverstreking aan derden in verband met verplichtingen ACV Gemeente B.V. ten opzichte van die derden. Beëindiging contract met ACV kan alleen met toestemming van alle aandeelhouders.	

* Cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2016

Werkkracht Ede BV

Het besluit om Permar Ws per 1-1-2018 als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening op te heffen, is voor de gemeente Ede aanleiding geweest om Werkkracht Ede BV op te richten dat dienstverlening aanbiedt voor de brede doelgroep van de participatiewet, inclusief Wsw-werknemers.

Werkkracht Ede BV		
Openbaar belang	Werkkracht is een overheids-BV waarvan de Gemeente Ede de enige aandeelhouder is. Werkkracht spant zich in om iedereen, die behoort tot de brede doelgroep van de Participatiewet, mee te laten doen naar vermogen, bij voorkeur in een reguliere baan. Vanaf 1 januari 2018 neemt Werkkracht taken over die daarvoor door Permar Ws en de afdeling Werk van de gemeente Ede werden verricht.	
Financieel belang	Circa € 15.000.000	
Bestuurlijk belang	De gemeente Ede is enig aandeelhouder.	
Financiële gegevens		
	1-1-2018	31-12-2018*
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Prognose resultaat	€ 0	
Risico's	De risico's voor de gemeente zijn: De gemeente is 100% aandeelhouder van deze B.V. Wanneer kosten en opbrengsten tegen vallen, is de gemeente Ede risicodragend. Naast het risico van terug lopende arbeidsmarkt en werkgelegenheid, is er de eerste twee jaar een verhoogd risico als gevolg van de opstart van Werkkracht. In een apart raadsvoorstel wordt de keuze voorgelegd om weerstandsvermogen mee te geven aan de BV. Besluitvorming hierover is in het laatste kwartaal 2017 gepland.	

Bank Nederlandse Gemeenten

NV Bank Nederlandse Gemeenten			
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.		
Financieel belang	€ 271.050		
Bestuurlijk belang	-		
Financiële gegevens		1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 4.486.000.000	€ 4.486.000.000
	Vreemd vermogen	€ 149.514.000.000	€ 149.514.000.000
	Prognose resultaat	Niet bekend	
Risico's	minimaal		

Stichtingen en verenigingen:

Stichting Parkeren Ede Centrum

De Stichting Parkeren Ede Centrum is een samenwerking tussen gemeente Ede en Q-Park om beleidsbeslissingen en uitvoerende beslissingen over de bereikbaarheid van het parkeren in het centrum vroegtijdig af te stemmen. Ook heeft de stichting tot doel om parkeervoorzieningen in stand te houden. De Stichting wordt via de Klankbordgroep Parkeren actief betrokken bij de nieuwste parkeerontwikkelingen in Ede Centrum. Dit naar aanleiding van de raadsbesluiten om wijzigingen aan te brengen in de tarieven.

Stichting Parkeren Ede Centrum			
Openbaar belang	Instandhouding/uitbreiding van parkeervoorzieningen in het centrum van Ede ten behoeve van de bereikbaarheid. Hierover tevens adviseren en communiceren met belanghebbenden.		
Financieel belang	De financiële bijdrage bedraagt € 2.900 per jaar. Dit is een belang van 50%. Het bestuur van de stichting heeft besloten de financiële bijdrage van € 2.900 per jaar op te schorten.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Meijer vertegenwoordigt de gemeente Ede in het bestuur van Stichting Parkeren Ede Centrum.		
Financiële gegevens		1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 26.000	€ 26.000
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Prognose resultaat	€ 0	

5.7 Grondbeleid

Inleiding

De gemeente Ede beschikt op basis van een actief aankoopbeleid in het verleden over een ruime hoeveelheid bouwgrond voor bedrijven en woningen. De aandacht is erop gericht deze bouwgrond op de markt te brengen zodanig dat ontwikkelingen daarop bijdragen aan de huidige maar ook aan de toekomstige behoefte van de gebruikers. De gemeente is terughoudend met het verwerven van nieuwe grondposities.

Kaderstelling

Op 2 juni 2016 is de [Nota Grondbeleid](#) door de gemeenteraad vastgesteld. In deze nota zijn de kaders en speerpunten van het grondbeleid vastgelegd. De nota wordt eens in de vier jaar herzien.

De financiële vertaling van het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks vastgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties. De uitgangspunten voor de actualisaties van de projectbegrotingen worden ter accordering aan de gemeenteraad voorgelegd.

Beleid

Grondbeleid is geen doel op zich, maar faciliteert de behoefte van particulieren en bedrijven om in Ede prettig en aantrekkelijk te wonen, te werken en te recreëren. De in 2015 vastgestelde Woonvisie geeft de uitgangspunten voor de kwalitatieve behoefte aan woningen in de grondbedrijfsprojecten. Op basis van onafhankelijke taxaties zijn de waarden van de uit te geven gronden bepaald. Gezien de hoge boekwaarde en de impact op de gemeentelijk financiën, is het van belang te sturen op de resultaten en risico's van het grondbedrijf.

Ontwikkelingen

De eerste helft van dit jaar wordt gekenmerkt door een actieve markt voor bouwgrond. De vraag zowel voor bouwgrond voor woningen als voor bedrijfsterreinen overtreft de verwachtingen uit het MPG 2017. Dit heeft invloed op zowel het resultaat voor 2017 als voor toekomstige resultaten.

In het MPG 2017 was binnen de gemeentelijke grondexploitaties uitgegaan van een verwachte start bouw van 595 woningen. Op portefeuilleniveau hebben we dit aantal teruggebracht met 70 woningen om eventueel planningsoptimisme te compenseren. Immers we sturen op ambitie en begroten zo reëel mogelijk. De voortgang binnen de plannen doet veronderstellen dat er dit jaar binnen de gemeentelijke grondexploitaties circa 800 woningen in aanbouw worden genomen. Dit is ruim boven verwachting.

Ook voor de bedrijventerreinen loopt de productie voor op de verwachting. Waarschijnlijk wordt dit jaar 5,9 hectare bedrijfsgrond geleverd. In het MPG 2017 was 4,8 hectare geraamd.

Dit heeft een gunstig effect voor de planresultaten en voor het terug brengen van de boekwaarde van de grondexploitaties.

Ontwikkelingen in de plannen

De ontwikkeling van de markt, en de hogere bouwgrondproductie hebben een gunstig effect op de ontwikkeling van de toekomstige resultaten van de plannen.

Er zijn echter ook ontwikkelingen in de plannen die negatieve consequenties hebben voor de toekomstige resultaten:

- In het Project Reehorsterweg Noord zijn in de grond niet eerder voorziene verontreinigingen aangetroffen met asbest, waardoor de saneringskosten oplopen. Daarbij blijkt de inrichting van de aangrenzende wegen tot hogere kosten voor de grondexploitatie te leiden.
- Door een nadere toelichting op de regels voor aan grondexploitaties toe te rekenen rente wordt in 2017 toe te rekenen rente 0,16% hoger dan waar in het MPG vanuit is gegaan.
- De kosten voor de uitvoering van werken in het kader van bouw- en woonrijp maken stijgen aanzienlijk harder dan de verwachting.

- De invoering van aardgasloos bouwen kan negatief van invloed zijn op de grondexploitaties. De exacte impact is lastig te bepalen. Bij het MPG 2018 zal hier nader op in worden gegaan.
- In 2012 heeft de gemeenteraad voor Kernhem Noord een "stellig voornemen" uitgesproken over een beperkte ontwikkeling voor woningbouw. Dit gebied kan mogelijk in de toekomst in aanmerking komen voor een meer stedelijke ontwikkeling. Dit kan aanleiding geven om op het in 2012 genomen besluit te heroverwegen. Op basis van de regels uit het Besluit Begroting en Verantwoording zal, indien de ontwikkeling van het gebied wordt uitgesteld, de grond uit de actieve planvoorraad moeten worden gehaald. In dat geval moet de boekwaarde worden terug gebracht naar de waarde volgens de huidige bestemming (agrarisch). Indien hiertoe wordt besloten zal een afboeking van de boekwaarde ten laste van het resultaat van het Grondbedrijf komen. Wel wordt een toekomstig resultaat van de ontwikkeling van stedelijk gebied gunstiger omdat met een lagere boekwaarde wordt gestart. Via de projectenlijn komt de vraagstelling op Kernhem Noord bij u terug.

Verwacht resultaat 2017

In het MPG 2017 is aangegeven dat het resultaat over 2017 € 0,9 miljoen negatief zou zijn.

Op basis van de actuele ontwikkelingen verwachten we nu een positief resultaat van € 0,7 miljoen.

Verwachte resultaat 2017	bedragen x € 1	
	MPG 2017	MPG lite 2017
Afsluiting plannen per 31.12		
Grondexploitatie Amsterdamseweg		1.419.000
Grondexploitatie Veldjesgraaf II, Ederveen		1.289.000
Actualisatie MPG lite 2017		
Toevoeging Voorziening Negatieve Plannen		-1.018.000
Exploitatiekosten Materiële Vaste Activa (MVA)	-297.000	138.000
Afboeking VP Noordplein (MVA)		-400.000
Afboeking Lunteren Bieb (MVA)		-125.000
Afboeking Kernhem Noord (Grondexploitatie)		PM
Reguliere kosten en afdrachten		
Product- en beleidsontwikkeling	-150.000	-150.000
Rente BW grondexploitaties Afsl. Horapark en Harskamp uitbr. BT	-89.000	-89.000
Vaste afdrachten	-396.425	-350.000
Totaal verwachte resultaat 2017	-932.425	714.000

Het voordeel wordt veroorzaakt doordat een tweetal projecten eerder dan gepland kunnen worden afgesloten. Daarnaast zijn de actuele ontwikkelingen in de plannen meegenomen en zichtbaar in de noodzakelijke toevoeging aan de Voorziening Negatieve Plannen. Tenslotte zijn ook enkele afboekingen noodzakelijk in verband met een bijstelling van de actuele marktwaarde.

Bij de voorlopige resultaatsbepaling is (nog) geen rekening gehouden met:

- Een actualisatie van de planuitgangspunten voor alle projecten.
- Een aanpassing van de parameters en actualisatie van de grondprijzen per januari 2018.
- Een eventuele afboeking voor Kernhem Noord (circa € 4,5 miljoen).

Het hierboven weergegeven resultaat betreft een voorlopige verwachting. Het uiteindelijke resultaat wordt bepaald bij het MPG 2018, waarbij een actualisatie van de planuitgangspunten en de door de gemeenteraad vast te stellen uitgangspunten MPG 2018 inclusief de grondprijzen voor 2018 worden verwerkt.

Ontwikkeling Boekwaarde

In het MPG 2017 was voor 2017 verwacht dat de boekwaarde van de projecten dit jaar af zou nemen met € 21 miljoen. De ontwikkelingen in de eerste helft van dit jaar geven aanleiding te veronderstellen dat de boekwaarde met circa € 29 miljoen af zal nemen, en daarmee eind van dit jaar uitkomt op € 173 miljoen. Door de snellere afname van de boekwaarde neemt de rentedruk op de grondexploitaties met € 0,2 miljoen per jaar af.

Risico's

Het saldo van de gewogen risico's en kansen voor het grondbedrijf blijft met een verwachting van € 23,5 miljoen erg groot. Zeker omdat de buffer vanuit de bedrijfsreserve Grondbedrijf ontbreekt. De grootste risico's komen voort uit de mogelijke afboeking op Kernhem Noord en de ontwikkeling van Maurits Zuid/ WFC.

Op dit moment wordt gewerkt aan het opstellen en doorrekenen van verschillende ruimtelijk-programmatische scenario's met een menging van meer of minder werken en wonen. Dit vindt plaats in overleg met onze contractpartner WFC-D, zodat een gezamenlijke oplossingsrichting tot stand kan komen. In de doorrekening wordt ook gekeken naar de financieringsconstructie (onder andere erfpachtmodel). De uitkomsten worden meegenomen in het MPG 2018.

5.8 Grote projecten

Inleiding

Naast de verplichte paragrafen die in de financiële beheersverordening worden voorgeschreven, kan de gemeenteraad besluiten dat in de programmabegroting en -rekening ook niet verplichte paragrafen worden opgenomen. Een voorbeeld van een niet verplichte paragraaf is de paragraaf grote projecten. In deze paragraaf wordt ingegaan op de stand van zaken van de nieuwe en de lopende meerjarige projecten met een financiële omvang van meer dan € 5 miljoen.

Veluwse Poort

De Veluwse Poort is de integrale herontwikkeling van het oostelijke deel van Ede. De herontwikkeling van de Kazerneterreinen, het voormalige ENKA-terrein en de transformatie van Kop van de Parkweg behoren tot de Veluwse Poort. In genoemde gebieden komt nieuwbouw (wonen en kantoren), wordt een aantal bestaande monumentale complexen herbestemd en wordt het World Food Center (WFC) ontwikkeld. Het plan zal ongeveer 3.000 woningen en circa 200.000 m² bvo aan commercieel en maatschappelijk vastgoed realiseren. De herontwikkeling vindt plaats in samenhang met een aantal grootschalige infrastructurele ingrepen: een nieuwe oostelijke randweg (de Parklaan) tussen de A12 en de N224 en een totale herstructurering in de spoorzone en van de stationsomgeving (nieuwe noord-zuid verbindingen, P&R voorziening, nieuw busstation, gebouwde fietsenstalling). Door de onderlinge verwevenheid is in 2015 besloten om de ontwikkeling van het WFC onderdeel uit te laten maken van het project Veluwse Poort.

Deelprojecten:

Parklaan

Doel

Realisatie van een nieuwe oostelijke verkeerskundige ontsluiting van Ede.

Stand van zaken

In 2011 heeft de gemeenteraad het Functioneel Ontwerp Parklaan vastgesteld, vervolgens in 2012 het bestemmingsplan Parklaan. Het eerste bestemmingsplan voor de Parklaan is in april 2014 door de Raad van State vernietigd. Op 28 januari 2016 heeft de gemeenteraad het nieuwe bestemmingsplan Parklaan vastgesteld.

Er zijn bezwaren gemaakt tegen het bestemmingsplan. De beroepsprocedure bij de Raad van State is aangehouden totdat de Raad van State uitspraak heeft gedaan in een aantal pilotzaken over de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Uitspraak in de zaken volgt na beantwoording van prejudiciële vragen door het Europees Hof van Justitie over de PAS. Dit wordt pas medio 2018 verwacht.

Vooruitlopend op een onherroepelijk bestemmingsplan heeft de gemeenteraad in december 2016 het krediet voor de aanleg van de Parklaan beschikbaar gesteld. In 2017 is invulling gegeven aan de uitvoeringsorganisatie van de Parklaan en het aanbestedingsgereed maken van het eerste deel van de Parklaan. Bij het verkrijgen van een omgevingsvergunning zal in 2018 worden gestart met de aanleg van de ontsluiting van de Mauritskazerne.

Mijlpalen 2018

De beantwoording van prejudiciële vragen door het Europees Hof van Justitie over de PAS wordt medio 2018 verwacht. Uitspraak in de beroepsprocedure op het bestemmingsplan Parklaan volgt daarna. Bij het verkrijgen van een omgevingsvergunning zal in 2018 worden gestart met de aanleg van de ontsluiting van de Mauritskazerne.

Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	7,2	Provincie Gelderland (GSO-4)	6,5
Nog te maken kosten	57,8	Provincie Gelderland (NSL)	0,6
		Bijdrage algemene dienst gemeente Ede	3,7
		Bijdragen derden ten behoeve van realisatie Poortwachter	2,2
		Bijdragen bovenwijks	52,6
		Rentevergoeding	3,0
		Dotatie naar Spoorzone	-3,6
Totaal	65,0		65,0
Resultaat (reëel)	0,0		

Risico's

- Langere doorlooptijd bestemmingsplan procedure, waardoor vertraging ontstaat in de uitvoering (kostenontwikkeling loopt door, extra plankosten noodzakelijk, risico op deadline subsidies).
- Hogere kostenontwikkeling dan voorzien in beschikbaar gesteld krediet.
- Verwervingsrisico's.
- Reguliere uitvoeringsrisico's.

*Spoorzone**Doel*

Totale herstructurering van het station Ede-Wageningen en de directe omgeving.

Algemeen

Voor het project Spoorzone is een gemeenschappelijke projectorganisatie ingericht met medewerkers van de gemeente Ede, NS en ProRail. De gemeentelijke inbreng verloopt primair via het projectbureau Veluwe Poort.

Stand van zaken

In 2012 heeft de gemeenteraad de Keuzenota Spoorzone vastgesteld. Door de wens om het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) in het project Spoorzone in te passen, is vertraging ontstaan in de planning van het project. Omdat PHS geen invloed had op de te verrichten werkzaamheden in de westelijke Spoorzone, is besloten dit deel van het project af te splitsen en in uitvoering te nemen. Hiervoor heeft de Raad in november 2013 het bestemmingsplan en de kredietaanvraag westelijke Spoorzone vastgesteld. Om te kunnen starten met de realisatie van de westelijke Spoorzone zijn in 2014 een realisatieovereenkomst met ProRail ondertekend en is het Soma terrein door de gemeente verworven. In het tweede semester van 2016 zijn de onderdoorgangen voor het fiets- en autoverkeer in de westelijke spoorzone in gebruik genomen. In 2017 vinden nog afrondende werkzaamheden plaats (restpunten en groenopgave).

Vooruitlopend op de grootschalige werkzaamheden in de nabije omgeving van het station Ede-Wageningen is in 2015 een tijdelijke P&R voorziening op de Mauritskazerne gerealiseerd. Daarnaast is de halteplaats van de zogenaamde Valleilijn verplaatst van de zuid- naar de noordzijde van het station. Voor beide werkzaamheden heeft de Raad in mei 2015 een krediet beschikbaar gesteld.

De samenwerkingsovereenkomst Spoorzone is medio 2015 door de gemeente, ProRail en NS ondertekend. Vervolgens is de samenwerkingsovereenkomst in het Bestuurlijk Overleg Spoorzone vastgesteld. In april 2016 is het Voorlopig Ontwerp met ontwerpnota voor de OV-knoop (inclusief oost en PHS) vastgesteld door de drie samenwerkende partijen: NS, ProRail en de gemeente Ede. Op basis van inspraakreacties en aandachtspunten uit de ontwerpnota is het ontwerp vervolgens aangepast.

In november 2016 is een ingenieursbureau gecontracteerd dat het ontwerp verder uitwerkt en dit verwoordt in de benodigde aanbestedingsstukken. Onderdeel van de werkzaamheden zijn het opstellen van de vraagspecificaties, het checken van raakvlakken en kostenramingen en het doen van voorstellen voor optimalisaties.

Het uitvoeringsbesluit voor de realisatie van de OV-knoop (inclusief oost en PHS) wordt eind 2017 door het Bestuurlijk Overleg Spoorzone genomen. Voorafgaand moet een projectovereenkomst tussen de verschillende partijen zijn gesloten. Ook moeten door de gemeenteraad de bestemmingsplannen en het kredietbesluit OV-knoop worden vastgesteld. De planning is dat dit in november 2017 plaatsvindt.

Mijlpalen 2018

Eind 2017 start de aanbesteding van het eerste bouwcontract (spoor en station/stalling). Begin 2018 vindt de gunning plaats. Van de andere twee bouwcontracten zijn aanbesteding en gunning later in 2018 voorzien. Op dit moment wordt onderzocht of het voordelen heeft om de conditionerende werkzaamheden, bijvoorbeeld het (deels) ontgraven van de Zuidoost-zijde in de loop van 2018 al uit te voeren.

Businesscase

Investering		Dekking	
	€		€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	21,7	Ministerie I&M	42,5
Nog te maken kosten	98,7	Provincie Gelderland	30,0
		Gemeente Ede (reserve)	10,0
		Provincie Gelderland (GSO-4 gelden)	5,0
		Overige bijdragen	5,9
		Bijdragen bovenwijks	11,9
		Rentevergoeding	8,1
		Storting vanuit Parklaan	3,6
		Middelen PN 2018-2021	3,4
Totaal	120,4		120,4
Resultaat (reëel)	0,0		

Risico's

- Hogere kostenontwikkeling dan voorzien in (businesscase VP) december 2016.
- Afronden Ontwerpfase binnen financiële kaders.
- Een aantal dekkingsbronnen staat onder druk, er is nog geen volledige zekerheid over hoogte bijdragen van derden.
- Ontwikkelingen op het gebied van mobiliteit kunnen er toe leiden dat er tijdens uitvoering scopewijzigingen plaatsvinden waarvoor geen middelen gereserveerd zijn.
- Verwervingsrisico's.

Kazerneterreinen

Doel

Locatieontwikkeling ten oosten van de bestaande stad Ede op de voormalige kazerneterreinen.

Stand van zaken

Op 1 januari 2011 heeft de gemeente Ede de voormalige kazerneterreinen in eigendom en beheer gekregen. Dit op basis van de koopovereenkomst uit 2007 en onderbouwd door het Masterplan Ede Oost uit 2005. Vervolgens is in 2011 door de gemeenteraad het ontwikkelingsplan Kazerneterreinen vastgesteld. Dit ontwikkelingsplan vormde op zijn beurt de basis voor het bestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan

Kazerneterreinen. Beide producten zijn in april 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. Hiermee was het mogelijk om gronden en gebouwen aan te bieden aan de markt.

In 2014 zijn de eerste koopovereenkomsten voor woningbouw op Maurits Noord met projectontwikkelaars ondertekend. In 2015, 2016 en 2017 gevolgd door koopovereenkomsten met projectontwikkelaars en particulieren voor meerdere woningbouwlocaties, vrije kavels en gebouwen op zowel Maurits Noord, Elias Beeckman als Simon Stevin. Maurits Zuid is sinds 2013 gereserveerd voor de ontwikkeling van het World Food Centre. Daardoor was het noodzakelijk om, eerder als voorzien, een uitwerkingsplan en een beeldkwaliteitsplan Simon Stevin voor het kunnen realiseren van woningen op Simon Stevin op te stellen. In 2016 zijn deze door de gemeenteraad vastgesteld.

Afhankelijk van de snelheid van verkoop van woningbouwlocaties of gebouwen, en het opleveren van de woningen, wordt gestart met het bouw- of woonrijp maken van de diverse locaties. Hiermee worden de kosten zoveel mogelijk uitgesteld totdat er zicht is op een opbrengst. Dit heeft er uiteindelijk toe geleid dat op alle drie de kazernes de hoofdstructuur als bouwweg gerealiseerd is, waarmee geborgd is dat een goede ontsluiting te allen tijde beschikbaar is. De aanliggende gronden kunnen nu ook zonder veel extra investeringen geleverd worden.

De verkoop van het eerste monumentale pand, de Frisokazerne, heeft in 2014 plaatsgevonden. Vervolgens zijn in de afgelopen drie jaar voor het gehele Beeckmancomplex (13 gebouwen), één van de twee H-gebouwen (de Arthur Koolkazerne), 6 van de zogenaamde Stallen (Maurits Noord) én de twee legeringsgebouwen op Simon Stevin koopovereenkomsten gesloten.

Mijlpalen 2018

Voor wat betreft de nog resterende gebouwen is de verwachting dat er overeenkomsten volgen voor de Bergansius kazerne, het KMAR-gebouw, Gebouw 8 (de Binnenslaper), het tweede H-gebouw, het gebouw waarin de Heidebrouwerij is gevestigd en de laatste twee stallen. Eveneens wordt naar verwachting in de eerste helft van 2018 een koop-/pachtovereenkomst getekend voor het initiatief Smaakpark op Maurits Noord, onder andere afhankelijk van het hier voor vast te stellen bestemmingsplan welke naar verwachting eind 2017 in procedure wordt gebracht.

Het uitgifteplan 4e fase, welke eind 2017 zal zijn opgesteld, zal in 2018 gaan leiden tot nieuwe overeenkomsten voor het grootste deel van de nog resterende gronden voor woningbouw. Het zal in totaal gaan om grond voor circa 300 nieuwbouwwoningen. Hiervoor dienen wel een aantal kleine bestemmingsplanwijzigingen in procedure gebracht te worden, waarmee nog in 2017 gestart zal worden.

Het bouwrijp maken zal ook dit jaar plaatsvinden naar gelang er grond geleverd kan worden aan de desbetreffende ontwikkelende partijen, afhankelijk van de verkoop. Voor wat betreft woonrijp maken is de verwachting dat dit niet in grote mate zal kunnen plaatsvinden gezien de versnippering van de oplevering van de nieuwbouwwoningen.

Businesscase

nominale bedragen x € 1 miljoen			
Investering	€	Dekking	€
Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	73,9	Reeds gerealiseerd (boekwaarde)	17,8
Nog te maken kosten	46,5	Nog te realiseren opbrengsten	89,0
Totaal	120,4		106,8
Resultaat (Netto Contante Waarde)	-15,3*		

* = opgenomen in voorziening negatieve plannen

Risico's

- Relatief hoog aantal dure appartementen in de programmering.
- Afzettempo. Dit risico blijft, door de ingezette versnelling om het sentiment van de markt te benutten, in verminderde omvang, aanwezig.
- De ontwikkeling van de gebouwen, met name de vraag of er een goede parkeeroplossing geboden kan worden bij de gewenste functies.

World Food Center

Doel

Ontwikkeling van een WFC Experience Center en WFC Campus op de Maurits Zuid kazerne.

Stand van zaken

In het hoofdstuk Investeringsfonds van deze Programmabegroting wordt uitgebreid toelichting gegeven op het project World Food Center.

Mijlpalen 2018

Albert Heijn, Scelta Mushrooms, DSM, Wageningen University & Research, Albron, Friesland Campina, Nestlé, KeyGene en de Rabobank hebben hun medewerking aan de verdere doorontwikkeling van de WFC Experience toegezegd. Samen met deze partijen en de geselecteerde exploitant wordt in 2018 het concept-plan uitgewerkt tot een concreet Masterplan.

Er is gewerkt aan een integraal gebiedsconcept, waarin de samenhang en synergie tussen de verschillende functies in het gebied verder vorm wordt gegeven. Gebaseerd op dit concept wordt in 2018 een Structuurvisie en MER voor het gebied vastgesteld. In de Structuurvisie worden de stedenbouwkundige, landschappelijke en functionele uitgangspunten voor het gebied vastgelegd.

Risico's

- Complexe planvorming.
- De afzetmarkt voor campusontwikkeling.

Herstructurering sociaal domein

Met de decentralisatie van taken op gebied van jeugd, participatie en zorg per 1 januari 2015 is een programmaorganisatie neergezet om deze nieuwe taken te implementeren. De effecten van de implementatie en het realiseren van de transformatie vraagt een langere doorlooptijd. In deze paragraaf geven we de voortgang aan.

De opgave en ontwikkelingen

De eerste jaren na de decentralisatie lag het zwaartepunt op de transitie van de nieuwe taken en het optimaliseren van de bedrijfsvoering. De kerngedachte co-creatie en samenredzaamheid staat nog steeds centraal. Ook de resultaten van cliëntervaringsonderzoek 'Cliënt Centraal' hebben inzichten gegeven voor verdere doorontwikkeling. In de Pilot Ede-West wordt hiernaar gezocht vanuit wijkgerichte aanpak, versterken van de samenwerking tussen zorgaanbieders, verbinden met welzijn en burgerinitiatieven.

Het fonds impuls sociaal domein, onderdeel van het besluit 'Versterken Kracht van Ede', geeft invulling aan de transformatie door inzet op:

- Wijkgericht doorontwikkelen van laagdrempelige ontmoetingsplekken ter versterking van het sociale netwerk van de inwoner.
- Ondersteuning van de burger (maar ook mantelzorger) middels digitale toepassingen ter vergroting van de autonomie.
- Doorontwikkeling van respijtzorg zoals beschreven in de nota Mantelzorgbeleid.

- Het opzetten van een sluitende aanpak (van signalering tot crisisopname) voor personen met verward gedrag door extra in te zetten op deskundigheid op het gebied van psychiatrie zowel in de (vroeg)signalering als bij escalaties.
- Pilot wijkgerichte aanpak met als doel een speelveld ontwikkelen waarin de cliënt centraal staat en in staat is om binnen zijn eigen mogelijkheden regie te voeren over zijn eigen ondersteuningstraject.
- Vrij budget om out-of-the-box oplossingen snel en zonder al te veel bureaucratie in te zetten als tussenoplossing om kwetsbare jongeren weer aansluiting te geven op het reguliere aanbod.
- Innovatiefonds om samen met werkgevers en onderwijs te komen tot passende maatwerkoplossingen voor de gehele participatiedoelgroep.

Voor het impuls sociaal domein is € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld gedurende de periode 2017-2019. Op basis van nader uitgewerkte plannen is de besteding over de jaren als volgt begroot:

bedragen x € 1.000			
2017	2018	2019	Totaal
531	637	332	1.500

Ontwikkeling rijksmiddelen

Voor de nieuwe taken die vanaf 2015 naar de gemeente zijn overgedragen, ontvangt de gemeente een integratie-uitkering sociaal domein. Het actuele meerjarig beeld van de integratie uitkering sociaal domein (inclusief Septembercirculaire 2017) is hieronder weergegeven:

Programmabegroting 2018-2021						bedragen x € 1.000
Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Wmo - extramurale zorg	13.779	12.816	12.848	12.672	12.642	12.707
Wmo - beschermd wonen	17.536	18.904	19.666	20.109	20.107	20.107
Jeugd	26.545	24.864	25.938	26.016	26.150	26.299
Re-integratie	2.198	2.218	2.330	2.495	2.608	2.648
Wsw	9.940	9.156	8.454	7.910	7.387	7.100
Totaal	69.998	67.958	69.236	69.202	68.894	68.861

In de begroting 2018 is € 69,2 miljoen verwerkt en de ontwikkeling is per onderdeel verschillend. De mutatie bij Jeugd in 2018 wordt met name veroorzaakt door een herijking van het budget voor instellingsvoogdij, gebaseerd op historische kosten. Voor Wsw/re-integratie wordt het budget jaarlijks aangepast aan de uitstroom van de Wsw-populatie en de instroom nieuwe doelgroep. Voor beschermd wonen stijgt in 2018 het budget nog door een verschuiving van de kapitaallastenvergoeding van het rijk naar de gemeente. In de jaren 2015-2018 zijn de effecten van rijkskortingen, verdeel-effecten en herijkingen in belangrijke mate geëffectueerd en er lijkt een stabiel beeld van de gedecentraliseerde budgetten te ontstaan. De ontwikkeling van de kosten is ook in beweging. Deze wordt toegelicht op de programmabladen.

Mijlpalen

1. Doorontwikkeling Bestuurlijk Aanbesteden: tussentijds worden college en gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang.
2. Lopende taken projectleiding hulpstructuur (inkoop en wonen/zorg) worden steeds meer belegd in de lijnorganisatie. Eind 2018 is deze structuur volledig ingebed.
3. Doorontwikkelen arrangementen die vanuit klantperspectief samenhangende ondersteuning bieden op basis van resultaatsturing en zo mogelijk regie mede beleggen bij uitvoering (gemeentelijke en zorgaanbieder).
4. Doorontwikkelen sociale infrastructuur/inkoop structuur ten behoeve van realisatie beleidsdoelstellingen en integrale benadering.
5. Evaluatie uitvoeringskosten, 2017/2018.

Risico's

Top 3 risico's

Risico	Gevolg	Beheersmaatregel
Meer zorguitgaven dan zorgbudget	Wachtlijsten of budgetoverschrijding	- Tussentijds volgen van productie en bijsturen. - Flexibiliteit in contracten. - Sturing aan de poort. - Verstevinging nuldelijn. - Inzetten op urgentie. - Adequate ICT-ondersteuning ten behoeve van rapportage en monitoring.
Lagere inkomsten vanuit Rijk door herijking verdeelmodellen	Minder middelen voor zorg beschikbaar	- Lobby aan de voorkant van het proces om nadelige effecten te beperken. - Sturing aan de poort. - Verstevinging nuldelijn. - Inzetten op urgentie.
Risico-regelreflex als respons op incidenten	Verlamming van innovatiekracht	Gedragslijn is ongeschreven regel, waarmee voorkomen wordt, dat wordt gevraagd om zware regelgeving ten behoeve van bijvoorbeeld preventie.

In 2015 was het beschikbare budget voor zorguitgaven groter dan benodigd. In 2016 was sprake van een tekort op jeugdzorg en een voordeel op Wmo. In 2017 is de integratie-uitkering sociaal domein voor zowel jeugd als Wmo lager waardoor op het onderdeel jeugd sprake is geweest van een incidentele aanvulling vanuit de algemene middelen. Beleidsinhoudelijk wordt gestuurd op de transformatieagenda. De beoogde veranderingen hebben ook financiële consequenties. De effecten hiervan zijn vanwege de complexiteit, relatieve korte historie en indirecte effecten op besparing lastig voorspelbaar. Daarnaast spelen thema's als instellingsvoogdij, ggz-zorg vanuit DBC-bekostigingssystematiek, maar ook beleidsmatige effecten zoals langer thuis wonen en mantelzorgbeleid een rol. De financiële effecten van deze inzet op de zorguitgaven kunnen zich anders voordoen dan verwacht. Dit monitoren we nauwgezet. De risico-inschatting is verwerkt in het weerstandsvermogen.

6. Bijlagen

Bijlage 1A - Overzicht meerjarenperspectief

Programmabegroting 2018 - 2021					
bedragen x € 1.000					
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Perspectiefnota 2018 - 2020	10.678 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V
Amendementen 6 juli 2017					
A2 - Externe audits op organisatie	600 V				
A4 - Lastenverlichting:					
- Verlagen dotatie Investeringsfonds Impuls Ede		750 V	1.500 V	1.500 V	1.500 V
- Reservering t.b.v. verlagen leges ID-kaarten en paspoorten		750 N	1.500 N	1.500 N	1.500 N
Subtotaal amendementen	600 V	0	0	0	0
Totaal perspectiefnota na amendementen	10.078 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V
Actualisatie					
Exposeum	450 V				
Thuisondersteuning - cliënten	580 V				
Thuisondersteuning - mantelzorgers	70 V				
Sociale teams	475 N				
Begeleiding	1.100 N				
Thuisondersteuning	300 N				
Beschermd wonen	745 V				
Dotatie reserve Beschermd wonen	745 N				
Maatschappelijke opvang	200 N				
Onttrekking reserve Maatschappelijke opvang	200 V				
Vrouwenopvang	125 N				
Onttrekking reserve Maatschappelijke opvang	125 V				
Maatwerkvoorzieningen Jeugd	300 V				
Werkkracht Ede	550 N				
Permar	326 N				
Parkeren - stimuleringsbudget	92 V				
Parkeren	202 N				
Onttrekking reserve Parkeren	202 V				
Retailvisie	185 V				
Skaeve Huse	125 V				
Achterblijven inkomsten leges bestemmingsplanwijzigingen	180 N				
Afval	380 V				
Dotatie reserve Afval	380 N				
MPG lite 2017	pm				
Project Domus + Batelaar	83 N				
Vergoeden gaslek	60 N				
VGGM	pm				
Regulier onderhoud groen en reiniging openbare ruimte	200 N				
Vervallen reclame inkomsten	150 N				
Wegen	180 V				
Bestrijding Eikenprocessierups en Japanse duizendknoop	100 N				
Natuurbegraven	140 V				
Dotatie reserve begraven	140 N				
Diversen riolering	1.165 N				
Onttrekking voorziening riool	1.165 V				
Organisatie - ontwikkeling en opleiding	n.n.b.				
Verkoop en sloop voormalig schoolgebouw Bennekom	0				
Incidentele verkopen	440 V				
Stelpost onderuitputting	1.250 N				
Onvoorzien	100 V				
Subtotaal Actualisatie	2.252 N				

Algemene uitkering					
Accres - afrekening oude jaren	1.250 V				
Taakmutatie Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK)	14 V	11 V	11 V	11 V	11 V
Reserveren taakmutatie IKK	14 N	11 N	11 N	11 N	11 N
Taakmutatie Verhoogde asielinstroom	221 V				
Reserveren taakmutatie Verhoogde asielinstroom	221 N				
Taakmutatie WMO	26 V	26 V	26 V	26 V	28 V
Reserveren taakmutatie WMO	26 N	26 N	26 N	26 N	28 N
Taakmutatie Vrouwenopvang	4 V	50 N	50 N	50 N	50 N
Reserveren taakmutatie Vrouwenopvang	4 N	50 V	50 V	50 V	50 V
Taakmutatie Maatschappelijke opvang	11 V	11 V	11 V	11 V	11 V
Reserveren taakmutatie Maatschappelijke opvang	11 N	11 N	11 N	11 N	11 N
Subtotaal Algemene uitkering	1.250 V	0	0	0	0
Totaal	11.075 N	7.811 N	1.208 N	1.083 V	187 V

Bijlage 1B - Totaaloverzicht programmaplannen

bedragen x € 1.000

Programma		Begroting 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
01 Maatschappelijke voorzieningen	Lasten	21.385 N	21.684 N	22.038 N	21.886 N
	Baten	398 V	398 V	398 V	1.033 V
	Saldo	20.987 N	21.286 N	21.640 N	20.853 N
	Storting reserves	272 N	271 N	271 N	270 N
	Onttrekking reserves	744 V	745 V	528 V	283 V
	Saldo resultaat	20.514 N	20.812 N	21.383 N	20.840 N
02 Preventieve ondersteuning	Lasten	28.506 N	26.917 N	25.654 N	25.275 N
	Baten	3.357 V	3.357 V	3.357 V	3.050 V
	Saldo	25.149 N	23.560 N	22.297 N	22.225 N
	Storting reserves	183 N	183 N	183 N	183 N
	Onttrekking reserves	1.090 V	607 V	75 V	53 V
	Saldo resultaat	24.242 N	23.135 N	22.404 N	22.354 N
03 Individuele ondersteuning	Lasten	112.298 N	108.525 N	107.735 N	108.208 N
	Baten	23.654 V	23.619 V	23.579 V	23.579 V
	Saldo	88.643 N	84.906 N	84.156 N	84.628 N
	Storting reserves	740 N	1.976 N	2.146 N	2.146 N
	Onttrekking reserves	523 V	461 V	311 V	11 V
	Saldo resultaat	88.861 N	86.420 N	85.991 N	86.763 N
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	Lasten	19.193 N	18.854 N	18.286 N	11.940 N
	Baten	14.818 V	15.384 V	14.818 V	8.424 V
	Saldo	4.375 N	3.470 N	3.469 N	3.515 N
	Storting reserves	108 N	108 N	108 N	108 N
	Onttrekking reserves	1.671 V	356 V	356 V	356 V
	Saldo resultaat	2.812 N	3.222 N	3.221 N	3.268 N
05 Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	75.933 N	75.947 N	79.283 N	50.195 N
	Baten	70.577 V	65.653 V	54.356 V	42.439 V
	Saldo	5.356 N	10.294 N	24.928 N	7.756 N
	Storting reserves	13.398 N	27.988 N	24.465 N	4.498 N
	Onttrekking reserves	10.372 V	30.596 V	41.959 V	5.319 V
	Saldo resultaat	8.382 N	7.686 N	7.433 N	6.935 N
06 Veiligheid	Lasten	11.854 N	10.463 N	9.824 N	9.797 N
	Baten	1.646 V	246 V	262 V	262 V
	Saldo	10.209 N	10.218 N	9.562 N	9.535 N
	Storting reserves	67 N	56 N	124 N	124 N
	Onttrekking reserves	13 N	13 N	13 N	13 N
	Saldo resultaat	10.289 N	10.287 N	9.699 N	9.672 N
07 Kwaliteit leefomgeving	Lasten	30.944 N	32.596 N	31.982 N	32.128 N
	Baten	13.697 V	13.906 V	14.127 V	13.814 V
	Saldo	17.247 N	18.690 N	17.855 N	18.315 N
	Storting reserves	2.664 N	2.319 N	2.284 N	2.159 N
	Onttrekking reserves	882 V	1.763 V	858 V	843 V
	Saldo resultaat	19.029 N	19.247 N	19.281 N	19.632 N
08 Bestuur en Organisatie	Lasten	53.418 N	53.617 N	53.484 N	53.855 N
	Baten	223.389 V	226.534 V	227.577 V	227.879 V
	Saldo	169.971 V	172.917 V	174.093 V	174.024 V

Totaal	Storting reserves	12.546 N	13.986 N	14.076 N	15.176 N
	Onttrekking reserves	16.703 V	11.876 V	9.396 V	10.617 V
	Saldo resultaat	174.128 V	170.808 V	169.412 V	169.464 V
	Lasten	353.530 N	348.603 N	348.287 N	313.283 N
	Baten	351.536 V	349.097 V	338.474 V	320.479 V
	Saldo	1.994 N	495 V	9.813 N	7.197 V
	Storting reserves	29.978 N	46.887 N	43.657 N	24.664 N
	Onttrekking reserves	31.972 V	46.392 V	53.470 V	17.468 V
	Saldo resultaat	0	0	0	0

Bijlage 1C - Historisch overzicht actuele begroting 2017

		bedragen x € 1.000	
Programma		Begroting	Actuele begroting
		2017	2017
01 Maatschappelijke voorzieningen	Lasten	21.656 N	24.014 N
	Baten	786 V	2.535 V
	Saldo	20.869 N	21.479 N
	Storting reserves	629 N	2.024 N
	Onttrekking reserves	1.738 V	3.230 V
	Saldo resultaat	19.761 N	20.273 N
02 Preventieve ondersteuning	Lasten	23.453 N	30.792 N
	Baten	2.450 V	5.022 V
	Saldo	21.003 N	25.770 N
	Storting reserves	198 N	2.273 N
	Onttrekking reserves	225 V	1.078 V
	Saldo resultaat	20.975 N	26.964 N
03 Individuele ondersteuning	Lasten	109.722 N	118.665 N
	Baten	25.128 V	26.719 V
	Saldo	84.593 N	91.946 N
	Storting reserves	534 N	21 N
	Onttrekking reserves	111 V	2.243 V
	Saldo resultaat	85.016 N	89.724 N
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	Lasten	17.267 N	19.249 N
	Baten	13.859 V	13.679 V
	Saldo	3.408 N	5.570 N
	Storting reserves	333 N	199 N
	Onttrekking reserves	1.265 V	2.725 V
	Saldo resultaat	2.476 N	3.044 N
05 Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	58.308 N	66.410 N
	Baten	51.132 V	60.311 V
	Saldo	7.176 N	6.099 N
	Storting reserves	15.128 N	21.742 N
	Onttrekking reserves	15.397 V	20.417 V
	Saldo resultaat	6.907 N	7.423 N
06 Veiligheid	Lasten	10.386 N	11.306 N
	Baten	877 V	1.662 V
	Saldo	9.509 N	9.644 N
	Storting reserves	0 N	0 N
	Onttrekking reserves	9 V	246 V
	Saldo resultaat	9.500 N	9.399 N
07 Kwaliteit leefomgeving	Lasten	32.280 N	33.109 N
	Baten	15.479 V	14.677 V
	Saldo	16.801 N	18.431 N
	Storting reserves	2.086 N	1.542 N
	Onttrekking reserves	1.455 V	1.674 V
	Saldo resultaat	17.432 N	18.300 N
08 Bestuur en Organisatie	Lasten	51.062 N	51.756 N
	Baten	208.706 V	215.750 V
	Saldo	157.644 V	163.994 V

Totaal	Storting reserves	9.032 N	9.114 N
	Onttrekking reserves	13.455 V	20.247 V
	Saldo resultaat	162.067 V	175.127 V
	Lasten	324.133 N	355.300 N
	Baten	318.419 V	340.355 V
	Saldo	5.714 N	14.945 N
	Mutatie reserves	27.940 N	36.915 N
	Onttrekking reserves	33.654 V	51.860 V
	Saldo resultaat	0 V	0 V

Bijlage 1D - Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Conform artikel 8 lid 5 van de BBV dient een overzicht algemene dekkingsmiddelen te worden opgenomen in de begroting en de jaarrekening.

Algemene dekkingsmiddelen		bedragen x € 1.000
Overzicht algemene dekkingsmiddelen 2018	Begroting	
Algemene uitkering		103.595
Bespaarde rente		4.262
Onvoorzien		100
Dividend BNG		124
Dividend ACV		160
OZB		22.287
Hondenbelasting		348
Toeristenbelasting		653
Forensenbelasting		624
Totaal		132.153

Overzicht incidentele baten en lasten

Het BBV schrijft voor dat de gemeente zowel bij begroting als bij jaarrekening een overzicht van incidentele baten en lasten presenteert. Achtergrond hiervan is dat het noodzakelijk is bij de bepaling van het structurele evenwicht van de begroting.

Incidentele lasten en baten		bedragen x € 1.000			
Omschrijving	Lasten / baten	2018	2019	2020	2021
Lastenverlichting OZB	B	750 N			
Capaciteit Archeologie, Ecologie en Monumentenzorg	L	43 N	21 N		
Implementatie Omgevingswet	L	340 N	115 N		
Statushouders: beleidscapaciteit	L	46 N			
Marktbalie / planatelier	L	61 N			
Leerlingzaken	L	75 N	75 N		
Arbeidsmarktregio	L	100 N			
Frictiekosten ombuigingen bedrijfsvoering	L	199 N			
Radicalisering scholen	L	45 N	45 N	45 N	
Handhaving permanente bewoning	L	150 N	150 N	150 N	
Tegengaan discriminatie binnen onderwijs en stage	L	50 N			
Cultuurfonds	L	90 N	90 N		
Verhogen opleidingsbudget	L	405 N			
Precario - opbrengst	B	8.120 V	8.120 V	8.120 V	8.120 V
Precario - toevoeging investeringsfonds	L	5.350 N	4.600 N	4.600 N	4.600 N
Precario - lastenverlichting	L	750 N	1.500 N	1.500 N	1.500 N
Precario - uitvoeringskosten	L	20 N	20 N	20 N	20 N
Precario - teruggave Vitens	L	2.000 N	2.000 N	2.000 N	2.000 N
Theateronderwijs	L	50 N			
Zware casuïstiek 3d	L	700 N	700 N		
Arbeidsmarktbeleid - aanvullende beleidsimpuls	L	230 N	230 N		
Specialistisch ondersteuner bij huisarts	L	200 N			
Meldcode huiselijk geweld	L	50 N			
Kindcentra	L	45 N			
Jeugdhulp	L	1.300 N			
Ontwikkeling BUIG	L	1.150 N			

Permar	L	175 N			
Sociale wijkonderneming hoogbouw Ede Zuid	L	50 N			
Stadsvisie, uitvoeringsagenda	L	75 N	25 N	25 N	
Implementatie en borging wet VTH	L	42 N			
Verlengen inzet programma 200+200	L	70 N			
Sociaal Interventie Team	L	499 N	499 N		
Bijdrage veiligheidsregio Oost-Nederland	L	15 N			
Ede doet mijn buurtje	L	153 N			
Vervangingskrediet openbare ruimte	L	55 N	27 N		
Gemeenteraadsverkiezingen en wisseling raad	L	120 N			
Correctie dienstverlening	L	100 N			
Actualisatie businesscase zaakgericht werken	L	106 N			
Versnelling implementatie BAG-WOZ	L	25 V	20 V		
Totaal		7.514 N	1.957 N	220 N	0

Bijlage 1E - Overzicht kosten per taakveld

Taakveld - Programma	2018		2019		2020		2021	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
01 Bestuur	3.792		3.672		3.672		3.672	
08 Bestuur en Organisatie	3.792		3.672		3.672		3.672	
010 Mutaties reserves	29.978	-31.972	46.887	-46.392	43.657	-53.470	24.654	-17.468
01 Maatschappelijke voorzieningen	272	-744	271	-745	271	-528	270	-283
02 Preventieve ondersteuning	183	-1.090	183	-607	183	-75	183	-53
03 Individuele ondersteuning	740	-523	1.976	-461	2.146	-311	2.146	-11
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	108	-1.671	108	-356	108	-356	108	-356
05 Ruimtelijke ontwikkeling	13.398	-10.372	27.988	-30.596	24.465	-41.959	4.498	-5.319
06 Veiligheid	67	13	56	13	124	13	124	13
07 Kwaliteit leefomgeving	2.664	-882	2.319	-1.763	2.284	-858	2.159	-843
08 Bestuur en Organisatie	12.546	-16.703	13.986	-11.876	14.076	-9.396	15.166	-10.617
02 Burgerzaken	2.161	-2.005	2.061	-2.005	2.061	-2.005	2.051	-2.005
08 Bestuur en Organisatie	2.161	-2.005	2.061	-2.005	2.061	-2.005	2.051	-2.005
03 Beheer overige gebouwen en grond	2.590	-3.070	2.700	-3.213	2.686	-3.213	3.527	-3.213
08 Bestuur en Organisatie	2.590	-3.070	2.700	-3.213	2.686	-3.213	3.527	-3.213
04 Overhead	31.332	-3.298	30.188	-3.298	30.218	-3.298	29.434	-3.298
01 Maatschappelijke voorzieningen	489	-60	520	-60	520	-60	520	-60
08 Bestuur en Organisatie	30.843	-3.239	29.668	-3.239	29.697	-3.239	28.914	-3.239
05 Treasury	1.749	-7.434	1.589	-7.057	875	-6.032	-989	-3.595
08 Bestuur en Organisatie	1.749	-7.434	1.589	-7.057	875	-6.032	-989	-3.595
061 OZB woningen	1.193	-12.568	1.193	-13.318	1.193	-13.318	1.193	-13.318
08 Bestuur en Organisatie	1.193	-12.568	1.193	-13.318	1.193	-13.318	1.193	-13.318
062 OZB niet- woningen	232	-10.039	232	-10.039	232	-10.039	232	-10.039
08 Bestuur en Organisatie	232	-10.039	232	-10.039	232	-10.039	232	-10.039
063 Parkeerbelasting		-459		-459		-459		-459
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit		-459		-459		-459		-459
064 Belastingen overig	603	-9.251	603	-9.251	603	-9.251	603	-9.251
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	461	-248	461	-248	461	-248	461	-248
07 Kwaliteit leefomgeving	77	-535	77	-535	77	-535	77	-535
08 Bestuur en Organisatie	66	-8.468	66	-8.468	66	-8.468	66	-8.468
07 Alg.uitkering en ov.uitker.gem.fonds	3	-173.681	3	-174.436	3	-176.054	3	-178.926
06 Veiligheid		-980		0		0		0
08 Bestuur en Organisatie	3	-172.701	3	-174.436	3	-176.054	3	-178.926
08 Overige baten en lasten	5.674	172	7.224	-352	7.800	-802	10.680	-1.303
08 Bestuur en Organisatie	5.674	172	7.224	-352	7.800	-802	10.680	-1.303
11 Crisisbeheersing en brandweer	6.448	-6	6.474	-6	6.416	-6	6.430	-6
06 Veiligheid	6.448	-6	6.474	-6	6.416	-6	6.430	-6
08 Bestuur en Organisatie	0		0		0		0	
12 Openbare orde en veiligheid	5.407	-660	3.989	-240	3.409	-256	3.367	-256
06 Veiligheid	5.407	-660	3.989	-240	3.409	-256	3.367	-256
21 Verkeer en vervoer	13.090	-577	15.237	-577	14.326	-577	14.798	-577
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	1.974	-5	2.362	-5	2.163	-5	2.223	-5
07 Kwaliteit leefomgeving	11.117	-572	12.875	-572	12.164	-572	12.574	-572
22 Parkeren	727	-1.117	736	-1.117	808	-1.117	797	-1.117
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	727	-1.117	736	-1.117	808	-1.117	797	-1.117
08 Bestuur en Organisatie	0		0		0		0	
31 Economische ontwikkeling	2.195		1.123		1.249		1.246	
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	1.916		875		1.001		998	
05 Ruimtelijke ontwikkeling	279		248		248		248	
32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.769	-12.966	14.125	-13.532	13.559	-12.966	7.166	-6.573
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	13.769	-12.966	14.125	-13.532	13.559	-12.966	7.166	-6.573

Taakveld - Programma	2018		2019		2020		2021	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
33 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	160	-23	110	-23	110	-23	110	-23
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	160	-23	110	-23	110	-23	110	-23
34 Economische promotie	13	-1.277	13	-1.277	13	-1.277	13	-1.277
08 Bestuur en Organisatie	13	-1.277	13	-1.277	13	-1.277	13	-1.277
42 Onderwijshuisvesting	5.989	-86	6.513	-86	6.523	-86	6.631	-86
01 Maatschappelijke voorzieningen	5.530		6.053		6.061		6.169	
08 Bestuur en Organisatie	459	-86	460	-86	462	-86	462	-86
43 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6.814	-3.526	6.784	-3.526	6.854	-3.526	6.547	-3.219
01 Maatschappelijke voorzieningen	355		355		355		355	
02 Preventieve ondersteuning	3.826	-2.642	3.796	-2.642	3.866	-2.642	3.560	-2.335
03 Individuele ondersteuning	2.633	-884	2.633	-884	2.633	-884	2.633	-884
51 Sportbeleid en activering	1.453		1.453		1.453		1.453	
01 Maatschappelijke voorzieningen	1.453		1.453		1.453		1.453	
52 Sportaccommodaties	7.144	-1.623	7.729	-1.974	7.901	-1.974	7.204	-1.974
01 Maatschappelijke voorzieningen	5.275	-257	5.475	-257	5.688	-257	5.674	-892
08 Bestuur en Organisatie	1.868	-1.366	2.253	-1.716	2.213	-1.716	1.531	-1.082
53 Cultuurpresentatie, productie en part	5.388	-730	4.614	-730	4.768	-730	4.523	-730
01 Maatschappelijke voorzieningen	4.091		3.660		3.814		3.569	
08 Bestuur en Organisatie	1.297	-730	954	-730	954	-730	954	-730
54 Musea	862		851		841		841	
01 Maatschappelijke voorzieningen	862		851		841		841	
55 Cultureel erfgoed	426	-89	413	-89	402	-89	402	-89
01 Maatschappelijke voorzieningen	418	-81	405	-81	394	-81	394	-81
08 Bestuur en Organisatie	8	-8	8	-8	8	-8	8	-8
56 Media	2.912		2.912		2.912		2.912	
01 Maatschappelijke voorzieningen	2.912		2.912		2.912		2.912	
57 Openbaar groen en (openlucht) recrea	6.308	-456	6.150	-392	6.158	-392	6.155	-392
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	181		181		181		181	
05 Ruimtelijke ontwikkeling	317	-64	299	0	322	0	319	0
07 Kwaliteit leefomgeving	5.791	-380	5.651	-380	5.637	-380	5.635	-380
08 Bestuur en Organisatie	19	-12	19	-12	19	-12	19	-12
61 Samenkracht en burgerparticipatie	13.495	-1.132	12.181	-1.152	11.731	-1.152	11.658	-1.152
02 Preventieve ondersteuning	13.009	-693	11.674	-693	11.223	-693	11.151	-693
08 Bestuur en Organisatie	486	-439	507	-459	508	-459	508	-459
99 Afgesl.nummers	0		0		0		0	
62 Wijkteams	6.735	-22	6.573	-22	5.766	-22	5.766	-22
02 Preventieve ondersteuning	6.735	-22	6.573	-22	5.766	-22	5.766	-22
63 Inkomensregelingen	28.562	-20.503	27.305	-20.503	27.268	-20.503	27.269	-20.503
03 Individuele ondersteuning	28.102	-20.503	26.844	-20.503	26.806	-20.503	26.806	-20.503
05 Ruimtelijke ontwikkeling	360		360		360		360	
07 Kwaliteit leefomgeving	85		86		87		88	
08 Bestuur en Organisatie	15		15		15		15	
64 Begeleide participatie	10.063		10.133		9.387		9.537	
03 Individuele ondersteuning	10.063		10.133		9.387		9.537	
65 Arbeidsparticipatie	5.451	-51	4.274	-66	4.137	-26	4.350	-26
03 Individuele ondersteuning	5.451	-51	4.274	-66	4.137	-26	4.350	-26
66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.557		2.458		2.458		2.458	
03 Individuele ondersteuning	2.557		2.458		2.458		2.458	
671 Maatwerkdienstverlening 18+	17.244	-1.053	17.607	-1.053	17.756	-1.053	17.741	-1.053
03 Individuele ondersteuning	17.244	-1.053	17.607	-1.053	17.756	-1.053	17.741	-1.053
672 Maatwerkdienstverlening 18-	17.271		16.227		16.226		16.226	
03 Individuele ondersteuning	17.271		16.227		16.226		16.226	

Taakveld - Programma	2018		2019		2020		2021	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
681 Geëscaleerde zorg 18+	23.839	-1.238	23.194	-1.188	22.947	-1.188	22.947	-1.188
02 Preventieve ondersteuning	1.143		1.143		1.068		1.068	
03 Individuele ondersteuning	22.623	-1.164	21.977	-1.114	21.805	-1.114	21.805	-1.114
08 Bestuur en Organisatie	74	-74	74	-74	74	-74	74	-74
682 Geëscaleerde zorg 18-	6.355		6.373		6.529		6.653	
03 Individuele ondersteuning	6.355		6.373		6.529		6.653	
71 Volksgezondheid	3.793		3.730		3.730		3.730	
02 Preventieve ondersteuning	3.793		3.730		3.730		3.730	
72 Riolering	12.442	-11.090	12.492	-11.299	12.589	-11.520	12.330	-11.207
07 Kwaliteit leefomgeving	12.442	-11.090	12.492	-11.299	12.589	-11.520	12.330	-11.207
73 Afval	10.460	-11.400	10.517	-10.900	10.473	-10.900	10.514	-10.900
05 Ruimtelijke ontwikkeling	10.460	-11.400	10.517	-10.900	10.473	-10.900	10.514	-10.900
74 Milieubeheer	1.626		609		607		607	
05 Ruimtelijke ontwikkeling	1.626		609		607		607	
75 Begraafplaatsen en crematoria	1.189	-1.120	1.178	-1.120	1.196	-1.120	1.193	-1.120
07 Kwaliteit leefomgeving	1.172	-1.120	1.161	-1.120	1.178	-1.120	1.178	-1.120
08 Bestuur en Organisatie	18		17		17		15	
81 Ruimtelijke ordening	10.685	-9.654	31.594	-23.384	42.969	-23.306	6.452	-633
05 Ruimtelijke ontwikkeling	10.424	-9.654	31.339	-23.384	42.718	-23.306	6.206	-633
07 Kwaliteit leefomgeving	261		255		251		246	
82 Grondexploitatie (niet-bedrijfventer)	45.777	-46.370	26.402	-28.301	18.376	-17.062	25.914	-27.798
05 Ruimtelijke ontwikkeling	45.777	-46.370	26.402	-28.301	18.376	-17.062	25.914	-27.798
83 Wonen en bouwen	7.551	-3.135	7.063	-3.113	7.099	-3.132	6.948	-3.152
04 Economie, Arbeidsmarkt en Mobiliteit	4		4		4		4	
05 Ruimtelijke ontwikkeling	6.691	-3.090	6.172	-3.068	6.179	-3.087	6.028	-3.107
08 Bestuur en Organisatie	857	-45	888	-45	916	-45	917	-45
Eindtotaal	383.509	-383.509	395.489	-395.489	391.944	-391.944	337.947	-337.947

Bijlage 1F - Geprognosticeerde balans 2018-2021

	Prognose 2017	Prognose 2018	Prognose 2019	Prognose 2020	Prognose 2021
	Boekwaarde	Boekwaarde	Boekwaarde	Boekwaarde	Boekwaarde
	01-01-2017	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020	01-01-2021
Immateriële vaste activa	406	298	185	153	965
Materiële vaste activa economisch nut	194.619	215.015	232.498	184.003	319.515
Materiële vaste activa economisch nut, met mogelijke heffing ter bestrijding van de kosten	8.595	8.079	7.564	7.049	3.632
Materiële vaste activa maatschappelijk nut	61.221	59.614	58.596	58.045	0
Financiële vaste activa	86.335	82.597	79.986	77.294	76.984
Totaal vaste activa	351.176	365.604	378.829	326.544	401.096
Voorraden	126.917	119.616	104.220	98.316	9.551
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	10.976	10.976	10.976	10.976	10.976
Liquide middelen	554	603	603	587	587
Overlopende activa	31.474	31.474	31.474	31.474	31.474
Totaal vlottende activa	169.921	162.670	147.273	141.353	52.587
Totaal Activa	521.097	528.273	526.102	467.897	453.684
Eigen vermogen	141.316	126.371	124.377	124.872	115.474
Voorzieningen	39.987	39.781	39.096	38.034	36.834
Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar	238.741	253.158	253.631	212.379	226.178
Totaal vaste passiva	420.044	419.310	417.104	375.284	378.486
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jr.	34.683	41.510	41.010	41.010	38.010
Overlopende passiva	66.370	67.453	67.988	51.603	37.188
Overige overlopende passiva	37.188	37.188	37.188	37.188	37.188
Totaal vlottende passiva	101.053	108.963	108.998	92.613	75.197
Totaal Passiva	521.097	528.273	526.102	467.897	453.684

Bijlage 2 - Meerjarenoverzicht reserves

[illegible]

5	6	S	R679	ja	Veluwe Poort - egalisereserve Parklaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	4	I	R680	ja	Structuurvisie Buitengebied	86	3	65	3	0	151	216	281	267	253
5	6	S	R681	ja	Kapitaallasten Verkeer	150	5	96	0	8	243	236	230	224	218
5	6	S	R683	ja	R&T route structuren	0	0	180	0	0	180	185	171	158	144
5	7	I	R700	nee	Grondbedrijf	0	0	0	907	0	-907	600	3.089	2.362	4.837
6	4	I	R400	nee	Overgangsrecht FLO	821	0	0	9	0	812	880	936	1.060	1.184
7	4	S	R416	nee	Begraven	550	0	0	123	0	427	291	166	23	0
7	4	I	R417	nee	Onderhoud & vervanging openbare ruimte	1.500	0	76	0	872	703	1.183	276	276	276
7	6	S	R605	ja	Riolering buitengebied	8.256	248	0	0	742	7.762	7.268	6.774	6.280	5.786
8	1	I	R100	nee	Algemene reserve	35.389	0	1.030	12.706	0	23.713	15.971	14.763	15.864	16.087
8	2	S	R200	ja	Algemene reserve - Begroting	6.701	201	0	281	0	6.621	6.621	6.621	6.621	6.621
8	2	S	R201	ja	Algemene reserve - Rente begroting	9.656	290	0	290	0	9.656	9.656	9.656	9.656	9.656
8	4	I	R472	nee	Woningbouw	331	0	0	0	0	331	331	331	331	331
8	4	S	R490	nee	Lastenverlichting burgers	0	0	0	0	0	0	750	2.250	3.750	5.250
8	4	I	R491	nee	Lokale arbeidsvoorwaarden	289	0	102	305	0	85	85	85	85	85
8	4	I	R492	nee	BTW - Compensatiefonds	1.429	0	2.030	1.860	0	1.599	2.519	3.589	4.639	5.579
8	4	I	R493	ja	Cofinanciering	1.669	50	0	525	0	1.194	1.230	820	844	869
8	4	I	R494	nee	DOE - Belegd deel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	4	I	R495	nee	Overlopende verplichtingen	1.902	0	0	840	0	1.062	702	402	102	102
8	4	I	R496	nee	Kapitaallasten	1.242	0	1.370	0	0	2.612	3.870	5.009	6.000	6.992
8	4	I	R497	nee	Matching	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	4	I	R499	nee	Investeringsfonds Impuls Ede	2.074	0	2.522	4.667	0	-71	1.518	5.862	10.306	14.906
8	5	I	R500	nee	Bedrijfsmiddelen - Personeel	2.754	0	3	1.168	0	1.589	1.342	1.345	1.348	1.351
8	5	I	R501	ja	Bedrijfsmiddelen - Kapitaallasten	1.533	46	264	1.041	0	802	124	0	0	0
8	5	I	R502	ja	Bedrijfsmiddelen - Algemeen	4.070	122	576	226	0	4.543	5.009	4.962	4.780	4.584
8	5	I	R503	ja	Bedrijfsmiddelen - Huisvesting	1.755	53	588	482	0	1.914	2.136	2.211	2.282	2.419
8	5	I	R504	nee	Bedrijfsmiddelen - Automatisering	2.609	0	1.136	476	0	3.269	2.849	2.000	1.001	569
8	5	I	R505	nee	Bedrijfsmiddelen - Herbezettingsgelden	304	0	88	109	0	283	372	460	549	637
8	8	S	R621	ja	Egalisaties. kapitaallasten gem.vastgoed	12.089	363	253	0	874	11.831	11.311	10.797	10.320	9.842
8	8	S	R622	ja	Egalisaties. kapitaallasten OHW	2.712	81	1.752	441	0	4.104	3.983	3.903	3.820	3.735
8	8	S	R623	nee	Exploitatie vastgoed	400	0	0	0	0	400	400	406	413	420
8	6	S	R647	ja	Sporthal Ut Sporthuus	911	27	0	0	47	891	870	849	827	804
						141.316	2.108	34.983	45.798	6.237	126.371	124.377	124.872	115.474	125.014

* Reserve R470 Veluwe Poort - Spoorzone Ede: in deze reserve is rekening gehouden met de in 2022 te ontvangen bijdrage van de provincie. Hiermee wordt het faseringsverschil in ontvangsten en uitgaven opgeheven (kasschuif).

Cat.	Afk.	Omschrijving
1	AR	Algemene reserve
2	OAR	Overige algemene reserve
3	BR	Bestemmingsreserve
4	OBR	Overige bestemmingsreserve
5	PBR	Personeel- en bedrijfsreserve
6	ERK	Egalisatiereserve kapitaallasten
7	BRG	Bestemmingsreserve grondbedrijf

Het instellen en opheffen van een reserve is de bevoegdheid van de gemeenteraad. Bij het instellen dient, conform onze nota Reserves en voorzieningen, ook nadere achtergrondinformatie te worden verstrekt. In deze begroting stellen wij u voor om twee reserves in te stellen. Onderstaand een nadere toelichting.

Reserve Lastenverlichting

De criteria voor het instellen van de reserve zijn hieronder puntsgewijs benoemd en toegelicht.

- Soort reserve. Het betreft een bestemmingsreserve.
- Doel reserve. Verlaging van de leges van de identiteitskaarten en paspoorten (verspreid over een periode van tien jaar).
- Motief voor de instelling. De gemeente genereert met het heffen van precario op kabels en leidingen extra inkomsten. Ten tijde van de behandeling van de Perspectiefnota 2018-2021 is bekend geworden dat de gemeente de precario mag blijven heffen tot en met 2021. Een eerdere afspraak is dat de opbrengsten worden toegevoegd aan de Bestemmingsreserve Investeringsfonds. Zo was dit aanvankelijk verwerkt in de Perspectiefnota. Tijdens de beraadslagingen over de perspectiefnota heeft de raad aangegeven dat een deel van deze precario-opbrengst direct terug zou moeten vloeien naar de inwoners op basis van oude afspraken, ongeveer 25%. De raad heeft er voor gekozen om dit via de weg van verlaging van de leges te bewerkstelligen.
- Omvang van de reserve. De reserve bereikt een theoretische maximum omvang van € 5.225.000. In de praktijk wordt dit plafond niet gehaald omdat er gedurende de eerste vier jaar van instelling van de reserve tegelijkertijd dotaties en onttrekkingen plaatsvinden.
- Omvang en wijze van stortingen. De reserve wordt gedurende gevoed uit de precario-opbrengsten:
 - 2018: € 750.000
 - 2019: € 1.500.000
 - 2020: € 1.500.000
 - 2021: € 1.500.000
- Omvang en wijze van onttrekkingen. Het verloop van de onttrekkingen is ten tijde van het opstellen van de Programmabegroting 2018-2021 nog niet bekend. Dit is afhankelijk van de wijze waarop de legesverlaging wordt ingezet en de vervalkalender. Deze uitwerking wordt los van de Programmabegroting 2018-2021 voorgelegd aan de raad.
- Noodzakelijkheid rentetoevoeging. Er wordt geen rente toegevoegd aan de reserve. In de berekening van de onttrekkingen wordt hier rekening mee gehouden.

- Start en einddatum van de reserve. De reserve wordt ingesteld in 2018 en heeft een looptijd tot en met ultimo 2027. De reserve wordt voor een periode van 10 jaren ingesteld.
- Budgethouder. Afdelingsmanager Burgerzaken.

Reserve Recreatieve & Toeristische Routestructuren

De criteria voor het instellen van de reserve zijn hieronder puntsgewijs benoemd en toegelicht.

- Soort reserve. Het betreft een egalisatiereserve.
- Doel reserve. Voldoen aan financiële wet en regelgeving met betrekking tot de aanleg van toeristische route structuren.
- Motief voor de instelling. In het kader van recreatie en toerisme zijn reeds gelden beschikbaar binnen diverse exploitatiebudgetten voor de aanleg van route structuren. Concreet, mountainbike, ruiter en fietspaden. Op basis van huidige financiële regelgeving (BBV) dienen dergelijke investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd te worden in plaats van dat de kosten in één keer in het lopende jaar genomen worden. Budgetten zijn beschikbaar, het is enkel een financieel technische exercitie die per saldo niet tot extra kosten leidt.
- Omvang van de reserve. De totale omvang van de reserve is afhankelijk van de totale kosten van aanleg van de structuren. Op basis van de huidig uit te voeren plannen is dit minimaal € 180.000, maar dit wordt meer. In de praktijk vinden tegelijkertijd dotaties en onttrekkingen plaats ter hoogte van de uit te voeren plannen en de hier tegenoverstaande afschrijvingslasten.
- Omvang en wijze van stortingen. De reserve wordt gevoed uit bestaande recreatieve budgetten:

2017:	€	180.000
2018:		n.t.b.
2019:		n.t.b.
- De toekomstige stortingen worden los van de Programmabegroting 2018-2021 voorgelegd aan de raad.
- Omvang en wijze van onttrekkingen.

2017:	€	0
2018:	€	5.400
2019:	€	19.500
2020:	€	19.050
2021:	€	18.600
- Het verloop van de onttrekkingen is ten tijde van het opstellen van de Programmabegroting 2018-2021 niet geheel bekend. Dit is afhankelijk van de afronding en toevoeging van nieuwe projecten. Deze verdere onttrekkingen worden los van de Programmabegroting 2018-2021 voorgelegd aan de raad.
- Noodzakelijkheid rentetoevoeging. Er wordt rente toegevoegd aan de reserve. In de berekening van de onttrekkingen wordt hier rekening mee gehouden.
- Start en einddatum van de reserve. De reserve wordt ingesteld in 2017 en heeft een looptijd tot minimaal 2030. Ook hier is een en ander afhankelijk van de afronding van de projecten en de bijbehorende afschrijvingstermijnen.
- Budgethouder. Afdelingsmanager Ruimtelijke Ontwikkeling.

Bijlage 3 - Meerjarenoverzicht voorzieningen

bedragen x € 1.000

Nr.	Omschrijving	Cat.	Progr.	Boekwaarde 1-1-2017	Rente	Realisatie Bij	Af	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021
V166	Voorziening liquidatie Permar	01	3	3.303	0	0	0	3.303	0	0	0	0
V101	Wethouderspensioenen en uitkeringen	01	8	4.897	0	0	0	4.897	4.897	4.897	4.897	4.897
V147	Onderhoud Gem. vastgoedportefeuille	02	8	1.965	0	723	851	1.837	1.628	1.013	837	1.607
V164	ISV-gelden	03	5	12	0	0	12	0	0	0	0	0
V162	Rioolaanleg en -beheer	04	7	35.703	625	9.230	8.600	36.958	37.379	30.057	27.812	26.249
V124	Dubieuze debiteuren - WIZ	05	3	3.447	0	0	0	3.447	3.447	3.447	3.447	3.447
V160	Dubieuze debiteuren - Algemeen	05	8	1.944	0	92	0	2.036	2.128	2.220	2.312	2.404
V161	Negatieve plannen Grondbedrijf	06	4/5	67.420	1.348	0	771	67.997	51.836	51.682	51.843	41.894
				118.691	1.973	10.045	10.234	120.475	101.315	93.317	91.147	80.497

Categorie 1 - Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Categorie 2 - Voorzieningen ter egalisering van kosten

Categorie 3 - Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.

Categorie 4 - Voorzieningen voor bijdragen aan vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven

Categorie 5 - Correctie op de balanspost debiteuren

Categorie 6 - Correctie op de balanspost voorraden

Bijlage 4 - Definities kengetallen paragraaf Weerstandsvermogen

Netto schuldquote

Dit kengetal geeft de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen weer en geeft daarmee inzicht in het niveau van de schuldenlast.

De VNG heeft richtlijnen aangegeven voor dit kengetal; als de schulden van de gemeenten lager zijn dan het eigen vermogen (schuldquote is minder dan 100%) dan wordt dit als voldoende beschouwd, is de schuldquote hoger dan 130% dan wordt dit als onvoldoende gezien. De netto gecorrigeerde schuldquote houdt rekening met de door de gemeente doorgeleende gelden aan derden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen zien en geeft daarmee aan of de gemeente aan haar financiële verplichtingen kan voldoen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De VNG heeft in 2013 aangegeven dat een solvabiliteitsratio van minder dan 20% als onvoldoende wordt beschouwd, en een percentage van meer dan 30% als voldoende.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal structurele exploitatieruimte toont welke structurele ruimte de gemeente heeft om haar eigen lasten te dragen. Het is een maatstaf voor het verschil tussen de structurele baten en structurele lasten van de gemeente. De bepaling gebeurt door het saldo van de structurele baten en lasten te delen door de totale baten en dit uit te drukken in een percentage. Een negatieve waarde van dit kengetal geeft dat er meer structurele lasten dan baten zijn, vice versa voor een positieve waarde.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de boekwaarde van de grond) is ten opzichte van de totale jaarlijkse baten van de gemeente. Hoe lager deze ratio is hoe minder risico de gemeente loopt omtrent negatieve waardeontwikkeling van de grondpositie.

De beoordeling van dit kengetal is lastig. De boekwaarde van de gronden in bezit zegt namelijk nog niets over de relatie tussen vraag en aanbod. Dit vraagt dan ook om meer uitleg dan naar voren komt uit een kengetal. Zie hiervoor de paragraaf Grondbeleid en het MPG 2017.

Belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk van deze gemeente zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Als deze ratio zich onder de 100% bevindt is de belastingdruk lager dan gemiddeld, ligt deze erboven dan is de belastingdruk hoger dan gemiddeld.

Bijlage 5 - Berekening kostendekkendheid tarieven

Tarief afvalstoffenheffing	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente en btw	11.390.219
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	-1.347.049
Netto kosten taakveld	10.043.170
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	156.830
Totale kosten	10.200.000
Opbrengst heffingen	10.200.000
Dekkingspercentage	100%

Tarief rioolheffing	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente en btw	11.440.440
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	-1.213.787
Netto kosten taakveld	10.226.653
Toe te rekenen kosten	
Overhead inclusief (omslag)rente	376.347
Totale kosten	10.603.000
Opbrengst heffingen	10.603.000
Dekkingspercentage	100%

Tarief leges burgerzaken	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	1.373.948
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	1.373.948
Toe te rekenen kosten	1.325.948
Overhead inclusief (omslag)rente	909.602
BTW4	84.112
Totale kosten	2.319.662
Opbrengst heffingen	1.185.893
Dekkingspercentage	51%

Tarief leges omgevingsvergunningen	
Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	5.204.704
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	5.204.704
Toe te rekenen kosten	2.302.884
Overhead inclusief (omslag)rente	89.065
BTW4	455.476
Totale kosten	2.847.425
Opbrengst heffingen	2.866.200
Dekkingspercentage	101%

Tarief leges bestemmingsplannen

Kosten taakveld(en), inclusief (omslag)rente	663.668
Inkomsten taakveld(en), exclusief heffingen	
Netto kosten taakveld	663.668
Toe te rekenen kosten	602.000
Overhead inclusief (omslag)rente	397.950
BTW4	
Totale kosten	999.950
Opbrengst heffingen	633.420
Dekkingspercentage	63%

Bijlage 6 - Vaste activa

bedragen x € 1.000

Vaste Activa			Aanschaf- waarde 1/1/2018	Correctie aanschafwaarde 1/1/2018	Gecorrigeerde aanschaf- waarde 1/1/2018	Vermeerdering 2018	Vermindering 2018	Aanschafwaarde 31/12/2018
01	Materiële vaste activa		343.265	0	343.265	26.008	13.055	356.219
02.01 + 02.11	Gronden en Terreinen incl. GZ		34.137	0	34.137	2.076	1.773	34.441
02.02 + 02.22	Bedrijfsgebouwen		163.292	0	163.292	14.684	9.138	168.838
02.03 + 02.13 + 02.23	Grond-,weg- en waterbouwkundige werken		116.982	0	116.982	8.259	1.235	124.005
02.04	Vervoermiddelen		1.427	0	1.427	335	114	1.648
02.05	Machines, apparaten en installaties		6.361	0	6.361	80	295	6.146
02.06	Woonruimten		426	0	426	0	0	426
02.09 + 02.19	Overige materiële activa		16.088	0	16.088	575	499	16.164
02.29	Overige materiële activa EH		4.552	0	4.552	0	0	4.552
03	Financiële vaste activa		110.498	0	110.498	28	0	110.526
03.01	Kapitaalverstrekkingen aan deeln.		2.943	0	2.943	0	0	2.943
03.02	Gemeenschappelijke Regelingen		60	0	60	0	0	60
03.03	Leningen aan woningbouwverenigingen		74.760	0	74.760	0	0	74.760
03.04	Overige langlopende leningen		20.362	0	20.362	0	0	20.362
03.05	Overige langlopende uitzettingen		12.373	0	12.373	28	0	12.401
04	Immateriële vaste activa		3.077	0	3.077	250	0	3.327
04	Bijdrage aan activa van derden		3.077	0	3.077	250	0	3.327
	Totaal		456.839	0	456.839	26.286	13.055	470.071

Vaste Activa Meerjarig verloop boekwaarden			Cum. afschrijving 1/1/2018	Afschrijving 2018	Vermindering afschrijving 2018	Rente 2018	Kapitaallasten 2018	Boekwaarde 1/1/2018
01	Materiële vaste activa		85.297	10.151	2.786	7.796	17.947	257.969
02.01 + 02.11	Gronden en Terreinen		3.693	136	271	913	1.050	30.445
02.02 + 02.22	Bedrijfsgebouwen		47.096	3.894	1.224	3.543	7.438	116.196
02.03 + 02.13 + 02.23	Grond-,weg- en waterbouwkundige werken		27.903	3.381	368	2.672	6.053	89.079
02.04	Vervoermiddelen		272	153	114	35	187	1.155
02.05	Machines, apparaten en installaties		2.709	931	295	110	1.041	3.653
02.06	Woonruimten		76	11	0	10	21	349
02.09 + 02.19	Overige materiële activa		3.548	1.338	515	376	1.714	12.539
02.29	Overige materiële activa EH		0	307	0	137	443	4.552
03	Financiële vaste activa		25.469	2.628	0	2.974	5.602	85.029
03.01	Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen		0	0	0	80	80	2.943
03.02	Gemeenschappelijke Regelingen		0	0	0	2	2	60
03.03	Leningen aan woningbouwverenigingen		18.479	2.012	0	2.343	4.355	56.281
03.04	Overige langlopende leningen		6.989	616	0	549	1.165	13.373
03.05	Overige langlopende uitzettingen		0	0	0	0	0	12.373
04	Immateriële vaste activa		1.955	179	0	58	237	1.122
04	Bijdrage aan activa van derden		1.955	179	0	58	237	1.122
	Totaal		112.720	12.958	2.786	10.829	23.786	344.119

	Vaste Activa Meerjarig verloop boekwaarden	Boekwaarde 31/12/2018	Kapitaallasten 2019	Boekwaarde 31/12/2019	Kapitaallasten 2020	Boekwaarde 31/12/2020	Kapitaallasten 2021	Boekwaarde 31/12/2021
01	Materiële vaste activa	263.557	18.592	261.595	18.695	256.718	17.502	246.907
02.01 + 02.11	Gronden en Terreinen	30.882	1.062	30.746	1.058	30.609	1.053	30.474
02.02 + 02.22	Bedrijfsgebouwen	119.072	7.806	114.875	7.771	110.565	7.020	106.853
02.03 + 02.13 + 02.23	Grond-,weg- en waterbouwkundige werken	93.089	6.389	97.955	6.684	100.054	6.812	96.243
02.04	Vervoermiddelen	1.337	226	1.392	217	1.328	202	1.165
02.05	Machines, apparaten en installaties	2.801	842	2.043	823	1.282	374	946
02.06	Woonruimten	339	21	328	21	316	21	304
02.09 + 02.19	Overige materiële activa	11.792	1.811	10.319	1.696	8.932	1.604	7.596
02.29	Overige materiële activa EH	4.245	434	3.939	425	3.632	416	3.325
03	Financiële vaste activa	82.429	5.577	79.749	5.552	76.984	5.392	74.269
03.01	Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.943	80	2.943	80	2.943	80	2.943
03.02	Gemeenschappelijke Regelingen	60	2	60	2	60	2	60
03.03	Leningen aan woningbouwverenigingen	54.270	4.354	52.179	4.353	50.006	4.217	47.882
03.04	Overige langlopende leningen	12.757	1.141	12.139	1.117	11.520	1.093	10.900
03.05	Overige langlopende uitzettingen	12.401	0	12.429	0	12.457	0	12.485
04	Immateriële vaste activa	1.193	168	1.082	167	965	166	842
04	Bijdrage aan activa van derden	1.193	168	1.082	167	965	166	842
	Totaal	347.179	24.337	342.426	24.414	334.667	23.059	322.017

Bijlage 7 - Overzicht (Depla)beleidsindicatoren

Gemeenten zijn verplicht in de begroting en de programmaverantwoording de effecten van beleid toe te lichten aan de hand van een vaste set beleidsindicatoren. De bron van de gepresenteerde set beleidsindicatoren vindt u op de website Waarstaatjegemeente.nl. Deze website biedt de mogelijkheid om de indicatoren te vergelijken met andere gemeenten of groepen van gemeenten. Om praktische redenen heeft het Rijk geen meetdatum voor de beleidsindicatoren voorgeschreven. Gemeenten dienen bij het maken van de begroting en de programmaverantwoording de meest actuele cijfers van de website te gebruiken. Deze indicatoren zijn ook wel bekend onder de naam 'Depla-indicatoren'.

Een deel van de indicatoren is opgenomen in de programma's. In onderstaande tabel is per taakveld aangegeven met welk programma de indicatoren een relatie hebben. De indicatoren onder het kopje Bestuur en Organisatie zijn ontleend aan de eigen gemeentelijke gegevens.

Indicator	Eenheid	Periode	Waarde*
<i>0. Bestuur en ondersteuning (programma 8)</i>			
Formatie	Fte per 1.000 inwoners		
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners		
Apparaatskosten	Kosten per inwoner		
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen		
Overhead	% van totale lasten		
<i>1. Veiligheid (programma 6)</i>			
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2016	67,2
Hardekern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	2014	1,6
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2016	2,3
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2016	4,7
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2016	4,2
Vernieling en beschadiging in de openbare ruimte	Aantal per 1.000 inwoners	2016	4,8
<i>2. Verkeer en vervoer (programma 4)</i>			
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met motorvoertuig	%	2015	9
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	2015	9
<i>3. Economie (programma 4)</i>			
Functiemenging	%	2016	53,7
Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product - index	2013	81
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2016	140,3
<i>4. Onderwijs (programma 2)</i>			
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2016	1,48
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2016	14,4
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2015	?
<i>5. Sport, cultuur en recreatie (programma 1)</i>			
Niet-wekelijks sporters	%		?
<i>6. Sociaal domein (programma 3)</i>			
Banen	Aantal per 1.000 inwoners 15 – 64 jaar	2016	774,2
Jongeren met delict voor rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2015	1,56

Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2016	66,5
Percentage kinderen in armoede	% 4 t/m 12 jarigen	2015	4,43
Percentage jeugdwerkloosheid	% 16 t/m 22 jarigen	2015	0,83
Bijstandsuitkeringen	Per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	2016	28
Aantal re-integratievoorzieningen	Per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2016	23,3
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	8,8
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2016	1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2016	0,4
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 1.000 inwoners	2016	50
<i>7. Volksgezondheid en milieu (programma 5)</i>			
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2015	201
Hernieuwbare elektriciteit	%	2015	3
<i>8. Vhrosv</i>			
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	Duizend euro	2016	226
Nieuwbouw woningen	Aantal per 1.000 woningen	2014	10,6
Demografische druk	%	2017	74,7
Woonlasten éénpersoonshuishouden	In Euro's	2017	629
Woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2017	676

* Stand www.waarstaatjegemeente.nl per 14 augustus 2017

Bijlage 8 - Kerngegevens

Sociale structuur	01-01-2017	01-01-2018
Aantal inwoners	113.420	114.230
waarvan:		
- van 0 - 3 jaar	5.300	5.340
- van 4 - 16 jaar	18.640	18.770
- van 17 - 64 jaar	69.580	70.080
- van 65 jaar e.o.	19.900	20.040
Aantal uitkeringsgerechtigden WWB/IOAW/IOAZ/BBZ	1.956	1.961
Aantal gerealiseerde WSW-plaatsen in arbeidsjaren	niet bekend	niet bekend

Fysieke structuur	01-01-2017	01-01-2018
Oppervlakte gemeente	31.868 ha	31.868 ha
Aantal adressen	57.466	56.283
Aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	51.014	49.639
Verblijfsobject gevormd*	1.218	1.812
Verblijfsobject in gebruik**	48.873	46.890
Verblijfsobject in gebruik (niet ingemeten)***	923	937
<i>Gegevens afkomstig uit BAG</i>		
<i>Er is een daling te zien. Deze heeft te maken met een correctie op de gegevens. In het</i>		
Wegen:		
- Asfalt en beton	3.292.608 m ²	3.300.000 m ²
- Elementen	2.675.462 m ²	2.600.000 m ²
- Onverhard	667.723 m ²	700.000 m ²
Bomen	63.265 st.	63.050 st.
Gazon	624.650 m ²	587.646 m ²
Bermen	2.414.183 m ²	2.500.000 m ²
Bos en natuurgebied	2.461 ha	2.467 ha
Speelplekken (exclusief trapveldjes)	209 st.	209 st.
Speelplekken (inclusief trapveldjes)	236 st.	236 st.
Lengte vrijvervalriolering	630 km	640 km
Lengte mechanische riolering*****	366 km	366 km
Lichtmasten	18.973 st.	19.250 st.
Verkeersregelinstallaties	30 st.	30 st.

* **Status gevormd:** Uit een vergunningverlening ontstaat een adres met de status gevormd. Dit zal pas wijzigen als de bouw wordt gestart of is gereed gemeld.

** **Status in gebruik:** een adres is actief.

*** **Status in gebruik (niet ingemeten):** op een bestaand adres is een verbouwingsvergunning verleend of de gereedmelding van een nieuwbouw is gedaan. Het adres is actief.

**** Hiervan is 115 km vrij vervalleiding in het buitengebied.

Bijlage 9 - EMU saldo

Omschrijving	17	18	19
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 17, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 18	Volgens meerjarenraming in begroting 18
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-14.945	-1.994	495
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	8.115	10.358	10.774
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	1.784	-15.857	-7.998
4 Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	16.824	26.178	8.746
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrond-exploitatie en niet verantwoord op de exploitatie			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie verantwoord			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover niet al op de exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen			
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht			
11 Verkoop van effecten:			
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-21.871	-33.671	-5.476

Bijlage 10 - MPG lite 2017

MPG lite 2017

Tussenrapportage Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2017

Inhoudsopgave

Samenvatting	153
1. Inleiding	156
2. Ontwikkelingen 2017	157
2.1 Ontwikkeling van de markt	157
2.2 Voortgang programma	157
2.3 Voortgang financieel	159
2.4 Ontwikkeling beleid en regelgeving	159
3. Financiële resultaten	161
3.1 Autonome ontwikkelingen	161
3.2 Overige ontwikkelingen	163
4. Risico's	164
5. Voorziening en resultaat grondbedrijf	165
5.1 Voorziening Negatieve Plannen	165
5.2 Resultaat 2017	165
 Bijlagen	
Bijlage 1 - Realisatie kosten en opbrengsten eerste helft 2017	167
Bijlage 2 - Actualisatie planresultaten	168
Bijlage 3 - Actualisatie risico's	169
Bijlage 4 - Voorziening Negatieve Plannen	170

Samenvatting

MPG lite is geen actualisatie, maar geeft de verwachting aan van de ontwikkeling van het resultaat ten opzichte van de prognose in het MPG 2017. Werkelijk actualisatie vindt plaats op basis van actualisatie van uitgangspunten en projecten bij MPG 2018.

De eerste helft van dit jaar wordt gekenmerkt door een actieve markt voor bouwgrond. De vraag zowel voor bouwgrond voor woningen als voor bedrijfsterreinen overtreft de verwachtingen uit het MPG 2017. Dit heeft invloed op zowel het resultaat voor 2017 als voor de toekomst.

Voor Ede was voor de start bouw van woningen binnen de gemeentelijke grondexploitaties uitgegaan van 595 woningen. Op portefeuilleniveau was het resultaat getemperd met 70 woningen. De voortgang binnen de plannen doet veronderstellen dat er dit jaar binnen de gemeentelijke grondexploitaties circa 800 woningen in aanbouw worden genomen.

Ook voor de bedrijventerreinen loopt de productie voor op de verwachting. Waarschijnlijk wordt ten opzichte van de geplande 4,8 ha. dit jaar 5,9 ha bedrijfsgrond geleverd.

Dit heeft een gunstig effect voor de planresultaten en voor het terug brengen van de boekwaarde van de grondexploitaties.

Ontwikkelingen

De eerste helft van dit jaar wordt gekenmerkt door een actieve markt voor bouwgrond. De vraag zowel voor bouwgrond voor woningen als voor bedrijfsterreinen overtreft de verwachtingen uit het MPG 2017. Dit heeft invloed op zowel het resultaat voor 2017 als voor toekomstige resultaten.

In het MPG 2017 was binnen de gemeentelijke grondexploitaties uitgegaan van een verwachte start bouw van 595 woningen. Op portefeuilleniveau hebben we dit aantal teruggebracht met 70 woningen om eventueel planningsoptimisme te compenseren. Immers we sturen op ambitie en begroten zo reëel mogelijk. De voortgang binnen de plannen doet veronderstellen dat er dit jaar binnen de gemeentelijke grondexploitaties circa 800 woningen in aanbouw worden genomen. Dit is ruim boven verwachting.

Ook voor de bedrijventerreinen loopt de productie voor op de verwachting. Waarschijnlijk wordt dit jaar 5,9 hectare bedrijfsgrond geleverd. In het MPG 2017 was 4,8 hectare geraamd.

Dit heeft een gunstig effect voor de planresultaten en voor het terug brengen van de boekwaarde van de grondexploitaties.

Ontwikkelingen in de plannen

De ontwikkeling van de markt, en de hogere bouwgrondproductie hebben een gunstig effect op de ontwikkeling van de toekomstige resultaten van de plannen.

Er zijn echter ook ontwikkelingen in de plannen die negatieve consequenties hebben voor de toekomstige resultaten:

- In het Project Reehorsterweg Noord zijn in de grond niet eerder voorziene verontreinigingen aangetroffen met asbest, waardoor de saneringskosten oplopen. Daarbij blijkt de inrichting van de aangrenzende wegen tot hogere kosten voor de grondexploitatie te leiden.
- Door een nadere toelichting op de regels voor aan grondexploitaties toe te rekenen rente wordt in 2017 toe te rekenen rente 0,16% hoger dan waar in het MPG vanuit is gegaan.
- De kosten voor de uitvoering van werken in het kader van bouw- en woonrijp maken stijgen aanzienlijk harder dan de verwachting.
- De invoering van aardgasloos bouwen kan negatief van invloed zijn op de grondexploitaties. De exacte impact is lastig te bepalen. Bij het MPG 2018 zal hier nader op in worden gegaan.

- Voor Kernhem Noord is in 2012 door de Raad een "stellig voornemen" uitgesproken over een beperkte ontwikkeling voor woningbouw. Op dit moment worden er scenario's uitgewerkt voor de toekomst van Kernhem Noord. Dit kan aanleiding geven om op het in 2012 genomen besluit te heroverwegen. Op basis van de regels uit het Besluit Begroting en Verantwoording zal, indien de ontwikkeling van het gebied wordt uitgesteld, de grond uit de actieve planvoorraad moeten worden gehaald. In dat geval moet de boekwaarde worden terug gebracht naar de waarde volgens de huidige bestemming (agrarisch). Indien hiertoe wordt besloten zal een afboeking van de boekwaarde ten laste van het resultaat van het Grondbedrijf komen. Wel wordt een toekomstig resultaat van de ontwikkeling van stedelijk gebied gunstiger omdat met een lagere boekwaarde wordt gestart. Via de projectenlijn komt de vraagstelling op Kernhem Noord bij u terug.

Verwacht resultaat 2017

In het MPG 2017 is aangegeven dat het resultaat over 2017 € 0,9 miljoen negatief zou zijn.

Op basis van de actuele ontwikkelingen verwachten we nu een positief resultaat van € 0,7 miljoen.

Verwachte resultaat 2017	bedragen x € 1	
	MPG 2017	MPG lite 2017
Afsluiting plannen per 31.12		
Grondexploitatie Amsterdamseweg		1.419.000
Grondexploitatie Veldjesgraaf II, Ederveen		1.289.000
Actualisatie MPG lite 2017		
Toevoeging Voorziening Negatieve Plannen		-1.018.000
Exploitatiekosten Materiële Vaste Activa (MVA)	-297.000	138.000
Afboeking VP Noordplein (MVA)		-400.000
Afboeking Lunteren Bieb (MVA)		-125.000
Afboeking Kernhem Noord (Grondexploitatie)		PM
Reguliere kosten en afdrachten		
Product- en beleidsontwikkeling	-150.000	-150.000
Rente BW grondexploitaties Afsl. Horapark en Harskamp uitbreiding BT	-89.000	-89.000
Vaste afdrachten	-396.425	-350.000
	-932.425	714.000

Het voordeel wordt veroorzaakt doordat een tweetal projecten eerder dan gepland kunnen worden afgesloten. Daarnaast zijn de actuele ontwikkelingen in de plannen meegenomen en zichtbaar in de noodzakelijke toevoeging aan de Voorziening Negatieve Plannen. Tenslotte zijn ook enkele afboekingen noodzakelijk in verband met een bijstelling van de actuele marktwaarde.

Bij de voorlopige resultaatsbepaling is (nog) geen rekening gehouden met:

- Een actualisatie van de planuitgangspunten voor alle projecten.
- Een aanpassing van de parameters en actualisatie van de grondprijzen per januari 2018.
- Een eventuele afboeking voor Kernhem Noord (circa € 4,5 miljoen).

Het hierboven weergegeven resultaat betreft een voorlopige verwachting. Het uiteindelijke resultaat wordt bepaald bij het MPG 2018, waarbij een actualisatie van de planuitgangspunten en de door de raad vast te stellen uitgangspunten MPG 2018 inclusief de grondprijzen voor 2018 worden verwerkt.

Ontwikkeling boekwaarde

In het MPG 2017 was voor 2017 verwacht dat de boekwaarde van de projecten dit jaar af zou nemen met € 21 miljoen. De ontwikkelingen in de eerste helft van dit jaar geven aanleiding te veronderstellen dat de boekwaarde met circa € 29 miljoen af zal nemen, en daarmee eind van dit jaar uitkomt op € 173 miljoen. Door de snellere afname van de boekwaarde neemt de rentedruk op de grondexploitaties met € 0,2 miljoen per jaar af.

Risico's

Het saldo van de gewogen risico's en kansen voor het grondbedrijf blijft met een verwachting van € 23,5 miljoen erg groot. Zeker omdat de buffer vanuit de bedrijfsreserve Grondbedrijf ontbreekt. De grootste risico's komen voort uit de mogelijke afboeking op Kernhem Noord en de ontwikkeling van Maurits Zuid/ WFC.

Voor Maurits Zuid/ WFC wordt op dit moment gewerkt aan het opstellen en doorrekenen van verschillende ruimtelijk-programmatische scenario's met een menging van meer of minder werken en wonen. Dit vindt plaats in overleg met onze contractpartner WFC-D, zodat een gezamenlijke oplossingsrichting tot stand kan komen. In de doorrekening wordt ook gekeken naar de financieringsconstructie (o.a. erfpachtmodel). De uitkomsten worden meegenomen in het MPG 2018.

1. Inleiding

De gemeente heeft een groot aantal projecten lopen. Dit vraagt in deze tijd om effectieve sturing en beheersing, zowel door de (project)organisatie als door het gemeentebestuur. Actueel en betrouwbaar inzicht in de projecten, de financiële consequenties en de risico's is daarvoor een onmisbare basis.

MPG

In juni van dit jaar heeft de gemeenteraad het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) 2017 vastgesteld. Het MPG geeft een financiële analyse, een inschatting van de risico's en een doorkijk vanuit het verleden naar de toekomst van de bij het grondbedrijf in beheer zijnde projecten. Grondslag van het MPG 2017 is de volledige actualisatie van alle grondexploitaties en een actuele risicoanalyse. Peildatum voor de berekeningen hiervan is 1 januari 2017, maar belangrijke ontwikkelingen tot redactiedatum (maart) zijn hierin meegenomen.

De volgende volledige actualisatie van de grondexploitaties vindt plaats bij het afsluiten van het huidige boekjaar. De resultaten worden dan weer verwerkt in het MPG 2018 en de bijbehorende risicoanalyse.

MPG-lite

Projecten zijn continu in beweging. Dit geeft aanleiding tot verscherpte waakzaamheid. Daarom is met de gemeenteraad afgesproken om ook tussentijds te rapporteren over significante ontwikkelingen. Zodoende wordt jaarlijks bij de behandeling van de actualisatie 2017 en de programmabegroting het zogenoemde "MPG lite" aangeboden.

Het MPG lite 2017 heeft een globaal karakter en geeft een beperkte actualisatie van het MPG 2017. De uitkomsten zijn gebaseerd op een quick scan van de lopende projecten en ontwikkelingen en geeft een voorlopig resultaat. Op basis hiervan worden nog geen wijzigingen doorgevoerd in de begroting. Dit gebeurt bij de vaststelling van het MPG 2018.

In het MPG 2018 (bijlage bij de komende programmarekening 2017) zullen de voor de plannen te hanteren uitgangspunten en verwachtingen opnieuw tegen het licht worden gehouden. Hierdoor ontstaat er een nieuw actueel beeld van de te verwachten resultaten.

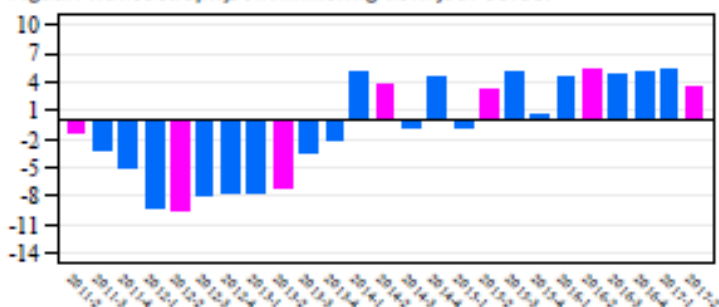
2. Ontwikkelingen 2017

In dit hoofdstuk wordt een beschouwing gegeven van de ontwikkelingen op portefeuilleniveau. Ontwikkelingen op beleidsniveau die van invloed kunnen zijn op de grondexploitaties worden nader toegelicht.

2.1 Ontwikkeling van de markt

Op de woningmarkt is de verhouding tussen de vraag en het aanbod aan het kantelen. In Ede is het aantal transacties in de bestaande markt ten opzichte van een jaar geleden met 7% verder gestegen. De gemiddelde tijd dat een woning te koop staat is gedaald van 121 naar 79 dagen. Ten opzichte van een jaar geleden is in Ede de gemiddelde verkoopprijs van bestaande woningen met 3,4% gestegen. Dit is aanzienlijk minder dan het landelijke gemiddelde van 9% (bron: NVM Transactiecijfers 2^e kwartaal 2017).

Figuur: Transactieprijsontwikkeling t.o.v. jaar eerder

(roze balken = medio jaar; blauwe balken = tussenliggende kwartalen)

Voor de ontwikkeling van de bedrijfsterreinen is het algemene economische klimaat van Nederland van belang. De Nederlandse economie klimt verder uit het dal. Dit jaar wordt een groei verwacht van 2,4%, gevolgd door een groeiverwachting van 2,0% in 2018.

In het MPG 2017 was uitgegaan van een voortzetting van het voorzichtig marktherstel. De marktontwikkeling ligt dus in lijn met onze prognoses in het MPG 2017. Bij de voorstellen voor de vaststelling van de uitgangspunten voor het MPG 2018 en de grondprijzen voor 2018 worden de effecten van de marktontwikkeling opnieuw bekeken en waar nodig herzien. Deze documenten worden in december ter vaststelling aan u voorgelegd.

2.2 Voortgang programma

Bedrijfsterreinen

In het MPG 2017 zijn we ervan uit gegaan dat in 2017 4,8 ha. bedrijfsterreinen zouden worden verkocht. De eerste helft van dit jaar is reeds 3,1 ha. verkocht en geleverd. Voor de tweede helft van dit jaar verwachten we nog tenminste 2,9 ha te kunnen leveren, zodat de actuele verwachting voor 2017 op 5,9 ha uitkomt. De verwachte afzet ligt dus boven de prognoses, wat een gunstig effect heeft op het resultaat en de boekwaardeontwikkeling.

Planning bedrijventerreinen MPG 2017 lite (programma 4 Economie en Mobiliteit)		2017			
		Begroot	Gerealiseerd	Verwacht	Totaal
G12310	Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	0,8	0,3	0,4	0,7
G13200	BT A12	2,9	1,4	1,8	3,2
G71000	Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	1,1	1,4	0,7	2,0
Totaal bedrijventerreinen		4,8	3,1	2,9	5,9

in ha.

Met name de verkoop op het bedrijventerrein BTA12 en 't Laar verlopen voorspoedig. Alle kavels op het bedrijventerrein 't Laar zijn inmiddels gereserveerd.

Woningbouwlocaties gemeente

De programmering van verkoop van bouwgrond is moeilijk te plannen. Voor afnemers van de grond van de gemeente is het hebben van eindgebruikers voor het te realiseren vastgoed een voorwaarde. Daarmee ligt het risico voor de verkoop van de grond (moment van levering) bij de grondproducent: de gemeente.

Uit de BAG registratie blijkt dat de eerste helft van dit jaar is gestart met de realisatie van circa 400 woningen, waarvan 277 op door gemeente geleverde bouwgrond.

De levering van de gronden en daarmee de realisatie van de grondopbrengst valt veelal samen met start bouw. In het navolgende overzicht wordt de actuele verwachting van de programmering woningbouw (start bouw) vergeleken met de uitgangspunten uit het MPG 2017.

Planning woningbouw MPG 2017 lite (programma 5 Ruimtelijke ontwikkeling)		aantal 2017			
		Begroot	Gerealiseerd	Verwacht	Totaal
Stad					
G11811	VP AZO-terrein-woningbouw	45	-	45	45
G12900	VP Kazerneterreinen	211	46	106	152
G12900	VP Kazerneterreinen gebouwen	60	-	215	215
G13010	Valley Center	60	-	-	-
G20216	Kernhem - Vlek B-Oost	29	114	-	114
G22900	Reehorsterweg - Noord	30	18	54	72
G24010	Bospoort - Ontw Paasberg en Aralter.	56	56	-	56
G24200	Het Nieuwe Landgoed	17	-	-	-
G24830	VP Kop van de Parkweg	39	-	65	65
G25500	Veenderweg - Ganzeweide	27	-	27	27
Dorpen					
G50800	Harskamp - Smachtenburgerweg	3	3	-	3
G61000	Veldjesgraaf II, Ederveen	6	15	6	21
G70800	Wekerom - West	12	25	5	30
		595	277	523	800

In het MPG 2017 is in de plannen uitgegaan van een ambitie van 595 woningen start bouw. Voor de bepaling van het resultaat is een correctie opgenomen naar een aantal van 525 woningen. Immers ervaring wijst uit dat de werkelijke realisatie minder is dan de ambities (planningsoptimisme, onverwachte omstandigheden). Dit jaar is dit niet het geval. Volgens de huidige verwachting gaat de productie dit jaar in de richting van de 800 woningen. Dit heeft een gunstig effect op het resultaat en de ontwikkeling van de boekwaarde.

Hierbij behoren enkele kanttekeningen:

1. In de kolom "verwacht" is de actuele verwachting opgenomen. Niet alle verwachte leveringen zijn al dwingend vastgelegd in koopovereenkomsten, dus geen 100% zekerheid.
2. De gerealiseerde woningen in Kernhem zijn gerealiseerd op reeds vorig jaar geleverde gronden en zaten niet meer in de planning.
3. Voor de levering van de gronden op de velden van de Kazerneterreinen wordt gerekend met een bandbreedte. In bovenstaand overzicht is uitgegaan van de onderkant van de bandbreedte.
4. Na levering van de gronden is er geen zekerheid dat ook werkelijk dit jaar ook al gestart wordt met de bouw.
5. Naast de realisatie van bovengenoemde woningen vindt dit jaar de realisatie van 120 intramurale plaatsen plaats in het project Amsterdamseweg.

Particuliere bouwprojecten

Naast de start bouw van woningen op gemeentelijke locaties worden ook woningen ontwikkeld op particuliere bouwlocaties. De eerste helft van dit jaar is op particuliere locaties gestart met de bouw van 137 woningen. Naar verwachting zal de productie dit jaar op particuliere locaties oplopen tot ca. 250 woningen.

Totaal voor Ede

Geconcludeerd kan worden op basis van de gerealiseerde en nog te realiseren aantallen van zowel de gemeentelijke als particuliere projecten (samen circa 1.050) dat de totale woningbouwproductie de productie van eerdere jaren, en de verwachtingen aan het begin van het jaar zal overtreffen.

2.3 Voortgang financieel

Besteding kredieten

Bij de vaststelling van het MPG 2017 zijn voor de uitvoering van de plannen in 2017 middelen beschikbaar gesteld. Geconstateerd wordt dat halverwege dit jaar de besteding van de middelen maar ook het verkrijgen van de inkomsten uit de grondverkoop achter blijven bij de verwachting als opgenomen in het MPG 2017. In bijlage 1 is een overzicht gegeven van de uitgaven en inkomsten in de eerste helft van 2017. Hieruit blijkt dat van de geraamde kosten 31% is gerealiseerd, tegenover de realisatie van 39% van de geraamde opbrengsten. Voor de tweede helft van het jaar wordt verwacht dat de productie hoger zal liggen.

Met name de inkomsten uit de grondverkoop overtreffen naar verwachting de raming voor dit jaar (zie paragraaf 2.2).

Ontwikkeling boekwaarde

De boekwaarde van de actieve gemeentelijke projecten (woningbouw en bedrijfsterreinen) bedraagt per 1 januari van dit jaar € 202 miljoen. In het MPG 2017 is ervan uit gegaan dat de boekwaarde met € 21 miljoen af zou nemen tot € 181 miljoen. De eerste helft van 2017 zijn we gedaald met € 11 miljoen naar € 191 miljoen. Op basis van de geactualiseerde prognose van de kosten en opbrengsten dit jaar verwachten we dat de boekwaarde in 2017 af gaat nemen met ca. € 29 miljoen tot € 173 miljoen.

In hoofdstuk 3 wordt aangegeven wat de actuele verwachting is van de toekomstige planresultaten, daarin is de ontwikkeling van de boekwaarde zoals hiervoor aangegeven verwerkt.

2.4 Ontwikkeling beleid en regelgeving

Interpretatie BBV regels ten aanzien van toerekening rente aan de grondexploitaties

Bij de beoordeling van de jaarrekening 2016 door de accountant is opgemerkt dat de gemeente in 2016 de door de gemeenteraad vastgestelde rente van 2,5% aan de grondexploitaties heeft toegerekend, terwijl de werkelijke middeling van de rente (verhouding rente over vreemd en rente over eigen vermogen) 2,73% heeft bedragen. Voor 2016 is hierop geen correctie toegepast, maar voor 2017 wordt geadviseerd wel uit te gaan van een toerekening van de werkelijke rente middeling. Hierdoor wordt de aan de plannen toe te rekenen rente in 2017 hoger dan waarmee in het MPG 2017 rekening is gehouden. In de toekomst wordt verwacht dat de rente lager zal zijn dan de 2,5% waarmee in het MPG 2017 is gerekend. In de uitgangspunten MPG 2018 zal hier nader op worden ingegaan.

Vennootschapsbelasting voor overheden (VPB)

In 2015 is voor de bepaling van een winsttoogmerk een toets uitgevoerd voor de Edese situatie door PWC. Hieruit is geconstateerd dat de grondexploitaties van Ede volgens de rekensystematiek niet VPB plichtig zijn. Voor de uitvoering van de winsttoogmerk toets dient ten behoeve van het overleg met de belastingdienst een quick scan te worden uitgevoerd, waarbij de rente uit het verleden en toekomstige rente wordt geëlimineerd. Door de SVLO is op 16 juni 2017 een nieuwsflits uitgegeven waarin is aangegeven dat, indien de Quick scan een onduidelijk beeld over het winstbejag oplevert, een nader onderzoek moet worden uitgevoerd. Voor de

gemeente Ede is dit aan de orde. Voor deze 'post quick scan' zijn nadere richtlijnen aangegeven hoe met de toerekening van rente aan de berekeningen moet worden omgegaan.

Het is nog niet duidelijk wat de invloed hiervan zal zijn op de beoordeling van de winstoogmerk toets door de Belastingdienst.

Aardgasloos bouwen

Het college heeft besloten voor de nieuwbouw projecten die nog moeten starten en waar de gemeente middels contractering nog invloed op kan uitoefenen geen aansluitingen op aardgas meer te realiseren. Dit kan effect hebben voor de gemeentelijke projecten, bijvoorbeeld op de concurrentiekracht van deze projecten ten opzichte van de particulier te ontwikkelen woningbouwlocaties en het ruimtegebruik in het openbaar gebied. Hoe groot dit effect zal zijn is nog niet te voorspellen. Ook kan deze eis consequenties hebben voor de planning van de start van de bouw. In enkele gevallen moet worden heronderhandeld over de verkoopvoorwaarden en mogelijk wordt de snelheid van het verkopen van de woningen door de eis om gasloos te bouwen beïnvloed. Per project zal dit bekeken worden en in het MPG 2018 zullen de financiële gevolgen worden meegenomen.

3. Financiële resultaten

De verwachting van de som van de resultaten van de projecten in het MPG 2017 was € 45,0 miljoen negatief. We zien een gunstig effect op de opbrengsten, maar door de onderstaande ontwikkelingen verwachten we dat het resultaat ten opzichte van het MPG 2017 (onderdeel jaarrekening 2016) voor de portefeuille Grondzaken met € 1,3 miljoen afneemt. Een overzicht van de wijzigingen is opgenomen als bijlage 2. Het toekomstige resultaat van de projecten wordt dan € 46,3 miljoen negatief.

3.1 Autonome ontwikkelingen

De resultaten van de ontwikkeling van de ruimtelijke plannen zijn opgenomen in het MPG 2017 en door de gemeenteraad vastgesteld bij de Programmarekening 2016.

Daarnaast zijn binnen de plannen in het eerste half jaar nog ontwikkelingen die de resultaten beïnvloeden. De belangrijkste ontwikkelingen zijn hieronder aangegeven.

Een overzicht van de ontwikkeling van de planresultaten op basis van de aanpassingen is aangegeven in bijlage 2.

Kazerneterreinen: afname resultaat € 0,35 miljoen

De ontwikkeling van de Kazerneterreinen is goed op stoom gekomen. De verkoop en levering van de bouwvelden verloopt dit jaar nagenoeg volgens planning. Verwacht wordt dat dit jaar gronden worden geleverd voor de bouw van tussen de 150 en 220 woningen. Ook de verkoop van de te handhaven panden verloopt voorspoedig. Met name in de tweede helft van dit jaar wordt een behoorlijk aantal transacties verwacht. Om dit mogelijk te maken is op meerdere locaties op de kazerneterreinen hard gewerkt aan het bouw- en woonrijpmaken van verschillende deellocaties. In totaal zal dit jaar, op basis van de huidige inschatting, voor ca. 29 miljoen euro aan grond en gebouwen worden verkocht. Uitgegaan was van een bedrag van ca. 32 miljoen euro.

Met het op stoom komen is ook de inzet van mensen en middelen in het eerste half jaar toegenomen, waarbij de inschatting voor dit jaar laat zien dat er mogelijk een overschrijding zal plaatsvinden van ca. 0,23 miljoen. Tezamen met het feit dat de rentelast minder snel afneemt dan begroot (ca. € 0,12 miljoen) levert dit naar verwachting aan het eind van het project (2022) een klein negatief effect op van ca. € 0,35 miljoen.

VP Kazerneterreinen Maurits WFC

Zoals aangekondigd in de risico-analyse MPG 2017, wordt gewerkt aan het opstellen en doorrekenen van verschillende ruimtelijk-programmatische scenario's met een menging van werken en wonen. Dit vindt plaats in overleg met onze contractpartner WFC-D, zodat een gezamenlijke oplossingsrichting tot stand kan komen. In de doorrekening wordt ook gekeken naar de financieringsconstructie (o.a. erfpachtmodel). De uitkomsten worden meegenomen in het MPG 2018.

Kernhem - Vlek B

In het eerste half jaar zijn scherven 5 en 6 geleverd aan Lithos. Ze zijn gestart met de bouw van 29 woningen aan de ecozone. Het uitwerkingsplan van scherv 10 tot en met 14 is in procedure gebracht om de bouwproductie voor 2018 voor te bereiden.

Ook is de proefverkaveling voor B West afgerond samen met het Beeldkwaliteitsplan. Met 3 van de 4 ontwikkelende partijen zijn afspraken gemaakt over de resterende bouwopgave. De contracten worden opgesteld. Met de laatste partij moet nog overeenstemming gevonden worden. Het proces rond het faillissement van Megahome loopt nog, de curator heeft een hoger beroep verzocht op het kort geding over de ontbinding van de overeenkomst. De zaak dient naar verwachting pas begin 2018.

Door de afspraken met de ontwikkelende partijen is er meer duidelijkheid over de opbrengsten. Momenteel worden de kosten voor de nieuwe proefverkaveling uitgewerkt en wordt de grondexploitatie geheel bijgesteld. Met het MPG 2018 zal de geheel herziene grondexploitatie worden gepresenteerd.

BT A12

Voor 2017 wordt een lichte verhoging van de hoeveelheid te leveren bouwterrein verwacht. Voor het onderdeel bedrijventerrein de Klomp is het bestemmingsplan in procedure en wordt verwacht het komende jaar de eerste bedrijfskavels te kunnen leveren. Er zijn echter nog mogelijke tegenvallers te verwachten voor benodigde verwervingen voor de Klomp en de uitvoering van de mitigerende ecologische maatregelen. Ook de uitwerking van de plannen voor milieu maatregelen en voor het bouw en woonrijp maken moeten verder worden gedetailleerd.

Bij de actualisatie van het verwachte resultaat op basis van de ontwikkeling in de eerste helft van 2017 wordt uitgegaan van een gelijkblijvend resultaat op ten opzichte van de begroting uit het MPG 2017.

Park Reehorst - Noord: afname resultaat € 0,85 miljoen

Op basis van nader onderzoek naar de bodemkwaliteit zijn enkele spots met asbestvezels aangetroffen die moeten worden gesaneerd. Dit en de sanering van de gronddepots levert een extra kostenpost op van € 0,7 miljoen. Voor de inrichting van het woongebied en de omliggende wegen zijn de kosten nader geraamd en blijken € 0,36 miljoen hoger uit te vallen dan in het MPG 2017 begroot. Hier staat tegenover dat de verkoop van de bouw kavels sneller verloopt dan aangenomen, waardoor het rente-effect wordt beperkt en de planbegeleidingskosten afnemen, voordeel € 0,23 miljoen.

Veldhuizen A herstructurering: verbetering resultaat € 0,36 miljoen

In het MPG 2017 is voor de te verkrijgen EFRO subsidie nog uitgegaan van een voorzichtig scenario. Inmiddels is een hogere subsidie verstrekt waarmee het resultaat van dit plan verbetert.

Bedrijventerrein 't Laar: verbetering resultaat € 0,2 miljoen

Doordat de verkoop van de kavels voorspoedig verloopt, en de resterende kavels zijn gereserveerd wordt verwacht dat dit project eerder kan worden afgesloten en daarmee op rente en plankosten een besparing kan worden bereikt.

Kernhem Noord

Voor de ontwikkeling van Kernhem Noord is in 2012 door de gemeenteraad een "stellig voornemen" uitgesproken over een beperkte woningbouw ontwikkeling. Daarmee is dit plan in de actieve planvoorraad opgenomen. Mogelijk dat het verstandig is de ontwikkeling van het plangebied open te houden voor ontwikkeling in de toekomst, en nu geen ontwikkeling in te zetten die een toekomstige ontwikkeling mogelijk blokkeren. Volgens de BBV regels moet het plan dan in de Materiële Vaste Activa worden opgenomen en moet de boekwaarde worden aangepast naar waarde van de huidige bestemming. We denken voornamelijk aan een afboeking van € 4,5 miljoen, welke mogelijk door beperkte ontwikkeling aan de randen van het gebied kan worden beperkt. Deze afboeking heeft wel als voordeel dat toekomstige planontwikkeling met een relatief lage inbrengwaarde van de grond kan starten. Voor het MPG 2018 komen we hierop terug.

Wekerom Oost

Voor de ontwikkeling van woningen in Wekerom-Oost zijn in het verleden gronden aangekocht. Aangezien we de behoefte niet konden onderbouwen, en daarmee het wijzigen van de bestemming niet mogelijk was zijn vorig jaar de gronden opgenomen onder de Materiële Vaste Activa. Daarbij is in afwachting van ontwikkelingsmogelijkheden de boekwaarde niet terug gebracht naar het niveau van agrarische waarde. De voortgang van de ontwikkeling van Wekerom West maakt het aannemelijk dat de ontwikkeling van een bestemmingsplan volgend jaar weer kan worden opgestart, waarmee verdere afboeking van de boekwaarde wordt voorkomen

Conclusie

Ten opzichte van het MPG 2017 wordt op basis van de ontwikkelingen van de projecten een resultaatverslechtering verwacht van € 0,6 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door de bovengenoemde wijzigingen. Voor de plannen zijn in bijlage 2 de verwachte resultaten aangegeven en vergeleken met de resultaatsverwachtingen uit het MPG 2017.

3.2 Overige ontwikkelingen

Toerekening rente 2017

In het MPG 2017 is voor de jaarschijf 2017 rekening gehouden met een belasting van de boekwaarde met 2,5% rente. Zoals aangegeven in paragraaf 2.4 moet de jaarlijks door te belasten rente aan de grondexploitaties worden bepaald op basis van de werkelijk voor dat jaar betaalde rente voor het vreemd vermogen gecorrigeerd met de verhouding tussen vreemd- en eigen vermogen. Verwacht wordt dat deze middeling in 2017 zal leiden tot een rente van 2,66%. Dit heeft een nadelig effect op de grondexploitaties van € 0,3 miljoen.

Ontwikkeling kosten uitvoering werken

Voor de uitvoering van werken, het bouw- en woonrijp maken van de bouwgrond, verwachten we over 2017 een prijsstijging van circa 4,5%. Deze wordt zowel veroorzaakt door de stijging van de kosten van lonen en materialen als door het marktherstel waardoor de winstmarges op de uitvoeringskosten stijgen. Dit is hoger dan de 2,75% waarmee in het MPG 2017 rekening is gehouden.

Voor de resultaten van de projecten heeft dit een nadelig effect van € 0,9 miljoen.

Voor de ontwikkeling van de parameters na 2017 zullen we u bij de vaststelling van de uitgangspunten voor het MPG 2018 een voorstel doen.

Aardgasloos bouwen

In paragraaf 2.4 is aangegeven dat de eis voor de gemeentelijke projecten om aardgasloos te bouwen consequenties kan hebben voor de te realiseren grondprijzen en mogelijk voor de planning van de projecten. Het effect is echter moeilijk vooraf te bepalen.

Materiële Vaste Activa (verspreide gronden)

De verspreide gronden zijn ondergebracht onder de Materiële Vaste Activa. Exploitatieresultaten mogen niet aan de boekwaarde worden toegevoegd. Op basis van de keuze voor het wel of niet behouden van deze eigendommen (wel/ niet strategisch) uit 2014 is een groot aantal percelen in de verkoop gezet.

In het MPG 2017 is voor de MVA voor 2017 rekening gehouden met een nadelig resultaat van € 0,3 miljoen.

Actueel wordt verwacht op basis van het resultaat van de verkopen (in vergelijking met de boekwaarde) en de verwachte resultaten op de exploitatie dat er in 2017 een positief resultaat ontstaat van € 0,1 miljoen.

Daarnaast mag voor de MVA de boekwaarde niet hoger zijn dan de marktwaarde van de huidige bestemming. Dit najaar zal een aantal van de te handhaven percelen worden getaxeerd. Op dit moment blijkt dat voor een tweetal percelen al kan worden aangegeven dat de boekwaarde de marktwaarde overstijgt en moet worden afgeboekt. Het betreft:

- De kantoorlocatie naast de Witte Hinde, minus € 0,4 miljoen.
- Bibliotheek Lunteren, minus € 0,1 miljoen.

Deze afboekingen worden in het resultaat van 2017 betrokken.

4. Risico's

Binnen de plannen worden risicoanalyses opgesteld en afspraken gemaakt over hoe op de risico's wordt gestuurd. De in beeld zijnde risico's worden vervolgens vertaald naar financiële gevolgen en kans van optreden. Deze gegevens worden in het risicoprogramma Naris gebruikt bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen. In de programmabegroting wordt integraal over de gemeentelijke risico's (waar grondexploitatie risico's deel van uit maken) gerapporteerd in de paragraaf "weerstandsvermogen". Het totaal van de risico's (kans maal effect) in het MPG 2017 bedraagt € 19,7 miljoen. Dit betreft het saldo tussen de geïdentificeerde risico's (€ 28,0 miljoen) en kansen (€ 8.3 miljoen).

Risico's plannen € 25,7 miljoen

De ontwikkelingen in de plannen geven aanleiding de inschatting van de risico's aan te passen.

Het totaal aan risico's neemt toe met € 1,2 miljoen en komt daarmee op € 25,7 miljoen. Een specificatie is opgenomen in bijlage 3. De toename is voornamelijk het gevolg van het toenemen van de risico's dat delen van enkele plannen niet in uitvoering zullen komen op basis van de planologische procedure van het wijzigen van de bestemming.

Grootste risico's komen voort uit de ontwikkeling van de WFC-locatie. Zoals eerder aangestipt wordt op dit moment gewerkt aan het opstellen en doorrekenen van verschillende ruimtelijk-programmatische scenario's met een menging van meer of minder werken en wonen. In deze verkennende scenario's die we samen met contractpartner WFC Development doorlopen, wordt ook ingezoomd op de mogelijkheden om het risicoprofiel voor de gemeente omlaag te brengen.

Kansen plannen € 4,1 miljoen

De kansen op mogelijke resultaatsverbetering dalen van € 6,8 miljoen tot € 4,1 miljoen. De daling van kansen is toe te schrijven aan Kernhem Noord, waar in afwachting van verdere keuzes en besluiten de kansen op de lange termijn voorlopig niet zijn opgenomen.

Conjuncturele risico's € 3,6 miljoen en kansen € 1,4 miljoen

In de berekening van de conjuncturele risico's in het MPG 2017 is rekening gehouden met de mogelijkheid dat de opbrengsten in de grondexploitatie harder dan wel minder hard stijgen dan de aangehouden index. Tevens is er rekening mee gehouden dat de uitvoering van de plannen en daarmee de afzet van bouwgrond sterk achter kan blijven op de aangehouden planning. Ontwikkelingen in het eerste half jaar van 2017 strekken tot optimisme voor dit jaar. Voor de toekomst zijn bovenstaande scenario's echter nog altijd een mogelijkheid ook al zullen de effecten kleiner worden wanneer de omvang van de portefeuille van het grondbedrijf afneemt. Het risico is vooralsnog gelijk gehouden en zal in het kader van het MPG 2018 geactualiseerd worden.

5. Voorziening en resultaat grondbedrijf

5.1 Voorziening Negatieve Plannen

De voorziening negatieve plannen dient ter dekking van nadelige exploitatieresultaten. Deze voorziening is rentedragend. Dat betekent dat alle nadelige exploitatieresultaten van projecten in de plan- en realisatiefase hun volledige dekking in deze voorziening moeten vinden.

De actualisatie van plannen op hoofdlijnen heeft veranderingen van de verwachte uitkomsten tot gevolg. Dit betekent dat de behoefte aan de voorziening ook afwijkt van de vastgestelde hoogte bij het MPG 2017.

Voor een gedetailleerd overzicht van de berekening van de benodigde hoogte van de Voorziening Negatieve Plannen; zie bijlage 4.

Per 1 januari 2017 bedraagt op basis van de jaarrekening de hoogte van de Voorziening Negatieve Plannen € 67,4 miljoen. Op basis van de actualisatie van de planresultaten stijgt de behoefte aan de Voorziening Negatieve Plannen met € 1,0 miljoen naar € 68,4 miljoen.

5.2 Resultaat 2017

In het MPG 2017 is aangegeven dat per 1 januari 2017 de hoogte van de bedrijfsreserve nihil is. In onderstaande tabel is aangegeven wat, met de wetenschap van nu, in de komende jaren het resultaat van de grondbedrijfsactiviteiten zou zijn.

bedragen x € 1		
Ontwikkeling bedrijfsreserve 2017	MPG 2017	MPG lite 2017
Stand 1 januari	-	-
Afsluiting plannen per 31-12		
G10600 Amsterdamseweg		1.419.000
G61000 Veldjesgraaf II, Ederveen		1.289.000
Toevoeging VNP MPG 2017 lite		-1.018.432
Product- en beleidsontwikkeling	-150.000	-150.000
Rente BW grondexploitaties Afsl. Horapark en Harskamp uitbreiding BT	-89.000	-89.000
Exploitatiekosten MVA	-297.000	138.000
G24810 Afboeking VP Noordplein		-399.800
G41700 Afboeking Lunteren Bieb		-125.000
G20220 Afboeking Kernhem Noord		PM
Vaste afdrachten	-396.425	-350.000
Stand 31 december	-932.425	713.768

In het MPG 2017 was ervan uitgegaan dat over het jaar 2017 een negatief resultaat zou ontstaan van € 0,9 miljoen. Actueel wordt verwacht dat we dit jaar op basis van de ontwikkelingen in de eerste helft van het jaar (met de nodige slagen om de arm) het jaar wordt afgesloten met een verwachting dat een positief resultaat wordt gehaald van € 0,7 miljoen.

Dit wordt veroorzaakt door:

- Het vervroegd afsluiten van de plannen Amsterdamseweg en Veldjesgraaf II.
- De toevoeging van € 1,0 miljoen aan de voorziening Negatieve Plannen op basis van de ontwikkelingen in de plannen in de eerste helft van dit jaar en de ontwikkeling van de rente en de kosten voor uitvoering werken.
- De verbetering van het resultaat uit de exploitatie en de verkoop van de verspreide gronden, ondergebracht onder de Materiële Vaste Activa met € 0,4 miljoen.
- De waardering van de gronden in de Materiële Vaste Activa moet regelmatig worden getoetst aan de actuele marktwwaarden. Voor een tweetal complexen is dit reeds gedaan hetgeen leidt tot een vermindering van de boekwaarde ten laste van het resultaat met € 0,5 miljoen.

In het verwachte resultaat is een mogelijke afboeking op Kernhem Noord niet meegenomen. De afboeking is afhankelijk van de te maken keuze in de planontwikkeling van Kernhem Noord. Deze zal via de projectenlijn nog aan u worden voorgelegd, zodat de gevolgen in het MPG 2018 verwerkt kunnen worden.

Bijlagen

Bijlage 1 - Realisatie kosten en opbrengsten eerste helft 2017

bedragen x € 1.000

Bedrijventerreinen	Kosten			Opbrengsten		
	Begroot	Gerealiseerd	%	Begroot	Gerealiseerd	%
G12310 Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	254	87	34%	-1.377	-536	39%
G13200 BT A12	5.780	1.278	22%	-5.033	-2.409	48%
G25000 Kievitsmeent - West	97	14	15%	2	0	2%
G50700 Harskamp - Uitbreiding bedrijventerrein	21	2	12%	-	0	
G71000 Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	187	134	71%	-1.688	-2.272	135%
Totaal bedrijventerreinen	6.340	1.516	24%	-8.097	-5.216	64%

Veluwe Poort	Kosten			Opbrengsten		
	Begroot	Gerealiseerd	%	Begroot	Gerealiseerd	%
G11810 VP AZO- terrein moskee	250	65	26%	-	-	
G11811 VP AZO-terrein-woningbouw	465	87	19%	-1.024	-	0%
G12900 VP Kazerneterreinen	10.733	3.390	32%	-32.278	-6.378	20%
G12950 VP Kazerneterreinen Maurits WFC	5.006	619	12%	-	5	
G15200 VP Soma terrein	579	101	17%	2	-	0%
G24830 VP Kop van de Parkweg	501	203	40%	-1.357	-1.567	115%
Totaal Veluwe Poort	17.534	4.464	24%	-34.657	-7.940	23%

Overig Stedelijk	Kosten			Opbrengsten		
	Begroot	Gerealiseerd	%	Begroot	Gerealiseerd	%
G10600 Amsterdamseweg	141	13	9%	-2.000	-2.009	100%
G10900 Kraatsweg Ede	83	3	4%	5	0	8%
G13010 Valley Center	583	-26	-4%	-1.000	1	0%
G15100 Peppelensteeg - Sport	23	7	30%	2	-	0%
G20216 Kernhem - Vlek B-Oost	1.967	623	32%	-1.975	-1.989	101%
G20218 Kernhem - Vlek B-West	1.298	377	29%	2	3	116%
G20220 Kernhem Noord	468	106	23%	-	2	
G22900 Reehorsterweg - Noord	1.102	689	63%	-3.370	-707	21%
G24010 Bospoort - Ontw. Paasberg en Aralter.	112	45	41%	-	0	
G24200 Het Nieuwe Landgoed	508	338	67%	-640	9	-1%
G24400 Veldhuizen A - Herstructurering	320	75	24%	-	-369	
G25500 Veenderweg - Ganzeweide	416	46	11%	-593	-	0%
G25700 Kernhem Meander	146	6	4%	5	2	49%
Totaal overig stedelijk	7.167	2.303	32%	-9.564	-5.055	53%

Dorpen	Kosten			Opbrengsten		
	Begroot	Gerealiseerd	%	Begroot	Gerealiseerd	%
G32700 Bennekom - Kochlaan	395	246	62%	4	5	141%
G40320 Lunteren - De Hul (verspreid)	-5	17	-355%	-	-	
G50800 Harskamp - Smachtenburgerweg	544	285	52%	-472	-434	92%
G50900 Harskamp - Kraatsweg	15	2	13%	4	-	0%
G61000 Veldjesgraaf II, Ederveen	64	10	16%	-817	-1.147	140%
G70800 Wekerom - West	627	96	15%	-1.716	-1.678	98%
G80700 Otterlo - Dries, Weversteeg, Onderlangs	2.231	1.924	86%	-	3	
Totaal dorpen	3.870	2.580	67%	-2.999	-3.251	108%

Totaal Portefeuille	34.911	10.863	31%	-55.317	-21.462	39%
----------------------------	---------------	---------------	------------	----------------	----------------	------------

Bijlage 2 - Actualisatie planresultaten

bedragen x € 1.000

Projectresultaten woningbouw (programma 5 - RO)		Saldo NCW 2017	Actuele aanpassingen	Saldo NCW MPG 2017 lite
G11810	VP AZO- terrein moskee	-152	16	-136
G11811	VP AZO-terrein-woningbouw	-29	0	-29
G129xx	VP Kazerneterreinen	-15.342	-345	-15.687
G12950	VP Kazerneterreinen Maurits WFC	-10.058	0	-10.058
G15200	VP Soma terrein	101	0	101
G24830	VP Kop van de Parkweg	-7.179	0	-7.179
G10600	Amsterdamseweg	1.329	0	1.329
G10900	Kraatsweg Ede	383	0	383
G13010	Valley Center	510	0	510
G15100	Peppelensteeg - Sport	-510	0	-510
G2021x	Kernhem - Vlek B	9.038	0	9.038
G20220	Kernhem Noord	1.883	0	1.883
G2290x	Reehorsterweg - Noord	-3.586	-854	-4.440
G24010	Bospoort - Ontw. Paasberg en Aralter.	-929	0	-929
G242xx	Het Nieuwe Landgoed	-9.983	0	-9.983
G24400	Veldhuizen A - Herstructurering	-3.782	362	-3.420
G25500	Veenderweg - Ganzeweide	62	0	62
G25700	Kernhem Meander	551	0	551
G32700	Bennekom - Kochlaan	-217	0	-217
G40320	Lunteren - De Hul (verspreid)	108	0	108
G50800	Harskamp - Smachtenburgerweg	794	0	794
G50900	Harskamp - Kraatsweg	450	0	450
G61000	Veldjesgraaf II, Ederveen	1.255	0	1.255
G708xx	Wekerom - West	-955	0	-955
G80700	Otterlo - Dries, Weversteeg, Onderlangs	11	0	11
Totaal projecten wonen		-36.247	-821	-37.068

Projectresultaten bedrijventerrein (programma 4 - E&M)		Saldo NCW 2017	Actuele aanpassingen	Saldo NCW MPG 2017 lite
G12310	Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	2.004	0	2.004
G132xx	BT A12	-12.414	0	-12.414
G25000	Kievitsmeent - West	2.152	0	2.152
G50700	Harskamp - Uitbr. bedrijventerrein	-839	0	-839
G71000	Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	1.744	186	1.930
Totaal projecten bedrijven		-7.353	186	-7.167

Projectresultaten overig		Saldo NCW 2017	Actuele aanpassingen	Saldo NCW MPG 2017 lite
Programmering	programmering woningbouw	-1.445	616	-829
Rente	Aanpassing rente van 2,50% naar 2,66%	0	-324	-324
BRM_WRM	prijscorrectie werken	0	-949	-949
Totaal projecten overig		-1.445	-657	-2.102

Totaal Portefeuille Grondzaken	-45.045	-1.292	-46.337
---------------------------------------	----------------	---------------	----------------

Netto contante waarde per 1 januari 2017

Bijlage 3 - Actualisatie risico's

bedragen x € 1

Overzicht alle GB-projecten		MPG lite 2017		Verschil met MPG 2017	
Project risico's		Risico's	Kansen	Risico's	Kansen
G11811	VP AZO-terrein-woningbouw	60.000	-	-7.500	-
G12310	Bedrijventerrein De Vallei Bouwkavel	219.313	146.813	-	-
G12900	VP Kazerneterreinen	2.802.500	650.000	-162.500	-187.500
G12950	VP Kazerneterreinen Maurits WFC	9.300.000	1.187.50	-	-
G13010	Valley Center	142.500	13.750	81.250	-
G13200	BT A12	1.065.000	375.000	-	-
G13210	BT A12 - De Klomp	2.934.250	370.000	450.000	-33.750
G15200	VP Soma terrein	262.500	25.000	-256.250	-
G20216	Kernhem - Vlek B-Oost	2.221.063	771.516	-211.437	21.516
G20220	Kernhem Noord	3.525.000	-	275.000	-2.425.000
G22900	Reehorsterweg - Noord	137.500	57.500	22.500	-5.000
G24200	Het Nieuwe Landgoed	300.000	75.000	-	-
G24400	Veldhuizen A - Herstructurering	-	8.500	-20.000	-19.750
G24830	VP Kop van de Parkweg	308.791	125.000	-19.025	-50.000
G25000	Kievitsmeent - West	250.000	-	-	-
G25500	Veenderweg - Ganzeweide	13.750	-	-6.750	-
G25700	Kernhem Meander	20.000	25.000	-	-
G32700	Bennekom - Kochlaan	80.000	-	-52.500	-125.000
G40320	Lunteren - De Hul (verspreid)	625.000	-	550.000	-
G50700	Harskamp - Uitbr. bedrijventerrein	350.000	-	-	-
G50800	Harskamp - Smachtenburgerweg	228.000	81.057	-	-
G50900	Harskamp - Kraatsweg	10.000	-	-	-
G70800	Wekerom - West	87.250	112.500	-12.125	112.500
G71000	Wekerom - Bedrijventerrein Het Laar	36.500	7.500	-33.000	-
G80700	Otterlo - Dries, Weversteeg, Onderlangs	691.436	101.250	611.436	-
Totaal risico's projecten		25.670.353	4.132.88	1.209.099	-2.711.984

Conjuncturele risico's	Risico's	Kansen	Risico's	Kansen
Wonen negatieve plannen	1.064.813	221.250	-	-
Wonen positieve plannen	1.117.688	258.375	-	-
Werken negatieve plannen	1.221.438	867.875	-	-
Werken positieve plannen	164.813	101.000	-	-
Totaal conjuncturele risico's	3.568.752	1.448.500	-	-

Totaal risico's	29.239.105	5.581.386	1.209.099	-2.711.984
------------------------	-------------------	------------------	------------------	-------------------

Bijlage 4 - Voorziening Negatieve Plannen

bedragen x € 1

Mutaties voorziening negatieve plannen (programma 4 E&M)		Noodzakelijk	Gereserveerd	Toevoeging
G12950	VP Kazerneterreinen Maurits WFC	-10.058.000	-10.058.000	0
G132xx	BT A12	-12.414.000	-12.414.000	0
G50700	Harskamp - Uitbreiding bedrijventerrein	-839.000	-839.000	0
Totaal VNP programma 4		-23.311.000	-23.311.000	0
Mutaties voorziening negatieve plannen (programma 5 - RO)		Noodzakelijk	Gereserveerd	Toevoeging
G11810	VP AZO-terrein moskee	-136.000	-152.000	-16.000
G11811	VP AZO-terrein-woningbouw	-29.000	-29.000	0
G129xx	VP Kazerneterreinen	-15.687.000	-15.342.000	345.000
G15100	Peppelensteeg - Sport	-510.000	-510.000	0
G2290x	Reehorsterweg - Noord	-4.440.000	-3.586.000	854.000
G24010	Bospoort - Ontwikkeling Paasberg en Aralt.	-929.000	-929.000	0
G242xx	Het Nieuwe Landgoed	-9.983.000	-9.983.000	0
G24400	Veldhuizen A - Herstructurering	-3.420.000	-3.782.000	-362.000
G24830	VP Kop van de Parkweg	-7.179.000	-7.179.000	0
G32700	Bennekom - Kochlaan	-217.000	-217.000	0
G708xx	Wekerom - West	-955.000	-955.000	0
Programmering	Correctie programmering woningen	-829.000	-1.445.000	-616.000
Rente neg.	Aanpassing rente van 2,50% naar 2,66%	-271.423	0	271.423
Gasloos neg.	Gasloos bouwen	PM	0	PM
BRM_WRM neg.	Prijscorrectie werken	-542.000	0	542.000
Totaal VNP programma 5		-45.127.423	-44.109.000	1.018.423
Totaal VNP programma's 4 en 5		-68.438.423	-67.420.000	1.018.423